

Службен весник

на Република Македонија

Број 148

29 октомври 2013, вторник

година LXIX

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

Стр.	Стр.
3533. Закон за дополнување на Законот за вработување и работа на странци..	3543. Одлука за давање согласност на годишната програма за ажурирање на податоци во катастарот на недвижности по службена должност за 2013 година
3534. Закон за изменување и дополнување на Законот за трговија	3544. Одлука за давање на трајно користење недвижна ствар на Националната установа библиотека Григор Прличев - Охрид
3535. Закон за изменување и дополнување на Законот за лизинг	3545. Одлука за престанок и за давање на трајно користење недвижни ствари на Националната установа Охридско лето - Охрид
3536. Закон за претворање на побарувањето на Република Македонија по основ на јавни давачки во траен влог во друштвото Тутунски комбинат АД Прилеп	3546. Одлука за давање на право на трајно користење на градежно земјиште сопственост на Република Македонија на Министерството за внатрешни работи
3537. Закон за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки	3547. Одлука за доделување на концесија за експлоатација на минерална суровина – шкрилец на друштвото за превоз, трговија и услуги сани-ехтра дооел извоз-увоз Крива Паланка на локалитетот “Почивало”, општина Крива Паланка
3538. Закон за изменување и дополнување на Законот за спортот	
3539. Закон за правда за децата	
3540. Закон за изменување и дополнување на Законот за основање на државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен	
3541. Закон за дополнување на законот за бирото за развој на образованието	
3542. Закон за социјална заштита (пречистен текст)	

	Стр.		Стр.
3548.	Одлука за престанок и давање на времено користење на недвижна ствар на Здружението ансамбл на народни песни и ора беса-Гостивар и на Здружението на градско аматерско културно - уметничко друштво Браќа Ѓиноски - Гостивар	3552.	Одлука за давање согласност на Програмата за изменување и дополнување на Годишната програма за изградба, реконструкција, рехабилитација, одржување и заштита на државните патишта за 2013 година....
3549.	Одлука за одбивање на иницијативата за започнување на постапката за вршење на детални геолошки истражувања	3553.	Правилник за поблиските критериуми и надлежности на одборите за соработка и доверба со јавноста
3550.	Одлука за започнување на постапка за доделување на концесија за детални геолошки истражувања на минерална сировина.....	3554.	Правилник за содржината, формата и начинот на водење на регистарот на ментори на магистерски и докторски трудови
3551.	Одлука за доделување на концесијата за експлоатација на минерална сировина јаглен на Акционерско друштво за вршење на енергетски дејности “Македонски енергетски ресурси“ Скопје во државна сопственост на локалитетот “Звегор-Стамер“, општина Делчево	3555.	Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за издавање на лиценца за вршење на енергетската дејност трговија со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1).....
		3556.	Решение за продолжување на важноста на решението за стекнување на привремен статус на повластен производител на електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија.....
			Огласен дел.....

**СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

3533.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУ-
ВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И РАБОТА
НА СТРАНЦИ

Се прогласува Законот за дополнување на Законот за вработување и работа на странци, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4095/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И РАБОТА НА СТРАНЦИ

Член 1

Во Законот за вработување и работа на странци („Службен весник на Република Македонија“ брј 70/2007, 5/2009, 35/10, 148/11 и 84/12), во членот 4 по ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“ (6) На странец на кој му била издадена дозвола за вработување со која е заснован работниот однос преку соодветен образец, по истекот на важноста на дозволат, Агенцијата за вработување по службена должност ќе направи прекин и на работниот однос.“

Ставовите (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12) и (13) ста-
нуваат ставови (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) и (14).

Член 2

Во членот 7 став (2) точките 4, 5 и 6 стануваат точки 3, 4 и 5.

По точката 5 се додава нова точка 6, која гласи:
 “6) постои негативно мислење од страна на Министерството за внатрешни работи во однос на издавањето на работната дозвола.”

Член 3

По членот 36 се додава нов член 36-а, кој гласи:

“Надомест за посебни трошоци
Член 36-а

(1) Надоместокот за посебни трошоци треба да се плати во однос на издавање на соодветниот тип на работните дозволи и за услугите од страна на Агенцијата за вработување.

(2) Надоместокот за посебни трошоци треба да се плати од страна на работодавачот за трошоците кои ги направила Агенцијата за вработување во постапката за издавање на работната дозвола, во врска со проверката на условите на пазарот на труд, собирање на потребните податоци во постапката од други институции и во однос на чување на евиденцијата во согласност со овој закон.

(3) Надоместокот за посебни трошоци за дополнителни услуги кои со писмено барање ќе ги побара странката треба да се платат од страна на работодавачот за трошоците кои ги направила Агенцијата за вработување во постапката на давање на тие дополнителни услуги.

(4) Надоместокот за посебни трошоци за електронско потсетување на странката или работодавачот за истекот на валидноста на работната дозвола, која услуга со писмено барање ја побарала странката или работодавачот, треба да се плати од страна на странката, односно работодавачот за трошоците кои ги направила Агенцијата за вработување во постапката на давање на услугата.

(5) Висината на износот на посебните трошоци е реалниот трошок за документите и дополнителните услуги кои ги дава Агенцијата за вработување.

(6) Висината на трошоците од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, по предлог на Агенцијата за вработување, со посебен акт ги пропишува Владата на Република Македонија.

(7) Посебните трошоци претставуваат извор на приход на Агенцијата за вработување.“

Член 4

Подзаконскиот акт предвиден со овој закон ќе се донесе во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 5

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди прецистен текст на Законот за вработување и работа на странци.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR PUNËSIM DHE PUNË TË TË HUAJVE

Neni 1

Në Ligjin për punësim dhe punë të të huajve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 70/2007, 05/2009, 35/10, 148/11 dhe 84/12), në nenin 4 pas paragrafit (5) shtohet paragraf i ri (6), si vijon:

"(6) Të huajt të cilit i është lëshuar leje për punësim me të cilën është themeluar marrëdhënia e punës përmes formularit përkatës, pas skadimit të vlefshmërisë së lejes, Agjencia për Punësim me detyrë zyrtare do të bëjë ndërprerje edhe të marrëdhënies së punës."

Paragrafët (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12) dhe (13) bëhen paragrafë (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) dhe (14).

Neni 2

Në nenin 7 paragrafi (2) pikat 4, 5 dhe 6 bëhen pika 3, 4 dhe 5.

Pas pikës 5 shtohet pikë e re 6, si vijon:

"6) ekziston mendim negativ nga Ministria e Punëve të Brendshme në lidhje me lëshimin e lejes për punë."

Neni 3

Pas nenit 36 shtohet nen i ri 36-a, si vijon:

"Kompensimi për shpenzime të veçanta

Neni 36-a

(1) Kompensimi për shpenzime të veçanta, duhet të paguhet në lidhje me lëshimin e tipit përkatës të lejeve për punë dhe për shërbimet nga Agjencia për Punësim.

(2) Kompensimi për shpenzime të veçanta, duhet të paguhet nga punëdhënësi për shpenzimet të cilat i ka bërë Agjencia për Punësim në procedurën për lëshimin e lejes për punë, në lidhje me kontrollimin e kushteve të tregut të punës, grumbullimin e të dhënave të nevojshme në procedurë nga institucione tjera dhe në lidhje me ruajtjen e evidencës në pajtim me këtë ligj.

(3) Kompensimi për shpenzime të veçanta për shërbime plotësuese të cilat me kërkesë me shkrim do t'i kërkojë pala, duhet të paguhet nga punëdhënësi për shpenzimet të cilat i ka bërë Agjencia për Punësim në procedurën e dhënies së atyre shërbimeve plotësuese.

(4) Kompensimi për shpenzime të veçanta për përkujtim elektronik të palës ose punëdhënësit për skadimin e vlefshmërisë së lejes për punë, shërbim të cilin me kërkesë me shkrim e ka kërkuar pala ose punëdhënësi, duhet të paguhet nga pala, respektivisht punëdhënësi për shpenzimet të cilat i ka bërë Agjencia për Punësim, në procedurën e dhënies së shërbimit.

(5) Lartësia e shumës së shpenzimeve të veçanta është shpenzimi real për dokumentet dhe shërbimet plotësuese të cilat i jep Agjencia për Punësim.

(6) Lartësinë e shpenzimeve nga paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni me propozim të Agjencisë për Punësim, me akt të veçantë i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(7) Shpenzimet e veçanta paraqesin burim të të ardhurave të Agjencisë për Punësim."

Neni 4

Akti nënligjor i paraparë me këtë ligj do të miratohet në afat prej 60 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 5

Autorizohet Komisioni Juridik Ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për punësim dhe punë të të huajve.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

3534.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ТРГОВИЈА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за трговија,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4098/1

24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател

на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗА К О Н

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ТРГОВИЈА

Член 1

Во Законот за трговија („Службен весник на Република Македонија“ број 16/2004, 128/2006, 63/2007, 88/2008, 159/2008, 20/2009, 99/2009, 105/2009, 115/10, 158/10, 36/11 и 53/11), во членот 23-а по ставот 8 се додаваат три нови става 9, 10 и 11, кои гласаат:

“Министерството за економија 30 дена пред истекот на рокот на важноста на претходно издадена лиценца го потсетува носителот на лиценцата за периодот на важноста на истата.

Потсетувањето се врши преку доставување на електронска порака на е-маил адресата од тековната состојба на правното лице.

Потсетувањето може да се врши и со СМС - порака, доколку носителите на лиценца дале претходна согласност дека тоа ќе биде на нивен трошок.“

Ставот 9 станува став 12.

Член 2

Членот 2 се менува и гласи:

„Членот 24 се менува и гласи:

„Трговецот на мало не смее да врши продажба на алкохолни пијалаци и цигари на лица со возраст под 18 години и на енергетски пијалаци на лица со возраст под 14 години.

Трговецот е должен на видно место во продажниот објект да истакне натпис со големина 20 x 50 cm со содржина “забранета е продажба на алкохолни пијалаци и цигари на лица со возраст под 18 години и на енергетски пијалаци на лица со возраст под 14 години”.

Се забранува купување на алкохолни пијалаци и цигари од страна на лица со возраст под 18 години и на енергетски пијалаци од страна на лица со возраст под 14 години.

Трговецот на мало при продажбата на алкохолни и енергетски пијалаци и цигари е должен да ја утврди возраста на купувачот.

Начинот на утврдување на возраста на лицата, во смисла на ставовите 1 и 3 на овој член, ќе се пропише од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трговијата.“

Член 3

Во членот 49 став 1 по зборовите: “членот 55“ се додаваат зборовите: “став 1 алинеи 1, 2, 3, 5, 6 и 8“.

Ставот 4 се менува и гласи:

“Едукацијата се однесува само за прекршоците кои се направени за прв пат.“

Член 4

Во членот 57 став 2 алинеи 1, 2 и 3 зборовите: “и енергетски“ се бришат.

Член 5

Се задолжува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за трговија.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR TREGTI

Neni 1

Në Ligjin për tregti (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 16/2004, 128/2006, 63/2007, 88/2008, 159/2008, 20/2009, 99/2009, 105/2009, 115/10, 158/10, 36/11 dhe 53/11), në nenin 23-a pas paragrafit 8 shtohen tre paragrafë të rinj 9, 10 dhe 11, si vijojnë:

“Ministria e Ekonomisë 30 ditë para skadimit të afatit të vlefshmërisë së licencës së lëshuar paraprakisht e përkujton bartësin e licencës për periudhën e vlefshmërisë së saj.

Përkujtimi bëhet nëpërmjet dërgimit të porosisë elektronike në e-mail adresën nga gjendja aktuale e personit juridik.

Përkujtimi mund të bëhet edhe me porosi SMS, nëse bartësit e licencës kanë dhënë pëlqim paraprak që kjo do të jetë në shpenzim të tyre.“

Paragrafi 9 bëhet paragraf 12.

Neni 2

Neni 2 ndryshohet si vijon:

“Neni 24 ndryshohet si vijon:

“Tregtari me pakicë nuk guxon t’u shesë pije alkoolike dhe cigare personave në moshë nën 18 vjet dhe pije energjike personave në moshë nën 14 vjet.

Tregtari obligohet që në vend të dukshëm në objektin e shitjes të paraqesë mbishkrim me madhësi 20cm x 50cm me përmbajtje “ndalohet shitja e pijeve alkoolike dhe cigareve personave në moshë nën 18 vjet dhe të pijeve energjike personave në moshë nën 14 vjet”.

Ndalohet blerja e pijeve alkoolike dhe cigareve nga persona në moshë nën 18 vjet dhe të pijeve energjike nga persona në moshë nën 14 vjet”.

Tregtari me pakicë gjatë shitjes së pijeve alkoolike dhe energjike dhe cigareve, detyrohet që ta përcaktojë moshën e blerësit.

Mënyra e përcaktimit të moshës së personave, sipas paragrafëve 1 dhe 3 të këtij neni, do të përcaktohet nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e tregtisë.”

Neni 3

Në nenin 49 paragrafi 1 pas fjalëve: “neni 55“ shtohen fjalët: “paragrafi 1 alinetë 1, 2, 3, 5, 6 dhe 8”.

Paragrafi 4 ndryshohet si vijon:

“Edukimi ka të bëjë vetëm për kundërvajtje të cilat janë bërë për herë të parë.“

Neni 4

Në nenin 57 paragrafi 2 alinetë 1, 2 dhe 3 fjalët: “dhe energjike“ shlyhen.

Neni 5

Ngarkohet Komisioni Juridik Ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për tregti.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

3535.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЛИЗИНГ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за лизинг,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4097/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,

Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЛИЗИНГ

Член 1

Во Законот за лизинг („Службен весник на Република Македонија“ број 4/2002, 49/2003, 13/2006, 88/2008, 35/11 и 51/11), во членот 3-б став (3) точка 11 зборовите: „Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам“ се заменуваат со зборовите: „Управата за финансиско разузнавање“.

Во ставот (4) по точката 2 се додава нова точка 3, која гласи:

„3) финансиски извештаи со извештај за извршена ревизија за последната година;“.

Точките 3, 4, 5 и 6 стануваат точки 4, 5, 6 и 7.

Во ставот (5) точката 2 се менува и гласи:

„финансиски извештаи со извештај за извршена ревизија за последната година;“.

Во точката 3 броевите „3, 4, 5 и 6“ се заменуваат со броевите „4, 5, 6 и 7“.

Во ставот (6) бројот „6“ се заменува со бројот „7“.

Член 2

Во членот 3-г по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) При одлучувањето по барањето министерот за финансии особено ги оценува квалификацијата и искуството на предложените членови на органот на управување, економско-финансиската состојба на основачот и реалноста на Програмата за работа и проекцијата на финансиските извештаи од членот 3-б став (3) точка 9 од овој закон.“

Член 3

Во членот 3-ѓ став (1) по точката 2 се додаваат четири нови точки 3, 4, 5 и 6, кои гласат:

„3) уплатената основна главнина е помала од пропишаната со членот 3-а став (1) од овој закон;

4) постојат основи за сомневање на потеклото на средствата за уплата на основната главнина;

5) според информацијата за економско-финансиската состојба и извештајот за извршената ревизија, правното лице остварува загуба од работењето и има проблеми со одржување на финансиската стабилност и ликвидност;

6) вложувањето во основната главнина не е соодветно со економско-финансиската состојба на основачот и може да доведе до нејзино натамошно вложување;“.

Точките 3, 4 и 5 стануваат точки 7, 8 и 9.

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) Доколку министерот за финансии го одбие барањето поради постоење на причините од ставот (1) точка 4 на овој член, за тоа веднаш ја известува Управата за финансиско разузнавање.“

Член 4

Во членот 3-е став (2) точка 1 сврзникот „и“ на крајот од реченицата се заменува со точка и запирка.

Во точката 2 точката на крајот од реченицата се заменува со сврзникот „и“.

По точката 2 се додава нова точка 3, која гласи:

„3) име и презиме на членот на органот на управување.“

Член 5

Членот 3-и се менува и гласи:

„(1) Давател на финансиски лизинг, без претходна согласност од министерот за финансии, не смее да:

- 1) именува член на орган на управување;
- 2) изврши промена во сопственичката структура и

3) ја промени основната главнина.

(2) Пред именување на член на орган на управување, давателот на финансиски лизинг е должен до Министерството за финансии да поднесе барање за добивање на претходна согласност кон кое ги приложува доказите за исполнување на условите од членот 3-в од овој закон и доказ за уплатена административна такса согласно со Законот за административни такси.

(3) Давателот на финансиски лизинг е должен барањето од ставот (2) на овој член да го поднесе најдоцна 60 дена пред престанокот на мандатот на член на орган на управување, односно најдоцна во рок од 15 дена од денот на разрешувањето, оставката, смртта или одземањето на согласноста на член на орган на управување, а најдоцна во рок од три месеци од настанувањето на условот за престанок на член на орган на управување да предложи член кој го исполнува условот од членот 3-в од овој закон.

(4) Министерот за финансии врз основа на поднесената документација од ставот (2) на овој член донесува решение за издавање на согласност за одбивање или за отфрлање на барањето. При одлучувањето по барањето соодветно се применуваат одредбите од членовите 3-г, 3-д, 3-ѓ и 3-ж од овој закон.

(5) Пред промена во сопственичката структура, давателот на финансиски лизинг е должен до Министерството за финансии да поднесе барање за добивање на претходна согласност кон кое ги приложува доказите за исполнување на условите од членот 3-б став (3) точки 5, 6, 7 и 9 од овој закон и доказ за уплатена административна такса согласно со Законот за административни такси, односно доказите од членот 3-б ставови (4) и (5) од овој закон.

(6) Министерот за финансии врз основа на поднесената документација од ставот (5) на овој член донесува решение за издавање на согласност за одбивање или за отфрлање на барањето. При одлучувањето по барањето соодветно се применуваат одредбите од членовите 3-г, 3-д, 3-ѓ и 3-ж од овој закон.

(7) Пред промена на основната главнина, давателот на финансиски лизинг е должен до Министерството за финансии да поднесе барање за добивање на претходна согласност кон кое приложува образложение за причините за промена на основната главнина и извори на средства за уплата при зголемување на основната главнина.

(8) Министерот за финансии врз основа на поднесената документација од ставот (7) на овој член донесува решение за издавање на согласност за одбивање или за отфрлање на барањето. При одлучувањето по барањето соодветно се применуваат одредбите од членовите 3-г, 3-д, 3-ѓ и 3-ж од овој закон.“

Член 6

Во членот 3-ј став (1) точката 1 се брише.

Точките 2, 3, 4, 5 и 6 стануваат точки 1, 2, 3, 4 и 5.

Член 7

Во членот 16-б став (1) точката 8 се менува и гласи: „не поднесе барање за добивање на претходна согласност за член на орган на управување во роковите од членот 3-и став (3) од овој закон.“

Во ставот (5) по зборот „суд“ се додаваат зборовите: „и за тоа да го известат Министерството за финансии во рок од три дена“.

Член 8

По членот 16-в се додава нов наслов и нов член 16-г, кои гласат:

„Одземање на согласност за член на орган на управување

Член 16-г

(1) Министерот за финансии со решение ја одзема издадената согласност на член на орган на управување кој повеќе не ги исполнува условите од членот 3-в од овој закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од 15 дена од приемот на решението.“

Член 9

Членот 17-а се менува и гласи:

„За прекршоците утврдени со овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува надлежен суд.“

Член 10

Пред членот 17-б се додава нов наслов кој гласи: „Порамнување и платен налог“.

Членот 17-б се менува и гласи:

„(1) За сторените прекршоци од овој закон Министерството за финансии на сторителот на прекршокот му предлага постапка на порамнување преку доставување записник во кој се содржани констатираниите прекршоци и платен налог.

(2) Во платниот налог се забележуваат лични податоци на сторителот на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот правна квалификација на прекршокот, износот на глобата, бројот на сметка за плаќање, правна поука и други податоци во согласност со прописите.

(3) Сторителот на прекршокот кој е согласен да ја плати глобата определена во платниот налог е должен да го врати потпишан записникот од ставот (1) на овој член во рок од три дена по приемот.

(4) Доколку сторителот на прекршокот ја плати глобата во рок од осум дена од денот на приемот на платниот налог, ќе плати само половина од изречената глоба. Поуката за тоа право е дел од правната поука на платниот налог.

(5) Доколку сторителот на прекршокот не го врати потпишан записникот од ставот (1) на овој член или не ја плати глобата во рокот предвиден во ставот (4) на овој член, се смета дека постапката за порамнување не успеала.

(6) Во случајот од ставот (5) на овој член против сторителот на прекршокот се поднесува барање за поведување прекршочна постапка до надлежен суд.

(7) Министерството за финансии води евиденција за поведените постапки за порамнување и за нивниот исход.“

Член 11

Членот 17-в се брише.

Член 12

Во членот 18 став (1) точката 2 се менува и гласи:

„постапи спротивно на одредбите од членот 3-и став (1) од овој закон;“.

Член 13

Во членот 18-а став (1) се додава нова точка 1, која гласи:

„1) не го извести Министерството за финансии во роковите пропишани со членовите 3-з став (5) и 3-љ став (2) од овој закон;“.

Точките 1, 2, 3, 4 и 5 стануваат точки 2, 3, 4, 5 и 6.

Член 14

Давателите на финансиски лизинг кои не го усогласиле своето работење во рокот согласно со членот 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за

лизинг („Службен весник на Република Македонија“ број 35/11), ќе треба во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон, заради усогласување во однос на исполнетоста на условите за член на орган на управување, за висината на основната главнина и усогласеност на побарувањата по основ на склучени договори за финансиски лизинг согласно со членовите 3-а, 3-в и 3-к од Законот за лизинг („Службен весник на Република Македонија“ број 4/2002, 49/2003, 13/2006, 88/2008, 35/11 и 51/11), да достават докази за исполнетоста на условите и да поднесат барање до министерот за финансии за добивање на согласност согласно со одредбите од овој закон.

На давателите на финансиски лизинг кои нема да се усогласат во рокот од ставот (1) на овој член, министерот за финансии со решение им ја одзема дозволата за вршење на финансиски лизинг.

Член 15

Одредбите од членот 3-и ставови (1) точки 2 и 3, (5), (6), (7) и (8) од овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2014 година.

Член 16

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR LIZING

Neni 1

Në Ligjin për lizing ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 4/2002, 49/2003, 13/2006, 88/2008, 35/11 dhe 51/11), në nenin 3-b paragrafi (3) pika 11 fjalët: "Drejtoria për pengim të larjes së parave dhe financim të terrorizmit" zëvendësohet me fjalët: "Drejtoria për Zbulim Financiar".

Në paragrafin (4) pas pikës 2 shtohet pikë e re 3, si vijon:

"3) raporte financiare me raport për revizionin e kryer për vitin e fundit;".

Pikat 3, 4, 5 dhe 6 bëhen pika 4, 5, 6 dhe 7.

Në nenin (5) paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"raportet financiare me raport për revizionin e kryer për vitin e fundit;".

Në pikën 3 numrat "3, 4, 5 dhe 6" zëvendësohen me numrat "4, 5, 6 dhe 7".

Në paragrafin (6) numri "6" zëvendësohet me numrin "7".

Neni 2

Në nenin 3-g pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4), si vijon:

"(4) Gjatë vendosjes për kërkesën ministri i Financave në veçanti i vlerëson kualifikimin dhe përvojën e anëtarëve të propozuar të organit të menaxhimit, gjendjen ekonomike financiare të themeluesit dhe realitetin e Programit për punën dhe projektimin e raporteve financiare nga neni 3-b paragrafi (3) pika 9 të këtij ligji".

Neni 3

Në nenin 3-gj paragrafi (1) pas pikës 2 shtohen katër pikë të reja 3, 4, 5 dhe 6, si vijojnë:

"3) kryegjēja themelore e paguar është më e vogël se ajo e përcaktuar me nenin 3-a paragrafi (1) të këtij ligji;

4) ekzistojnë baza për dyshim të origjinës së mjeteve për pagimin e kryegjësë themelore;

5) sipas informatës për gjendje ekonomike financiare dhe raportit për revizionin e kryer, personi juridik realizon humbje nga puna dhe ka probleme me mbajtjen e likuiditetit dhe stabilitetit financiar;

6) investimi në kryegjë në themelore nuk është adekuat me gjendjen ekonomike financiare të themeluesit dhe mund të çojë në përkeqësimin e mëtejshëm të saj;"

Pikat 3, 4 dhe 5 bëhen pika 7, 8 dhe 9.

Pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3), si vijon:

"(3) Nëse ministri i Financave e refuzon kërkesën për shkak të ekzistimit të arsyeve nga paragrafi (1) pika 4 të këtij neni, për këtë menjëherë e njofton Drejtorinë për Zbulim Financiar."

Neni 4

Në nenin 3-e paragrafi (2) pika 1 lidhëza "dhe" në fund të fjalisë zëvendësohet me presje.

Në pikën 2 pika në fund të fjalisë zëvendësohet me lidhëzën "dhe".

Pas pikës 2 shtohet pika e re 3, si vijon:

"3) emri dhe mbiemri i anëtarit të organit të menaxhimit."

Neni 5

Neni 3-i ndryshohet si vijon:

"(1) Dhënësi i lizingut financiar, pa pëlqim paraprak nga ministri i Financave, nuk guxon të:

- 1) emërojë anëtar të organit të menaxhimit;
- 2) të kryejë ndryshim në strukturën pronësore dhe
- 3) ta ndryshojë kryegjë në themelore.

(2) Para emërimit të anëtarit të organit të menaxhimit, dhënësi i lizingut financiar është i obliguar që në Ministrinë e Financave të parashtojë kërkesë për marrjen e pëlqimit paraprak të cilit ia bashkëngjit dëshmitë për plotësimin e kushteve nga neni 3-v të këtij ligji dhe dëshminë për taksë të paguar administrative në pajtim me Ligjin për taksa administrative.

(3) Dhënësi i lizingut financiar është i obliguar që kërkesën nga paragrafi (2) të këtij neni ta parashtojë më së voni 60 ditë para pushimit të mandatit të anëtarit të organit të menaxhimit, respektivisht më së voni në afat prej 15 ditësh nga dita e shkarkimit, dorëheqjes, vdekjes ose marrjes së pëlqimit të anëtarit nga organi i menaxhimit e më së voni në afat prej tre muajsh nga krijimi i kushtit për pushimin e anëtarit të organit të menaxhimit, të propozojë anëtar që i plotëson kushtet nga neni 3-v i këtij ligji.

(4) Ministri i Financave në bazë të dokumentacionit të parashtruar nga paragrafi (2) të këtij neni miraton aktvendim për lëshimin e pëlqimit, për refuzimin ose hedhje poshtë të kërkesës. Gjatë vendosjes për kërkesën në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e neneve 3-g, 3-d, 3-gj dhe 3-zh të këtij ligji.

(5) Para ndryshimit të kryegjë në strukturën administrative, dhënësi i lizingut financiar është i obliguar që në Ministrinë e Financave të parashtojë kërkesë për marrjen e pëlqimit paraprak të cilit ia bashkëngjit dëshmitë për plotësimin e kushteve nga neni 3-b paragrafi (3) pikat 5, 6, 7 dhe 9 të këtij ligji dhe dëshminë për taksë të paguar administrative në pajtim me Ligjin për taksa administrative, respektivisht dëshmitë nga neni 3-b paragrafët (4) dhe (5) të këtij ligji.

(6) Ministri i Financave në bazë të dokumentacionit të parashtruar nga paragrafi (5) të këtij neni miraton aktvendim për lëshimin e pëlqimit, për refuzimin ose hedhje poshtë të kërkesës. Gjatë vendosjes për kërkesën në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e neneve 3-g, 3-d, 3-gj dhe 3-zh të këtij ligji.

(7) Para ndryshimit të kryegjë në themelore, dhënësi i lizingut financiar është i obliguar që në Ministrinë e Financave të parashtojë kërkesë për marrjen e pëlqimit paraprak të cilit ia bashkëngjitet arsyetimi për shkaqet e ndryshimit të kryegjë në themelore dhe burimet e mjeteve për pagesë gjatë rritjes së kryegjë në themelore.

(8) Ministri i Financave në bazë të dokumentacionit të parashtruar nga paragrafi (7) të këtij neni miraton aktvendim për lëshimin e pëlqimit, për refuzimin ose hedhje poshtë të kërkesës. Gjatë vendosjes për kërkesën në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e neneve 3-g, 3-d, 3-gj dhe 3-zh të këtij ligji."

Neni 6

Në nenin 3-j paragrafi (1) pika 1 shlyhet.

Pikat 2, 3, 4, 5 dhe 6 bëhen pika 1, 2, 3, 4 dhe 5.

Neni 7

Në nenin 16-b paragrafi (1) pika 8 ndryshohet si vijon.

"nuk parashtron kërkesë për marrjen e pëlqimit paraprak për anëtar të organit të menaxhimit në afatet nga neni 3-i paragrafi (3) të këtij ligji."

Në paragrafin (5) pas fjalës "gjykatë" shtohen fjalët: "dhe për këtë ta njoftojë Ministrinë e Financave në afat prej tri ditësh".

Neni 8

Pas nenit 16-v shtohet titulli i ri dhe neni i ri 16-g, si vijonjë:

"Heqja e pëlqimit për anëtar të organit të menaxhimit

Neni 16-g

(1) Ministri i Financave me aktvendim ia heq pëlqimin e dhënë anëtarit të organit të menaxhimit i cili tanimë nuk i plotëson kushtet nga neni 3-v të këtij ligji.

(2) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) të këtij neni mund të parashtrohet ankesë te Komisioni Shtetëror për Vendimmarrje me Procedurë Administrative dhe Procedurë të Marrëdhënies së Punës në Shkallë të Dytë, në afat prej 15 ditësh nga pranimi i aktvendimit."

Neni 9

Neni 17-a ndryshohet si vijon:

"Për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj procedurë kundërvajtëse mban dhe sanksion kundërvajtës shqipton gjykata kompetente."

Neni 10

Para nenit 17-b shtohet titulli i ri si vijon: "Barazimi dhe urdhërpagesa".

Neni 17-b ndryshohet si vijon:

"(1) Për kundërvajtjet e kryera të këtij ligji, Ministria e Financave kryerësit të kundërvajtjes i propozon procedurë për barazim përmes dorëzimit të procesverbalit ku janë përmbajtur kundërvajtjet e konstatuara dhe urdhërpagesa.

(2) Në urdhërpagesë shënohen të dhënat personale të kryerësit të kundërvajtjes, koha, vendi dhe mënyra e kryerjes së kundërvajtjes, kualifikimi juridik i kundërvajtjes, shuma e gjobës, numri i llogarisë për pagesë, këshilla juridike dhe të dhëna tjera në pajtim me dispozitat.

(3) Kryerësi i kundërvajtjes i cili pajtohet ta paguajë gjobën e përcaktuar në urdhërpagesë është i obliguar që ta kthejë procesverbalin e nënshkruar nga paragrafi (1) i këtij neni në afat prej tri ditësh pas pranimi.

(4) Nëse kryerësi i kundërvajtjes e paguan gjobën në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimi të urdhërpagesës, do ta paguajë vetëm gjysmën e gjobës së shqiptuar. Këshilla për këtë të drejtë është pjesë e këshillës juridike të urdhërpagesës.

(5) Nëse kryerësi i kundërvajtjes nuk e kthen të nënshkruar procesverbalin nga paragrafi (1) të këtij neni ose nuk e paguan gjobën në afatin e paraparë nga paragrafi (4) i këtij neni, konsiderohet se procedura për barazim nuk ka pasur sukses.

(6) Në rastin nga paragrafi (5) i këtij neni, kundër kryerësit të kundërvajtjes parashtrohet kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje në gjykatën kompetente.

(7) Ministria e Financave mban evidencë për procedurat e ngritura për barazim dhe për përfundimin e tyre".

Neni 11

Neni 17-v shlyhet.

Neni 12

Në nenin 18 paragrafi (1) pika 2 ndryshohet si vijon.
"vepron në kundërshtim me dispozitat e nenit 3-i paragrafi (1) të këtij ligji;"

Neni 13

Në nenin 18-a paragrafi (1) shtohet pika e re 1, si vijon:

"1) nuk e njofton Ministrinë e Financave për afatet e përcaktuara me nenet 3-z paragrafi (5) dhe 3-l paragrafi (2);"

Pikat 1 2, 3, 4 dhe 5 bëhen pika 2, 3, 4, 5 dhe 6.

Neni 14

Dhënësit e lizingut financiar që nuk e kanë harmonizuar punën e vet në afatin sipas nenit 15 të Ligjit për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për lizing ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 35/11), do të duhet që në afat prej 90 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, për harmonizimin lidhur me plotësimin e kushteve për anëtarin e organit të menaxhimit, për lartësinë e kryegjësë themelore dhe harmonizimin e kërkesave lidhur me marrëveshjet e lidhura për lizing financiar në pajtim me nenet 3-a, 3-v dhe 3-k të Ligjit për lizing ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 4/2002, 49/2003, 13/2006, 88/2008, 35/11 dhe 51/11), të dorëzojnë dëshmi për plotësimin e kushteve dhe të parashtrojnë kërkesë te ministri i Financave për marrjen e pëlqimit në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Dhënësve të lizingut financiar që nuk do të harmonizohen me afatin nga paragrafi (1) i këtij neni, ministri i Financave me aktvendim ua heq lejen për kryerjen e lizingut financiar.

Neni 15

Dispozitat e nenit 3-i paragrafët (1) pikat 2 dhe 3, (5), (6), (7) dhe (8) të këtij ligji do të zbatohen nga 1 janari 2014.

Neni 16

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

3536.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕТВОРАЊЕ НА ПОБАРУВАЊЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПО ОСНОВ НА ЈАВНИ ДАВАЧКИ ВО ТРАЕН ВЛОГ ВО ДРУШТВОТО ТУТУНСКИ КОМБИНАТ АД ПРИЛЕП

Се прогласува Законот за претворање на побарувањето на Република Македонија по основ на јавни давачки во траен влог во друштвото Тутунски комбинат АД Прилеп,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4098/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ПРЕТВОРАЊЕ НА ПОБАРУВАЊЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПО ОСНОВ НА ЈАВНИ ДАВАЧКИ ВО ТРАЕН ВЛОГ ВО ДРУШТВОТО ТУТУНСКИ КОМБИНАТ АД ПРИЛЕП

Член 1

Со овој закон се уредуваат начинот и постапката за претворање на побарувањето на Република Македонија по основ на јавни давачки во траен влог во друштвото Тутунски комбинат АД Прилеп, заради приватизација на државниот капитал во ова друштво.

Член 2

(1) Во постапката за претворање на побарувањето на Република Македонија во траен влог се преземаат и обврските по основ на јавни давачки и на правните лица кои се капитално поврзани со друштвото од членот 1 од овој закон (друштва со ограничена одговорност и друштва со ограничена одговорност основани од едно лице).

(2) На постапките за претворање на побарувањата на друштвото од членот 1 од овој закон во траен влог во правните лица кои се капитално поврзани со нив, а кои побарувања произлегуваат од преземањето на долговите по основ на јавни давачки, соодветно се применуваат одредбите од овој закон.

(3) Побарувањата кои ќе се претворат во траен влог во друштвото од членот 1 од овој закон и неговите капитално поврзани друштва ќе имаат третман на признат трошок во даночниот биланс.

Член 3

Во постапката за претворање на побарувањето во траен влог, друштвото од членот 1 од овој закон склучува договор за преземање на долговите на капитално поврзаните друштва по основ на јавни давачки спрема Република Македонија, при што постапката за претворање на побарувањата во траен влог се спроведува во друштвото од членот 1 од овој закон.

Член 4

(1) Побарувањата на Република Македонија по основ на јавни давачки кон друштвото, во смисла на овој закон, се побарувањата по основ на даноци, акцизи, царински давачки, придонеси за задолжително социјално осигурување, како и други давачки определени со закон како јавни давачки, како и каматите и другите споредни обврски настанати по основ на јавните давачки кај друштвото и правните лица кои се капитално поврзани со друштвото до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Каматите и другите споредни побарувања на главниот долг од ставот (1) на овој член се пресметуваат согласно со закон до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Висината на главниот долг и каматите и споредните побарувања на главниот долг од ставовите (1) и (2) на овој член, со записник ја утврдуваат претставници на органот на државната управа или друг надлежен орган или институција кој води евиденција за утврдување и наплата на јавната давачка и претставници на друштвата.

Член 5

По утврдување на висината на главниот долг и каматите, како и другите споредни побарувања на главниот долг од страна на субјектите од членот 4 став (3) од овој закон, Владата на Република Македонија преку органите на управување на друштвата предлага свикнување на собрание на акционери на кое се одлучува за зголемување на основната главнина на друштвата во висина на побарувањето на Република Македонија определено согласно со членот 4 од овој закон.

Член 6

(1) Постапката за издавање на акции од страна на друштвата се врши согласно со одредбите од Законот за хартии од вредност, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

(2) Друштвата акциите ги издаваат по номинална вредност.

(3) Приватна понуда на хартии од вредност, во смисла на овој закон, е понуда за запишување на хартии од вредност врз основа на претворање на побарувањето во траен влог, која е наменета за Република Македонија.

(4) При издавање на акции, согласно со овој закон, во случај кога Владата на Република Македонија се јавува како познат купувач, не се применува забраната за постојните акционери да се јават како познати купувачи.

Член 7

(1) Владата на Република Македонија ги презема акциите од новата емисија со претворање на своето побарување во траен влог во друштвото.

(2) Претворањето на побарувањето во траен влог во друштвото по основ на сите јавни давачки се пребива со правото на друштвото да побарува уплата на паричниот влог кој Република Македонија требало да го уплати за преземените акции, кои се по износ еднакви.

(3) Сите државни органи и институции чии побарувања се претвораат во траен влог во друштвото, своите побарувања ги пренесуваат на Владата на Република Македонија без надоместок. За пренесувањето на побарувањата се склучуваат договори.

Член 8

По уписот на зголемената основна главнина на друштвата во трговскиот регистар и запишување на Република Македонија како сопственик на акциите во Централниот депозитар на хартии од вредност, престанува паричната обврска на друштвата и правните лица кои се капитално поврзани со друштвата по основ на главен долг, камата и други споредни побарувања на главниот долг, согласно со членот 4 од овој закон.

Член 9

(1) Во постапувањето по овој закон соодветно се применуваат одредбите од Законот за хартии од вредност и Законот за трговските друштва, со исклучок на одредбите од членот 186 став 3 и членот 322 ставови 3 и 4 од Законот за трговските друштва, доколку со овој закон поинаку не е определено.

(2) Претворањето на побарувањата на Република Македонија во траен влог во друштвата заради приватизација на државниот капитал не може да биде на штета на побарувањата на трети лица кои тие ги имаат спрема друштвата од членот 1 од овој закон или капитално поврзаните друштва со нив, по која било правна основа.

Член 10

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR SHNDËRRIMIN E KËRKESËS SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË NË BAZË TË DETYRIMEVE PUBLIKE NË DEPOZITË TË PËRHERSHME NË SHOQËRINË KOMBINATI I DUHANIT SHA PRILEP

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen mënyra dhe procedura për shndërrimin e kërkesës së Republikës së Maqedonisë në bazë të detyrimeve publike në depozitë të përhershme në shoqërinë Kombinati i Duhanit SHA Prilep, për privatizimin e kapitalit shtetëror në këtë shoqëri.

Neni 2

(1) Në procedurë për shndërrimin e kërkesës së Republikës së Maqedonisë në depozitë të përhershme përfshihen edhe obligimet në bazë të detyrimeve publike edhe të personave juridikë që janë të lidhur në mënyrë kapitale me shoqërinë nga neni 1 i këtij ligji (shoqëri me përgjegjësi të kufizuar dhe shoqëri me përgjegjësi të kufizuar të themeluara nga një person).

(2) Në procedura për shndërrimin e kërkesave të shoqërisë nga neni 1 i këtij ligji në depozitë të përhershme në personat juridikë që janë të lidhur në mënyrë kapitale me ta, e kërkesa që dalin nga marrja e borxheve në bazë të detyrimeve publike, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e këtij ligji.

(3) Kërkesat që do të shndërrohen në depozitë të përhershme në shoqërinë nga neni 1 i këtij ligji dhe shoqëritë e saja të lidhura në mënyrë kapitale do të kenë trajtimin e shpenzimit të pranuar në bilancin tatimor.

Neni 3

Në procedurën e shndërrimit të kërkesës në depozitë të përhershme, shoqëria nga neni 1 i këtij ligji lidh marrëveshje për marrjen e borxheve të shoqërive të lidhura në mënyrë kapitale në bazë të detyrimeve publike ndaj Republikës së Maqedonisë, me ç'rast procedura e shndërrimit të kërkesës në depozitë të përhershme zbatohet te shoqëria nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

(1) Kërkesat e Republikës së Maqedonisë në bazë të detyrimeve publike ndaj shoqërisë sipas këtij ligji, janë kërkesat në bazë të tatimeve, akcizave, detyrimeve doganore, kontributeve për sigurimin e detyrueshëm social si dhe detyrimeve tjera të përcaktuara me ligj si detyrime publike, si dhe kamatat dhe obligimet tjera dytësore të krijuara në bazë të detyrimeve publike te shoqëria dhe personat juridikë që janë të lidhur në mënyrë kapitale me shoqërinë deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Kamatat dhe kërkesat tjera dytësore të borxhit kryesor nga paragrafi (1) i këtij neni llogariten në pajtim me ligjin, deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(3) Lartësinë e borxhit kryesor dhe kamatave dhe kërkesave dytësore të borxhit kryesor nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, me procesverbal e përcaktojnë përfaqësues të organit të administratës shtetërore ose organit tjetër kompetent ose institucionit që mban evidencë për përcaktimin dhe arkëtimin e detyrimit publik dhe përfaqësues të shoqërisë.

Neni 5

Pas përcaktimit të lartësisë së borxhit kryesor dhe kamatave si dhe kërkesave tjera dytësore të borxhit kryesor nga subjektet nga neni 4 paragrafi (3) të këtij ligji, Qeveria e Republikës së Maqedonisë nëpërmjet organeve udhëheqëse të shoqërive, propozon konvokimin e kuvendit të aksionarëve, në të cilin vendoset për rritjen e kryegjësë bazë të shoqërive në lartësi të kërkesës së Republikës së Maqedonisë të përcaktuar në pajtim me nenin 4 të këtij ligji.

Neni 6

(1) Procedura për emetimin e aksioneve nga shoqëritë kryhet në pajtim me dispozitat e Ligjit për letra me vlerë, përveç nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Shoqëritë aksionet i emetojnë me vlerë nominale.

(3) Ofertë private e letrave me vlerë sipas këtij ligji, është oferta për regjistrimin e letrave me vlerë në bazë të shndërrimit të kërkesës në depozitë të përhershme, që është e dedikuar për Republikën e Maqedonisë.

(4) Gjatë emetimit të aksioneve në pajtim me këtë ligj, në rast kur Qeveria e Republikës së Maqedonisë paraqitet si blerës i njohur, nuk zbatohet ndalimi që aksionarët ekzistues të paraqiten si blerës të njohur.

Neni 7

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë i merr aksionet nga emisioni i ri me shndërrimin e kërkesës së vet në depozitë të përhershme në shoqëri.

(2) Shndërrimi i kërkesës në depozitë të përhershme në shoqëri në bazë të të gjitha detyrimeve publike, përmbushet me të drejtën e shoqërisë që të kërkojë pagesë të depozitës në para që Republika e Maqedonisë duhej ta paguante për aksionet e marra, të cilat janë me shumë të barabarta.

(3) Të gjitha organet dhe institucionet shtetërore kërkesat e të cilave shndërrohen në depozitë të përhershme në shoqëri, kërkesat e veta i bartin në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë pa kompensim. Për bartjen e kërkesave lidhen marrëveshje.

Neni 8

Pas regjistrimit të kryegjësesë bazë të zmadhuar të shoqërisë në regjistrin tregtar dhe regjistrimin e Republikës së Maqedonisë si pronar i aksioneve në Depozitarin qendror të letrave me vlerë, ndërpritet obligimi në para i shoqërive dhe personave juridikë që janë të lidhur në mënyrë kapitale me shoqëritë në bazë të borxhit kryesor, kamatës dhe kërkesave tjera dytësore të borxhit kryesor, në pajtim me nenin 4 të këtij ligji.

Neni 9

(1) Në procedimin sipas këtij ligji në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Ligjit për letra me vlerë dhe Ligjit për shoqëri tregtare, me përjashtim të dispozitave të nenit 186 paragrafi 3 dhe nenit 322 paragrafët 3 dhe 4 të Ligjit për shoqëri tregtare, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Shndërrimi i kërkesave të Republikës së Maqedonisë në depozitë të përhershme në shoqëri për shkak të privatizimit të kapitalit shtetëror, nuk mund të bëhet në dëm të kërkesave të personave të tretë që ata i kanë ndaj shoqërive nga neni 1 i këtij ligji ose shoqërive të lidhura në mënyrë kapitale me to, në çfarëdo baze juridike.

Neni 10

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

3537.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4099/1 Претседател
24 октомври 2013 година на Република Македонија,
Скопје **Горге Иванов, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ

Член 1

Во Законот за јавните набавки („Службен весник на Република Македонија“ број 136/2007, 130/2008, 97/10, 53/11, 185/11 и 15/13), во членот 3 по точката 30 се додаваат три нови точки 31, 32 и 33, кои гласат:

„31. „Поврзан економски оператор“ е економски оператор:

- врз кој економскиот оператор со кој е поврзан има доминантно влијание,

- кој има доминантно влијание врз економскиот оператор со кој е поврзан или

- кој заедно со економскиот оператор со кој е поврзан е предмет на доминантно влијание од страна на трет субјект;

32. „Доминантно влијание“ е кога:

- едниот економски оператор директно или индиректно е сопственик на повеќе од половина од капиталот во другиот економски оператор и на тој начин го контролира мнозинството гласови врз основа на акциите или уделите издадени од страна на другиот економски оператор и може да назначи повеќе од половина членови во органите на управување или во надзорниот одбор на другиот економски оператор или

- постои роднинска поврзаност меѓу основачите на двата економски оператори до втор степен;

33. „Профил на економски оператор“ е функционалност на Електронскиот систем за јавни набавки со која се олеснува докажувањето на исполнетоста на одредени критериуми за утврдување на способност од страна на регистрираните економски оператори;“.

Точките 31, 32 и 33 стануваат точки 34, 35 и 36.

Член 2

Во членот 8 по алинејата 4 се додаваат две нови алинеи 5 и 6, кои гласат:

„- се нотарски услуги,

- се услуги на извршители;“.

Член 3

По членот 10 се додава нов член 10-а, кој гласи:

„Член 10-а

Овој закон не се применува при доделување на договор од страна на договорен орган на правно лице доколку:

- правното лице е основано да врши дејност од делокругот на надлежности на тој договорен орган,

- правното лице врши дејност претежно за договорниот орган,

- предметот на договорот е директно поврзан со вршење на дејноста од алинејата 1 на овој член,

- договорниот орган е единствен основач на тоа правно лице,

- врз правното лице договорниот орган врши надзор и

- правното лице во целост самостојно ги извршува обврските од договорот без подизведувачи.“

Член 4

Во членот 14 став (1) по алинејата 15 се додаваат три нови алинеи 16, 17 и 18, кои гласат:

„- изготвува инструкции како интерни упатства за подготовка и спроведување на едукацијата за јавни набавки и обуката за обучувачи за јавни набавки кои се објавуваат на неговата веб страница,

- задолжително ја отстранува објавената негативна референца на економски оператор врз основа на одлука на надлежен орган, спогодба со својство на извршна исправа меѓу договорниот орган и носителот на набавка или на барање на договорниот орган придружено со изјава од лицето кое ја издало негативната референца дадена пред надлежен орган за сторена техничка грешка,

- ги анализира образложенјата за неприкачување на тендерска документација на огласот за јавна набавка согласно со членот 37 став (2) од овој закон и доколку истите не се основани му укажува на договорниот орган за сторениот пропуст;“.

По ставот (3) се додаваат 32 нови става (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26), (27), (28), (29), (30), (31), (32), (33), (34) и (35), кои гласат:

„(4) За решавање по барањата за добивање на согласност одлучува Советот за јавни набавки (во натамошниот текст: Советот) во рамките на Бирото.

(5) Советот се состои од пет члена кои одлучуваат исклучиво по барањата за добивање на согласност и нивната работа ја вршат професионално. Членовите од своите редови избираат претседател.

(6) Членовите на Советот ги именува Владата по пат на јавен конкурс за период од четири години со право на повторен избор. Советот за својата работа одговара пред Владата.

(7) За член на Советот се именува лице кое е државјанин на Република Македонија, има најмалку три години искуство во областа на јавните набавки и има завршено високо образование.

(8) Владата го разрешува членот на Советот пред истекот на мандатот, ако:

- тоа сам го побара,
- трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата, што го утврдува Владата,
- е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеци,
- ги исполни условите за старосна пензија,
- врши работи кои се неспоииви со функцијата член на Советот или
- настапи смрт на членот на Советот.

(9) Владата започнува постапка за именување на членови на Советот најмалку три месеци пред истекот на нивниот мандат. Постапката за именување треба да заврши најмалку 30 дена пред редовниот истек на мандатот на членовите.

(10) Членовите на Советот не можат да бидат членови во органи и тела кои ги избира или именува Собранието на Република Македонија или Владата.

(11) Начинот на работењето и одлучувањето на Советот се уредува со деловник кој го носи министерот за финансии.

(12) Барањето за добивање на согласност од членот 5 во новиот став (7), членот 8, во новиот член 36-а ставови (1) и (2) и членот 22 став (3) од овој закон, особено содржи:

- правен основ за видот на согласност што се бара,
- опис на предметот на набавка и проценета вредност,
- образложение за причините за користење на предметните критериуми, барања или услови,
- записник од спроведениот технички дијалог во случаите каде што неговото спроведување е задолжително согласно со овој закон,
- извештај за потребата од обезбедување на согласност и
- други податоци што договорниот орган ги смета за корисни.

(13) Во прилог на писменото барање договорниот орган ја доставува тендерската документација која планира да ја користи во постапката за доделување договор за јавна набавка.

(14) Советот може да побара од договорниот орган да достави дополнителна документација или дополнење на образложението.

(15) Советот ќе одговори на барањето во рок од десет работни дена од денот на приемот на истото без оглед дали е побарана дополнителна документација или дополнење на образложението.

(16) По исклучок на ставот (15) на овој член, Советот може да го продолжи рокот за одговор на барањето за дополнителни пет работни дена во случај кога про-

ценетата вредност на предметот на договорот за јавна набавка е над 500.000 евра во денарска противвредност, без вклучен ДДВ, за што го известува договорниот орган во рок од три работни дена од денот на добивањето на барањето.

(17) Советот одлучува по барањето со решение против кое договорниот орган има право на жалба до Државната комисија за жалби по јавни набавки без надоместок, во рок од пет дена од денот на добивањето на решението во постапка на правна заштита согласно со овој закон. Се забранува секој облик на влијание врз донесувањето на решенијата на Советот, а особено секоја злоупотреба на јавните овластувања заради влијание на текот и исходот на одлучувањето.

(18) Ако Советот одлучи да не даде согласност, договорниот орган не смее да го објави огласот за јавна набавка, во спротивно ќе се смета дека не е спроведена постапка за доделување на договор за јавна набавка согласно со овој закон.

(19) Ако Советот не одговори на барањето во рокот од ставот (15), односно дополнителниот рок од ставот (16) на овој член, ќе се смета дека дал согласност.

(20) При одлучување за давање согласност, Советот вклучува најмалку три стручни лица од Регистарот на стручни лица од соодветната област по случаен електронски избор.

(21) Стручното лице е должно да го разгледа материјалот и да достави свое мислење во рок од три работни дена од денот на добивањето на материјалот, освен во случаите од ставот (16) на овој закон, кога рокот може да се продолжи за дополнителни три работни дена.

(22) Во прилог на своето мислење, стручното лице доставува изјава под целосна морална, материјална и кривична одговорност дека мислењето е изработено стручно и совесно, во согласност со правилата на науката и струката, етичките норми и професионалните стандарди и дека нема да учествува, директно или индиректно, во постапката за доделување на договор за јавна набавка која е предмет на барањето за добивање на согласност.

(23) Стручното лице не смее да учествува, директно или индиректно, ниту да влијае врз договорниот орган во постапката за доделување на договор за јавна набавка за која дало свое мислење при одлучувањето на Советот.

(24) Советот ги зема предвид мислењата на стручните лица при одлучувањето за давање на согласност и истите се составен дел на решението, а доколку стручното лице не достави мислење во рамките на законски утврдениот рок, Советот ќе одлучи без неговото мислење.

(25) Стручните лица имаат право на надоместок за даденото стручно мислење кој е на товар на договорниот орган што го поднел барањето за согласност во износ кој се утврдува со тарифник што го донесува министерот за финансии.

(26) Висината на надоместокот во тарифникот од ставот (25) на овој член се утврдува според видот на постапката, проценетата вредност на договорот и неговата сложеност, како и потребното време за прибирање на податоци и изработка на мислењето.

(27) Начинот на вклучување и работа на стручните лица во работата на Советот при одлучување за давање на согласност поблиску се утврдува со правилник кој го донесува министерот за финансии.

(28) Советот воспоставува и води електронски Регистар на стручни лица кои му помагаат при одлучувањето за давање на согласност.

(29) Советот објавува јавен повик во кој се утврдуваат областите на специјализација, условите за избор, начинот на поднесување на пријавите, потребната документација за докажување на исполнетоста на условите за избор и други елементи кои ги утврдува Советот.

(30) Запишување во Регистарот на стручни лица се врши врз основа на поднесено писмено барање до Советот кон кое се приложуваат и докази за исполнување на општите услови утврдени во ставот (31) на овој член, како и посебните услови дефинирани во јавниот повик.

(31) За да се запише во Регистарот на стручни лица, лицето треба да ги исполнува следниве општи услови:

- да има најмалку високо образование од соодветната област (диплома со завршено четиригодишно високо образование или диплома со 300 кредити според европскиот кредит - трансфер систем),
- со правосилна одлука да не му е изречена забрана за вршење професија, дејност или должност се додека траат последиците од забраната и
- да има најмалку пет години работно искуство во соодветната област за која е поднесено барањето.

(32) Стручните лица се запишуваат во Регистарот на стручни лица по области на специјализација кои ќе ги утврди Советот. Едно лице може да биде запишано во Регистарот на стручни лица во повеќе области на специјализација за кое има поднесено барање и ги исполнува условите согласно со овој член.

(33) Советот ќе го избрише лицето од Регистарот на стручни лица доколку:

- тоа само го побара,
- двапати по ред даде нестручно мислење, односно истото го изготви спротивно на правилата на науката и структурата, професионалните стандарди и прописите за спречување судир на интереси,
- лицето одбие да чувствува во работата без оправдани и соодветно документирани причини, иако за тоа било уредно покането од страна на Советот,
- лицето не достави мислење по добиените материјали во рокот од ставот (21) на овој член или
- поради смрт на лицето.

(34) Начинот на водење на Регистарот на запишување и бришење на стручните лица се утврдува со правилник кој го донесува министерот за финансии.

(35) Советот за своето работење поднесува годишен извештај до Владата.“

Член 5

Во членот 15 по ставот (5) се додаваат два нови става (6) и (7), кои гласат:

„(6) Доколку предметот на набавка е составен од повеќе ставки во рамките на еден дел, договорниот орган не смее делот да го оформи на начин кој ќе ја ограничи конкуренцијата на само еден економски оператор, без оглед дали предметот на договорот е оформен во еден или во повеќе делови.

(7) При набавката на лекови, медицински помагала и/или потрошен медицински материјал, договорниот орган не смее да оформи дел со повеќе ставки, освен во случај кога ставките во рамките на делот се од ист вид и по претходна согласност од Советот.“

Член 6

Во членот 17 по ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

„(6) Тендерската документација и договорот за јавна набавка на услуги за изработка и дизајнирање на софтверско решение за потребите на договорниот орган задолжително содржи одредба со која ќе се предвиди сопственост на договорниот орган врз изворниот код на софтверското решение.“

Член 7

Во членот 36 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) Кај набавката на лекови, договорниот орган задолжително ги дефинира техничките спецификации со користење на генеричките имиња на лековите.“

Член 8

По членот 36 се додава нов член 36-а, кој гласи:

„Член 36-а

(1) Договорниот орган задолжително бара согласност од Советот пред да го објави огласот за јавна набавка и доставува соодветно образложение за потребата од набавка за која нема најмалку пет производители/економски оператори што можат да ги исполнат барањата од техничките спецификации за поединечна ставка или за целиот дел.

(2) Договорниот орган задолжително бара согласност од Советот пред да го објави огласот за јавна набавка доколку предвиди критериуми за утврдување на способност, освен лична состојба и способност за вршење на професионална дејност, кои може да ги исполнат:

- три или помалку од три економски оператори кај постапките со барање за прибирање понуди со проценета вредност до 5.000 евра во денарска противвредност без вклучен ДДВ,

- четири или помалку од четири економски оператори кај постапките со барање за прибирање понуди со проценета вредност над 5.000 евра во денарска противвредност без вклучен ДДВ или

- пет или помалку од пет економски оператори кај отворената постапката, ограничениот постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас и кај конкурентниот дијалог.

(3) По донесување на одлуката за јавна набавка, а пред објавување на огласот, лицата кои ги дефинираат техничките спецификации и критериумите за утврдување на способност се должни да изготват соодветно образложение за оправданоста за нивно користење и да дадат извештај до одговорното лице со предлог во смисла за потребата од обезбедување на согласност од Советот, доколку се исполнети условите од ставовите (1) и/или (2) на овој член.

(4) Врз основа на прифатениот извештај од одговорното лице кој содржи предлог за потреба од обезбедување на согласност се доставува барање за согласност до Советот.“

Член 9

Членот 37 се менува и гласи:

„(1) Договорниот орган ја прави достапна тендерската документација на секој заинтересиран економски оператор со користење на електронски средства заради директен и целосен пристап преку ЕСЈН истовремено со објавување на огласот за јавна набавка. Обрасците од тендерската документација се прикачуваат во формат кој може директно да го користат економските оператори.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член, договорниот орган ја прави достапна тендерската документација во хартиена форма или на магнетен медиум само во случај:

- ЕСЈН да не го поддржува видот на форматот во кој е изработена тендерската документација или нејзин дел, за што пополнува образложение во ЕСЈН или

- при објавување на оглас за доделување договор за јавно приватно партнерство.

(3) За добивање на тендерската документација не се наплаќа надоместок.“

Член 10

Во членот 38 став (1) точката на крајот од реченицата се заменува со записка и се додаваат зборовите: „а тоа задолжително го прави по решение на Државната комисија за жалби по јавни набавки.“

Ставот (2) се менува и гласи:

„Договорниот орган соодветно на измените и дополнувањата на тендерската документација задолжително го продолжува крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество за најмалку шест дена.“

Член 11

Во членот 41 по ставот (1) се додаваат четири нови става (2), (3), (4) и (5), кои гласат:

„(2) Составен дел на групна понуда е договор за поднесување групна понуда со кој членовите во групата економски оператори меѓусебно и кон договорниот орган се обврзуваат за извршување на договорот за јавна набавка, а кој особено ги содржи следниве податоци:

- членот на групата кој ќе биде носител на групата, односно кој ќе ја поднесе понудата и ќе ја застапува групата пред договорниот орган,

- членот на групата кој во име на групата економски оператори ќе го потпише договорот за јавна набавка,

- членот на групата кој во име на групата економски оператори ќе ја обезбеди гаранцијата на понудата во форма на банкарска гаранција или депонирани средства, доколку е предвидено во тендерската документација,

- членот на групата кој ќе ја издаде фактурата и сметка на која ќе се вршат плаќањата,

- краток опис на обврските на секој од членовите на групата економски оператори за извршување на договорот и

- други податоци кои договорниот орган ќе ги утврди во тендерската документација.

(3) Членовите на групата економски оператори одговараат неограничено и солидарно пред договорниот орган за обврските преземени со понудата.

(4) Член во групата економски оператори не може да се повлече од групата економски оператори до склучување на договорот за јавна набавка доколку:

- е носител на групата економски оператори,
- ја обезбедува гаранцијата на понудата во форма на банкарска гаранција или депонирани средства,

- групата економски оператори не може да го докаже исполнувањето на критериумите за утврдување на способност што се барале во постапката без тој член или

- другите членови од групата солидарно не ги преземат обврските на членот од групата кој сака да се повлече од групата економски оператори.

(5) Повлекувањето на член од групата економски оператори спротивно на ставот (4) на овој член се смета за повлекување на групната понуда.“

Член 12

Во членот 43 став (2) алинејата 1 се менува и гласи:
„- да ја направи достапна на јавноста преку ЕСЈН тендерската документација што планира да ја користи во постапката, најмалку пет работни дена од денот на нејзиното објавување.“

Во алинејата 2 зборовите: „објавените технички спецификации“ се заменуваат со зборовите: „објавената тендерска документација“.

Во алинејата 3 зборовите: „техничките спецификации“ се заменуваат со зборовите: „тендерската документација“.

Во ставот (3) зборовите: „техничките спецификации“ се заменуваат со зборовите: „тендерската документација“.

По ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) Договорниот орган го доставува записникот од спроведениот технички дијалог до сите економски оператори кои дале предлози и коментари на објавената тендерска документација.“

Ставовите (4) и (5) стануваат ставови (5) и (6).

Член 13

Во членот 47 став (5) алинеја 3 по зборот „набавка“ се додаваат зборовите: „согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда“.

По ставот (7) се додава нов став (8), кој гласи:

„(8) За објавување на негативна референца согласно со условите од ставот (5) на овој член, договорниот орган одлучува со одлуката за избор или за поништување на постапката, а економскиот оператор има право на жалба во постапка на правна заштита согласно со овој закон.“

Ставовите (8), (9), (10), (11) и (12) стануваат ставови (9), (10), (11), (12) и (13).

Член 14

Во членот 48 по ставот (8) се додава нов став (9), кој гласи:

„(9) Во случаите од ставот (8) на овој член за наплата на банкарската гаранција за квалитетно извршување на договорот и за објавување на негативна референца на ЕСЈН, носителот на набавката може да покрене спор пред надлежен суд.“

Ставовите (9) и (10) стануваат ставови (10) и (11).

Член 15

Во членот 53 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Во огласот за доделување на договор за јавна набавка задолжително се објавува и проценетата вредност без вклучен ДДВ.“

Член 16

Во членот 99 став (1) точка 1 алинеја 2 запирката на крајот од реченицата се заменува со сврзникот „и“.

Во алинеја 3 сврзникот „и“ на крајот од реченицата се заменува со точка и запирка.

Алинејата 4 се брише.

Член 17

По членот 125 се додава нов член 125-а, кој гласи:

„Член 125-а

(1) Во случај кога е поднесена само една понуда која е прифатлива или останала само една прифатлива понуда, договорниот орган задолжително го поканува единствениот понудувач да поднесе конечна цена преку ЕСЈН.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член поканата до единствениот понудувач особено содржи:

- идентификување на делот на понудата кој ќе биде предмет на поднесување конечна цена,

- информации кои ќе му бидат достапни пред поднесувањето на конечната цена и

- времето на поднесување на конечната цена кое не може да биде порано од 48 часа од испраќањето на поканата.

(3) Единствениот понудувач ја поднесува конечната цена во утврденото време од ставот (2) алинеја 3 на овој член само еднаш, а доколку не поднесе конечна цена првично понудената цена ќе се смета за конечна.“

Член 18

Во членот 129 по ставот (1) се додаваат три нови става (2), (3) и (4), кои гласат:

„(2) Понудувачот задолжително доставува изјава во која под целосна материјална и кривична одговорност ќе изјави дека понудата ја поднел независно, без договор со други економски оператори спротивно на прописите за заштита на конкуренцијата, како и дека не учествува во истата постапка со други економски оператори со кои е капитално, сопственички или роднински поврзан.“

(3) Изјавата од ставот (2) на овој член се доставува заедно со понудата во секоја постапка одделно.

(4) Доколку има сознанија за неистинитоста по наводите на изјавата од ставот (2) на овој член, договорниот орган веднаш ќе ги извести надлежните органи.“

Ставовите (2) и (3) стануваат ставови (5) и (6).

Член 19

Во членот 140 став (2) по зборот „понудите“ се додаваат зборовите: „проверува дали е објавена негативна референца до истекот на крајниот рок за поднесување на понудите и“.

Член 20

Во членот 143 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Економските оператори може да го користат профилот на економски оператор на ЕСЈН за докажување на одредени критериуми за утврдување на способност што ги овозможува ЕСЈН кај постапките што се спроведуваат со користење на електронски средства.“

Член 21

Во членот 144 ставот (2) се менува и гласи:

„Договорниот орган не смее да бара исполнување на одредени критериуми за утврдување на способност на економските оператори кои се непропорционални и кои не се директно поврзани со предметот на договорот за јавна набавка.“

Член 22

Членот 160 се менува и гласи:

„(1) Критериум за доделување на договор за јавна набавка е најниската цена.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член критериум за доделување на договор за јавна набавка може да биде економски најповолна понуда кај набавката на консултантски и други услуги од интелектуален карактер, како и во случаи каде што заради специфичност на предметот на договорот не е можно прецизно да се утврди квалитетот или други елементи како минимални услови од техничките спецификации. Критериумот економски најповолна понуда задолжително се користи во постапката со конкурентен дијалог и во случај на алтернативни понуди.

(3) Договорниот орган задолжително бара согласност од Советот пред да го објави огласот за јавна набавка доколку предвиди користење на критериумот економски најповолна понуда, освен во случаите кога спроведува постапка со конкурентен дијалог или дозволува доставување на алтернативни понуди.“

Член 23

Во членот 200 ставот (1) се менува и гласи:

„Државната комисија за жалби по јавни набавки (во натамошниот текст: Државната комисија) е надлежна за:

- решавање по жалби во постапките за доделување на договори за јавни набавки пропишани со овој закон,
- решавање по жалби во постапките за доделување договори за концесии и јавно приватно партнерство,
- решавање по жалби на решение донесено од Советот согласно со членот 14 став (17) од овој закон и
- други работи согласно со закон.“

Член 24

Во членот 210 по алинејата 6 се додаваат две нови алинеи 7 и 8, кои гласат:

„- е објавен оглас за доделување на договор за јавна набавка без да се обезбеди согласност во случаите каде што добивањето согласност е задолжително согласно со овој закон,

- не е постапено согласно со решението на Државната комисија,“.

Член 25

Во членот 216 став (2) се додава нова алинеја 1, која гласи:

„- приемот на записникот од спроведениот технички дијалог, во однос на дејствијата или пропуштањето за преземање на дејствија поврзани со спроведување на техничкиот дијалог,“.

Член 26

Во членот 220 став 1 пред алинејата 1 се додава нова алинеја 1, која гласи:

„- го поништи решението на Советот,“.

По ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) Договорниот орган е должен да постапи по решението на Државната комисија, во спротивно ќе се смета дека не е спроведена постапка за доделување на договор за јавна набавка согласно со овој закон.“

Член 27

Во членот 224 став (6) точката на крајот од реченицата се заменува со записка и се додаваат зборовите: „освен во случаите од членовите 14 став (17) и 216 став (2) алинеја 1 од овој закон кога одлучува во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.“

Член 28

По Главата XI се додава нова Глава XI-а и девет нови члена 232-а, 232-б, 232-в, 232-г, 232-д, 232-е, 232-ж и 232-з, кои гласат:

„Глава XI-а Казнени одредби

Член 232-а

(1) Тој што свесно ќе го оформи предметот на набавка кој е составен од повеќе ставки во рамките на еден дел на начин со кој ќе ја ограничи конкуренцијата на само еден економски оператор спротивно на членот 15 став (6) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-б

(1) Тој што свесно ќе оформи дел од предметот на набавка на лекови, медицински помагала и/или потрошен медицински материјал со повеќе ставки без согласност на Државната комисија спротивно на членот 15 став (7) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-в

(1) Тој што свесно ќе ги дефинира техничките спецификации на набавката на лекови со користење трговска марка или со име на производителот/носителот на одобрението за ставање во промет спротивно на членот 36 став (3) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-г

(1) Тој што свесно презел дејствија спротивно на овој закон или свесно пропуштил да преземе дејствија кои бил должен да ги преземе согласно со овој закон поради што е објавена постапка за доделување на договор за јавна набавка без согласност на Советот во случаите кога нема најмалку пет производители/економски оператори што можат да ги исполнат барањата од техничките спецификации за поединечна ставка или за целиот дел спротивно на членот 36-а став (1) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-д

(1) Тој што свесно презел дејствија спротивно на овој закон или свесно пропуштил да преземе дејствија кои бил должен да ги преземе согласно со овој закон поради што е објавена постапка за доделување на договор за јавна набавка без согласност од Советот во случаите каде што се предвидени критериуми за утврдува-

ње на способност кои може да ги исполнат помалку од минималниот број на економски оператори од членот 36-а став (2) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-ѓ

(1) Тој што свесно презел дејствија спротивно на овој закон или свесно пропуштил да преземе дејствија кои бил должен да ги преземе согласно со овој закон поради што е објавена постапка за доделување на договор за јавна набавка без согласност од Советот во случаите кога се користи критериумот економски најповолна понуда спротивно на членот 160 став (3) од овој закон и со тоа за себе или за друг ќе оствари поголема имотна корист, или ќе предизвика поголема штета, ќе се казни со казна затвор до една година.

(2) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг значителна имотна корист, или предизвикал значителна штета, ќе се казни со казна затвор од една до три години.

(3) Ако сторителот со извршување на делото од ставот (1) на овој член остварил за себе или за друг имотна корист од поголеми размери, или предизвикал штета од поголеми размери, ќе се казни со казна затвор од три до пет години.

(4) Тој што делото од ставот (1) на овој член ќе го стори од небрежност ќе се казни со затвор до шест месеци, од ставот (2) на овој член со затвор до една година и од ставот (3) на овој член со затвор од една до три години.

Член 232-е

Тој што нема да постапи по решението со кое Државната комисија одлучува по жалба ќе се казни со казна затвор од една до пет години.

Член 232-ж

Доколку договорниот орган побарал согласност од Советот согласно со условите од овој закон, а Советот не одговорил на барањето во роковите утврдени со овој закон при што се смета дека дал согласност согласно со членот 14 став (19) од овој закон, а подоцна се утврди дека не се исполнети условите за нејзино давање поради што е предизвикана штета, членовите на Советот ќе се казнат со казна затвор од една до пет години.

Член 232-з

Стручно лице кое ќе учествува, директно или индиректно, или ќе влијае врз договорниот орган во постапката за доделување на договор за јавна набавка за која дало свое мислење при одлучувањето на Советот спротивно на членот 14 став (23) од овој закон, ќе се казни со казна затвор од една до пет години.

Член 29

Владата ќе ги именува членовите на Советот најдоцна до 31 декември 2013 година.

Постапките за доделување на договори за јавни набавки започнати до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат согласно со Законот за јавните набавки („Службен весник на Република Македонија“ број 136/2007, 130/2008, 97/10, 53/11, 185/11 и 15/13).

Член 30

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен одредбите од членовите 9, 10, 15, 16 и 17 од овој закон кои ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2014 година и членот 4 став 2, членовите 5, 8, 22, 23, 24, 26 став 1 и членот 28 од овој закон кои ќе започнат да се применуваат од 1 мај 2014 година.

LIGJ PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR FURNIZIME PUBLIKE

Neni 1

Në Ligjin për furnizime publike („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 136/2007, 130/2008, 97/10, 53/11, 185/11 dhe 15/13) në nenin 3 pas pikës 30 shtohen tri pika të reja 31, 32 dhe 33, si vijojnë:

“31. “Operator i lidhur ekonomik” është operatori ekonomik:

- mbi të cilin operatori ekonomik me të cilin është i lidhur ka ndikim dominues,

- i cili ka ndikim dominues mbi operatorin ekonomik me të cilin është i lidhur ose

- i cili së bashku me operatorin ekonomik me të cilin është i lidhur është lëndë e ndikimit dominues nga subjekti i tretë;

32. “Ndikim dominues” është kur:

- njëri operator ekonomik në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë është pronar i më shumë se gjysmës së kapitalit në operatorin tjetër ekonomik dhe në atë mënyrë e kontrollon shumicën e votave në bazë të aksioneve apo pjesëmarrjeve të emetuara nga operatori tjetër ekonomik dhe mund të emërojë më shumë se gjysmën e anëtarëve në organet e menaxhimit apo në këshillin mbikëqyrës të operatorit tjetër ekonomik ose

- ekziston lidhje farefisnie ndërmjet themeluesve të të dy operatorëve ekonomikë deri në brez të dytë;

33. “Profil i operatorit ekonomik” është funksionaliteti i Sistemit elektronik për furnizime publike me të cilin lehtësohet dëshmimi i plotësimit të kriterëve të caktuara për përcaktim të aftësisë nga operatorët e regjistruar ekonomikë.”

Pikat 31, 32 dhe 33 bëhen pika 34, 35 dhe 36.

Neni 2

Në nenin 8 pas alinesë 4 shtohen dy aline të reja 5 dhe 6, si vijojnë:

“- janë shërbime të noterit,

- janë shërbime të përmbauesve.”

Neni 3

Pas nenit 10 shtohet nen i ri 10-a, si vijon:

"Neni 10-a

Ky ligj nuk zbatohet gjatë ndarjes së marrëveshjes nga organi kontraktues personit juridik, nëse:

- personi juridik është themeluar të kryejë veprimtari nga fushëveprimi i kompetencave të atij organi kontraktues,

- personi juridik kryen veprimtari kryesisht për organin kontraktues,

- lënda e marrëveshjes është e lidhur drejtpërdrejt me kryerjen e veprimtarisë nga alineja 1 e këtij neni,

- organi kontraktues është themeluar i vetëm i atij personi juridik,

- mbi personin juridik organi kontraktues kryen mbikëqyrje dhe

- organi juridik në tërësi në mënyrë të pavarur i kryen obligimet e marrëveshjes pa nënrealizues.”

Neni 4

Në nenin 14 paragrafi (1) pas alinesë 15 shtohen tri aline të reja 16, 17 dhe 18, si vijojnë:

“- përpilon instruksione si udhëzime interne për përgatitjen dhe zbatimin e edukimit për furnizime publike dhe trajnimin për trajnues për furnizime publike të cilat publikohen në ueb faqen e vet,

- detyrimisht e largon referencën negative të publikuar të operatorit ekonomik në bazë të vendimit të organit kompetent, marrëveshjes me cilësi të dokumentit përmbaues ndërmjet organit kontraktues dhe bartësit të furnizimit ose me kërkesë të organit kontraktues të shoqëruar me deklaratën e personit që e ka lëshuar referencën negative të dhënë në organin kompetent për gabim të bërë teknik,

- i analizon arsyetimet për mosngjitjen e dokumentacionit të tenderit në shpalljen për furnizim publik në pajtim me nenin 37 paragrafi (2) të këtij ligji dhe nëse të njëjtat janë të pabazuara i sugjeron organit kontraktues për lëshimin e bërë.”

Pas paragrafit (3) shtohet 32 paragrafë të rinj (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26), (27), (28), (29), (30), (31), (32), (33), (34) dhe (35), si vijojnë:

“(4) Për zgjidhje të kërkesave për marrjen e pëlqimit vendos Këshilli për Furnizime Publike (në tekstin e mëtejme: Këshilli) në kuadër të Byrosë.

(5) Këshilli përbëhet prej pesë anëtarëve të cilët vendosin ekskluzivisht për kërkesat për marrje të pëlqimit. Anëtarët nga radhët e tyre zgjedhin kryetar.

(6) Anëtarët e Këshillit i emëron Qeveria nëpërmjet konkursit publik për periudhë prej katër vitesh me të drejtë rizgjedhjeje. Këshilli për punën e vet përgjigjet para Qeverisë.

(7) Anëtar i Këshillit emërohet personi i cili është shtetas i Republikës së Maqedonisë, ka së paku tre vjet përvojë në sferën e furnizimeve publike dhe ka përfunduar arsim të lartë.

(8) Qeveria e shkarkon anëtarin e Këshillit para përfundimit të mandatit, nëse:

- këtë vet e kërkon,

- përgjithmonë e humb aftësinë për kryerjen e funksionit, që e përcakton Qeveria,

- është gjykuar me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor për veprë penale me dënim me burg pa kush prej së paku gjashtë muajsh,

- i plotëson kushtet për pension të pleqërisë,

- kryen punë që janë inkompatibile me funksionin anëtar i Këshillit ose

- vdes anëtar i Këshillit.

(9) Qeveria fillon procedurë për emërimin e anëtarëve të Këshillit së paku tre muaj para përfundimit të mandatit të tyre. Procedura për emërim duhet të përfundojë së paku 30 ditë para skadimit të rregullt të mandatit të anëtarëve.

(10) Anëtarët e Këshillit nuk mund të jenë anëtarë në organe dhe trupa që i zgjedh ose emëron Kuvendi i Republikës së Maqedonisë ose Qeveria.

(11) Mënyra e punës dhe vendosjes e Këshillit rregullohet me rregullore të cilën e miraton ministri i Financave.

(12) Kërkesa për marrjen e pëlqimit nga neni 5 në paragrafin e ri (7), neni 8, në nenin e ri 36-a paragrafët (1) dhe (2) dhe neni 22 paragrafi (3) të këtij ligji, veçanërisht përmban:

- bazë juridike për llojin e pëlqimit që kërkohet,
- përshkrim të lëndës së furnizimit dhe vlerën e përcaktuar,

- arsyetim për shkaqet e shfrytëzimit të kriterëve në fjalë, kërkesave ose kushteve,

- procesverbal nga dialogu i zbatuar teknik në rastet ku zbatimi i tij është i obligueshëm në pajtim me këtë ligj,

- raport për nevojën e sigurimit të pëlqimit dhe
- të dhëna tjera që organi kontraktues i konsideron të dobishme.

(13) Në shtojcë të kërkesës me shkrim, organi kontraktues e dorëzon dokumentacionin e tenderit të cilin planifikon ta shfrytëzojë në procedurë për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik.

(14) Këshilli mund të kërkojë nga organi kontraktues që të dorëzojë dokumentacion plotësues ose plotësim të arsyetimit.

(15) Këshilli do t'i përgjigjet kërkesës në afat prej dhjetë ditësh pune nga dita e pranimit të së njëjtës pa marrë parasysh nëse është kërkuar dokumentacion plotësues ose plotësim i arsyetimit.

(16) Me përjashtim të paragrafit (15) të këtij neni, Këshilli mund ta vazhdojë afatin për përgjigje të kërkesës për pesë ditë plotësuese të punës në rast kur vlera e përcaktuar e lëndës së marrëveshjes për furnizim publik është mbi 500 000 euro në kundërvlerë me denarë, pa TVSH të përfshirë, për çfarë e njofton organin kontraktues në afat prej tri ditësh pune nga dita e marrjes së kërkesës.

(17) Këshilli vendos për kërkesën me aktvendim kundër të cilit organi kontraktues ka të drejtë ankese te Komisioni shtetëror për ankesa për furnizime publike pa kompensim, në afat prej pesë ditësh nga dita e marrjes së aktvendimit në procedurë të mbrojtjes juridike në pajtim me këtë ligj. Ndalohet çdo formë e ndikimit mbi miratimin e aktvendimeve të Këshillit, e veçanërisht çdo keqpërdorim i autorizimeve publike për shkak të ndikimit në rrjedhën dhe rezultatit e vendimmarrjes.

(18) Nëse Këshilli vendos të mos japë pëlqim, organi kontraktues nuk guxon ta shpallë konkursin për furnizim publik, në të kundërtën do të konsiderohet se nuk është zbatuar procedura për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik në pajtim me këtë ligj.

(19) Nëse Këshilli nuk i përgjigjet kërkesës në afatin nga paragrafi (15), përkatësisht afatin plotësues nga paragrafi (16) të këtij neni, do të konsiderohet se ka dhënë pëlqim.

(20) Gjatë vendosjes për dhënie të pëlqimit, Këshilli i përfshin së paku tre persona profesionalë nga Regjistrin i personave profesionalë nga sfera përkatëse me zgjedhje të rastësishme elektronike.

(21) Personi profesional është i obliguar ta shqyrtojë materialin dhe të japë mendim të tij në afat prej tri ditësh pune nga dita e marrjes së materialit, përveç në rastet nga paragrafi (16) të këtij ligji, kur afati mund të vazhdohet për tri ditë plotësuese të punës.

(22) Në shtojcë të mendimit të tij, personi profesional dorëzon deklaratë nën përgjegjësi të plotë morale, materiale dhe penale se mendimi është i përpiluar në mënyrë profesionale dhe të ndërgjegjshme, në pajtim me rregullat e shkencës dhe profesionit, normat etike dhe standardet profesionale dhe se nuk do të marrë pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, në procedurën për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik e cila është lëndë e kërkesës për marrje të pëlqimit.

(23) Personi profesional nuk guxon të marrë pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, as të ndikojë mbi organin kontraktues në procedurë për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik për të cilën ka dhënë mendim të tij gjatë vendosjes së Këshillit.

(24) Këshilli i merr parasysh mendimet e personave profesionalë gjatë vendosjes për dhënie të pëlqimit dhe të njëjtat janë pjesë përbërëse e aktvendimit, e nëse personi

profesional nuk dorëzon mendim në kuadër të afatit të përcaktuar me ligj, Këshilli do të vendos pa mendimin e tij.

(25) Personat profesionalë kanë të drejtë kompensimi për mendimin e dhënë profesional që është në ngarkim të organit kontraktues që e ka parashtruar kërkesën për pëlqim në shumë e cila përcaktohet me listë tarifore që e miraton ministri i Financave.

(26) Lartësia e kompensimit në listën tarifore nga paragrafi (25) të këtij neni përcaktohet sipas llojit të procedurës, vlerës së përcaktuar të marrëveshjes dhe ndërlikueshmërisë së saj, si dhe kohës së nevojshme për grumbullim të të dhënave dhe përpilim të mendimit.

(27) Mënyra e përfshirjes dhe puna e personave profesionalë në punën e Këshillit gjatë vendosjes për dhënie të pëlqimit, më afërsisht përcaktohet me rregullore të cilën e miraton ministri i Financave.

(28) Këshilli vendos dhe mban Regjistrin elektronik të personave profesionalë që i ndihmojnë gjatë vendosjes për dhënie të pëlqimit.

(29) Këshilli shpall thirrje publike në të cilën përcaktohen sferat e specializimit, kushtet për zgjedhje, mënyra e parashtrimit të fletëparaqitjeve, dokumentacioni i nevojshëm për dëshmim të plotësimit të kushteve për zgjedhje dhe elemente tjera të cilat i përcakton Këshilli.

(30) Regjistrimi në Regjistrin e personave profesionalë bëhet në bazë të kërkesës së parashtruar me shkrim te Këshilli, të cilës i bashkëngjiten edhe dëshmi për plotësimin e kushteve të përgjithshme të përcaktuara në paragrafin (31) të këtij neni, si dhe kushteve të veçanta të definuara në thirrjen publike.

(31) Që të regjistrohet në Regjistrin e personave profesionalë, personi duhet t'i plotësojë kushtet e përgjithshme në vijim:

- të ketë së paku arsim të lartë nga sfera përkatëse (diplomë me arsim të lartë katërvjeçar të përfunduar ose diplomë me 300 kredi sipas sistemit evropian për transfer të kredive),

- me vendim të plotfuqishëm të mos i jetë shqiptuar ndalim për kryerje të profesionit, veprimtarisë ose detyrës deri sa zgjasin pasojat nga ndalimi dhe

- të ketë së paku pesë vjet përvojë pune në sferën përkatëse për të cilën është parashtruar kërkesa.

(32) Personat profesionalë regjistrohen në Regjistrin e personave profesionalë sipas sferave të specializimit të cilat do t'i përcaktojë Këshilli. Një person mund të regjistrohet në Regjistrin e personave profesionalë në më shumë sfera të specializimit për të cilën ka parashtruar kërkesë dhe i plotëson kushtet në pajtim me këtë nen.

(33) Këshilli do ta shlyejë personin nga Regjistrin i personave profesionalë nëse:

- këtë vetë e kërkon,

- dy herë me radhë jep mendim joprofesional, përkatësisht të njëjtin e përpilon në kundërshtim me rregullat e shkencës dhe profesionit, standardet profesionale dhe rregullat për parandalim të konfliktit të interesave,

- personi refuzon të marrë pjesë në punë pa shkaqe të arsyeshme dhe të dokumentuara përkatëse, edhe pse për këtë ka qenë me rregull i thirrur nga Këshilli,

- personi nuk dorëzon mendim pas materialeve të marra në afatin nga paragrafi (21) të këtij neni ose

- për shkak të vdekjes së personit.

(34) Mënyra e mbajtjes së Regjistrit të regjistrimit dhe shlyerjes së personave profesionalë përcaktohet me rregullore të cilën e miraton ministri i Financave.

(35) Këshilli për punën e tij parashtron raport vjetor në Qeveri."

Neni 5

Në nenin 15 pas paragrafit (5) shtohen dy paragrafë të rinj (6) dhe (7), si vijojnë:

"(6) Nëse lënda e furnizimit përbëhet nga më shumë zëra në kuadër të një pjese, organi kontraktues nuk guxon që pjesën ta formojë në mënyrë e cila do ta do ta kufizojë konkurrencën vetëm në një operator ekonomik, pa marrë parasysh nëse lënda e marrëveshjes është formuar në një ose më shumë pjesë.

(7) Gjatë furnizimit me barna, mjete ndihmëse mjekësore dhe/ose material shpenzues mjekësor, organi kontraktues nuk guxon të formojë pjesë me më shumë zëra, përveç në rast kur zërat në kuadër të pjesës janë të llojit të njëjtë dhe me pëlqim paraprak të Këshillit."

Neni 6

Në nenin 17 pas paragrafit (5) shtohet paragraf i ri (6), si vijon:

"(6) Dokumentacioni i tenderit dhe marrëveshja për furnizim publik të shërbimeve për përpunim dhe dizajnim të zgjidhjes softuerike për nevojat e organit kontraktues, detyrimisht përmban dispozitë me të cilën do të parashihet pronësia e organit kontraktues mbi kodin burimor të zgjidhjes softuerike".

Neni 7

Në nenin 36 pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3), si vijon:

"(3) Te furnizimi me barna, organi kontraktues detyrimisht i definon specifikimet teknike me shfrytëzim të emrave gjenerikë të barnave".

Neni 8

Pas nenit 36 shtohet nen i ri 36-a, si vijon:

"Neni 36-a

(1) Organi kontraktues detyrimisht kërkon pëlqim nga Këshilli para se ta shpallë konkursin për furnizim publik dhe dorëzon arsyetim përkatës për nevojën për furnizim për të cilën nuk ka së paku pesë prodhues/operatorë ekonomikë që mund t'i plotësojnë kërkesat nga specifikimet teknike për zë të veçantë apo për tërë pjesën.

(2) Organi kontraktues detyrimisht kërkon pëlqim nga Këshilli para se ta shpallë konkursin për furnizim publik nëse parashihet kritere për përcaktimin e aftësisë, përveç gjendjes personale dhe aftësisë për kryerjen e veprimtarisë profesionale, të cilat mund t'i plotësojnë:

- tre ose më pak se tre operatorë ekonomikë te procedurat me kërkesë për grumbullimin e ofertave me vlerë të përcaktuar deri në 5 000 euro në kundërvlerë me denarë pa TVSH të përfshirë,
- katër ose më pak se katër operatorë ekonomikë te procedurat me kërkesë për grumbullimin e ofertave me vlerë të përcaktuar mbi 5 000 euro në kundërvlerë me denarë pa TVSH të përfshirë ose
- pesë ose më pak se pesë operatorë ekonomikë te procedura e hapur, procedura e kufizuar, procedura me negociim me shpallje paraprake të konkursit dhe te dialogu konkurrues.

(3) Pas miratimit të vendimit për furnizim publik e para shpalljes së konkursit, personat që i definojnë specifikimet teknike dhe kriteret për përcaktimin e aftësisë janë të detyruar që të përpilojnë arsyetim përkatës për arsyeshmërinë për shfrytëzimin e tyre dhe të japin raport te personi përgjegjës me propozim në kuptim për nevojën nga sigurimi i pëlqimit nga Këshilli nëse janë plotësuar kushtet nga paragrafët (1) dhe/ose (2) të këtij neni.

(4) Në bazë të raportit të pranuar nga personi përgjegjës i cili përmban propozim për nevojë për sigurim të pëlqimit dorëzohet kërkesë për pëlqim te Këshilli."

Neni 9

Neni 37 ndryshohet si vijon:

"(1) Organi kontraktues e bën të kapshëm dokumentacionin e tenderit për secilin operator ekonomik të interesuar me shfrytëzimin e mjeteve elektronike për

qasje të drejtpërdrejtë dhe të tërësishme përmes SEFP njëkohësisht me publikimin e shpalljes për furnizim publik. Formularët e dokumentacionit të tenderit vendosen në format të cilin mund drejtpërdrejt ta shfrytëzojnë operatorët ekonomikë.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, organi kontraktues e bën të kapshëm dokumentacionin e tenderit në formë në letër apo në medium magnetik vetëm në rast:

- SEFP të mos e mbështet llojin e formatit në të cilin është përpiluar dokumentacioni i tenderit ose pjesë e tij, për çfarë plotëson arsyetim në SEFP ose
- gjatë publikimit të shpalljes për ndarjen e marrëveshjes për partneritetin publik privat.

(3) Për marrjen e dokumentacionit të tenderit nuk arkëtohet kompensim."

Neni 10

Në nenin 38 paragrafi (1) pika në fund të fjalisë zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "e këtë detyrimisht e bën pas aktvendimit të Komisionit Shtetëror për Ankesa për Furnizime Publike".

Paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"Organi kontraktues përkritazi me ndryshimet dhe plotësimet e dokumentacionit të tenderit detyrimisht e vazhdon afatin përfundimtar për parashtrim të ofertave ose fletëparaqitjeve për pjesëmarrje për së paku gjashtë ditë."

Neni 11

Në nenin 41 shtohen katër paragrafë të rinj (2), (3), (4) dhe (5), si vijojnë:

"(2) Pjesë përbërëse e ofertës grupore është marrëveshja për parashtrimin e ofertës grupore me të cilën anëtarët në grupin operatorë ekonomikë në mënyrë të ndërsjellë edhe ndaj organit kontraktues obligohen për zbatimin e marrëveshjes për furnizim publik, e cila veçanërisht i përmban të dhënat si vijojnë:

- anëtarin e grupit që do të jetë bartës i grupit, përkatësisht që do ta parashtrijë ofertën dhe do ta përfaqësojë grupin para organit kontraktues,

- anëtarin e grupit i cili në emër të grupit operatorë ekonomikë do ta nënshkruajë marrëveshjen për furnizim publik,

- anëtarin e grupit i cili në emër të grupit operatorë ekonomikë do ta sigurojë garancinë e ofertës në formë të garancisë bankare apo mjeteve të depozituara, nëse parashihet në dokumentacionin e tenderit,

- anëtarin e grupit që do ta lëshojë faturën dhe llogarinë në të cilën do të kryhen pagesat,

- përshkrimin e shkurtër të obligimeve të secilit nga anëtarët e grupit operatorë ekonomikë për zbatimin e marrëveshjes dhe

- të dhëna tjera të cilat organi kontraktues do t'i përcaktojë në dokumentacionin e tenderit.

(3) Anëtarët e grupit operatorë ekonomikë përgjigjen në mënyrë të pakufizuar dhe solidare para organit kontraktues për obligimet e marra me ofertën.

(4) Anëtar i grupit operatorë ekonomikë nuk mund të tërhiqet nga grupi operatorë ekonomikë deri në lidhjen e marrëveshjes për furnizim publik, nëse:

- është bartës i grupit operatorë ekonomikë,
- e siguron garancinë e ofertës në formë të garancisë bankare apo mjeteve të depozituara,

- grupi operatorë ekonomikë nuk mund ta dëshmojë plotësimin e kriterëve për përcaktimin e aftësisë që janë kërkuar në procedurë pa atë anëtar apo

- anëtarët tjerë të grupit në mënyrë solidare nuk i marrin obligimet e anëtarit të grupit i cili dëshiron të tërhiqet nga grupi operatorë ekonomikë.

(5) Tërheqja e anëtarit të grupit operatorë ekonomikë në kundërshtim me paragrafin (4) të këtij neni konsiderohet tërheqje e ofertës grupore."

Neni 12

Në nenin 43 paragrafi (2) alineja 1 ndryshohet si vijon:
"- t'ia bënë të arritshme publikut përmes SEFP dokumentacionin e tenderit që planifikon ta shfrytëzojë në procedurë, së paku pesë ditë pune nga dita e publikimit të tij".

Në alinenë 2 fjalët: "specifikimet e publikuara teknike" zëvendësohen me fjalët: "dokumentacionin e publikuar të tenderit".

Në alinenë 3 fjalët: "specifikimet teknike" zëvendësohen me fjalët: "dokumentacionin e tenderit".

Në paragrafin (3) fjalët: "specifikimet teknike" zëvendësohen me fjalët: "dokumentacionin e tenderit".

Pas paragrafit (3) shtohet paragraf i ri (4), si vijon:

"(4) Organi kontraktues e dorëzon procesverbalin nga dialogu i realizuar teknik të të gjithë operatorët ekonomikë që kanë dhënë propozime dhe komente për dokumentacionin e publikuar të tenderit".

Paragrafët (4) dhe (5) bëhen paragrafë (5) dhe (6).

Neni 13

Në nenin 47 paragrafi (5) alineja 3 pas fjalës "furnizim" shtohet fjalët: "në pajtim me kushtet nga dokumentacioni i tenderit dhe ofertës së dorëzuar".

Pas paragrafit (7) shtohet paragraf i ri (8), si vijon:

"(8) Për publikimin e referencës negative në pajtim me kushtet nga paragrafi (5) të këtij neni, organi kontraktues vendos me vendimin për zgjedhjen apo për anulimin e procedurës, kurse operatori ekonomik ka të drejtë ankese në procedurë të mbrojtjes juridike në pajtim me këtë ligj".

Paragrafët (8), (9), (10), (11) dhe (12) bëhen paragrafë (9), (10), (11), (12) dhe (13).

Neni 14

Në nenin 48 pas paragrafit (8) shtohet paragraf i ri (9), si vijon:

"(9) Në rastet nga paragrafi (8) i këtij neni për arkëtim të garancisë bankare për zbatim cilësor të marrëveshjes dhe për publikimin e referencës negative të SEFP, bartësi i furnizimit mund të ngritë kontest në gjykatën kompetente".

Paragrafët (9) dhe (10) bëhen paragrafë (10) dhe (11).

Neni 15

Në nenin 53 pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Në shpallje për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik detyrimisht publikohet edhe vlera e përcaktuar pa TVSH të përfshirë".

Neni 16

Në nenin 99 paragrafi (1) pika 1 alineja 2 presja në fund të fjalisë zëvendësohet me lidhëzën "dhe".

Në alinenë 3 lidhëza "dhe" në fund të fjalisë zëvendësohet me pikëpresje.

Alineja 4 shlyhet.

Neni 17

Pas nenit 125 shtohet nen i ri 125-a si vijon:

"Neni 125-a

(1) Në rast kur është paraqitur vetëm një ofertë që është e pranueshme ose ka mbetur vetëm një ofertë e pranueshme, organi kontraktues detyrimisht e fton ofertuesin e vetëm të paraqesë çmim përfundimtar përmes SEFP.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, ftesa te ofertuesi i vetëm përmban veçanërisht:

- identifikim të pjesës së ofertës e cila do të jetë lëndë e paraqitjes së çmimit përfundimtar,

- informatat të cilat do t'i ketë në dispozicion para paraqitjes së çmimit përfundimtar dhe

- kohën e paraqitjes së çmimit përfundimtar e cila nuk mund të jetë më herët se 48 orë nga dërgimi i ftesës.

(3) Ofertuesi i vetëm e paraqet çmimin përfundimtar në kohën e caktuar nga paragrafi (2) alineja 3 të këtij neni vetëm njëherë, e nëse nuk paraqet çmim përfundimtar, çmimi i ofruar fillimisht do të konsiderohet përfundimtar."

Neni 18

Në nenin 129 pas paragrafit (1) shtohen tre paragrafë të rinj (2), (3) dhe (4), si vijojnë:

"(2) Ofertuesi detyrimisht dorëzon deklaratë në të cilën nën përgjegjësi të plotë materiale dhe penale do të deklarojë se ofertën e ka parashtruar në mënyrë të pavarur, pa marrëveshje me operatorë tjerë ekonomikë në kundërshtim me rregullat për mbrojtje të konkurrencës, si dhe se nuk merr pjesë në të njëjtën procedurë me operatorë tjerë ekonomikë me të cilët është i lidhur në mënyrë kapitale, pronësore ose farefisnie.

(3) Deklarata nga paragrafi (2) i këtij neni dorëzohet së bashku me ofertën në secilën procedurë veç e veç.

(4) Nëse ka njohuri për pavërtetësi për pohimet në deklaratë nga paragrafi (2) i këtij neni, organi kontraktues menjëherë do t'i njoftojë organet kompetente."

Paragrafët (2) dhe (3) bëhen paragrafë (5) dhe (6).

Neni 19

Në nenin 140 paragrafi (2) pas fjalës: "ofertat" shtohet fjalët: "kontrollon nëse është shpallur referencë negative deri në kalimin e afatit përfundimtar për parashtrim të ofertave dhe".

Neni 20

Në nenin 143 shtohet pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2), si vijon:

"(2) Operatorët ekonomikë mund ta shfrytëzojnë profilin e operatorit ekonomik të SEFP për dëshmim të kriterëve të caktuara për përcaktimin e aftësisë që i mundëson SEFP të procedurat që zbatohen me shfrytëzim të mjeteve elektronike".

Neni 21

Në nenin 144 paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"Organi kontraktues nuk guxon të kërkojë plotësim të kriterëve të caktuara për përcaktimin e aftësisë së operatorëve ekonomikë që janë joproporcionalë dhe që nuk janë të lidhur drejtpërdrejt me lëndën e marrëveshjes për furnizim publik".

Neni 22

Neni 160 ndryshohet si vijon:

"(1) Kriter për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik është çmimi më i ulët.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, kriter për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik mund të jetë oferta ekonomikisht më e volitshme të furnizimi i shërbimeve konsultuese dhe shërbimeve tjera me karakter intelektual, si dhe në raste kur për shkak të specificikës së lëndës së marrëveshjes nuk është e mundur që në mënyrë precize të përcaktohet kualiteti ose elementet tjera si kushte minimale nga specificikimet teknike. Kriteri ofertë ekonomikisht më e volitshme detyrimisht shfrytëzohet në procedurën me dialog konkurrues dhe në rast të ofertave alternative.

(3) Organi kontraktues detyrimisht kërkon pëlqim nga Këshilli para se ta shpallë konkursin për furnizim publik nëse parashih shfrytëzim të kriterit ofertë ekonomikisht më e volitshme, përveç në raste kur zbaton procedurë me dialog konkurrues ose lejon dorëzim të ofertave alternative".

Neni 23

Në nenin 200 paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

"Komisioni Shtetëror për Ankese për Furnizime Publike (në tekstin e mëtejme: Komisioni Shtetëror) është kompetent për:

- zgjidhjen e ankesave në procedura për ndarje të marrëveshjeve për furnizime publike të përcaktuara me këtë ligj,

- zgjidhjen e ankesave në procedura për ndarje të marrëveshjeve për koncesione dhe partneritet publik privat,

- zgjidhje ndaj ankesave të aktvendimit të miratuar nga Këshilli në pajtim me nenin 14 paragrafi (17) të këtij ligji dhe

- punë tjera në pajtim me ligjin."

Neni 24

Në nenin 210 pas alinesë 6 shtohen dy aline të reja 7 dhe 8, si vijojnë:

"- është shpallur konkurs për ndarje të marrëveshjes për furnizim publik pa u siguruar pëlqim në raste ku marrja e pëlqimit është e detyrueshme në pajtim me këtë ligj,

- nuk është vepruar në pajtim me aktvendimin e Komisionit Shtetëror."

Neni 25

Në nenin 216 paragrafi (2) shtohet aline e re 1, si vijon:

"- pranimi i procesverbalit nga dialogu i realizuar teknik në lidhje me veprimet apo lëshimin për marrje të veprimeve lidhur me zbatimin e dialogut teknik".

Neni 26

Në nenin 220 paragrafi 1 para alinesë 1 shtohet alineja e re 1, si vijon:

"- e anulon vendimin e Këshillit".

Pas paragrafit (3) shtohet paragraf i ri (4), si vijon:

"(4) Organi kontraktues është i obliguar të veprojë ndaj aktvendimit të Komisionit Shtetëror, në të kundërtën do të konsiderohet se nuk është zbatuar procedura për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik në pajtim me këtë ligj."

Neni 27

Në nenin 224 paragrafi (6) pika në fund të fjalisë zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "përveç në rastet nga neni 14 paragrafi (17) dhe neni 216 paragrafi (2) alineja 1 të këtij ligji kur vendos në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimi të ankesës".

Neni 28

Pas Kreut XI shtohet Kreu i ri XI-a dhe nëntë nene të reja 232-a, 232-b, 232-v, 232-g, 232-d, 232-gj, 232-e, 232-zh dhe 232-z, si vijojnë:

"Kreu XI-a Dispozita ndëshkuese

Neni 232-a

(1) Ai që me vetëdije do ta formojë lëndën e furnizimit e cila përbëhet nga më shumë zëra në kuadër të një pjese në mënyrë me të cilën do ta kufizojë konkurrencën në vetëm një operator ekonomik në kundërshtim me nenin 15 paragrafi (6) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkakuar dëm të rëndësishëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkakuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vjet.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) të këtij neni do ta bëjë nga pakujdesia, do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tre vjet.

Neni 232-b

(1) Ai që me vetëdije do të formojë pjesë të lëndës së furnizimit me barna, mjete ndihmëse mjekësore dhe/ose material shpenzues mjekësor me më shumë zëra pa pëlqim të Këshillit në kundërshtim me nenin 15 paragrafi (7) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkakuar dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkakuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vjet.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta bëjë nga pakujdesia, do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tre vjet.

Neni 232-v

(1) Ai i cili me vetëdije do t'i definojë specifikimet teknike të furnizimit me barna me shfrytëzimin e markës tregtare ose me emrin e prodhuesit/bartësit të lejes për lëshim në qarkullim, në kundërshtim me nenin 36 paragrafi (3) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni, ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkakuar dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkakuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vjet.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta bëjë nga pakujdesia do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tre vjet.

Neni 232-g

(1) Ai që me vetëdije ka ndërmarrë veprime në kundërshtim me këtë ligj ose me vetëdije ka lëshuar që të ndërmarrë veprime të cilat ka qenë i obliguar që t'i ndërmarrë në pajtim me këtë ligj, për ç'arsye është shpallur procedura për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik pa pëlqim të Këshillit në rastet kur nuk ka së paku pesë prodhues/operatorë ekonomikë që mund t'i plotësojnë kërkesat nga specifikimet teknike për zë individual ose për tërë pjesën në kundërshtim me nenin 36-a paragrafi (1) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkakuar dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkaktuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vite.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta bëjë nga pakujdesia, do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tri vite.

Neni 232-d

(1) Ai që me vetëdije ka ndërmarrë veprime në kundërshtim me këtë ligj ose me vetëdije ka lëshuar që të ndërmarrë veprime të cilat ka qenë i obliguar që t'i ndërmarrë në pajtim me këtë ligj, për ç'arsye është shpallur procedura për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik pa pëlqim të Këshillit në rastet kur janë paraparë kriteret për përcaktimin e aftësisë që mund t'i plotësojnë më pak se numri minimal i operatorëve ekonomikë nga neni 36-a paragrafi (2) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkaktuar dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkaktuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vite.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta kryejë nga pakujdesia, do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tre vjet.

Neni 232-gj

(1) Ai që me vetëdije ka ndërmarrë veprime në kundërshtim me këtë ligj ose me vetëdije ka lëshuar që të ndërmarrë veprime të cilat ka qenë i obliguar që t'i ndërmarrë në pajtim me këtë ligj, për ç'arsye është shpallur procedura për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik pa pëlqim të Këshillit në rastet kur shfrytëzohet kriteri ofertë ekonomikisht më e volitshme në kundërshtim me nenin 160 paragrafi (3) të këtij ligji dhe me këtë për vete ose për tjetër do të realizojë dobi më të madhe pronësore, ose do të shkaktojë dëm më të madh, do të dënohet me dënim me burg deri në një vit.

(2) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni, ka realizuar për vete ose për tjetër dobi të konsiderueshme pronësore, ose ka shkaktuar dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në tre vjet.

(3) Nëse kryerësi me kryerjen e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ka realizuar për vete ose për tjetër dobi pronësore me përmasa më të mëdha, ose ka shkaktuar dëm me përmasa më të mëdha, do të dënohet me dënim me burg prej tre deri në pesë vite.

(4) Ai i cili veprën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta bëjë nga pakujdesia, do të dënohet me burg deri në gjashtë muaj, për paragrafin (2) me burg deri në një vit dhe për paragrafin (3) me burg prej një deri në tri vjet.

Neni 232-e

Ai i cili nuk do të veprojë sipas aktvendimit me të cilin Komisioni Shtetëror vendos për ankesë do të dënohet me dënim me burg prej një deri në pesë vjet.

Neni 232-zh

Nëse organi kontraktuese ka kërkuar pëlqim nga Këshilli në pajtim me kushtet e këtij ligji, kurse Këshilli nuk i është përgjigjur kërkesës në afatet e caktuara me këtë ligj me ç'rast konsiderohet se ka dhënë pëlqim në pajtim me nenin 14 paragrafi (19) të këtij ligji, e më vonë përcaktohet se nuk janë plotësuar kushtet për dhënien e tij për ç'arsye është shkaktuar dëm, anëtarët e Këshillit do të dënohen me dënim me burg prej një deri në pesë vite.

Neni 232-z

Personi profesionist i cili do të marrë pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, ose do të ndikojë mbi organin kontraktues në procedurë për ndarjen e marrëveshjes për furnizim publik për të cilën e ka dhënë mendimin e vet gjatë vendimmarrjes së Këshillit në kundërshtim me nenin 14 paragrafi (23) të këtij ligji, do të dënohet me dënim me burg prej një deri në pesë vite."

Neni 29

Qeveria do t'i emërojë anëtarët e Këshillit më së voni deri më 31 dhjetor 2013.

Procedurat për ndarje të marrëveshjeve për furnizime publike të filluara deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të përfundohen në pajtim me Ligjin për furnizime publike (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 136/2007, 130/2008, 97/10, 53/11, 185/11 dhe 15/13).

Neni 30

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", përveç dispozitat e neneve 9, 10, 15, 16 dhe 17 të këtij ligji, të cilat do të fillojnë të zbatohen nga 1 janari 2014 dhe nenit 4 paragrafi 2, neneve 5, 8, 22, 23, 24, 26 paragrafi 1 dhe nenit 28 të këtij ligji, që do të fillojnë të zbatohen nga 1 maji 2014.

3538.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СПОРТОТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за спортот, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4100/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗА К О Н ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СПОРТОТ

Член 1

Во Законот за спортот („Службен весник на Република Македонија“ број 29/2002, 66/2004, 81/2008, 18/11, 51/11 и 64/12), во членот 7 став 3 и членот 10 став 4 алинеи 1 и 3 зборот „Државната“ се заменува со зборот „Националната“.

Член 2

Во членот 14 став 6 зборот „Државна“ се заменува со зборот „Национална“.

Член 3

Во членот 61 по ставот 1 се додаваат три нови става 2, 3 и 4, кои гласат:

„Објектите од ставот 1 на овој член можат да бидат во сопственост на Република Македонија, во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и во приватна сопственост.

Објектите од ставот 1 на овој член во сопственост на Република Македонија можат да бидат од национално и локално значење.

Објектите за спорт во сопственост на Република Македонија, во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје не смеат да се рушат, пренаменуваат за друга дејност освен за дејноста спорт и истите не смеат да се отуѓуваат на трети лица.“

Член 4

Во членот 63 ставот 2 се менува и гласи:

„Владата на Република Македонија, на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот, донесува Уредба за класификација на објектите за спорт од национално и локално значење во сопственост на Република Македонија.“

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

„Владата на Република Македонија, на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот, донесува Уредба за начинот на користење на објектите за спорт од национално и локално значење во сопственост на Република Македонија и единиците на локалната самоуправа.

Објектите за спорт од национално значење во сопственост на Република Македонија, органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот ги користи на начин и услови утврдени со овој закон.“

Член 5

По членот 63 се додаваат три нови члена 63-а, 63-б и 63-в, кои гласат:

„Член 63-а

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот ги користи објектите за спорт од национално значење на начин што:

- ги дава на користење деловите од објектите за спорт од национално значење кои се во функција на спортот на субјекти во спортот и други субјекти за изведување на спортски активности и

- ги дава во закуп деловите од објектите за спорт од национално значење кои не се во функција на спортот.

Член 63-б

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот ги дава на користење деловите од објектите за спорт од национално значење што се во функција на спортот на начин утврден во Уредбата од членот 63 став 3 од овој закон.

При давањето на користење на деловите од објектите за спорт од национално значење што се во функција на спортот, органот од ставот 1 на овој член дава приоритет на спортските федерации за настани на национални репрезентации, настани на спортски клубови на натпревари од меѓународен карактер, натпревари од највисок ранг на домашни спортски првенства и слично.

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот донесува Тарифник со кој се утврдува висината на надоместокот за користење на објектите за спорт.

При утврдување на висината на надоместокот за користење на објектите за спорт од ставот 3 на овој член предвид се земаат трошоците за комунални услуги (струја, вода и слично), како и пазарните услови на подрачјето на кое е лоциран објектот за спорт.

Член 63-в

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот ги дава во закуп деловите од објектите за спорт од национално значење што не се во функција на спортот согласно со Законот за користење и располагање со стварите на државните органи.“

Член 6

Членот 64 се менува и гласи:

„Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот во врска со надлежноста која се однесува на користењето на објектите за спорт од национално значење во сопственост на Република Македонија, ги врши работите кои се однесуваат на:

- инвестиционо и тековно одржување на објектите за спорт од национално значење,

- давање на користење на објектите за спорт од национално значење на субјекти во спортот и на други субјекти за изведување на спортски активности,

- утврдување на висината на закупот и склучува договор за закуп на делови од објекти што не се во функција на спортот,

- спроведување на постапката на јавно приватно партнерство во име на Владата на Република Македонија со заинтересирани страни согласно со Законот за концесии и јавно приватно партнерство,

- планирање изградба на нови објекти за спорт и

- врши и други работи утврдени со овој или друг закон.“

Член 7

По членот 64 се додава нов член 64-а, кој гласи:

„Член 64-а

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот, за работите кои се однесуваат на инвестиционото и тековното одржување на објектите за спорт од национално значење и користењето на истите, како и изградбата на нови објекти за спорт, може да воспостави јавно приватно партнерство согласно со одредбите од Законот за концесии и јавно приватно партнерство.

Приватниот партнер со кој ќе се склучи договор за јавно приватно партнерство согласно со ставот 1 на овој член е должен да ги применува сите законски и подзаконски прописи со кои се уредуваат работите од областа на спортот.“

Член 8

Во членот 65 по ставот 1 се додаваат 12 нови става 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13, кои гласат:

„Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје објектите за спорт во нивна сопственост ги користат на начин и под услови утврден со овој закон.

Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје ги користат објектите за спорт во нивна сопственост на начин што:

- ги даваат на користење деловите од објектите за спорт што се во функција на спортот на субјекти во спортот и на други субјекти за изведување на спортски активности и

- ги даваат во закуп деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот.

Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје ги даваат на користење деловите од објектите за спорт кои се во функција на спортот на начин утврден во Уредбата од членот 63 став 3 од овој закон.

При давањето на користење на деловите од објектите за спорт, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје даваат приоритет на спортски федерации за настапи на национални репрезентации, настапи на спортски клубови на натпревари од меѓународен карактер, натпревари од највисок ранг на домашни спортски првенства, спортски манифестации од локален карактер и слично.

Советот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, на предлог на градоначалникот, донесува Тарифник со кој се утврдува висината на надоместокот за користење на објектите за спорт.

При утврдување на висината на надоместокот за користење на објектите за спорт од ставот 6 на овој член предвид се земаат трошоците за комунални услуги (струја, вода и слично), како и пазарните услови на подрачјето на кое е лоциран објектот за спорт.

Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје ги даваат во закуп деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот.

За давањето на деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот во закуп општините, општините во градот Скопје и градот Скопје ги применуваат одредбите од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи кои се однесуваат на давањето во закуп на недвижна ствар.

Градоначалникот на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје за давањето во закуп на деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот формира комисија од пет члена од редот на вработените во општинската администрација.

Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје со објектите за спорт во нивна сопственост ги вршат и работите на:

- инвестиционо и тековно одржување на објектите за спорт од локално значење во нивна сопственост,
- давање на користење на објектите за спорт од локално значење во нивна сопственост на субјектите во спортот и на други субјекти за изведување на спортски активности,
- давање во закуп на деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот,
- спроведување на јавно приватно партнерство со заинтересирани страни согласно со Законот за концесии и јавно приватно партнерство,
- планирање и градиње нови објекти за спорт од локално значење и
- врши и други работи утврдени со овој или друг закон.

Советот на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје, на предлог на градоначалникот, донесува одлука за давање во закуп на деловите од објектите за спорт што не се во функција на спортот.

Градоначалникот на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје го склучува договорот за закуп.

Ставовите 2 и 3 стануваат ставови 14 и 15.

Член 9

По членот 65 се додава нов член 65-а, кој гласи:

„Член 65-а

Општината, општините во градот Скопје и градот Скопје, за работите кои се однесуваат на инвестиционото и тековното одржување на објектите за спорт од локално значење во нивна сопственост и користењето на истите, како и изградбата на нови објекти за спорт, може да воспостави јавно приватно партнерство согласно со одредбите од Законот за концесии и јавно приватно партнерство.

Приватниот партнер со кој ќе се склучи договор за јавно приватно партнерство согласно со ставот 1 на овој член е должен да ги применува сите законски и подзаконски прописи со кои се уредуваат работите од областа на спортот.“

Член 10

Членот 66 се менува и гласи:

„Средствата добиени од користењето и давањето во закуп на објектите за спорт од национално значење во сопственост на Република Македонија се приход на органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот.

Средствата од ставот 1 на овој член се користат за тековно и инвестиционо одржување на објектите за спорт и унапредување и развој на спортот согласно со Програмата за тековно и инвестиционо одржување на објектите за спорт и унапредување и развој на спортот.

Средствата добиени од користењето на објектите за спорт и давањето во закуп од локално значење во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје се приход на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

Средствата од ставот 3 на овој член се користат за тековно и инвестиционо одржување на објектите за спорт и унапредување и развој на спортот согласно со Програмата за тековно и инвестиционо одржување на објектите за спорт и унапредување и развој на спортот.

Програмата од ставот 2 на овој член органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот ја донесува во последниот квартал на тековната година за наредната година.

Програмата од ставот 4 на овој член советот на општината, советите на општините во градот Скопје, односно Советот на градот Скопје ја донесува во последниот квартал на тековната година за наредната година.“

Член 11

Членот 67 се брише.

Член 12

По членот 73-а се додава нов наслов и нов член 73-б, кои гласат:

„Против законито рушење, пренамена или отуѓување на објекти за спорт

Член 73-б

Тој што спротивно на закон ќе сруши, пренамени за друга дејност освен за дејноста спорт или отуѓи на трети лица објекти за спорт во сопственост на Република Македонија, во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, ќе се казни со затвор од една до три години.“

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 13

Подзаконските прописи од членот 63 ставови 2 и 3 од овој закон ќе се донесат најдоцна до денот на започнувањето на примената на овој закон.

Член 14

Со денот на започнувањето на примената на овој закон, објектите за спорт од локално значење во сопственост на Република Македонија, се пренесуваат во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје согласно со одредбите од овој закон. Владата на Република Македонија донесува одлука за пренесување на правото на сопственост на објектите за спорт класифицирани од локално значење на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, согласно со Уредбата од членот 63 став 2 од овој закон.

Со денот на започнувањето на примената на овој закон опремата, архивата и другите средства за работа, како и вработените во дирекцијата на Јавното претпријатие за стопанисување со објектите за спорт во сопственост на Република Македонија и вработените кои извршувале работните задачи поврзани со објектите за спорт од национално значење во сопственост на Република Македонија се преземаат во органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот.

Со денот на започнувањето на примената на овој закон опремата, архивата и другите средства за работа, како и вработените кои извршувале работни задачи поврзани со објектите за спорт од локално значење се преземаат во соодветната општина на која се пренесува правото на сопственост на објектот за спорт во кој вработените непосредно ги извршувале работните задачи.

Со денот на започнувањето на примената на овој закон сите права и обврски поврзани со објектите за спорт од национално значење во сопственост на Република Македонија, како и правата и обврските поврзани со Јавното претпријатие за стопанисување со објектите за спорт во сопственост на Република Македонија ги презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на спортот.

Со денот на започнувањето на примената на овој закон сите права и обврски поврзани со објектите за спорт од локално значење ги презема соодветната општина на која е пренесено правото на сопственост на објектот за спорт од локално значење.

Член 15

Со денот на започнувањето на примената на овој закон престанува да важи Одлуката за основање на Јавно претпријатие за стопанисување со објектите за спорт во сопственост на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 8/2000).

Член 16

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за спортот.

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на неговото објавување во "Службен весник на Република Македонија", а ќе започне да се применува од 1 јуни 2014 година.

LIGJ PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR SPORT

Neni 1

Në Ligjin për sport ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 29/2002, 66/2004, 81/2008, 18/11, 51/11 dhe 64/12) në nenin 7 paragrafi 3 dhe në nenin 10 paragrafi 4 alinetë 1 dhe 3 fjala "Shtetërore" zëvendësohet me fjalën "Nacionale".

Neni 2

Në nenin 14 paragrafi 6 fjala "Shtetërore" zëvendësohet me fjalën "Nacionale".

Neni 3

Në nenin 61 pas paragrafit 1 shtohen tre paragrafë të rinj 2, 3 dhe 4, si vijojnë:

"Objektet nga paragrafi 1 të këtij neni mund të jenë në pronësi të Republikës së Maqedonisë, në pronësi të komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkup dhe në pronësi private.

Objektet nga paragrafi 1 i këtij neni në pronësi të Republikës së Maqedonisë mund të jenë me rëndësi nacionale dhe lokale.

Objektet sportive në pronësi të Republikës së Maqedonisë, në pronësi të komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit nuk guxon të rrënohen, ridedikohen për veprimtari tjetër përveç për veprimtarinë sportive dhe të njëjtat nuk guxon t'u tjetërsohen personave të tretë."

Neni 4

Në nenin 63 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit, miraton Dekret për klasifikimin e objekteve sportive me rëndësi nacionale dhe lokale në pronësi të Republikës së Maqedonisë".

Pas paragrafit 2 shtohen dy paragrafë të rinj 3 dhe 4, si vijojnë:

"Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit, miraton Dekret për mënyrën e shfrytëzimit të objekteve sportive me rëndësi nacionale dhe lokale në pronësi të Republikës së Maqedonisë dhe njërive të vetëqeverisjes lokale.

Objektet sportive me rëndësi nacionale në pronësi të Republikës së Maqedonisë, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit i shfrytëzon në mënyrë dhe kushte të përcaktuara me këtë ligj".

Neni 5

Pas nenit 63 shtohen tre nene të reja 63-a, 63-b dhe 63-v, si vijojnë:

"Neni 63 – a

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit i shfrytëzon objektet sportive me rëndësi nacionale në mënyrë që:

- i jep për shfrytëzim pjesët e objekteve sportive me rëndësi nacionale që janë në funksion të sportit të subjekteve të sportit dhe subjekteve tjera për realizimin e aktiviteteve sportive dhe

- i jep me qira pjesët e objekteve sportive me rëndësi nacionale të cilat nuk janë në funksion të sportit.

Neni 63 – b

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit i jep për shfrytëzim pjesët e objekteve sportive me rëndësi nacionale që janë në funksion të sportit në mënyrë të përcaktuar në Dekretin nga neni 63 paragrafi 3 të këtij ligji.

Gjatë dhënies për shfrytëzim të pjesëve të objekteve sportive me rëndësi nacionale që janë në funksion të sportit, organi nga paragrafi 1 i këtij neni u jep prioritet federatave sportive për ndeshje të reprezentacioneve nacionale, ndeshje të klubeve sportive në gara me karakter ndërkombëtar, gara të rangut më të lartë të kampionateve sportive të vendit dhe ngjashëm.

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit miraton Listë tarifore me të cilën përcaktohet lartësia e kompensimit për shfrytëzimin e objekteve sportive.

Gjatë përcaktimit të lartësisë së kompensimit për shfrytëzimin e objekteve sportive nga paragrafi 3 i këtij neni merren parasysh shpenzimet për shërbime të komunalieve (rrymë, ujë dhe ngjashëm) si dhe kushtet e tregut në rajonin në të cilin është vendosur objekti sportiv.

Neni 63 – v

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit i jep me qira pjesët e objekteve sportive me rëndësi nacionale që nuk janë në funksion të sportit në pajtim me Ligjin për shfrytëzim dhe disponim me sendet e organeve shtetërore."

Neni 6

Neni 64 ndryshohet si vijon:

"Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit në lidhje me kompetencën që ka të bëjë me shfrytëzimin e objekteve sportive me rëndësi nacionale në pronësi të Republikës së Maqedonisë, i kryen punët që kanë të bëjnë me:

- mirëmbajtjen investuese dhe rrjedhëse të objekteve sportive me rëndësi nacionale,
- dhënien për shfrytëzim të objekteve sportive me rëndësi nacionale subjekteve të sportit dhe subjekteve tjera për realizimin e aktiviteteve sportive,
- përcaktimin e lartësisë së qiramarrjes dhe lidh marrëveshje për qira të pjesëve të objekteve që nuk janë në funksion të sportit,
- zbatimin e procedurës së partneritetit privat publik në emër të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë me palë të interesuara në pajtim me Ligjin për koncesione dhe partneritet privat publik,
- planifikimin dhe ndërtimin e objekteve të reja sportive dhe
- kryen edhe punë tjera të përcaktuara me këtë ligj ose ligj tjetër."

Neni 7

Pas nenit 64 shtohet neni i ri 64-a, si vijon:

"Neni 64-a

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit, për punët të cilat kanë të bëjnë me mirëmbajtjen investuese dhe rrjedhëse të objekteve sportive me rëndësi nacionale dhe shfrytëzimin e të njëjtave, si dhe ndërtimin e objekteve të reja sportive, mund të vendosë partneritet privat publik në pajtim me dispozitat e Ligjit për koncesione dhe partneritet privat publik.

Partneri privat me të cilin do të lidhet marrëveshje për partneritet privat publik në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni është i obliguar që t'i zbatojë të gjitha rregullat ligjore dhe nënligjore me të cilat rregullohen punët nga sfera e sportit."

Neni 8

Në nenin 65 pas paragrafit 1 shtohen dymbëdhjetë paragrafë të rinj 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 dhe 13, si vijon:

"Komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit objektet sportive në pronësi të tyre i shfrytëzojnë në mënyrë dhe kushte të përcaktuara me këtë ligj.

Komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit i shfrytëzojnë objektet sportive në pronësi të tyre në mënyrë që:

- ua japin për shfrytëzim pjesët e objekteve sportive që janë në funksion të sportit subjekteve të sportit dhe subjekteve tjera për realizimin e aktiviteteve sportive dhe
- i jep me qira pjesët e objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit.

Komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit i japin për shfrytëzim pjesët e objekteve sportive që janë në funksion të sportit në mënyrë të përcaktuar në Dekretin nga neni 63 paragrafi 3 të këtij ligji.

Gjatë dhënies për shfrytëzim të pjesëve të objekteve sportive, komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit u japin prioritet federatave sportive për ndeshje të reprezentacioneve nacionale, ndeshje të klubeve sportive në gara me karakter ndërkombëtar, gara të rangut më të lartë të kampionateve sportive të vendit, manifestimeve sportive me karakter lokal dhe ngjashëm.

Këshilli i komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit, me propozim të kryetarit të komunës miraton Listë tarifore me të cilën përcaktohet lartësia e kompensimit për shfrytëzimin e objekteve sportive.

Gjatë përcaktimit të lartësisë së kompensimit për shfrytëzimin e objekteve sportive nga paragrafi 6 i këtij neni merren parasysh shpenzimet për shërbime të komunalieve (rrymë, ujë dhe ngjashëm) si dhe kushtet e tregut në rajonin në të cilin është vendosur objekti sportiv.

Komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit i japin me qira pjesët e objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit.

Për dhënien e pjesëve të objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit me qira, komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit i zbatojnë dispozitat e Ligjit për shfrytëzim dhe disponim me sendet e organeve shtetërore që kanë të bëjnë me dhënien me qira të sendit të patundshëm.

Kryetari i komunës, komunës në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit, për dhënien me qira të pjesëve të objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit, formon komision prej pesë anëtarësh nga radhët e të punësuarve në administratën komunale.

Komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit me objektet për sport në pronësi të tyre i kryejnë edhe punët e:

- mirëmbajtjes investuese dhe rrjedhëse të objekteve sportive me rëndësi lokale në pronësi të tyre,
- dhënies për shfrytëzim të objekteve sportive me rëndësi lokale në pronësi të tyre subjekteve të sportit dhe subjekte tjera për realizimin e aktiviteteve sportive,
- dhënies me qira të pjesëve të objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit;
- zbatimit të partneritetit privat publik me palë të interesuara në pajtim me Ligjin për koncesione dhe partneritet privat publik,
- planifikimit dhe ndërtimit të objekteve të reja sportive me rëndësi lokale dhe
- kryen edhe punë tjera të përcaktuara me këtë ose ligj tjetër."

Këshilli i komunës, komunës në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit, me propozim të Kryetarit të komunës miraton vendim për dhënie me qira të pjesëve të objekteve sportive që nuk janë në funksion të sportit.

Kryetari i komunës, komunës në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit e lidh marrëveshjen për qira."

Paragrafët 2 dhe 3 bëhen paragrafë 14 dhe 15.

Neni 9

Pas nenit 65 shtohet neni i ri 65-a, si vijon:

"Neni 65-a

Komuna, komuna në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit, për punët që kanë të bëjnë me mirëmbajtjen investuese dhe rrjedhëse të objekteve sportive me rëndësi lokale në pronësi të tyre dhe shfrytëzimin e të njëjtave, si dhe ndërtimin e objekteve të reja sportive, mund të vendosë partneritet privat publik në pajtim me dispozitat e Ligjit për koncesione dhe partneritet privat publik.

Partneri privat me të cilin do të lidhet marrëveshje për partneritet privat publik në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni është i obliguar që t'i zbatojë të gjitha rregullat ligjore dhe nënligjore me të cilat rregullohen punët nga sfera e sportit."

Neni 10

Neni 66 ndryshohet si vijon:

"Mjetet e fituara nga shfrytëzimi dhe dhënia me qira e objekteve sportive me rëndësi nacionale në pronësi të Republikës së Maqedonisë janë të hyra të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit.

Mjetet nga paragrafi 1 i këtij neni shfrytëzohen për mirëmbajtje rrjedhëse dhe investuese të objekteve sportive dhe përparim dhe zhvillim të sportit në pajtim me Programin për mirëmbajtje rrjedhëse dhe investuese të objekteve sportive dhe përparim dhe zhvillim të sportit.

Mjetet e fituara nga shfrytëzimi i objekteve sportive dhe dhënia me qira me rëndësi lokale në pronësi të komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit janë të hyra të komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit.

Mjetet nga paragrafi 3 i këtij neni shfrytëzohen për mirëmbajtje rrjedhëse dhe investuese të objekteve sportive dhe përparim dhe zhvillim të sportit në pajtim me Programin për mirëmbajtje rrjedhëse dhe investuese të objekteve sportive dhe përparim dhe zhvillim të sportit.

Programin nga paragrafi 2 i këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit e miraton në tremujorin e fundit të vitit rrjedhës për vitin e ardhshëm.

Programin nga paragrafi 4 i këtij neni, këshilli i komunës, këshillat e komunave në qytetin e Shkupit përkatësisht këshilli i qytetit të Shkupit, e miraton në tremujorin e fundit të vitit rrjedhës për vitin e ardhshëm."

Neni 11

Neni 67 shlyhet.

Neni 12

Pas nenit 73-a shtohet titull i ri dhe nen i ri 73-b, si vijojnë:

"Rrënimi, ridedikimi ose tjetërsimi kundërligjor i objekteve sportive"

Neni 73-b

Ai që në kundërshtim me ligjin do të rrënojë, ridedikojë për veprimtari tjetër përveç veprimtarisë sportive ose tjetërsojë personave të tretë objektet sportive në pronësi të Republikës së Maqedonisë, në pronësi të komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe qytetit të Shkupit, do të dënohet me burg prej një deri tri vite."

DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 13

Dispozitat nënligjore të nenit 63 paragrafët 2 dhe 3 të këtij ligji do të miratohen më së voni deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

Neni 14

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, objektet sportive me rëndësi lokale në pronësi të Republikës së Maqedonisë, barten në pronësi të komunave, komunave të qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë miraton vendim për bartjen e të drejtës së pronësisë së objekteve sportive të klasifikuara me rëndësi lokale komunave, komunave të qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit, në pajtim me Dekretin nga neni 63 paragrafi 2 të këtij ligji.

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, pajisja, arkivi dhe mjetet tjera për punë si dhe të punësuarit në drejtorinë e Ndërmarrjes Publike për Ekonomizim me Objekte Sportive në Pronësi të Republikës së Maqedonisë dhe të punësuarit që i kanë kryer detyrat e punës të lidhura me objektet sportive me rëndësi nacionale në pronësi të Republikës së Maqedonisë, merren në organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit.

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, pajisja, arkivi dhe mjetet tjera për punë si dhe të punësuarit që i kanë kryer detyrat e punës lidhur me objektet sportive me rëndësi lokale merren në komunën përkatëse në të cilën bartet e drejta e pronësisë së objektit sportiv ku të punësuarit në mënyrë të drejtpërdrejtë i kanë kryer detyrat e punës.

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, të gjitha të drejtat dhe obligimet lidhur me objektet sportive me rëndësi lokale në pronësi të Republikës së Maqedonisë, si dhe të drejtat dhe obligimet lidhur me ndërmarrjen publike për ekonomizim me objektet sportive në pronësi të Republikës së Maqedonisë, i merr organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e sportit.

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, të gjitha të drejtat dhe obligimet lidhur me objektet sportive në nivel lokal, i merr komuna përkatëse në të cilën është bartur e drejta e pronësisë së objektit sportiv në nivel lokal.

Neni 15

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji shfuqizohet Vendimi për themelimin e Ndërmarrjes Publike për Ekonomizim me Objekte Sportive në Pronësi të Republikës së Maqedonisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 8/2000).

Neni 16

Autorizohet Komisioni Juridik Ligjvënës i kuvendit të Republikës së Maqedonisë që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për sport.

Neni 17

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", e do të fillojë të zbatohet nga 1 qershori 2014.

3539.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРАВДА ЗА ДЕЦАТА

Се прогласува Законот за правда за децата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07 – 4101/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ПРАВДА ЗА ДЕЦАТА

Прв дел ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава прва Содржина, цели и основни начела

1. Содржина на Законот

Член 1

(1) Со овој закон се уредува постапувањето со децата во ризик и децата сторители на дејствија што со закон се предвидени како кривични дела и прекршоци, се определуваат условите за примена на мерки на помош, грижа и заштита, на воспитни и алтернативни мерки и за казнување на децата и помладите полнолетни лица, положбата, улогата и надлежноста на органите што учествуваат во постапувањето со децата и извршувањето на воспитните и алтернативните мерки и казни.

(2) Со овој закон се уредуваат мерките за заштита на децата жртви на дејствија, кои со закон се предвидени како кривични дела и на децата сведоци и мерките за превенција на детско престапништво.

2. Цели на Законот

Член 2

Целите на Законот и на неговата примена се остварување на приоритетен интерес и заштита на децата од криминал, насилство и од кој било облик на загрозување на нивните слободи и права и нивниот правилен развој, заштита на децата сторители на дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела и прекршоци и од поврат на такви дела, нивна социјализација, воспитување и превоспитување, помош и грижа за децата и заштита во постапката пред судот и другите органи на нивните слободи и права загарантирани со Уставот на Република Македонија, со Конвенцијата за правата на детето и со другите меѓународни договори за положбата на децата, ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

3. Основни начела

Член 3

(1) Во постапка со дете службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Одредбите од Законот за употреба на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа соодветно се применуваат во постапка со дете.

(3) Дете - странски државјанин лишено од слобода или притворено, поднесоците во постапката може да ги поднесе на свој јазик, а во други случаи под услови на реципроцитет.

Член 4

(1) Детето има право да биде информирано од сите институции кои доаѓат во допир со него, за неговите права кои вклучуваат должности и одговорности пропишани со Конвенцијата за правата на детето и другите меѓународни документи за правата на децата, со овој закон и со други закони.

(2) Детето има право да биде испитано и сослушано и подучено за правата во таа постапка и за самата постапка.

(3) Во секоја судска и вонсудска постапка во која учествува, детето има право активно да учествува во носењето на одлуки во неговиот живот и да даде свое мислење.

Член 5

На дете над 14 години не може да му биде изречена санкција за дејствие кое пред да е сторено не било предвидено со закон како кривично дело или прекршок и за кое не била утврдена санкција со закон или со ратификуван меѓународен договор.

Член 6

(1) Децата жртви на дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела ги имаат истите права што ги имаат и полнолетните лица жртви пред, за време и по завршувањето на кривичната постапка, како и посебните права признати со Конвенцијата за правата на детето и другите ратификувани меѓународни договори.

(2) Децата жртви на дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела и децата сведоци уживаат засилена заштита и поддршка од сите институции, органи и поединци во системот на правда за децата, со цел да се намалат негативните последици врз нив од кривичното дело и да се спречи негативното влијание

на постапувањето на институциите врз правилниот развој на детето и да се поттикнат да побараат заштита пред надлежен суд.

Член 7

(1) На дете над 14 години во неформалното постапување на надлежните органи и служби, како и во судската постапка, му се гарантираат истите права што ги имаат полнолетните лица обвинети во кривичната, односно прекршочната постапка, како и посебните права признати со Конвенцијата за правата на детето и другите ратификувани меѓународни договори, во сите фази на постапката и во изрекувањето и извршувањето на која било санкција или мерка предвидена со овој закон.

(2) Не може да се смета дека детето е во судир со закон додека тоа не се утврди со правосилна судска одлука.

(3) При постапувањето на судот и на другите институции во примената на одредбите од овој закон, најважна цел им е остварувањето на најдобрите интереси за детето.

Член 8

(1) Судот и другите институции во примената на овој закон ги почитуваат и обезбедуваат правата на детето без никаква дискриминација, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, родот, припадноста на маргинализирана група, етничката припадност, јазикот, државјанството, социјалното потекло, религијата или верското уверување, други видови на уверувања, образованието, политичката припадност, личниот или општествениот статус, менталната и телесната попреченост, возраста, семејната или брачната состојба, имотниот статусот, здравствената состојба или кој било друг основ кој е предвиден со закон или со ратификуван меѓународен договор, на родителите/или/от, односно старателите/или/от или на членовите на семејството на детето.

(2) Судот и другите институции при примената на овој закон ги преземаат сите потребни мерки за обезбедување заштита на детето од сите видови на дискриминација или санкција или други ограничувања на правата врз основите предвидени во ставот (1) на овој член.

Член 9

(1) Ниту едно дете не смее да биде изложено на мачење или други свирепи нечовечки или понижувачки постапки или санкции.

(2) Детето секогаш има право на засилена заштита од мачење или други свирепи нечовечки или понижувачки постапки или санкции.

Член 10

Лишување на дете од слобода се применува само како последно средство во постапката и само под услови и во траење определени со овој закон.

Член 11

Секое постапување на судот и на другите институции со дете во примената на одредбите од овој закон треба да трае и да биде завршено во разумен рок, што нема да му штети на неговите интереси.

Член 12

Детето, односно неговиот законски застапник, има право да биде информирано за текот на постапувањето и на правото на поплака и претставка за заштита на правата пред Народниот правобранител и други органи и институции кои имат надлежност да се грижат за правата на детето.

Член 13

Примената на мерките и санкциите утврдени со овој закон и постапувањето со дете подредени се во негов интерес за заштита, воспитување, превоспитување и правилен развој.

Член 14

(1) Постапувањето на судот и другите институции при примената и извршувањето на санкциите и другите мерки треба да е прилагодено на возраста, личноста, и на потребите и интересите на детето.

(2) При примената на мерките и санкциите во постапките утврдени со овој закон на дете над 14 години можат да му бидат одземени или ограничени определени права само во мера што одговара на достигнатиот степен на развој на неговата личност и на неговата потреба за отстранување на состојбите што влијаат тој да врши дејствија што со закон се предвидени како кривични дела или прекршоци.

Член 15

При одлучувањето за примена на мерките и санкциите утврдени со овој закон, секогаш им се дава предност на превентивните, заштитните и воспитните мерки.

Член 16

Мерката или санкцијата што му се изрекува на дете над 14 години треба да одговара на неговата личност, тежината на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок и неговите последици, потребата од негово воспитување, превоспитување, образование и развој, заради обезбедување и заштита на интересот што е најповолен за детето.

Член 17

(1) За дејствие на дете над 14 години кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, надлежните органи и институции по правило не поведуваат судска постапка за да се избегне штетното влијание врз детето.

(2) Судска постапка по правило се поведува само во случаите предвидени како кривично дело со овој закон, ако детето над 14 години сторило дејствие кое е предвидено како кривично дело за кое се изрекува казна на затвор од три години или потешка казна, или во случај кога целта на мерките или на санкциите утврдени со овој закон не може да се постигне без таква постапка.

Член 18

(1) Постапката спрема дете ја води и санкциите утврдени со овој закон ги изрекува само надлежен суд.

(2) Други мерки предвидени со овој закон можат да изрекуваат и други специјализирани органи.

4. Значење на поимите и изразите

Член 19

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

- **дете** е секое лице на возраст до 18 години,

- **дете во ризик** е секое дете кое наполнило седум, а не наполнило 18 години со телесна попреченост или пречки во менталниот развој, жртва на насилство, воспитно и социјално запуштено, кое се наоѓа во таква

состојба во која е отежнато или е оневозможено остварувањето на воспитната функција на родителите/или/от, односно старателите/или/от, кое не е вклучено во системот на образованието и воспитувањето, вовлечено во питање, скитање или проституција, кое употребува дроги и други психотропни супстанции и прекурзори или алкохол, а кое поради ваквите состојби е или може да дојде во допир со закон како жртва или како сведок на дејствие кое со закон е предвидено како прекршок или дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело,

- **дете во ризик до 14 години** е секое дете кое во времето на извршување на дејствието со закон предвидено како кривично дело за кое е утврдена парична казна или затвор над три години или дејствие со закон предвидено како прекршок наполнило седум, а не наполнило 14 години,

- **дете во ризик од 14 до 18 години** е секое дете кое во времето на извршување на дејствието со закон предвидено како кривично дело за кое е утврдена парична казна или затвор до три години или дејствие со закон предвидено како прекршок наполнило 14, а не наполнило 18 години,

- **дете во судир со закон од 14 до 16 години** е секое дете кое во времето на извршување на дејствието со закон предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор над три години наполнило 14, а не наполнило 16 години,

- **дете во судир со закон над 16 години** е секое дете кое во времето на извршување на дејствието со закон предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор над три години наполнило 16 години, а не наполнило 18 години,

- **дете жртва** е секое дете на возраст до 18 години кое претрпело штета, вклучувајќи физичка или ментална повреда, емотивно страдање, материјална загуба или друга повреда или загрозување на правата и интересите како последица на сторено дејствие со закон предвидено како кривично дело,

- **помладо полнолетно лице** е лице кое во времето на пресудување за дејствие со закон предвидено како кривично дело наполнило 18, а не наполнило 21 година,

- **мерки** се мерки на помош и заштита определени со закон кои не се состојат во одземање и ограничување на слободите и правата на децата поради сторено дејствие со закон предвидено како кривично дело или прекршок или состојба на ризик, кои спрема детето, родителите/или/от, односно старателите/или/от може да ги примени суд или други органи определени со овој закон,

- **санкција** е правна последица на дејствие со закон предвидено како кривично дело и прекршок, која се состои во помош и заштита или ограничување или одземање на определени слободи и права на дете од 14 до 18 години поради дејствие предвидено со закон како кривично дело или прекршокот, што ја изрекува суд во постапка определена со овој закон,

- **надлежен суд** е судија за деца и совет за деца,

- **други специјализирани органи** се центрите за социјална работа, јавното обвинителство, Министерството за внатрешни работи и установите за извршување на санкции за деца и

- **семејство** се родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, полнолетните роднини по крв во права линија, брат или сестра, брачниот другар, како и други полнолетни лица со кои детето живее во заедничко домаќинство.

**Втор дел
ПОСТАПУВАЊЕ СО ДЕЦА****Глава втора
Мерки на помош и заштита****1. Исклучување на санкциите предвидени
со овој закон****Член 20**

Спрема дете кое во време на извршување на дејствието, кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, не наполнило 14 години, не може да се примени санкција утврдена со овој закон.

Член 21

Спрема дете во ризик до 14 години и дете во ризик над 14 години се применуваат со закон предвидените мерки на помош и заштита, кои се од најдобар интерес за детето и неговото воспитување и развој.

Член 22

(1) Спрема дете во ризик до 14 години и дете во ризик над 14 години се применуваат мерки на помош и заштита само кога центарот за социјална работа ќе оцени дека состојбата на ризик се одразува врз развојот на личноста на детето и неговото правилно воспитување.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член може да се применуваат и спрема родителите/или/от, односно старателите/или/от доколку го занемариле или злоупотребиле вршењето на своите права или должности во однос на заштитата на личноста, правата и интересите на детето.

Член 23

Мерките на помош и заштита се мерки утврдени со закон во областа на образованието, во здравствената, социјалната, семејната и во други облици на заштита.

2. Постапување со дете во ризик**Член 24**

(1) За дејствие на дете во ризик до 14 години, кое со закон е предвидено како кривично дело, за кое е утврдена казна затвор над три години, како и кога во извршувањето на делото учествувале и други лица за кои може да се води постапка пред суд и за дејствие на дете во ризик над 14 години, кое со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор до три години или парична казна, Министерството за внатрешни работи доставува известување до центарот за социјални работи (во натамошниот текст: центарот) и до надлежниот јавен обвинител. За други состојби на ризик Министерството за внатрешни работи, училиштето или друга институција во која детето е згрижено, како и неговите родители/или/от, односно старатели/или/от на детето го известуваат центарот.

(2) Министерството за внатрешни работи го известува центарот со писмено известување кое содржи лични податоци за детето и неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, стореното дејствие и околностите под кои е сторено. Во итни случаи, известувањето може да биде и по телефон, а дополнително се доставува писмено известување.

(3) Центарот постапува по известувањата од Министерството за внатрешни работи, од јавното обвинителство, од училиштето или од друга институција во која детето е згрижено и во која се воспитува од родителите/или/от, односно старателите/или/от, детето, оштетениот и од друго лице.

(4) Центарот, Министерството за внатрешни работи и училиштето или друга институција во којашто детето е згрижено, се должни заемно да се известуваат за однесувањето на детето, како и за сите други околности што според закон се сметаат за состојба во ризик.

(5) Центарот може да го констатира постоењето на состојба на ризик и врз основа на сопствени сознанија.

(6) Примените известувања од ставот (2) на овој член се регистрираат во регистар за примени известувања за деца во ризик што се води во центарот. Во регистарот се внесуваат податоци добиени со известувања од Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство, училиштето или од друга институција во која детето е згрижено и се воспитува, како и од неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, детето, оштетениот и од друго лице се чуваат како тајна согласно со прописите кои се однесуваат на класифицираните информации и заштитата на личните податоци.

(7) Формата и содржината на регистарот за примени известувања за деца во ризик, како и начинот за неговото водење, ги пропишува министерот за труд и социјална политика.

Член 25

(1) Во рок не подолг од 15 дена од приемот на известувањето или друго сознание, а во случаите кога постои загрозување на личноста, правата и интересите на детето, не подолг од 36 часа, центарот го повикува на разговор детето во ризик, неговите родители/или/от, односно старатели/или/от и покренува постапка од доверлив карактер за утврдување на фактичките околности на конкретниот настан или состојбата на ризик. Ако и покрај уредната достава разговорот не може да се изврши поради отсуство на детето и неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, центарот го известува надлежниот јавен обвинител и Министерството за внатрешни работи заради натамошно постапување.

(2) Разговорот го води претставник на стручен тим или стручен тим составен од педагог, социјален работник, психолог и дипломиран правник, во посебни простории. Стандардите за уредување на посебните простории ги пропишува министерот за труд и социјална политика.

(3) Во случаите кога дејствието на дете во ризик до 14 години со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор од најмалку пет години или кога постои загрозување на личноста, правата и интересите на детето, задолжително на разговорот присуствува адвокат кој ги заштитува правата и интересите на детето.

(4) Присуството на адвокат е задолжително и во случаите кога јавниот обвинител предлага мерки за дете во ризик над 14 години за дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор до три години, ако според процена на центарот постои загрозување на личноста, правата и интересите на детето, и ако во стручниот тим не учествува правник.

(5) Во случаите од ставовите (3) и (4) на овој член родителите/или/от, односно старателите/или/от го избираат адвокатот, а доколку тоа не го сторат, центарот го определува адвокатот по службена должност од листата составена од Адвокатската комора на Република Македонија.

(6) Трошоците за адвокатот ги снесат родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, а во случаи кога не се во состојба да ги платат, тие паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија и се исплатуваат согласно со одредбите од Законот за бесплатна правна помош.

(7) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокат ако остваруваа вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата на Република Македонија исплатена во претходниот месец, за што треба да достави потврда издадена од надлежен орган, односно организација за вкупните месечни приходи до центарот најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не достават таква потврда ќе се смета дека се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

(8) Наградата на адвокатот за дадена правна помош се пресметува во висина на едно застапување по секој предмет, усогласено со Тарифата за награда на Адвокатската комора на Република Македонија.

(9) Центарот врши проверка на доставениот трошковник од адвокатот и за исплата го доставува до Министерството за правда.

Член 26

(1) Адвокатот е должен да даде правно мислење за случајот во писмена форма во рок од седум дена од разговорот со стручниот тим.

(2) Правното мислење од ставот (1) на овој член треба да ги содржи особено описот на дејствието, предвидено како кривично дело, фактичките и правните елементи на случајот.

(3) Ако стручниот тим не го прифати правното мислење на адвокатот или адвокатот не го даде правното мислење во рокот од ставот (1) на овој член, или ако се работи за дете во ризик над 14 години, центарот е должен во рок од седум дена да го извести надлежниот судија за деца кој е должен да донесе одлука за негово натамошно постапување во рок од седум дена.

(4) Во случај адвокатот да не го даде правното мислење во предвидениот рок од ставот (1) на овој член, судот за тоа ќе ја извести Адвокатската комора на Република Македонија.

(5) Одлуката на судијата за деца дека нема место за натамошно постапување на центарот не е пречка, при утврдување на нови околности во врска со друго дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок или состојба на ризик, тој да продолжи со примена на мерки на помош и заштита на детето согласно со членот 23 од овој закон.

Член 27

(1) Врз основа на прибраните известувања и други податоци со кои располага центарот, како и спроведениот разговор со родителите/или/от, односно старателите/или/от и детето во ризик, стручниот тим од членот 25 став (2) од овој закон, во рок од 30 дена изготвува план со мерки и активности за индивидуална работа со детето и родителите/или/от, односно старателите/или/от (во натамошниот текст: план) и тој план го спроведува. Стручниот тим од центарот го спроведува планот на начин и со динамика на преземање на мерките, утврдени во планот. Во изготвувањето и спроведувањето на планот учествуваат и други специјализирани органи или лица.

(2) Во случај на итност, центарот презема мерки на помош и заштита на детето во ризик согласно со Законот за социјалната заштита и Законот за семејството, пред да започне со изготвувањето на планот.

Член 28

(1) Најдолго во рок од десет дена по донесувањето на планот, стручниот тим од членот 25 став (2) од овој закон разговара по вторпат со родителите/или/от, односно старателите/или/от со кои живее детето во ризик со цел за непосредно да се увери дали родите-

лите/или/от, односно старателите/или/от можат да водат грижа за него и дали можат да бидат отстранети причините за неговото однесување и состојбата на ризик.

(2) Стручниот тим ги запознаваат родители/или/от, односно старателите/или/от со планот, заради негово активно учество во спроведувањето на мерките на помош и заштита и истовремено ги предупредува за натамошните последици од несоработувањето со центарот. Стручниот тим се состанува со родителите/или/от, односно со старателите/или/от најмалку еднаш месечно.

(3) Измени на планот се вршат во согласност со успехот на преземените мерки или новите околности. Мерките на помош и заштита можат да траат до наполнувањето на 18 години на детето.

(4) Надзор над спроведувањето на планот врши Заводот за социјални дејности.

Член 29

(1) Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не го спроведуваат планот на центарот, во случај кога се работи за дете во ризик над 14 години, а центарот и по сите обиди не успее да го спроведе, во рок од седум дена од утврдувањето на таквата околност, го известува надлежниот судија за деца кој во рок од три дена донесува одлука за примена на мерките содржани во планот, со определени упатства за центарот.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член судијата за деца може да ја донесе и по предлог на адвокатот на детето во ризик, на неговите родители/или/от, односно старатели/или/от.

(3) Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не постапат според одлуката на судот, судот ќе го извести јавниот обвинител за натамошно постапување.

(4) Ако не е можна примена на мерките содржани во планот на центарот поради достапност до детето и до неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, центарот го известува јавниот обвинител и Министерството за внатрешни работи.

(5) Постапката пред јавниот обвинител ќе продолжи кога ќе престанат околностите од ставот (4) на овој член.

Член 30

(1) Ако со дејствието, кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, детето во ризик прибавило имотна корист или предизвикало штета на друг, центарот посредува меѓу детето во ризик и неговите родители/или/от, односно старатели/или/от и оштетенитот заради заемно помирување и ветување дека нема да се повтори делото и за враќање на имотната корист или надоместување на предизвиканата штета.

(2) Постапката на посредување може да трае најдолго 30 дена по донесувањето на одлуката за поведување на постапка за посредување. За согласноста се составува спогодба што има значење на вонсудско порамнување.

(3) Ако посредувањето остане без успех, оштетенитот може во рок од 30 дена откако е констатиран неуспехот на посредувањето, да поднесе предлог за поведување на постапка за конфискација на имотот и имотната корист од лицето врз кое е пренесен имотот или имотната корист или имотноправното барање за надоместување на штетата.

Член 31

(1) За примената на мерките на помош и заштита, центарот води интерна евиденција, а податоците од сите центри се доставуваат до Регистарот за примена на мерките на помош и заштита, кој го води Министерството за труд и социјална политика.

(2) Формата, содржината и начинот на водењето на Регистарот за примена на мерките на помош и заштита ги пропишува министерот за труд и социјална политика.

(3) По пополнувањето на 18 годишна возраст на детето податоците од евиденциите на центрите и од Регистарот на Министерството за труд и социјална политика се уништуваат.

(4) Степенот на класификација на податоците за примена на мерките на помош и заштита се определува во согласност со прописите кои се однесуваат на класифицираните информации.

Член 32

(1) Заради примена на мерките спрема дете во ризик и вршењето на други надлежности определени со овој закон, во центрите се формираат специјализирани одделенија или стручни тимови за деца.

(2) Членовите на специјализираните одделенија или стручните тимови за деца од ставот (1) на овој член, присуствуваат на специјализирана обука за детско престапништво од најмалку пет дена во текот на годината во земјата или во странство.

Трет дел САНКЦИИ ЗА КРИВИЧНИ ДЕЛА И ПРЕКРШОЦИ

Глава трета Општи правила за санкциите што им се изрекуваат на деца

1. Важење на одредбите за дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела и прекршоци

Член 33

(1) За дејствие, кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, сторено од деца соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик, како и одредбите од Законот за прекршоците и други закони во кои се пропишани дејствија кои со закон се предвидени како прекршоци.

(2) Посебните одредби што важат за децата сторители на кривични дела се применуваат под условите предвидени во одредбите од оваа глава и врз полнолетни лица кога им се суди за дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела што ги сториле како деца, а по исклучок и врз лица кои сториле кривично дело како помлади полнолетници.

2. Санкции спрема деца и нивната цел

Член 34

(1) На дете од 14 до 16 годишна возраст за дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело можат да му се изречат само воспитни мерки.

(2) На дете од 16 до 18 годишна возраст за дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело можат да му се изречат воспитни мерки, а по исклучок може да му се изрече казна или алтернативна мерка.

(3) Дете од 16 до 18 годишна возраст може да биде ослободено од казна под општите услови определени со Кривичниот законик.

(4) На дете за дејствие кое со закон е предвидено како прекршок може да му се изречат прекршочни санкции определени со овој закон.

(5) На дете му се изрекуваат мерки на безбедност под условите определени со Кривичниот законик и со овој закон.

(6) Конфискација на имот и имотна корист и предмети прибавени со дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела и прекршоци на деца се врши согласно со општите услови утврдени во Кривичниот законик.

Член 35

Целта на воспитните мерки, казните, алтернативните мерки и на прекршочните санкции е преку давање заштита и помош на децата со вршење надзор над нив, со нивно стручно оспособување и со развивање на нивната лична одговорност да се обезбеди нивно воспитување, превоспитување и правилен развој.

Член 36

(1) Санкцијата што му се изрекува на детето треба да одговара на неговата личност, тежината на дејствието кое со закон е предвидено како кривично дело или прекршок и неговите последици, потребата од неговото воспитување, превоспитување, образование и развој, заради обезбедување и заштита на најнеопходниот интерес за детето.

(2) Кога се исполнети законските услови, надлежниот суд изрекува казна само ако не е оправдано изрекување на воспитна или алтернативна мерка.

(3) Казна што се состои во лишување од слобода, надлежниот суд може да изрече само кога целта на воспитните мерки, казнувањето или алтернативните мерки не може да се постигне со мерки на помош и заштита.

(4) Доколку е изречена потешка санкција или санкција што се состои во лишување од слобода, надлежниот суд посебно ги образложува причините за нејзиното изрекување.

Глава четврта Воспитни мерки

1. Видови на воспитни мерки

Член 37

(1) На дете над 14 годишна возраст за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело може да му се изречат следниве воспитни мерки:

- укор или упатување во центар за деца,
- на засилен надзор од страна на родителите/или/от, односно старателите/или/от, згрижувачко семејство или од страна на центарот и
- заводски мерки упатување во воспитна установа или во воспитно-поправен дом.

(2) Мерки укор или упатување во центар за деца се изрекува спрема дете кога не постои потреба од потрајни мерки на воспитување, а особено ако сторило дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело од непромисленост или лекумност.

(3) Мерки на засилен надзор се изрекуваат спрема дете кога постои потреба од потрајни мерки на воспитување, превоспитување или лекување со соодветен надзор, а не е потребно негово целосно одвојување од дотогашната средина.

(4) Заводски мерки се изрекуваат спрема дете кога постои потреба од потрајни мерки на воспитување, превоспитување или лекување и негово целосно одвојување од дотогашната средина. Траењето на овие мерки не може да биде подолго од пет години, но најмногу до наполнети 23 години.

Член 38

При изборот на воспитната мерка судот ќе ја земе предвид возраста на детето, степенот на неговата душевна развиеност, неговите психички својства, наклонетостите, побудите од кои го сторил дејствието, дотогашното воспитување, средината и приликите во кои живеел, тежината на стореното дејствие, дали спрема него порано била изречена воспитна мерка или казна затвор за деца и сите други околности што влијаат врз одредувањето на видот на мерката за постигнување на нејзината цел определена со закон.

1.1. Мерки на укор и упатување во центар за деца

Укор

Член 39

(1) Укор се изрекува ако е доволно и само прекорудување на детето за стореното дејствие.

(2) При изрекувањето на укорот на детето ќе му се укаже на штетноста од неговата постапка и ќе се предупреди дека во случај на нејзино повторување спрема него може да биде изречена друга санкција.

Упатување во центар за деца

Член 40

(1) Судот ќе ја изрече мерката упатување во центар за деца кога е потребно со соодветни краткотрајни мерки да се изврши влијание врз личноста и поведението на детето.

(2) Детето на кого му е изречена оваа мерка судот може да го упати во центар за деца:

- на определен број часови во текот на денот во празнични денови и тоа најмногу во четири празнични денови едно по друго,
- на определен број часови во текот на денот, но најмногу еден месец или
- на непрекинат престој на определен број денови, но не повеќе од 20 дена.

(3) При изрекувањето на оваа мерка судот ќе води сметка за тоа со нејзиното извршување детето да не изостане од редовната настава или од работата.

(4) Во центарот за деца, детето ќе врши работи што одговараат на неговата психофизичка состојба.

(5) Кога ќе изрече упатување во центар за деца, судот може да определи за време и по извршувањето на оваа мерка детето да се стави под засилен надзор на центарот, за период не подолг од шест месеци.

1.2. Мерки на засилен надзор

Засилен надзор од страна на родителите/или/от, односно старателите/или/от

Член 41

(1) Судот ќе изрече мерка на засилен надзор од страна на родителите/или/от, односно старателите/или/от ако родителите/или/от, односно старателите/или/от пропуштиле, а биле во можност да вршат надзор над детето.

(2) Кога судот ќе ја изрече оваа мерка ќе им наложи на родителите/или/от, односно на старателите/или/от одредени должности во поглед на мерките што треба да се преземат за воспитување на детето, за негово лекување и за отстранување на штетните влијанија врз него, а може да им даде и потребни упатства.

(3) Судот дополнително ќе одлучи за престанок на оваа мерка со тоа што тоа не може да трае помалку од една година ниту подолго од три години.

Засилен надзор од страна на згрижувачко семејство

Член 42

(1) Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето не се во можност да вршат надзор над него или ако тоа основано не може да се очекува од него, детето ќе му се предаде на згрижувачко семејство кое сака да го прими и кое има можност да врши засилен надзор над него.

(2) Извршувањето на оваа мерка ќе се запре кога родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето ќе се здобија со можност да вршат засилен надзор над него или кога според резултатите на воспитувањето и превоспитувањето ќе престане потребата од засилен надзор.

Засилен надзор од страна на центарот

Член 43

(1) Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во можност да вршат засилен надзор над детето, а не постојат услови за предавање на детето на згрижувачко семејство заради вршење ваков надзор, детето ќе се стави под надзор на центарот.

(2) Судот дополнително ќе одлучи мерката да престане, со тоа што нејзиното траење не може да биде пократко од една ни подолго од три години. За времетраењето на мерката детето и натаму останува да живее кај своите родители/или/от или кај други лица кои го издвржуваат, а засиленият надзор врз него го врши центарот.

(3) Ако детето не може да остане во семејството во кое живеело, центарот ќе го смести во воспитна установа и ќе се грижи за неговото школување или вработување, за издвојување од средината што штетно влијае врз него, за потребното лекување и за подобрување на приликите во кои живее.

Посебни обврски кон мерката засилен надзор

Член 44

(1) При изрекувањето на некоја од воспитните мерки на засилен надзор, судот може на детето да му одреди една или повеќе посебни обврски ако тоа е потребно за поуспешно извршување на изречената мерка.

(2) Судот може на детето да му ги одреди овие обврски, особено:

- да му се извини лично на оштетеното лице,
- да ја поправи или надомести штетата предизвикана со стореното дејствие,
- редовно да го посетува училиштето,
- да не изостанува од работното место за деца над 15 години,
- да се оспособи за работа што одговара на неговите способности, наклонетости и физичка сила за деца над 15 години,
- да прифати работа за деца над 15 години,
- да му забрани употреба на алкохолни пијалаци, дрога и други психотропни супстанции,
- да се упати во соодветна здравствена установа или советувашиште,
- полезно да го користи слободното време,
- да не контактира со лица кои штетно влијаат врз неговата личност,
- да се остручи и преквалификува заради задржување на работното место што го зазема или за создавање претпоставки за вработување за деца над 15 години,
- да овозможи увид и да прифати совети во врска со распоредувањето и трошењето на платата и другите приходи што ги остварува,
- да се вклучи во работа на хуманитарна организација, комунална, еколошка или невладин организација,
- да се вклучи во одредена спортска, културно-забавна организација или здружение со обврска да ги посетува редовните проби или тренинзи и
- да му се забрани движење без придружба на неговите родители/или/от, односно старатели/или/от од 22,00 часот до 5,00 часот.

(3) Судот може, по предлог од центарот, да ги измени или укине посебните обврски што ги одредил.

(4) При одредувањето на обврските од ставот (2) на овој член, судот посебно ќе им укаже на детето и на неговиот родители/или/от, односно старатели/или/от во случај тоа да не ги исполни обврските, мерката може да му биде заменета со упатување во центар за деца или со заводска мерка.

(5) Центарот врши постојан надзор и му помага на детето во исполнувањето на одредените обврски, соработува со родителите/или/от, односно старателите/или/от и го известува судот најмалку еднаш на шест месеци за постигнатиот успех во спроведувањето на посебните обврски.

1.3. Заводски мерки

Упатување во воспитна установа

Член 45

(1) Судот може да упати во воспитна установа дете врз кое треба да се обезбеди постојан надзор од страна на стручни лица (со стручна и школска подготовка за воспитувачи) заради воспитување, превоспитување и правилен развој.

(2) Во воспитната установа детето останува најмалку шест месеци, а најмногу три години. При изрекувањето на оваа мерка судот не го определува нејзиното траење туку за тоа дополнително одлучува согласно со членот 47 став (2) од овој закон.

Упатување во воспитно-поправен дом

Член 46

(1) Дете спрема кое треба да се применат потрајни и засилени мерки за воспитување и превоспитување и негово целосно одвојување од дотогашната средина, судот може да го упати во воспитно-поправен дом.

(2) При одлучувањето дали ќе ја изрече оваа мерка судот посебно ќе ја земе предвид тежината и природата на стореното дејствие и околноста дали спрема детето порано биле изрекувани воспитни мерки или казна затвор за деца.

(3) Во воспитно-поправен дом детето останува најмалку една година, а најмногу пет години, односно до наполниети 23 години. При изрекувањето на оваа мерка судот не го определува нејзиното траење, туку за тоа дополнително одлучува.

(4) Судот ја преиспитува потребата од престој во воспитно-поправниот дом секоја година, по службена должност, по предлог на јавниот обвинител или по предлог на воспитно-поправниот дом.

2. Запирање од извршување, измена и повторно одлучување за воспитните мерки

Член 47

(1) Кога по донесувањето на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка ќе се појават околности што не постоеле во времето на донесувањето на одлуката или за нив не се знаело, а се од влијание врз донесувањето на одлуката, извршувањето на изречената мерка може да се запре или да се замени со друга мерка на засилен надзор или со заводска мерка.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, доколку за одделни мерки поинаку не е предвидено, извршувањето на мерката на засилен надзор или на заводската мерка, со оглед на постигнатиот успех во воспитувањето и превоспитувањето, може да се запре, а може да се замени и со друга таква мерка со следниве ограничувања:

- мерката упатување во воспитна установа не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од шест месеци, а до истекот на овој рок може да се замени само со упатување на детето во воспитно-поправен дом и

- мерката упатување во воспитно-поправен дом не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од една година.

Повторно одлучување за воспитните мерки

Член 48

Ако од правосилноста на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка поминале шест месеци, а извршувањето не започнало, судот повторно ќе одлучи за потребата од нејзиното извршување. Притоа, судот може да одлучи порано изречената мерка да се изврши, да не се изврши или да се замени со некоја друга мерка.

Постапка за измена и повторно одлучување за воспитните мерки

Член 49

(1) Кога се исполнети условите предвидени со закон за измена на одлуката или за повторно одлучување за изречената воспитна мерка, одлука за тоа донесува судот што во прв степен го донел решението за воспитна мерка, ако самиот најде дека е тоа потребно или по предлог на детето, неговите родители/или/от, односно старатели/или/от и бранителот од управителот на установата или органот за старателство на кој му е доверен надзорот над детето.

(2) Пред донесувањето на одлуката судот ќе ги сослуша јавниот обвинител, детето, родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето или други лица, а ќе прибави и потребни извештаи од установата во која детето ја издржува заводската мерка, од органот за старателство или од други органи и установи.

(3) Според одредбите на ставовите (1) и (2) на овој член се донесува и одлука за запирање на извршувањето на воспитната мерка.

(4) Одлуката за запирање или за измена на воспитната мерка ја донесува советот за деца.

Глава петта Казнување на деца

1. Видови на казни за деца над 16 годишна возраст

Член 50

(1) Може да се казни дете кривично одговорно над 16 годишна возраст само ако поради тешките последици од стореното дело и високиот степен на кривичната одговорност не би било оправдано да се изрече воспитна мерка.

(2) Под условите определени со овој закон, на детето над 16 годишна возраст можат да му се изречат следниве казни:

- затвор за деца,
- парична казна,
- забрана на управување со моторно возило од определен вид или категорија и
- протерување на странаец од земјата.

1.1. Затвор за деца

Член 51

(1) Затвор за деца може да се изрече само како главна казна.

(2) Затвор за деца може да се изрече на дете кривично одговорно над 16 годишна возраст кое сторило дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор од пет години или потешка казна, ако делото е сторено под особено отежнувачки околности и при висок степен на кривична одговорност на сторителот и притоа не би било оправдано да се изрече воспитна мерка.

(3) Затворот за деца не може да биде пократок од една ниту подолг од десет години, а се изрекува на полни години или на половина година.

(4) При одмерувањето на казната судот не може да изрече затвор за деца во траење подолго од казната пропишана за тоа дело, но судот не е врзан за најмалата пропишана мера на таа казна.

Одмерување на казната затвор за деца

Член 52

При одмерувањето на казната затвор за деца судот ќе ги земе предвид сите околности што влијаат казната да биде поголема или помала, пропишани во Кривичниот законик, водејќи посебно сметка за степенот на душевната развиеност на детето и за времето потребно за неговото воспитување, превоспитување и стручно оспособување.

Член 53

(1) Детето кое е на издржување на казната затвор за деца може да се пушти на условен отпуст ако издржало најмалку една третина, но не пред да издржи една година од изречената казна доколку превоспитувањето е успешно. Ако на детето му е изречена казна затвор за деца до две години и шест месеци може да се пушти на условен отпуст на една третина од изречената казна.

(2) За време на условниот отпуст судот му определува мерка на засилен надзор од страна на центарот во одредено траење, кое може да биде и пократко од делот на неиздржаната казна. Судот може да го продолжува траењето на засилениот надзор до една година по времетраењето на казната, но најмногу до пополнувањето на 21 година на осудениот.

(3) Судот ќе го отповика условниот отпуст ако осуденото дете не ги исполни обврските предвидени со засилениот надзор или ако додека е на условен отпуст стори едно или повеќе дејствија предвидени со закон како кривични дела за кои е изречена казна затвор за деца над две години.

(4) Ако детето сторило дејствие со закон предвидено како кривично дело за кое му е изречена казна до две години затвор за деца или парична казна, судот може да го отповика условниот отпуст, земајќи ја предвид сродноста на сторените дела, нивното значење, побудите од кои се сторени и другите околности што укажуваат на оправданоста за отповикување на условниот отпуст.

(5) Кога судот ќе го отповика условниот отпуст ќе изрече една казна со примена на одредбите од членот 58 од овој закон, земајќи ја порано изречената казна како веќе утврдена.

(6) Кога судот нема да го отповика условниот отпуст тој се продолжува за времето кое осуденото дете го поминало на издржување на казната затвор за деца изречена за новото дело.

1.2. Парична казна

Член 54

(1) Паричната казна може да се изрече како главна казна.

(2) За дела сторени од користољубие, паричната казна може да се изрече како споредна казна заедно со казната затвор за деца или со условна осуда со заштитен надзор.

(3) Паричната казна се изрекува во дневни глоби. Бројот на дневните глоби не може да биде помал од една ниту поголем од 120 дневни глоби.

(4) Во однос на одмерувањето и извршувањето на паричната казна соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Член 55

(1) Неплатената парична казна судот може да ја замени со мерката општокорисна работа. Една дневна глоба се заменува со три часа општокорисна работа, при што вкупниот број часови општокорисна работа не може да биде поголем од 100 часа.

(2) Неплатената парична казна или неизвршената или делумно извршената општокорисна работа како нејзина замена, судот може да ја замени и со мерка упатување во центар за деца, или со мерка на засилен надзор.

Забрана на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување на странец од земјата

Член 56

(1) Забраната на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување на странец од земјата можат да се изречат како главна казна или како споредна казна заедно со парична казна.

(2) Забраната на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување на странец од земјата се изрекуваат под условите за нивното изрекување предвидени во Кривичниот законик.

2. Ослободување од казна

Член 57

Кога судот според општите одредби во Кривичниот законик ќе го прогласи детето за виновно и ќе го ослободи од казна може да му изрече и воспитна мерка.

3. Изрекување на казни и воспитни мерки за дејствија предвидени со закон како кривични дела во стек

Член 58

(1) За дејствија предвидени со закон како кривични дела во стек судот му изрекува на дете само една воспитна мерка или само казна затвор за деца или парична казна, кога постојат законски услови за изрекување на таа казна и кога судот ќе најде дека треба да се изрече.

(2) Судот ќе постапи според ставот (1) на овој член и кога по изречената воспитна мерка, односно затвор за деца или парична казна ќе утврди дека детето пред или по нивното изрекување сторило некое дејствие што со закон е предвидено како кривично дело.

(3) Ако дете над 16 годишна возраст сторило повеќе дејствија што со закон се предвидени како кривични дела во стек, а судот најде дека за секое одделно дејствие треба да му се изрече казна затвор за деца или парична казна, казната ќе му ја одмери според слободна оценка во рамките на нејзината најголема законска мерка.

(4) Судот ќе постапи според ставот (3) на овој член и во случај ако по изречената казна утврди дека детето пред или по нејзиното изрекување сторило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело.

4. Дејство на казната затвор за деца врз воспитните мерки

Член 59

(1) Ако за времетраењето на воспитната мерка судот изрече казна затвор за деца, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на оваа казна.

(2) Ако за време на траењето на воспитната мерка судот му изрече на помладо полнолетно лице казна затвор за деца или затвор најмалку една година, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на казната.

(3) По издржувањето на казната најдоцна во рок од 30 дена судот дополнително ќе одлучи дали ќе продолжи извршувањето на воспитната мерка.

Глава шеста Алтернативни мерки

1. Видови и цел на алтернативните мерки

Член 60

(1) На кривично одговорно дете над 16 годишна возраст за стореното дејствије што со закон е предвидено како кривично дело можат да му се изречат следниве алтернативни мерки:

- условна осуда со заштитен надзор,
- условно прекинување на водење на постапка спрема детето и
- општокорисна работа.

(2) Одредбите од Кривичниот законик за алтернативните мерки се однесуваат и на нивното изрекување на деца над 16 годишна возраст, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 61

Цел на алтернативните мерки е спрема кривично одговорното дете над 16 годишна возраст да не се примени казна кога тоа не е нужно заради спречување на вршење на дејствија што со закон се предвидени како кривични дела и кога може да се очекува дека предупредувањето со казна и примената на мерки на помош, заштита и надзор на слобода доволно ќе влијае врз неговото воспитување, превоспитување и правилен развој.

2. Посебни услови за изрекување на алтернативни мерки

Член 62

(1) Алтернативни мерки судот може да изрече само кога постои изрична и слободно изразена волја на детето во постапка во која се почитувани неговите права.

(2) Условна осуда со заштитен надзор може да се изрече кога на детето му е утврдена казна затвор во траење до три години или парична казна.

(3) Ако на детето му е утврдена и казна затвор за деца и парична казна, судот може да изрече условна осуда за двете казни или само за казната затвор за деца.

(4) Времето за проверување судот го одредува во траење кое не може да биде пократко од една ниту подолго од три години.

(5) Заштитниот надзор се состои во една или повеќе обврски предвидени во членот 44 од овој закон за кои детето е должно да се придржува во времето за проверување.

(6) Помош и грижа, надзор и заштита во исполнувањето на обврските од страна на детето врши центарот кој е должен со практични совети да го поттикнува и да му помага во нивното исполнување, да соработува со родителите/или/от, односно старателите/или/от и повремено, а најмалку еднаш на три месеци, да го известува судот за состојбите со исполнувањето на определените обврски.

(7) Судот ќе ја отповика условната осуда со заштитен надзор ако детето во времето за проверување не ги исполнува обврските определени во членот 44 од овој закон или стори едно или повеќе дејствија што со закон се предвидени како кривични дела за кои е утврдена казна затвор за деца во траење подолго од три години, или ако по изрекувањето на условната осуда со заштитен надзор утврди дека детето извршило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело пред да биде изречена условна осуда со заштитен надзор и дека е неопходна казна за претходно сторените дејствија што со закон се предвидени како кривични дела.

Член 63

Судот може да одлучи условно да ја прекине постапката спрема дете над 16 годишна возраст за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена парична казна или казна затвор до пет години, ако детето изразило каење за извршеното дело, ако ги отстранило последиците на делото, ако ја надоместило штетата или се помирило со оштетениот, кој е согласен со прекинувањето на постапката, под услов во рок од две години детето да не стори друго дејствие што со закон е предвидено како кривично дело.

Член 64

(1) Судот може на кривично одговорно дете над 16 годишна возраст кој сторило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена парична казна или казна затвор до три години да му изрече мерка на општокорисна работа во траење од пет до 100 часа кога е потребно со оваа мерка да се изврши воспитно влијание врз личноста и поведението на детето.

(2) Надзор над исполнувањето на работните обврски на детето врши центарот кој е должен повремено, а најмалку еднаш месечно, да го известува судот за извршувањето на мерката.

(3) Ако детето не ги исполнува или неуредно ги исполнува наложените работни обврски, судот ќе ја замени оваа мерка со мерката упатување во центар за деца или со мерка на засилен надзор, под условите предвидени за нивното изрекување, земајќи го предвид делот од обврските што е веќе исполнет.

Глава седма Примена на мерки на безбедност

Член 65

(1) Под условите утврдени со Кривичниот законик спрема дете кон воспитната мерка или казната затвор за деца може да се изрече мерка на безбедност.

(2) Спрема непресметливо дете под условите утврдени со Кривичниот законик може да се изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа и задолжително психијатриско лекување на слобода.

(3) Мерката на задолжително лекување на алкохоличари и наркомани од Кривичниот законик, како мерка на задолжително лекување на деца од зависности може да се изрече и без изрекување на воспитна мерка или казна.

(4) Кога мерката од ставот (3) на овој член се изрекува со воспитна мерка или казна, таа се извршува во специјализирано одделение на установата.

(5) Времето поминато во установа за извршување на мерката на безбедност се засметува во изречената казна затвор за деца или заводска мерка. По извршувањето на мерката на безбедност, судот ќе одлучи дали ќе продолжи извршувањето на казната затвор за деца и заводската мерка.

Глава осма Санкции за дејствија што со закон се предвидени како прекршоци

Член 66

(1) На дете од 14 до 16 годишна возраст за дејствие што со закон е предвидено како прекршок може да му се изречат:

- мерка укор или
- мерка на засилен надзор од страна на родителите/или/от, односно старателите/или/от или
- мерки на засилен надзор од страна на центарот.

(2) На воспитните мерки изречени за дејствие што со закон е предвидено како прекршок се применуваат одредбите за воспитните мерки од овој закон. Мерката на засилен надзор не може да се изрече во траење пократко од 30 дена ниту подолго од една година, а кон засилен надзор судот може да одреди задолжително лекување од зависности и други обврски предвидени во членовите 44 и 65 став (3) од овој закон.

(3) На дете над 16 годишна возраст за дејствие што со закон е предвидено како прекршок може да му се изрече воспитната мерка од ставот (1) на овој член, а по исклучок на прекршочно одговорно дете над 16 годишна возраст и глоба и протерување на странец од земјата.

Глоба

Член 67

(1) На дете над 16 годишна возраст, по исклучок, може да му се изрече глоба за дејствие што со закон е предвидено како прекршок под условите определени во Законот за прекршоците.

(2) Глобата за дејствие што со закон е предвидено како прекршок се изрекува во определен износ кој не може да биде помал од 15 евра во денарска противвредност ниту поголем од 800 евра во денарска противвредност.

(3) За дејствија што со закон се предвидени како прекршоци сторени од користољубие судот може да изрече глоба до двократниот износ или во сразмер со прибавената корист, но најмногу до десеткратниот износ на глобата определен во ставот (2) на овој член.

(4) Ако детето не ја плати глобата во определениот рок, судот може да ја замени со општокорисна работа, така што износот од 15 евра во денарска противвредност се заменува со три часа општокорисна работа, со тоа што вкупниот број на часови општокорисна работа не може да надмине 40 часа, или да изрече воспитна мерка на засилен надзор.

(5) Како споредна санкција, заедно со глобата, судот може да му изрече на детето кое е странец и протерување од земјата, под условите за изрекувањето на оваа санкција утврдена со Законот за прекршоците.

Член 68

(1) На дете на кое за сторено дејствие што со закон е предвидено како прекршок му е изречена воспитна мерка или глоба може да му се изрече прекршочна санкција задолжително лекување од зависности под условите предвидени во Законот за прекршоците.

(2) Мерката задолжително лекување од зависности согласно со членот 65 став (3) од овој закон може да се изрече и како самостојна санкција за дејствија што со закон се предвидени како прекршок.

Глава деветта

Изрекување на санкции на полнолетни лица за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела кои ги сторице како деца

Член 69

(1) На полнолетно лице кое наполнило 21 година не може да му се суди за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело кое го извршило како дете од 14 до 16 годишна возраст.

(2) На полнолетно лице кое во време на судењето не наполнило 21 година може да му се суди само за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела кои ги сторице како дете од 14 до 16 годишна возраст за кои е утврдена казна поголема од пет години. На вакво лице судот може да му изрече само соодветна мерка на засилен надзор или заводска воспитна мерка.

При оцената дали ќе ја изрече оваа мерка, судот ќе ги земе предвид сите околности на случајот, а особено тежината на стореното дело, времето што поминало од неговото извршување, поведението на сторителот и целта на оваа воспитна мерка.

(3) На полнолетно лице за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело кое го извршило како дете над 16 годишна возраст може да му се изрече соодветна мерка на засилен надзор или заводска воспитна мерка, казна или алтернативна мерка. При оцената дали и која од овие санкции ќе изрече, судот ќе ги земе предвид сите околности на случајот, а особено тежината на стореното дело, времето што поминало од неговото извршување, поведението на сторителот, како и целта што треба да се постигне со овие санкции.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член, на полнолетно лице кое во време на судењето наполнило 21 година, судот може наместо затвор за деца да му изрече затвор или условна осуда. Казната затвор изречена во овој случај во однос на рехабилитацијата, бришењето на осудата и правните последици од осудата, има исто правно дејство како и казната затвор за деца.

Изрекување на воспитни мерки на помлади полнолетни лица

Член 70

(1) На сторител кој како помладо полнолетно лице извршило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, а во времето на пресудувањето не наполнило 21 година, судот може да му изрече соодветна мерка на засилен надзор или заводска мерка, ако со оглед на неговата личност и околностите под кои е сторено делото, може да се очекува дека и со воспитната мерка ќе се постигне целта што би се остварила со изрекувањето на казната.

(2) На помладо полнолетно лице на кое му е изречена воспитна мерка судот, под условите предвидени со овој закон, може да му изрече и мерка на безбедност.

(3) Изречената воспитна мерка може да трае најмногу до наполнилите 23 години возраст на сторителот.

Глава десетта

Дејство на санкции за деца, рехабилитација и застареност

1. Дејство на санкции за деца

Член 71

Изречените санкции од членовите 69 и 70 од овој закон не повлекуваат правни последици што се состојат во забрана на стекнување на определени права.

2. Евиденција на изречените санкции

Член 72

(1) Евиденција на изречените санкции на дете и помладо полнолетно лице од членовите 69 и 70 од овој закон води судот надлежен според местото на раѓање.

(2) Надлежниот суд од ставот (1) на овој член е должен најдоцна до петтиот ден во месецот да доставува евиденција на изречените санкции за претходниот месец, на дете и помладо полнолетно лице за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела и прекршочни санкции до Основниот суд Скопје I Скопје кој води Единствен регистар за Република Македонија.

(3) Во Единствениот регистар се внесуваат и податоците добиени од надлежниот суд од ставот (1) на овој член за изречените санкции за дејствија што со за-

кон се предвидени како кривични дела и за прекршочни санкции за дете и помладо полнолетно лице родено во странство или со непознато место на раѓање.

(4) Податоци за изречените санкции може да му се дадат само на судот, на јавниот обвинител и на институциите што се занимаваат со заштита на децата, во врска со нова постапка што се води спрема детето или помладото полнолетно лице за сторено дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок.

Член 73

(1) Податоците за изречените мерки на укор или упатување во центар за деца, мерките на засилен надзор и прекршочни санкции се бришат од евиденцијата кога ќе помине една година од нивното извршување или застарување, ако детето или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок.

(2) Податоците за условна осуда со заштитен надзор се бришат од евиденцијата по една година од истекот на времето за проверување, ако детето или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново дејствие што со закон е предвидено како кривично дело.

(3) Податоците за изречените заводски мерки, парична казна и алтернативни мерки се бришат од евиденцијата кога ќе поминат една година од нивното извршување или застарување, ако детето или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок.

(4) Податоците за изречената казна затвор за деца се бришат од евиденцијата кога ќе поминат пет години од денот на издржаната, застарената или простената казна, ако во тоа време детето или помладото полнолетно лице не стори ново дејствие што со закон е предвидено како кривично дело.

(5) Кога се исполнети условите определени во ставовите од (1) до (4) на овој член податоците за изречените санкции се бришат од евиденцијата, а сите документи се поништуваат по сила на закон.

3. Застареност на извршувањето на санкциите

Член 74

(1) Казната затвор за деца не може да се изврши кога ќе поминат:

- десет години од осудата на затвор за деца над пет години,
- пет години од осудата на затвор за деца над три години и
- три години од осудата на затвор за деца до три години.

(2) Застареност на извршувањето на парична казна настапува кога ќе поминат две години од денот на правосилноста на одлуката со која е изречена таа казна.

(3) Застареност на извршувањето на казните забрана на управување со моторно возило и протерување на странец од земјата, настапува кога ќе помине времето за кое се изречени тие казни, а ако протерувањето е изречено засекогаш, кога ќе поминат пет години од неговото изрекување.

(4) Застареност на извршувањето на алтернативната мерка општокорисна работа, мерките на безбедност и прекршочните санкции настапува кога ќе помине една година од денот на правосилноста на одлуката со која тие се изречени.

(5) Застареност на извршувањето на заводската воспитна мерка упатување во воспитно-поправен дом, настапува кога ќе поминат пет години од денот на правосилноста на одлуката со која е изречена таа воспитна мерка.

(6) Застареност на извршувањето на заводската воспитна мерка упатување во воспитна установа и на мерките на засилен надзор, настапува кога ќе поминат три години од денот на правосилноста на одлуката со која се изречени тие воспитни мерки.

(7) Застареност на извршувањето на дисциплинска воспитна мерка упатување во центар за деца, настапува кога ќе поминат шест месеци од денот на правосилноста на одлуката со која е изречена таа воспитна мерка.

Четврт дел

ПОСТАПКА СПРЕМА ДЕЦА

Глава единаесетта

Постапка за примена на мерки на одвраќање

1. Услови за поведување на постапка

Член 75

(1) По пријавата за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело сторено од дете над 14 години, за кое е утврдена парична казна или казна затвор до три години, надлежниот јавен обвинител може:

- да не поведе постапка пред судот иако постојат докази дека го сторил дејствието што со закон е предвидено како кривично дело, доколку смета дека не би било целесообразно да се води постапка со оглед на природата на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело и на околностите под кои е сторено, на поранешниот живот на детето и на неговите лични својства, како и кога извршувањето на казната или на воспитната мерка е во тек,

- условно да го одложи поведувањето на постапката пред судот за време од шест месеци под услов во тој рок да не стори друго дејствие што со закон е предвидено како кривично дело и да ја надомести штетата или на друг начин да ги поправи штетните последици предизвикани со сторување на делото и

- да не поведе постапка доколку врз основа на извештајот од центарот утврди дека е постигната спогодба меѓу детето и неговото семејство и оштетениот за враќање на имотната корист, надоместувањето на штетата или поправањето на штетните последици на делото.

(2) Одлуките од ставот (1) на овој член јавниот обвинител може да ги донесе кога ќе оцени дека случајот е јасен, кога ги информирал детето и неговиот законски застапник за последиците од одлуката и кога за тоа постои согласност од детето и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот, по претходно прибавен извештај од центарот.

(3) Заради утврдување на согласноста јавниот обвинител со покана ги повикува лицата од ставот (2) на овој член. Нивното недоаѓање кога се уредно поканети се смета за изразување несогласност.

(4) Центарот е должен на барање на јавниот обвинител најдоцна во рок од еден месец да му достави извештај во кој покрај другите околности што се однесуваат на личноста на детето и неговото однесување треба да биде содржано мислење и предлог во однос на донесувањето на одлуката од ставот (1) на овој член.

(5) Пред донесување на одлуката јавниот обвинител може да побара посебен извештај од Министерството за внатрешни работи за околностите под кои е сторено кривичното дело.

(6) Постапката за посредување и порамнување е исклучена ако кривичното дело имало за последица смрт на некое лице.

Член 76

(1) По исклучок, покрај мерките од членот 75 од овој закон, за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела за кои е утврдена казна затвор до пет години, јавниот обвинител може во рок од 30 дена да одлучи да не поведе постапка иако постојат докази дека детето го сторило дејствието што со закон е предвидено како кривично дело, ако смета дека не би било целесобразно да се води постапка со оглед на природата на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело и на околностите под кои е сторено, на поранешниот живот на детето и на неговата личност.

(2) Заради утврдување на околностите од ставот (1) на овој член јавниот обвинител е должен да побара извештување од родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, од други лица и установи, а кога е тоа потребно може овие лица и детето да ги повика во јавното обвинителство заради непосредно запознавање. Во рокот од ставот (1) на овој член тој може да побара мислење од центарот за целесобразноста за поведување на постапка спрема детето.

(3) Ако за донесување на одлуката од ставот (1) на овој член треба да се испитаат личните својства на детето, јавниот обвинител може, во спогодба со центарот, да го упати детето во прифатилиште или во установа за испитување или воспитување, кое може да трае најдолго еден месец.

(4) Кога е во тек извршување на казна или друга санкција јавниот обвинител може да одлучи да не бара поведување на постапка за друго дејствие што со закон е предвидено како кривично дело на детето, ако со оглед на тежината на тоа дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, како и на казната, односно санкцијата што се извршува, не би имало цел водење на постапката и изрекување на санкција за тоа дело.

(5) Кога јавниот обвинител во случаите од ставовите (1) и (4) на овој член ќе најде дека не е целесобразно да се поведе постапка спрема детето, за тоа ќе го извести оштетениот со наведување на причините поради кои не повел постапка. Оштетениот може во рок од осум дена да бара од советот за деца да одлучи за поведување на постапка.

Член 77

(1) Одлуката од членот 75 од овој закон има форма на решение. Учесниците кои дале согласност за одлуката се смета дека се откажале од жалба на решението.

(2) Решението за условното одлагање на постапката донесено од јавниот обвинител или судот се запишува во нивната евиденција и се брише од евиденцијата по истекот на времето на одлагање.

2. Постапка на примена на мерки за одвраќање со деца сторители на дејствија што со закон се предвидени како прекршоци

Член 78

Во прекршочна постапка спрема дете соодветно се применуваат одредбите за постапката за примена на мерки за одвраќање со деца сторители на дејствија што со закон се предвидени како прекршоци согласно со Законот за прекршоците.

Глава дванаесетта Постапка на медијација

Услови за медијација

Член 79

(1) По пријава за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело и за кое е предвидена казна затвор до пет години, надлежниот јавен обвинител, по

претходна информирање и писмена согласност на детето и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот може да ги упати страните на постапка за медијација.

(2) Во случај кога е поведена судска постапка, надлежниот суд за деца, може од причини на целесобразност, а по претходна писмена согласност на детето и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот до завршување на главниот претрес со решение постапката да ја прекине и да ги упати страните на постапка на медијација.

(3) Страните се должни да ја достават писмената согласност од ставовите (1) и (2) на овој член до јавниот обвинител или до судот за деца во рок од три дена од денот кога е предложено поведување на постапка на медијација. Доколку во определениот рок страните не достават писмена согласност, се смета дека предлогот за медијација не е прифатен.

(4) Упатување на медијацијата е исклучено за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела против половиот морал и половата слобода и родово засновани облици на насилство врз женски лица, а согласно со ратификуваните меѓународни договори.

Определување на медијатор

Член 80

(1) Во рок од три дена од доставената писмена согласност, страните спогодбено определуваат медијатор од Именикот на медијатори во надлежниот суд за деца и го известуваат јавниот обвинител, односно судот за деца.

(2) Ако страните не можат да се спогодат јавниот обвинител, односно судот е должен да определи медијатор од Именикот на медијатори во рок од три дена и да ги извести страните.

Траење на постапката на медијација

Член 81

Рокот за завршување на постапката за медијација изнесува најмногу до 45 дена од денот на доставување на писмената согласност до надлежниот орган. Доколку во овој рок не заврши постапката за медијација, предметот се враќа кај јавниот обвинител, односно судската постапка продолжува таму каде што е прекината.

Медијатор

Член 82

(1) Медијатор е деловно способно физичко лице кое им помага на страните да постигнат спогодба, без право да наметне решение на спорот, во согласност со начелата на доброволност, неутралност и непристрасност, доверливост, јавност во медијацијата, еднаквост на страните, достапност на информациите за медијација, ефикасност и правичност.

(2) Медијатор може да биде адвокат, дипломиран правник - специјалист, социјален работник, педагог, психолог или лице од друга професија кое завршило обука за медијатор за деца и кое ги исполнува следниве услови:

- да има завршено високо образование VII/1 или стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ECTS),
- да има најмалку пет години работно искуство во работење со деца,
- да не му е изречена казна забрана на вршење професија, дејност или должност за времето додека трае истата,

- да има сертификат издаден или признат од Министерството за правда за завршена обука според Програмата за обука на медијатори и
- да биде запишан во Именикот на медијатори.

Спроведување на постапка за медијација

Член 83

(1) Медијаторот во договор со странките ќе ги определи термините за водење на медијацијата.

(2) Присуството на странките во текот на постапката за медијација е задолжително.

(3) Пред почетокот на постапката за медијација, медијаторот е должен да ги запознае страните со начелата, правилата и трошоците на постапката.

(4) Во спроведувањето на постапката за медијација, медијаторот ќе ги почитува начелата на медијацијата, земајќи ги предвид сите околности на предметот, интересите на страните и потребата за брзо и трајно решавање на спорот.

(5) Медијаторот може да комуницира со страните заедно или одвоено.

(6) Информациите што медијаторот ги прима од која било страна во постапката, може да и ги открие на другата страна, освен оние за кои страната ќе определи дека се доверливи.

(7) Страните и медијаторот, доколку поинаку не се договориле, можат во кое било време во текот на постапката да изнесуваат свои предлози за спогодбата со која ќе го решат спорот.

(8) Во случаите од ставот (7) на овој член на секоја страна и се дава можност да се произнесе по предлозите.

Завршување на постапката за медијација

Член 84

(1) Постапката за медијација завршува:

- со склучување на писмена спогодба од страна на медијаторот и страните за постигнатата согласност за надоместок на материјалната штета и моралната сатисфакција,

- со писмената изјава на медијаторот по извршените консултации со страните дека не се оправдани натамошни обиди за медијација, на денот на поднесувањето на изјавата и

- со истекот на рокот предвиден за завршување на постапката за медијација.

(2) Страните можат во кое било време да се откажат од постапката за медијација без притоа да ги наведат причините за тоа. Откажувањето ќе се смета од денот на поднесувањето на изјавата за откажување.

(3) Медијаторот ќе ја запре постапката за медијација доколку смета дека е постигната спогодба што е незаконска или неподобна за извршување.

(4) Потпишаната писмена спогодба јавниот обвинител, односно судот ја потврдува со решение со кое истовремено констатира дека постапката е запрена.

(5) Ако јавниот обвинител, односно судот не ја прифати спогодбата, кога ќе оцени дека не се исполнети законските услови за медијацијата или нејзините цели, тогаш постапката продолжува таму каде што прекинала.

Член 85

(1) Во постапката за медијација која се води според одредбите од овој закон соодветно ќе се применуваат одредбите од Законот за медијација.

(2) Трошоците за медијаторот паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија, според Тарифникот за награда и надоместок на трошоци на медијаторите, по утврдување на трошоците од јавниот обвинител, односно судот кои ги упатил страните на постапка на медијација.

Глава тринаесетта Општи одредби на постапката за деца надлежност на судот

1. Општи одредби

Член 86

(1) Во постапката спрема дете за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, доколку со овој закон поинаку не е определено, соодветно се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците.

(2) Одредбите од овој закон се применуваат и во постапката спрема лица кои извршиле дејствие што со закон е предвидено како кривично дело како деца, а во време на поведувањето на постапката, односно на судењето не наполниле 21 година, како и во постапката спрема дете во ризик над 14 години кое не наполнило 21 година, ако до почетокот на главниот претрес се утврди дека на тоа лице можат да му се изречат санкции за деца.

Член 87

Кога во текот на постапката ќе се утврди дека детето во време на извршувањето на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело не наполнило 14 години, постапката ќе се запре и за тоа ќе се извести центарот, кој понатаму постапува согласно со членовите од 24 до 32 од овој закон.

Член 88

(1) Детето на кое му се става на товар дејствието што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок има право на правично судење во разумен рок, пред независен и непристрасен суд основан со закон, со сите гаранции за правата што ги има обвинетиот во кривичната или прекршочната постапка според Законот за кривичната постапка, Законот за прекршоците и овој закон.

(2) Постапката спрема деца е итна кога се работи за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело и по правило не може да трае подолго од една година од денот на приемот на предметот во судот до донесување на првостепена одлука, освен за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела за кои е утврдена казна затвор од најмалку четири години, кога постапката не може да трае подолго од една година и шест месеци, или кога се работи за дејствие што со закон е предвидено како прекршок не подолго од девет месеци.

(3) Кога детето не е достапно судот донесува решение за прекин на постапката. Во тој случај роковите од ставот (2) на овој член престануваат да течат за времето кога било недостапно, но не подолго од навршување 27 години возраст на сторителот.

(4) Постапката се запира по службена должност.

Член 89

Во постапката за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела овластен тужител е само јавниот обвинител.

Член 90

(1) Одбраната на детето во сите фази на судската постапка е задолжителна.

(2) Бранителот од редот на адвокатите го именува судот по службена должност, ако самото дете или неговиот законски застапник не обезбеди бранител, а во случаите кога детето и неговите родители/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокатот, трошоците на одбраната паѓаат на товар на судскиот буџет.

(3) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокат ако остваруваат вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата во Република Македонија, за што треба да достават потврда за вкупните месечни приходи издадена од надлежен орган, односно организација најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не достават таква потврда ќе се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

(4) На детето може и во прекршочна постапка да му се определи бранител по службена должност од редот на адвокатите и ако судијата за деца одлучи дека тоа е неопходно, согласно со ставот (3) на овој член.

(5) Ако судијата одлучи дека има потреба од бранител, во однос на трошоците за адвокатот се применуваат одредбите од ставовите (2) и (3) на овој член.

Член 91

(1) Судот и другите органи што учествуваат во постапката се должни да обезбедат заштита на приватноста на детето и на неговото семејство.

(2) Кога му се суди на дете секогаш се исклучува јавноста.

Член 92

(1) Детето може да биде испитувано само во присуство на неговиот бранител.

(2) Родителите/или/от на детето, односно старателите/или/от можат да присуствуваат на сите дејствија во текот на целата постапка, освен ако судот оцени дека таквото присуство може да има штетни последици за неговиот развој.

(3) Оштетениот и неговиот полномошник можат да присуствуваат на сите дејствија во текот на постапката, освен кога судот ќе оцени дека нивното присуство може да има штетно влијание врз детето.

(4) Судот може да дозволи на главниот претрес да присуствуваат и лица кои се занимаваат со заштита и воспитување на деца, лица за заштита на правата на децата при народниот правобранител, лица блиски на детето, претставници на организации за заштита на правата на децата, како и научни работници.

Член 93

(1) На дете не може да му се суди во отсуство. За време на изведувањето на одделни докази или на говорот на странките, судот може да нареди детето да се отстрани од претресот.

(2) При преземањето на дејствијата на кои присуствува дете, а особено при неговото испитување, органите што учествуваат во постапката се должни да постапуваат претпазливо, водејќи сметка за душевната развиеност, чувствителноста и личните особини на детето, за да не влијае штетно водењето на постапката врз развојот на детето.

(3) Детето се испитува на начин што одговара на неговата возраст, околностите на случајот и на неговата психофизичка состојба.

Член 94

Никој не може да биде ослободен од должноста да сведочи за околностите потребни за оценување на душевната развиеност на детето, за запознавање на неговата личност и за приликите во кои живее.

Член 95

(1) Кога детето во извршувањето на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок учествувало заедно со полнолетно лице, постапката спрема него ќе се издвои и ќе се спроведе според одредбите од оваа глава.

(2) Постапката спрема детето може да се спои со постапката против полнолетно лице и да се спроведе според општите одредби од Законот за кривичната постапка само ако спојувањето на постапката е неопходно за сестрано разјаснување на работите. Решението за тоа донесува судот за деца, по образложен предлог од јавниот обвинител.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член е дозволена жалба.

(4) Кога се спроведува единствена постапка за дете и за полнолетни сторители, во однос на детето ќе се применат одредбите од овој закон кога на главниот претрес се разјаснуваат прашањата што се однесуваат на дете, доколку нивната примена не е во спротивност со водењето на споената постапка.

Член 96

Кога лицето извршило некое дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело како дете, а некое како полнолетно лице, ќе се спроведе единствена постапка според Законот за кривичната постапка пред советот што им суди на полнолетните лица.

Член 97

(1) Во постапката спрема деца центарот има право да се запознае со текот на постапката, во текот на постапката да става предлози и да укажува на фактите што се однесуваат на личноста и приликите во кои живее и се развива детето, а се од важност за донесување на правилна одлука.

(2) За секое поведување на постапка спрема дете органот овластен за поведување на прекршочна постапка ќе го извести надлежниот центар.

Член 98

(1) Детето се повикува преку родителите/или/от, односно старателите/или/от, освен ако тоа не е можно поради потребата од итно постапување или од други околности.

(2) Родителите/или/от, законскиот застапник, односно органот за старателство задолжително и веднаш, но најдоцна за два часа се известуваат за повикувањето на детето.

(3) Доставувањето на одлуки и на друга писмена до детето се врши согласно со одредбите од Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците, со тоа што до детето не се доставуваат писмена со истакнување на огласната табла на судот.

(4) Доставата е уредна ако одлуката е доставена до адвокатот, односно родителите/или/от, односно старателите/или/от.

Член 99

(1) Без дозвола на судот не смее да се објави текот на постапката спрема детето, ниту одлуката донесена во таа постапка.

(2) Може да се објави само оној дел од постапката, односно само оној дел од одлуката за кој постои одобрение, но во тој случај не смеат да се наведат името на детето и другите податоци врз основа на кои би можело да се заклучи за кое дете станува збор.

Член 100

Органите што учествуваат во постапката спрема детето, како и другите органи и установи од кои се бараат известувања, извештаи или мислења се должни истите да ги достават во најкус можен рок, но не подолго од 20 дена.

2. Надлежен суд**Член 101**

(1) Специјализираните судски оддели за криминалитетот на децата формирани во основните судови со проширена надлежност, ги сочинуваат судии за деца, совети за деца и советници за деца.

(2) Судијата за деца ја спроведува подготвителната постапка, донесува одлуки во согласност со членот 86 од овој закон, претседава со советот за деца и врши други работи определени со овој закон.

(3) Судијата за деца, јавниот обвинител, адвокатот и овластените службени лица од Министерството за внатрешни работи најмалку пет дена во текот на годината следат специјализирана обука за правда за деца во земјата или во странство.

Член 102

(1) Советот за деца во основниот суд е составен од судија за деца и двајца судии - поротници. Судијата за деца е претседател на советот.

(2) Судиите - поротници се избираат од редот на просветни работници, психолози, педагози, социјални работници и други лица кои имаат искуство во воспитувањето и образованието на младите.

(3) Советот за деца во основниот суд одлучува во прв степен во постапка за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела.

(4) Во основниот суд се формира кривичен совет за деца кој решава по жалбите против решенијата на судијата за деца и во случаите предвидени со овој закон, составен од тројца судии што посетувале обука за престапништво на децата.

(5) Во кривичниот совет од ставот (4) на овој член не може да учествува судијата за деца кој донел решение против кое е изјавена жалба.

(6) Советот за деца на апелациониот суд, составен од судија за деца и двајца судии, одлучува за жалбите против одлуките на советот за деца на основниот суд, како и во други случаи определени со овој закон.

Член 103

(1) Во Врховниот суд на Република Македонија се формира совет за деца составен од пет судии.

(2) Советот за деца решава по редовни и вонредни правни лекови предвидени во овој закон и ја следи и работи на унапредување на судската практика во оваа област и подготвува анализи.

Член 104

(1) Во специјализираните судски оддели за правда за децата, формирани во основните судови со проширена надлежност, за вршење на стручни работи претседателот на судот определува по еден социјален работник, педагог или психолог по предлог на центарот.

(2) Одлука за бројот, работните задачи и начинот на вклучување на стручните лица од ставот (1) на овој член донесува претседателот на судот.

(3) Стручните работници од ставот (1) на овој член им помагаат на судијата за деца и на советот за деца во водењето на подготвителната постапка и претресот, даваат стручни мислења во однос на одлуката на судот и санкцијата што би требало да се изрече во конкретниот случај, му помагаат на судот во надзорот над извршувањето на изречените санкции и даваат предлози за прекинување со извршувањето или за замена на една санкција со друга.

Член 105

(1) За постапката спрема дете месно надлежен, по правило, е судот на неговото живеалиште, а ако детето нема постојано живеалиште или ако тоа е непознато, судот на престојувалиштето на детето.

(2) Постапката може да се спроведе пред судот на престојувалиштето на детето или пред судот на местото на извршување на дејствието што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок, во случаи кога е очигледно дека пред тој суд постапката ќе се спроведе без одлагање.

Глава четиринаесетта**Постапка спрема деца за сторени дејствија што со закон се предвидени како кривични дела****1. Поведување на постапка****Член 106**

(1) Постапка спрема дете над 14 години за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело се поведува само по барање од јавниот обвинител.

(2) За дејствија што со закон се предвидени како кривични дела за кои се гони по предлог или приватна тужба, постапката може да се поведе ако оштетениот во рок од три месеци од создавањето за стореното дело или сторителот, доставил предлог за поведување на постапка до надлежниот јавен обвинител.

(3) Ако јавниот обвинител не достави барање за поведување на постапка спрема дете, ќе го извести за тоа оштетениот. Оштетениот не може да ја преземе постапката, односно не може да поднесе приватна тужба до судот туку може во рок од осум дена од приемот на известувањето од јавниот обвинител да бара советот за деца на надлежниот суд да одлучи за поведување на постапка.

Член 107

(1) Пред да одлучи дали ќе поднесе барање за поведување на подготвителна постапка јавниот обвинител го сослушува детето во присуство на неговите родители/или/от, односно старатели/или/от и бранителот, освен кога неговата психофизичка состојба не го дозволува тоа.

(2) Доколку детето или неговите родители/или/от, односно старатели/или/от нема да земат бранител, јавниот обвинител по службена должност од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора на Република Македонија ќе му постави бранител.

(3) Доколку постапката не продолжи пред суд, трошоците за адвокатот ги сносат родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, а во случаи кога родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето не се во состојба да ги платат, тие паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија.

(4) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокат ако остваруваат вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата во Република Македонија, за што треба да достават потврда за вкупните месечни приходи издадена од надлежен орган, односно организација до центарот најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не достават таква потврда ќе се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

Член 108

(1) Кога се исполнети условите за казнување на дете во ризик над 14 години од членовите 50 до 56 од овој закон јавниот обвинител може, пред да поднесе барање за поведување на подготвителна постапка, да му предложи на детето, неговиот бранител, родителите/или/от, односно старателите/или/от да се спроведе посебна постапка за признавање на одговорноста и спогодување за висината на казната. Таков

предлог јавниот обвинител може да поднесе во случаите кога располага со докази кои недвосмислено укажуваат дека детето е сторител на кривичното дело, дека е одговорен за стореното дело и дека се исполнети условите за изрекување на казна.

(2) Во постапката за спогодување јавниот обвинител ќе ги прибере од центарот сите потребни извештаи и други документи за личноста на детето и ќе обезбеди согласност од оштетениот.

(3) Ако со предлогот е согласен оштетениот, јавниот обвинител ги повикува на јавно спогодување детето, неговиот законски застапник, бранителот, центарот и оштетениот. Ако на спогодувањето се постигне согласност, се составува спогодба која ја потпишуваат сите присутни учесници.

(4) Јавниот обвинител ја доставува спогодбата до советот на деца кој може да ја прифати спогодбата и да донесе пресуда со која ќе ја изрече предложената санкција, против која не е дозволена жалба. Ако судот не ја прифати спогодбата го враќа предметот на јавниот обвинител кој е должен да поднесе барање за поведување на подготвителна постапка.

(5) Во текот на судската постапка, судските списи и изјавите на детето и неговиот бранител дадени во постапката за спогодување не смеат да се користат како доказ и ќе бидат издвоени од судската постапка.

(6) Јавниот обвинител не смее да се повикува на податоците и изјавите дадени во постапката за спогодување.

2. Подготвителна постапка

Член 109

(1) Јавниот обвинител поднесува барање за поведување на подготвителна постапка до судијата за деца на надлежниот суд.

(2) Ако судијата за деца не се согласи со барањето на јавниот обвинител, ќе побара за тоа да одлучи кривичниот совет за деца на основниот суд.

(3) Судијата за деца може на органите за внатрешни работи да им нареди да извршат претрес на домот или привремено одземање на предмет или други дејствија во согласност со одредбите од Законот за кривичната постапка.

Член 110

(1) Ако судијата за деца по испитувањето на детето и добивањето на извештај за детето и околностите на делото од центарот, оцени дека нема потреба од спроведување на други дејствија на подготвителна постапка, ќе го изнесе предметот пред советот за деца заради конечно решавање во рок не подолг од осум дена. Центарот го доставува извештајот во рок од еден месец.

(2) Ако советот за деца оцени дека има потреба од спроведување на други дејствија во подготвителна постапка, ќе донесе решение со кое ќе го врати предметот на судијата за деца заради дополнување на подготвителната постапка.

Член 111

(1) По исклучок од членот 75 од овој закон, за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело за кое е утврдена казна затвор до три години, јавниот обвинител може по сослушувањето на детето од судијата за деца да му достави предлог на советот за деца за изрекување на санкција без спроведување на подготвителна постапка, ако е случајот доволно разјаснет и собраните податоци за личноста на детето даваат доволно основа за донесување на одлука.

(2) Советот за деца донесува одлука за изрекување на мерка и друга санкција и врз основа на наодот и мислењето од стручниот тим на центарот за околнос-

тите на делото и личноста на детето, со мислење за санкцијата што треба да му се изрече на детето. Центарот го доставува извештајот до судот во рок од 15 дена од приемот на барањето.

(3) Советот за деца може по потреба од центарот со образложено барање да побара дополнување на наодот и мислењето во рок од осум дена од приемот на барањето.

(4) Ако детето или неговиот бранител се противат на предлогот на јавниот обвинител, судијата за деца ќе донесе решение за спроведување на подготвителна постапка или ќе постапи согласно со членот 109 став (2) од овој закон. Против одлуката донесена во согласност со детето и неговиот бранител не е дозволена жалба. Со одлуката мора да е решено и за имотноправното барање на оштетениот, кој само во тој дел има право на жалба до повисокиот суд.

(5) Советот за деца не може во постапката предвидена во овој член да изрече казна затвор за деца и заводски мерки.

Член 112

(1) Во случаите од членовите 109, 110 и 111 од овој закон советот за деца решава на седница откако претходно ќе ги прибави списите од јавниот обвинител. На седницата се повикува јавниот обвинител.

(2) Советот за деца може да одлучи да не се води подготвителна постапка или спрема детето да се поведе постапка пред судија за деца. Против решението на советот за деца не е дозволена жалба.

(3) Кога советот ќе одлучи спрема детето да се поведе постапка пред судија за деца, јавниот обвинител може да учествува во оваа постапка и ги има сите овластувања што според овој закон му припаѓаат во постапката.

Член 113

(1) Во подготвителната постапка спрема детето покрај фактите што се однесуваат на дејствијата што со закон се предвидени како кривични дела посебно ќе се утврди возраста на детето, околностите потребни за оценка на неговата душевна развиеност, ќе се испита средината и приликите под кои детето живее и другите околности што се однесуваат на неговата личност.

(2) Заради утврдување на околностите од ставот (1) на овој член ќе се сослушаат родителите/или/те на детето, односно старателите/или/от и други лица кои можат да ги дадат потребните податоци. За овие околности ќе се побара извештај од центарот, а ако спрема детето била применета санкција за порано сторено дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, ќе се прибави извештај за примената на таа санкција.

(3) Податоците за личноста на детето ги прибавува судијата за деца, преку центарот, во рок од 30 дена.

(4) Кога за утврдување на здравствената состојба на детето, на неговата душевна развиеност и на неговите психички особености, способности или наклонетости е потребно детето да го прегледа стручен тим, за овој преглед ќе се определат лекар, психолог и педагог кои прегледот можат да го извршат и во специјализирани здравствени установи.

(5) Прегледот од стручен тим се врши во рок од 30 дена.

Член 114

(1) Судијата за деца го определува начинот на изведувањето на одделни дејствија во согласност со Законот за кривичната постапка, водејќи сметка за правата на детето во постапката, а особено за правото на одбрана, правата на оштетениот и собирањето на сите докази потребни за правилно одлучување.

(2) На дејствијата во подготвителната постапка може да присуствува јавниот обвинител.

(3) Испитување на дете, по оцена на судијата, ќе се изврши со помош на педагог, психолог или на друго стручно лице.

(4) Судијата за деца може да одобри на дејствијата во подготвителната постапка да присуствува претставник на центарот и родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето. Кога наведените лица присуствуваат на тие дејствија, можат да стават предлози и да му упатуваат прашања на лицето кое се испитува, односно сослушува.

Член 115

(1) Судијата за деца може да определи детето во текот на подготвителната постапка привремено да се смести во установа за образование, грижа и заштита на деца, освен установа надлежна за извршување на мерки и санкции спрема деца, да се стави под надзор на центарот или да се смести во згрижувачко или друго семејство, ако тоа е потребно заради давање помош, заштита или згрижување на детето.

(2) Против решението за привремено сместување или надзор е дозволена жалба до кривичниот совет за деца на основниот суд.

(3) Трошоците за сместување на детето во установата од ставот (1) на овој член се исплатуваат однапред од средствата на судскиот буџет и влегуваат во трошоците на постапката.

Член 116

(1) Повикување на дете за кое постојат основи на сомневање дека сторило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, заради собирање на информации од страна на Министерството за внатрешни работи се врши според одредбите од овој закон, доколку со друг закон поинаку не е определено.

(2) Пред започнување на разговорот детето се запознава со неговите права предвидени со овој закон.

(3) Разговорот со детето задолжително се води во присуство на неговиот бранител и родителите/или/от, односно законскиот застапник.

(4) Пред разговорот службеното лице е должно да го запознае детето со причините за повикувањето и со сите факти кои се однесуваат на случајот што е предмет на разговорот.

(5) Разговорот со детето се води во посебни простории соодветни за разговор со дете од негова возраст и може да трае, ако детето го прифаќа разговорот, најдолго четири часа. По потреба разговорот може, во согласност со детето, да продолжи друг ден, односно денови.

(6) Задржувањето на дете во полициска станица може да трае најмногу до 12 часа.

(7) Овластени службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да задржат најмногу до осум часа дете затечено при извршување на дејствие што со закон е предвидено како прекршок против јавниот ред и мир, доколку воспоставувањето на јавниот ред и мир или отстранувањето на загрозувањето не може да се постигне на друг начин или кога е под дејство на алкохол, дрога или други психотропски супстанции. Дете кое го испорачал странски орган за безбедност заради спроведување до надлежен државен орган може да се задржи најмногу 12 часа.

(8) За задржување на дете, под условите предвидени со закон, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи се должни веднаш да го известат надлежниот јавен обвинител, судијата за деца, односно судијата на претходната постапка, родителите/или/от, односно старателите/или/от, неговиот бранител и центарот. Известувањето во итни случаи се врши телефонски, а за истото се доставува и писмено известување во рок од 24 часа.

(9) За време на задржувањето не може да се води разговор без присуство на бранител.

(10) Ако детето или неговите родители/или/от, односно старателите/или/от не земат бранител, службените лица на Министерството за внатрешни работи ќе определат бранител од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора на Република Македонија.

(11) Трошоците за бранителот ги снесат родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето. Трошоците за адвокатот паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија во согласност и со услови предвидени во Законот за бесплатна правна помош, само во случај кога родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците.

(12) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокат, ако остварува вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата во Република Македонија, за што треба да достави потврда за вкупните месечни приходи издадена од надлежен орган, односно организација до центарот најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от нема да достават таква потврда ќе се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

(13) Овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи го задржуваат детето во простории соодветни за задржување на дете од негова возраст, различни од просториите за задржување на полнолетни лица.

(14) За задржувањето се составува записник, во кој се внесуваат сите податоци за денот и часот кога детето е задржано, причините за задржувањето, времето кога е поучено за неговите права, психофизичката состојба во моментот на неговото задржување, времето кога е разговарано со детето, констатација на службените лица за постоењето на видливи телесни повреди и времето на прекинување на задржувањето. Записникот го потпишува детето и неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, како и бранителот.

(15) Задржувањето подолго од 6 часа мора да го одобри службеникот за прифат во посебно определена и опремена полициска станица.

(16) Задржаното дете мора без одлагање, а најдоцна во рок од 12 часа да биде изведено пред судија за деца, кој ќе одлучи за одредување на притвор или за пуштање на детето на слобода.

(17) Ако судијата за деца најде дека нема основ за задржување на детето, ќе донесе решение за негово пуштање на слобода, во кое ќе ја оцени законитоста на задржувањето.

(18) Детето и неговиот бранител имаат право на жалба до кривичниот совет за деца на основниот суд во делот на решението со кое се оценува законитоста на лишувањето од слобода.

Член 117

(1) Мерка притвор судијата за деца може да определи против детето само по предлог на јавниот обвинител, а по претходно прибавено мислење од центарот.

(2) На детето може да му се определи мерка притвор при постоење на основите предвидени во Законот за кривичната постапка. Притворот може да се изрече само како крајна мерка ако не се исполнети условите за примена на другите мерки за обезбедување на присуство на детето предвидени во Законот за кривичната постапка. Судијата за деца посебно ќе ја цени и е должен да ја образложи оправданоста на примената на мерката притвор, тргнувајќи од личноста на детето, можните последици на притворањето врз неговата личност и неговиот правилен развој.

(3) Наместо притвор, судијата за деца ги применува по правило мерките од членот 115 став (1) од овој закон кога се исполнети законските услови за нивна примена, освен кога постои опасност детето повторно да стори дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или кога е тоа неопходно заради заштита на животот или здравјето на детето.

(4) Ако јавниот обвинител во рокот предвиден во членот 116 став (15) од овој закон не стави никаков предлог, судијата за деца може да донесе решение за одредување краткотраен притвор, ако се исполнети законските услови за одредување притвор. Краткотрајниот притвор може да трае најдолго 24 часа. Ако во тој рок јавниот обвинител не поднесе предлог за определување притвор, судијата за деца ќе донесе решение за пуштање на детето на слобода.

(5) Против решението за краткотраен притвор детето, неговиот бранител и јавниот обвинител имаат право на жалба до кривичниот совет за деца на основниот суд кој по жалбата одлучува во рок од 24 часа.

(6) Кога е затечен при извршување дејствие што со закон е предвидено како кривично дело детето странец чиј идентитет не може да се утврди се определува мерка упатување во одделот за деца на центарот за прифаќање странци.

Член 118

(1) Притворот се одредува со решение на судијата за деца и може да трае најдолго 30 дена.

(2) По образложен предлог на судијата за деца, а по претходно прибавено мислење од јавниот обвинител и од центарот, советот за деца на основниот суд може од оправдани причини да го продолжи притворот за уште 60 дена.

(3) Ако притворот е одреден само поради утврдување на идентитетот на детето судијата за деца, односно советот за деца е должен да донесе решение за неговото укинување веднаш кога ќе се утврди идентитетот.

(4) Судијата за деца е должен веднаш по одредувањето на притворот за тоа да ги извести родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, неговиот бранител и центарот.

(5) Рокот за жалба е три дена од доставувањето на решението за притвор. По жалбата на решението на судијата за деца во рок од три дена од нејзиното доставување одлучува кривичниот совет за деца на основниот суд, а по жалбата на решението на советот за деца на основниот суд, советот за деца на апелациониот суд.

Член 119

Во случај на спреченост или отсуство на судијата за деца, одлуките поврзани со задржување и притвор ги донесува судијата на претходната постапка.

Член 120

(1) Во притворот детето се сместува одвоено од полнолетните лица.

(2) На детето му се обезбедува во притворот право на работна и друга активност што е корисна за неговото воспитување и за отстранување на негативните последици на лишувањето од слобода врз неговата личност.

(3) Во текот на траењето на притворот на детето му се гарантира и обезбедува правото на контакт со семејството најмалку еднаш неделно, правото на приватно и доверливо контактирање по потреба, правото на медицинска помош и заштита и правото на следење на информации преку средствата за јавно информирање.

(4) Судијата за деца спрема притворените деца ги има истите овластувања што според Законот за кривичната постапка му припаѓаат на судијата на претходната постапка во поглед на притворените и е должен нај-

малку еднаш при краткотрајниот притвор да го посети притвореното дете, а ако притворот трае подолго, да го посетува најмалку еднаш на секои десет дена.

Член 121

(1) Ако судијата за деца во текот на подготвителната постапка ќе утврди дека постојат причини за запирање на постапката, поради тоа што делото што му се става на товар на детето не е дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, настапила застареност или делото е опфатено со акт на амнестија или помилување, или постојат други околности што го исклучуваат гонењето, или ако нема докази дека детето сторило дејствие што со закон е предвидено како кривично дело, ќе го извести за тоа јавниот обвинител. Ако јавниот обвинител во рок од осум дена не го извести судијата за деца дека се откажува од гонење, судијата за деца ќе побара за запирање на постапката да одлучи советот за деца на основниот суд.

(2) Решението на советот за деца за запирање на постапката се доставува до јавниот обвинител, до оштетениот и до детето, кое ако е во притвор веднаш се пушта на слобода. Против ова решение јавниот обвинител и оштетениот имаат право на жалба до советот за деца на апелациониот суд.

(3) Советот за деца на основниот суд може да донесе решение за запирање на постапката по службена должност во текот на целата подготвителната постапка.

Член 122

(1) Откако ќе ги испита сите околности што се однесуваат на извршувањето на кривичното дело и на личноста на детето, судијата за деца по завршувањето на подготвителната постапка ги доставува списи-те до надлежниот јавен обвинител кој може во рок од осум дена да бара подготвителната постапка да се дополни, да даде изјава за откажување од натамошно гонење или да стави образложен предлог до советот за деца за применување на санкција.

(2) Доколку јавниот обвинител се откаже од гонење, судијата за деца донесува решение за запирање на постапката. Примерок од решението се доставува до оштетениот кој може во рок од осум дена од известувањето да стави предлог до кривичниот совет за деца за продолжување на постапката.

(3) Ако кривичниот совет за деца донесе решение за продолжување на постапката, јавниот обвинител има право на жалба до советот за деца на апелациониот суд во рок од осум дена.

Член 123

Предлогот на јавниот обвинител за примена на санкција треба да содржи име и презиме на детето, неговите години на возраст, опис на делото, докази од кои произлегува дека детето го извршило кривичното дело, образложение што треба да содржи оценка на душевната развиеност на детето и предлог спрема детето да се примени санкција.

Член 124

Судијата за деца секој месец го известува претседателот на судот кои предмети за деца не се завршени и за причините поради кои по одделни предмети постапката сè уште е во тек. Претседателот на судот презема соодветни мерки за забрзување на постапката.

3. Постапка пред советот за деца

Член 125

(1) По приемот на предлогот на јавниот обвинител, како и кога постапката спрема дете се води без предлог на јавниот обвинител, судијата за деца кој претседава со советот за деца закажува седница на советот ако е утврдена неспорна фактичка состојба.

(2) На седница на советот може да се одлучи да се одржи главен претрес ако е потребно утврдување на фактичката состојба.

(3) Казни и заводски мерки можат да се изречат само по одржан главен претрес. Другите санкции можат да се изречат и на седница на советот.

(4) За седницата на советот се известуваат и на неа можат да присуствуваат јавниот обвинител, бранителот и претставникот на центарот, по потреба и детето со неговите родители/или/от, односно старатели/или/от.

(5) Судијата за деца ќе му ја соопшти на детето санкцијата што спрема него е изречена на седница на советот.

Член 126

(1) Кога советот за деца одлучува на главен претрес, согласно ќе се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка за подготовките за главен претрес, за раководењето со главниот претрес, за одлагањето и прекинувањето на главниот претрес, за записникот и за текот на главниот претрес, но советот може да отстапи од овие правила ако смета дека нивната примена во конкретниот случај не би била целесообразна.

(2) На главниот претрес ќе се повикаат јавниот обвинител, оштетениот, детето и неговиот бранител, неговите родители/или/от, односно старатели/или/от и претставник на центарот, односно член на стручниот тим кој го изготвил наодот и мислењето.

(3) Недоаѓањето на родителите/или/от, односно старателите/или/от или на претставникот на центарот не го спречува судот да го одржи главниот претрес. Во случај на отсуство на родителите/или/от, односно старателите/или/от, судот ќе го задолжи бранителот да ги застапува и нивните интереси.

(4) Одредбите од Законот за кривичната постапка за измена и проширување на обвинението ќе се применуваат и во постапката спрема дете, со тоа што советот за деца е овластен и без предлог на јавниот обвинител да донесе одлука врз основа на фактичката состојба која е изменета на главниот претрес.

Член 127

Во текот на постапката советот за деца може да донесе одлука за привремено сместување на детето во согласност со членот 115 од овој закон, да ја укине таквата одлука донесена порано или да одреди притвор во согласност со членот 117 од овој закон.

Член 128

(1) Судијата за деца кој претседава со советот за деца е должен да закаже главен претрес или седница на советот во рок од осум дена од денот на приемот на предлогот од јавниот обвинител или од денот на завршувањето на подготвителната постапка или од денот кога на седница на советот е одлучено да се одржи главен претрес. За секое продолжување на овој рок судијата за деца мора да има одобрение од претседателот на судот.

(2) Одлагање или прекинување на главниот претрес се врши само по исклучок. За секое одлагање или прекинување на главниот претрес судијата за деца ќе го известат претседателот на судот и ќе ги изнесе причините за одлагањето, односно прекинувањето.

Член 129

(1) Советот за деца не е врзан за предлогот на јавниот обвинител при одлучувањето дали спрема детето ќе изрече казна или ќе примени друга санкција.

(2) Советот со решение ќе ја запре постапката во случаите кога според одредбите од Законот за кривична постапка судот донесува пресуда со која об-

винението се одбива или со која обвинетиот се ослободува од обвинението, како и кога советот ќе најде дека не е сообразно на детето да му се изрече санкција.

(3) Воспитни мерки и мерки на безбедност советот изрекува со решение во чијашто изрека се наведува само која мерка се изрекува, но детето нема да се огласува за виновно за дејствие што со закон е предвидено како кривично дело што му се става на товар. Во образложението на решението ќе се наведе описот на делото и околностите што ја оправдуваат примената на изречената мерка.

(4) Пресудата со која на детето му се изрекува казна или алтернативна мерка се донесува во формата на осудителна пресуда предвидена со Законот за кривичната постапка.

Член 130

(1) Судот може детето да го осуди на плаќање на трошоците на постапката и на исполнување на имотнотправните барања на оштетениот во согласност со одредбите од Законот за кривичната постапка, само ако на детето му изрекол казна или алтернативна мерка.

(2) Ако спрема детето е применета воспитна мерка, трошоците на постапката паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија, освен кога на детето му е изречена посебна обврска за надоместување на штетата од членот 44 став (2) алинеја 2 од овој закон.

(3) Трошоците за бранителот за случаите од ставовите (1) и (2) на овој член ги снесат родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето. Кога родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат, трошоците за адвокат паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија во согласност со Законот за бесплатна правна помош.

(4) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за бранителот, ако остваруваат вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата во Република Македонија, за што треба да достават потврда за вкупните месечни приходи издадена од надлежен орган, односно организација најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от или старателите/или/от нема да достават таква потврда ќе се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

Член 131

Судијата за деца е должен писмено да ја изготви одлуката во најкраток можен рок, кој не е подолг од 15 дена, а во посложени случаи 30 дена од денот на нејзиното објавување.

4. Правни лекови

Член 132

(1) Против решението, односно пресудата со која на детето му е изречена санкција, како и против решението за запирање на постапката од членот 129 став (2) од овој закон, можат да изјават жалба сите лица кои имаат право на жалба против пресудата според одредбите од Законот за кривичната постапка и тоа во рок од осум дена од денот на приемот на решението, односно пресудата. Оштетениот може да изјави жалба само во однос на имотнотправно побарување.

(2) Бранителот, јавниот обвинител, брачниот, односно вонбрачниот другар, роднина по крв во права линија, старателот, братот и сестрата можат да изјават жалба во корист на детето и против неговата волја.

(3) Жалбата против решението со кое се изрекува воспитна мерка која се издржува во установа го задржува извршувањето на решението, ако судот во согласност со родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето и по сослушувањето на детето поинаку не одлучи.

(4) За седницата на советот за деца на апелациониот суд ќе се известат детето и неговиот бранител ако тие тоа го бараат.

Член 133

(1) Советот за деца на апелациониот суд може да ја преиначи првостепената одлука со изрекување на потешка санкција спрема детето, само врз основа на жалба поднесена од страна на јавниот обвинител.

(2) Ако со првостепената одлука не е изречена казна или заводска мерка, советот може таа казна, односно мерка да ја изрече само ако одржи претрес. Затор за деца во подолго траење или потешка заводска мерка од онаа што е изречена со првостепената одлука може да се изрече и на седница на советот.

Член 134

Против одлуката на апелациониот суд за преиначување на првостепената одлука по одржан претрес со која се изрекува казна или заводска наместо воспитна мерка, може да се поднесе жалба до Врховниот суд на Република Македонија во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката.

Член 135

Барање за заштита на законитоста може да се подигне согласно со Законот за кривичната постапка.

Член 136

Одредбите од Законот за кривичната постапка за повторување на кривичната постапка завршена со правосилна пресуда согласно ќе се применуваат и врз повторување на постапката завршена со правосилно решение за примена на воспитна мерка или за запирање на постапката спрема детето.

Глава петнаесетта Прекршочна постапка

Член 137

(1) Прекршочна постапка спрема детето може да се поведе пред судијата за деца само ако случајот не е разрешен во претходната постапка на посредување со деца сторители на дејствија што со закон се предвидени како прекршоци, согласно со Законот за прекршоците.

(2) Прекршочната постапка ја води и одлуките ги донесува судијата за деца на надлежниот суд на чиешто подрачје детето има живеалиште или престојувалиште.

(3) Кога детето учествувало во извршувањето на дејствие што со закон е предвидено како прекршок со полнолетно лице, постапката спрема детето се раздвојува и се води според одредбите од овој закон.

Член 138

Во прекршочната постапка родителите/или/от, односно старателите/или/от, како и центарот имаат право да се запознаат со текот на постапката, да учествуваат во сите дејствија што ги презема судијата за деца, да даваат предлози и да укажуваат на фактите што се однесуваат на личноста и приликите во кои живее и се развива детето, а се од важност за донесување на правилна одлука.

Член 139

(1) Судијата за деца со решение ќе ја запре постапката кога ќе утврди дека детето во времето на извршување на дејствието што со закон е предвидено како прекршок не наполнил 14 години и за тоа ќе ги извести родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето и центарот.

(2) Решение за запирање на постапката судијата за деца ќе донесе и кога ќе оцени дека дејствието што му се става на товар на детето не е дејствие што со закон е предвидено како прекршок, постојат околности што го исклучуваат гонењето за дејствие што со закон е предвидено како прекршок определени со Законот за прекршоците, или дека нема доволно докази дека детето сторило дејствие што со закон е предвидено како прекршок, како и во случајот кога подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка се откажал од барањето.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член подносителот на барањето за поведување прекршочна постапка има право на жалба до советот за деца на апелациониот суд.

Член 140

(1) За секое барање за спроведување на прекршочна постапка судијата за деца ќе побара мислење од центарот. За решението судијата за деца ќе го извести детето, неговите родители/или/от, односно старателите/или/от, подносителот на барањето и центарот.

(2) Судијата за деца врз основа на мислењето на центарот може да одлучи да не се поведе прекршочна постапка и со решение да го отфрли барањето за поведување на таква постапка, ако оцени дека не е целесобразно водењето на постапката со оглед на природата на дејствието што со закон е предвидено како прекршок и околностите под кои е сторено, поранешниот живот на детето и неговите лични прилики. За решението судијата за деца ќе го извести детето, неговите родители/или/от, односно старатели/или/от, подносителот на барањето и центарот.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член подносителот на барањето за прекршочна постапка има право на жалба до советот за деца на апелациониот суд.

Член 141

(1) Ако се исполнети условите за водење на прекршочна постапка, судијата за деца го повикува детето преку родителите/или/от, односно старателите/или/от.

(2) По сослушувањето на детето судијата за деца може да предвиди и други дејствија заради разјаснување на случајот пропишани со Законот за прекршоците.

Член 142

(1) По преземањето на потребните дејствија и обезбедувањето и оцената на доказите предложени од страна на подносителот на барањето за прекршочна постапка, судијата за деца со решение ќе ја запре постапката, ако оцени дека се исполнети условите од членот 139 од овој закон.

(2) Прекршочната постапка спрема детето завршува со решение со кое на детето му се изрекува воспитна мерка или глоба.

(3) Со решението за изрекување воспитна мерка детето се задолжува и да го исполни утврденото имотнoправно барање на oштетениот.

Член 143

(1) Против решението за запирање на постапката, жалба може да се изјави до советот за деца на апелациониот суд подносителот на барањето за прекршочна постапка.

(2) Против решението за изрекување на санкција, жалба можат да изјават подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка, детето и неговиот бранител, како и родителите/или/от, односно старателите/или/от, братот, сестрата или хранителот на детето. Тие можат да изјават жалба во негова корист и спротивно на неговата волја.

(3) Советот за деца на апелациониот суд по жалбата решава на седница без повикување на странките и може да донесе решение со кое се потврдува или укинува првостепеното решение, или со кое првостепеното решение во делот на санкцијата се изменува со изрекување на поблага санкција.

Член 144

Во прекршочната постапка детето може да ги користи вонредните правни средства барање за повторување на прекршочната постапка и барање за заштита на законитоста.

Петти дел ЗАШТИТА НА ДЕЦА ЖРТВИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И СВЕДОЦИ ВО КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Глава шеснаесетта Заштита на детето како оштетено или сведок во кривичната постапка

Член 145

(1) Детето жртва на кривично дело ги има следниве права:

- со него да се постапува со почитување на негово-то достоинство,
- да биде заштитено од секаква дискриминација,
- да биде известно за своите права на јазик разбирлив и соодветен на неговата возраст, како и почитување на правото на приватност,
- да бидат информиран родителите/или/от, односно старателите/или/от за сите прашања во врска со кривичното дело и во врска со осомничениот, обвинетиот и осудениот,
- детето, односно родителите/или/от, односно старателите/или/от да учествуваат во кривичната постапка како оштетен со приклучување кон кривичниот прогон или за остварување на имотноправното барање за штета,
- на посебна заштита на неговата безбедност и на безбедноста на неговото семејство, грижа и внимание од страна на органите и субјектите кои учествуваат во кривичната постапка,
- право на посебна заштита од секундарна виктимизација или ревиктимизација и
- право на психолошка и друга стручна помош и поддршка од страна на органи, установи и организации за помош на деца жртви за кривични дела.

(2) Детето сведок ги има истите права како детето жртва од ставот (1) на овој член, освен правата од ставот (1) алинеи 4 и 5 на овој член.

(3) Полицијата, јавниот обвинител и судот постапуваат со посебна грижа спрема детето жртва на кривично дело давајќи му ги поуките од ставот (1) на овој член и се грижат за неговите интереси при донесувањето на одлука за кривично гонење против обвинетиот за што се составува службена белешка или записник.

(4) Во полициската и кривичната постапката, детето жртва на кривично дело има право:

- на правна помош од адвокат пред давањето на исказ, односно изјава или поднесување на имотноправно барање,

- на надоместок на материјална и нематеријална штета согласно со програмата од членот 151 од овој закон под услови и на начин пропишан со членот 152 од овој закон, доколку надоместокот на штета не може да се обезбеди од осудениот и

- на полномошник од земањето на првиот исказ, како и во текот на целата постапка.

(5) Правна помош на дете жртва обезбедува по правило адвокат кој следел специјализирана обука за правата на децата. Обуката трае најмалку пет дена во текот на годината во земјата или во странство.

Посебни права на процесна заштита

Член 146

(1) Детето жртва имаа право на посебни мерки на процесна заштита при давањето исказ и испитувањето во сите фази на постапката.

(2) Судот мора да определи посебна мерка на процесна заштита во случаите од ставот (1) на овој член, и тоа:

- кога детето жртва има потреба од посебна грижа и заштита или

- кога детето е жртва на трговија со луѓе, насилство или сексуална злоупотреба, како и на кривични дела против човечноста и меѓународното право или други тешки дела сторени спрема деца за кои со закон е утврдена казна затвор над четири години.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член судот определува поединечно или заедно со друга посебна мерка на заштита да се регистрира исказот на детето со видео и тонски запис, кој ќе се користи како доказ во натамошната постапка. Во исклучителни случаи, ако се појават нови околности, судот може повторно да го испита детето жртва најмногу уште еднаш преку користење на технички средства за комуникација.

(4) Судот, јавното обвинителство и полицијата се должни да го поучат детето жртва за неговите права од ставот (1) на овој член, најдоцна пред неговото прво испитување и за тоа составуваат службена белешка или записник.

(5) Посебните права содржани во ставовите (2), (3) и (4) на овој член се однесуваат и на децата сведоци.

Посебни мерки на процесната заштита на деца жртви и деца сведоци

Член 147

Како посебни мерки на процесната заштита при давањето исказ, судот може да определи:

- користење на екрани за заштита на жртвата и сведокот од погледот на обвинетиот,
- прикривање на идентитетот или на изгледот,
- давање исказ преку видеоконференција,
- отстранување на тогите и капите,
- исклучување на јавноста,
- видео и аудио запис на исказот кој ќе се користи како доказ,
- видео и аудио запис од распитот кој ќе се користи како доказ,
- земање исказ преку посредство на стручно лице,
- употреба на посебни технички средства за комуникација и
- заштита на приватноста на детето и на неговото семејство.

Член 148

Во постапката што се води за дејствија што со закон се предвидени како кривични дела во кои детето се јавува како жртва судовите, јавните обвинители и службените лица на Министерството за внатрешни работи можат да постапуваат само доколку поседуваат

соодветно образование и имаат посебно познавање и искуство од областа на правата за детето и за кривично-правната заштита на децата.

Член 149

(1) За сите дејствија што со закон се предвидени како кривични дела од Кривичниот законик во кои според законските обележја на делото детето се јавува како жртва на делото судот и другите органи што учествуваат во постапката се должни да преземаат мерки за помош и заштита и да постапуваат на начин на кој ќе се избегнат можните штетни последици за неговата личност и развој.

(2) Постапката за кривичните дела од ставот (1) на овој член, во која детето е жртва, е итна.

(3) Судот ја исклучува јавноста од делот на постапката во кој се репродуцира записот од исказот и од распитот на детето жртва или се применува друга посебна мерка на процесна заштита при земање исказ или распит или се изведуваат процесни дејствија со кои може да се нанесе штета на неговата личност и неговиот развој.

(4) Детето жртва се сослушува како сведок на начин кој не влијае штетно врз неговиот психофизички развој и со примена на посебни мерки на процесна заштита.

(5) При земањето исказ и распит на дете како сведок или жртва полицијата, обвинителството и судот се должни да водат сметка за личните својства и карактеристики на детето за заштита на неговите интереси и за неговиот правилен развој.

Член 150

Детето жртва и детето сведок на трговија со луѓе, насилство или сексуална злоупотреба, како и дејствија што со закон се предвидени како кривични дела против човечноста и меѓународното право, како и за други дејствија што со закон се предвидени како кривични дела кои поради нивната природа, последиците или други околности го прават детето посебно чувствително, односно се наоѓа во посебно тешка душевна состојба, соочување меѓу детето и осомничениот, односно обвинетиот не е дозволено.

Член 151

(1) Заради обесштетување на дете кое е жртва или е оштетено со дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело на насилство и на други акти на индивидуално или групно насилство, се издвојуваат средства во рамките на буџетот на Министерството за правда.

(2) Министерот за правда, по претходно прибавено мислење од Државниот совет за превенција на детско престапништво, донесува годишна програма со која ги планира изворите и начинот на трошење на средствата од ставот (1) на овој член.

(3) Административно-техничките работи за исплатата на средствата од ставот (1) на овој член ги врши Министерството за правда.

Член 152

(1) Детето за кое со правосилна судска одлука е утврдено дека е жртва, односно оштетено со дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок со елементи на насилство и на кое му е призначено имотноправно побарување, може да поднесе барање за обесштетување од средствата од членот 151 став (1) од овој закон до надлежниот суд, кога поради фактички или правни пречки имотноправно побарување не може да се изврши од имотот на сторителот на кривичното дело или другиот акт на насилство и кога од правосилноста на одлуката за имотноправното побарување изминале повеќе од шест месеци.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член, покрај детето, можат да го поднесат неговите родители/или/от, односно старатели/или/от.

(3) Судот ќе донесе решение за обесштетување во износ на досуденото имотноправно побарување, без зголемување по основ на камати или други дополнителни трошоци околу извршувањето на побарувањето. Ако судот го одбие барањето, детето жртва има право на жалба до апелациониот суд во рок од осум дена од денот на приемот на решението за одбивање. Одлуката на апелациониот суд е конечна.

(4) Конечното решение за исплата на обесштетувањето судот го доставува до Министерството за правда кое ја извршува исплатата.

(5) За извршената исплата Министерството за правда го известува судот кој го донел решението најдоцна еден месец од извршената исплата.

(6) Ако обесштетувањето е исплатено од средствата од членот 151 став (1) од овој закон, судот го доставува решението за обесштетување до Државниот правобранител заради поведување на постапка за присилно извршување на исплатеното обесштетување од имотот на сторителот. Против ова решение не е дозволена жалба, а тоа ќе се изврши согласно со одредбите од Законот за извршување.

Член 153

(1) Заштитата на децата како жртви и како сведоци во кривичната постапка се обезбедува согласно со одредбите од овој закон, Законот за кривичната постапка и Законот за заштита на сведоците.

(2) По потреба судот ќе нареди примена на посебни мерки за заштита на психофизичкиот интегритет на детето.

Шести дел

ПРЕВЕНЦИЈА НА ДЕТСКО ПРЕСТАПНИШТВО

Глава седумнаесетта

Државен совет и општински совети за превенција

Член 154

(1) Се основа Државен совет за превенција на детско престапништво (во натамошниот текст: Државниот совет).

(2) Државниот совет е самостоен и независен во вршењето на работите определени со овој закон.

(3) Државниот совет е составен од 15 члена кои ги избира Собранието на Република Македонија со мандат од пет години, со право на повторен избор од кои:

- седум члена на Државниот совет ги предлага министерот за правда и се претставници од Министерството за правда, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за образование и наука, Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија и Адвокатската комора на Република Македонија и

- осум члена на Државниот совет се избираат по пат на јавен оглас, од редот на истакнати научни и стручни работници кои работат на заштитата на интересите на децата од кои еден претставник е од редот на невладините организации за заштита на децата.

(4) Државниот совет има седиште во Министерството за правда и во односите со другите органи и лица настапува со свое лого, кое го утврдува Државниот совет.

(5) При изборот на членовите на Државниот совет ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

(6) Во работата на Државниот совет учествува и претставник од Народниот правобранител.

(7) Од редот на избраните членови, Државниот совет избира претседател со мандат од две години, со право на повторен избор.

(8) Мандатот на член на Државниот совет му престанува пред истекот на времето за кое е избран:

- по лично барање,
- поради смрт,
- ако Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија утврди предлог за разрешување на член на Државниот совет поради неоправдано отсуство на три седници еднопруго или повеќе од пет седници во текот на годината, врз основа на предлогот што го донел Државниот совет со мнозинство гласови и
- ако трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата.

(9) Исполнувањето на условите од ставот (8) на овој член ги утврдува Државниот совет со мнозинство гласови од вкупниот број членови и поднесува иницијатива за престанок на мандатот до Собранието на Република Македонија.

(10) Ако на член на Државниот совет му престане функцијата пред истекот на мандатот, согласно со ставот (8) на овој член, во рок од три месеци се избира член на Државниот совет, согласно со одредбите на овој член.

Член 155

Органите на државната управа, судовите, јавните обвинителства, како и правни лица што вршат јавни овластувања во областа на образованието, воспитувањето и заштитата на децата се должни да соработуваат со Државниот совет во остварувањето на неговите функции.

Член 156

Државниот совет ги има следниве надлежности:

- донесува Национална стратегија за превенција на детското престапништво,
- донесува годишни програми и планови за остварување на програмата,
- донесува Деловник за својата работа,
- предлага средства во предлогот на буџетската пресметка на Министерството за правда потребни за неговата работа,
- дава иницијативи за подобрување на законските решенија и мислења за предлози на закони од значење за заштитата на правата на децата и спречувањето на детското престапништво,
- покренува иницијативи за пошироко запознавање на граѓаните со правата на децата и расправи за здраво семејство, за заштита на децата од наркомаија, алкохолизам и други болести на зависност, за проблемите на образованието и воспитувањето, за односот на средствата за јавно информирање и за другите фактори што влијаат врз спречувањето на детското престапништво,
- иницира истражувања и студии за проблемите на детското престапништво,
- соработува со меѓународни организации и тела, ангажирани во заштитата на правата на детето и спречувањето на детското престапништво,
- подготвува годишни извештаи за својата работа и за состојбите во областа на правата на детето и детското престапништво, кои ги доставува до Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија, Судскиот совет и Врховниот суд на Република Македонија, кои се должни да ги разгледаат и да преземат соодветни мерки и активности, согласно со своите надлежности и
- дава мислење на програмата од членот 151 став (2) од овој закон.

Член 157

(1) Административните работи на Државниот совет ги врши Министерството за правда.

(2) Средства за остварување на програмата, како и за работата на Државниот совет се обезбедуваат во рамките на финансиските средства од буџетот на Министерството за правда.

(3) Членовите на Државниот совет кои се од внатрешноста на Република Македонија, односно надвор од градот Скопје имаат право на соодветен надоместок на патните трошоци.

(4) Членовите на Државниот совет имаат право на месечен надоместок за работењето во советот во висина на 20 проценти од просечната бруто плата исплатена во претходниот месец на ниво на Република Македонија.

Член 158

(1) Советите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје именуваат општински совети и Совет на градот Скопје за превенција на детско престапништво (во натамошниот текст: општинскиот совет).

(2) Членови на општинскиот совет се претставници на подрачните единици на Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, центрите за социјална работа, претставници на советот на родители/или/от во основните и средните училишта, Унијата на средношколци, Адвокатската комора на Република Македонија, здруженија и фондации, јавниот обвинител кој работи во областа на детската деликвенција и судијата за деца од судовите од општа надлежност или судија кој ќе го определи претседателот на судот.

(3) Советите на општините, општините во градот Скопје и на градот Скопје ќе го утврдат бројот на членови на општинските совети, во зависност од големината, развиеноста и потребите на општината, како и обемот на детското престапништво.

(4) Членовите се именуваат за време од пет години, со право на повторен избор.

(5) Од редот на членовите на општинскиот совет се избира претседател со мандат од две години, со право на повторно именување.

Член 159

(1) Општинските совети донесуваат годишни програми за својата работа што ја усвојуваат советите на општините и Советот на градот Скопје, деловник за својата работа, на подрачјето на општината и градот Скопје вршат работи за следење на состојбите, покренуваат иницијативи за нивното подобрување и развиваат програми за вклучување на локалната заедница во превенција на детското престапништво и третманот на деца сторители на дејствија што со закон се предвидени како кривични дела и прекршоци.

(2) За својата работа општинските совети најмалку еднаш годишно го известуваат советот на општината, односно градот Скопје и Државниот совет за превенција на детско престапништво.

(3) Програмата на општинските совети од ставот (1) на овој член се финансира врз основа на финансиски план од буџетот на општината, односно градот Скопје и од други средства.

Седми дел

Глава осумнаесетта

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 160

Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на родителите/или/от, односно старателите/или/от кои не соработуваат во исполнување на определените обврски на детето од членот 44 став (2) од овој закон.

Осми дел
Глава деветнаесетта

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 161

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 162

Советите на општините и на градот Скопје од членот 158 од овој закон кои не се формирани ќе се формираат најдоцна шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 163

Претседателот и членовите на Државниот совет за превенција на малолетничко престапништво и на формираните општински совети за превенција, ќе продолжат да ги вршат работите до завршување на нивниот мандат.

Член 164

Постапките започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за малолетничка правда („Службен весник на Република Македонија“ број 87/2007, 103/2008, 161/2008 и 145/10).

Член 165

Со денот на започнување со примена на овој закон престанува да важи Законот за малолетничка правда („Службен весник на Република Македонија“ број 87/2007, 103/2008, 161/2008 и 145/10).

Член 166

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 декември 2013 година.

LIGJ
PËR DREJTËSI PËR FËMIJËPjesa e parë
DISPOZITA TË PËRGJITHSHMEKapitulli i parë
Përmbajtja, qëllime dhe parime themelore

1. Përmbajtja e Ligjit

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohen veprimi me fëmijët në rrezik dhe me fëmijët kryerës të veprave që me ligj janë paraparë si vepra penale dhe kundërvajtje, përcaktohen kushtet për zbatimin e masave për ndihmë, kujdes dhe mbrojtje, masave edukuese dhe masave alternative dhe për dënimin e fëmijëve dhe personave më të rinj të moshës madhore, pozita, roli dhe kompetenca e organeve që marrin pjesë gjatë veprimit me fëmijët dhe zbatimi i masave të edukimit dhe masave alternative dhe dënimeve.

(2) Me këtë ligj rregullohen masat për mbrojtjen e fëmijëve viktimi të veprave, që me ligj janë paraparë si vepra penale, dhe të fëmijëve dëshmitarë, dhe masat për preventivën e delikuençës së të miturve.

2. Qëllime të Ligjit

Neni 2

Qëllimet e ligjit dhe të zbatimit të tij janë realizimi i interesit prioritar dhe mbrojtja e fëmijëve nga kriminaliteti, dhuna dhe nga cilado formë e rrezikimit të lirive dhe të

drejtave të tyre dhe zhvillimit të tyre të drejtë, mbrojtja e fëmijëve kryerës të veprave të cilat me ligj janë paraparë si vepra penale dhe kundërvajtje dhe nga përsëritja e atyre veprave, socializimi i tyre, edukimi dhe riedukimi, ndihma dhe kujdesi për fëmijët dhe mbrojtja në procedurë para gjykatës dhe organeve tjera, të lirive dhe të drejtave të tyre të garantuara me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë, me Konventën për të drejtat e fëmijës dhe me marrëveshjet tjera ndërkombëtare për pozitën e fëmijëve, të ratifikuara në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë.

3. Parime themelore

Neni 3

(1) Në procedurë me fëmijë, gjuhë zyrtare është gjuha maqedonase dhe alfabeti i saj cirilik.

(2) Dispozitat e Ligjit për përdorimin e gjuhës që e flasin së paku 20% të qytetarëve në Republikën e Maqedonisë dhe në njësitë e vetadministrimit lokal në mënyrë adekuate zbatohen në procedurë me fëmijë.

(3) Fëmija-shtetas i huaj i privuar nga liria ose në paraburgim, parashtrës në procedurë mund t'i parashtrojë në gjuhën e vet, ndërsa në raste tjera në kushte të reciprocitetit.

Neni 4

(1) Fëmija ka të drejtë të informohet nga të gjitha institucionet, që janë në lidhje me të, për të drejtat e tij, të cilat përfshijnë obligime dhe përgjegjësi me Konventën për të drejtat e fëmijës dhe dokumentet tjera ndërkombëtare për të drejtat e fëmijës, me këtë ligj dhe me ligje tjera.

(2) Fëmija ka të drejtë të merret në pyetje dhe të dëgjohet dhe të këshillohet për të drejtat në atë procedurë dhe për vetë procedurën.

(3) Në çdo procedurë gjyqësore dhe jashtëgjyqësore në të cilën merr pjesë, fëmija ka të drejtë në mënyrë aktive të marrë pjesë në marrjen e vendimeve në jetën e tij dhe ta japë mendimin e vet.

Neni 5

Fëmijës mbi moshën 14 vjet nuk mund t'i shqiptohet sanksion për veprën e cila para se të jetë kryer nuk ka qenë e paraparë me ligj si vepër penale ose si kundërvajtje dhe për të cilën nuk është përcaktuar sanksion me ligj ose me marrëveshje të ratifikuara ndërkombëtare.

Neni 6

(1) Fëmijët viktimi të veprave që me ligj janë paraparë si vepra penale i kanë të drejtat e njëjta që i kanë edhe personat viktimi të moshës madhore, para, gjatë kohës dhe pas përfundimit të procedurës penale, si dhe të drejtat e veçanta të pranuar me Konventën për të drejtat e fëmijës dhe marrëveshjet tjera të ratifikuara.

(2) Fëmijët viktimi të veprave, të cilat me ligj janë paraparë si vepra penale dhe fëmijët dëshmitarë gëzojnë mbrojtje të përfurcuar dhe përkrahje nga të gjitha institucionet, organet dhe individët në sistemin për drejtësi për fëmijë, me qëllim që të zvogëlohen pasojat negative mbi ta nga vepra penale dhe të pengohet ndikimi negativ i veprimit të institucioneve mbi zhvillimin e drejtë të fëmijës dhe të nxiten të kërkojnë mbrojtje para gjykatës kompetente.

Neni 7

(1) Fëmijës mbi moshën 14 vjet në veprimin joformal të organeve dhe shërbimeve kompetente, si dhe në procedurën gjyqësore, i garantohen të drejtat e njëjta që i kanë personat e moshës madhore të akuzuar në procedurë penale, ose kundërvajtje, si dhe të drejtat e veçanta të pranuar me Konventën për të drejtat e fëmijës dhe marrëveshjet tjera të ratifikuara, në të gjitha fazat e procedurës dhe në shqiptimin dhe në kryerjen e cilitdo sanksioni ose mase të paraparë me këtë ligj.

(2) Nuk mund të konsiderohet se fëmija bie ndesh me ligjin derisa kjo nuk përcaktohet me vendim të plotfuqishëm gjyqësor.

(3) Gjatë veprimit të gjykatës dhe të institucioneve tjera në zbatimin e dispozitave të këtij ligji, qëllim kryesor e kanë realizimin e interesave më të mira për fëmijën.

Neni 8

(1) Gjykata dhe institucionet tjera në zbatimin e këtij ligji i respektojnë dhe i sigurojnë të drejtat e fëmijës pa asnjë diskriminim, pa dallim të gjinisë, racës, ngjyrës së lëkurës, përkatësisë së grupit të marginalizuar, përkatësisë etnike, gjuhës, shtetësisë, origjinës sociale, religjionit ose besimit fetar, llojeve tjera të besimit, shkollimit, përkatësisë politike, statusit personal ose shoqëror, pengesave mentale dhe trupore, moshës, gjendjes familjare ose martesore, statusit pronësor, gjendjes shëndetësore ose çfarëdo qoftë tjetër përveç asaj që është paraparë me ligj ose marrëveshje të ratifikuar ndërkombëtare, të prindit/ëve, ose tutorit/ëve ose të anëtarëve të familjes së fëmijës.

(2) Gjykata dhe institucionet tjera gjatë zbatimit të këtij ligji i ndërmarrin të gjithë masat e nevojshme për sigurimin e mbrojtjes së fëmijës nga të gjitha llojet e diskriminimit ose sanksionit ose kufizimeve tjera të të drejtave në bazat e parapara në paragrafin (1) të këtij ligji.

Neni 9

(1) Asnjë fëmijë nuk guxon t'i ekspozohet mundimit ose veprimeve ose sanksioneve tjera mizore jonjerëzore ose nënçmuese.

(2) Fëmija çdo herë ka të drejtë për mbrojtje të përforcuar nga mundimi dhe veprimet ose sanksionet tjera mizore jonjerëzore ose nënçmuese.

Neni 10

Privimi i fëmijës nga liria zbatohet vetëm si mjet i fundit në procedurë, dhe vetëm në kushte dhe në kohëzgjatje të përcaktuar me këtë ligj.

Neni 11

Çdo veprim në gjykatë dhe në institucione tjera me fëmijë në zbatimin e dispozitave të këtij ligji duhet të zgjasë dhe të përfundojë në afat të arsyeshëm, që nuk do t'i dëmtojë interesat e tij.

Neni 12

Fëmija, ose përfaqësuesi ligjor i tij, ka të drejtë informimi për rrjedhën e veprimit dhe të drejtën e ankesës dhe parashtrësës për mbrojtjen e të drejtave, të Avokati i Popullit dhe organet dhe institucionet tjera të cilat kanë kompetencë që të kujdesen për të drejtat e fëmijës.

Neni 13

Zbatimi i masave dhe sanksioneve të përcaktuara me këtë ligj dhe veprimi me fëmijën janë paraparë në interes të tij për mbrojtje, edukim, riedukim dhe zhvillim të drejtë.

Neni 14

(1) Veprimi në gjykatë dhe në institucione tjera gjatë zbatimit dhe kryerjes së sanksioneve dhe masave tjera duhet t'i përshtatet moshës, personalitetit dhe nevojave dhe interesave të fëmijës.

(2) Gjatë zbatimit të masave në procedurat e përcaktuara me këtë ligj fëmijës mbi 14 vjet mund t'i merren ose kufizohen të drejta të caktuara vetëm në masë që i përgjigjet shkallës së arritur të zhvillimit dhe të personalitetit të tij dhe të nevojës së tij për mënjanimin e gjendjeve që ndikojnë ai të kryejë veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale ose kundërvajtje.

Neni 15

Gjatë vendosjes për zbatimin e masave dhe sanksioneve të përcaktuara me këtë ligj, çdo herë u jepet përparësi masave preventive, mbrojtëse dhe edukuese.

Neni 16

Masa ose sanksioni që i shqiptohet fëmijës mbi 14 vjet duhet t'i përgjigjet personalitetit të tij, peshës së veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje dhe pasojave të saj, nevojës për edukimin, riedukimin, arsimimin dhe zhvillimin e tij, për shkak të sigurimit të mbrojtjes së interesit që është më i volitshëm për fëmijën.

Neni 17

(1) Për veprën e fëmijës mbi 14 vjet që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje, organet dhe institucionet kompetente sipas rregullës nuk ngritin procedurë gjyqësore, që të tejkalohet ndikimi i dëmshëm mbi fëmijën.

(2) Procedura gjyqësore sipas rregullës ngritet vetëm në rastet e parapara si vepër penale me këtë ligj, nëse fëmija mbi 14 vjet ka kryer vepër që është paraparë si vepër penale për të cilën shqiptohet dënim me burg prej tri vitesh ose dënim më i rëndë, ose në rastet kur qëllimi i masave ose sanksioneve të përcaktuara me këtë ligj nuk mund të arrihet pa procedurë të tillë.

Neni 18

(1) Procedurën ndaj fëmijës e mban dhe sanksionet e përcaktuara me këtë ligj i shqipton vetëm gjykata kompetente.

(2) Masa tjera të parapara me këtë ligj mund të shqiptojnë edhe organet tjera të specializuara.

4. Domethënia e nocioneve dhe shprehjeve

Neni 19

Nocione të caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë domethënia si vijon:

- **fëmijë** është çdo person deri në moshën 18 vjet,
- **fëmijë në rrezik** çdo fëmijë që i ka mbushur shtatë vjet dhe nuk i ka mbushur 18 vjet me pengesa trupore ose pengesa të zhvillimit mental, viktimë e dhunës, i lënë pas dore nga aspekti edukues dhe social, i cili gjendet në gjendje të atillë në të cilën është penguar ose është pamundësuar realizimi funksionit edukues i prindit/ëve ose tutorit/ëve, i cili nuk është përfshirë në sistemin e arsimimit dhe edukimit, i përfshirë në lypësi, endje ose prostitucion, i cili përdor droga dhe substanca tjera psikotropike dhe prekursorë ose alkool, e i cili për shkak të gjendjeve të këtylla është ose mund të bie ndesh me ligjin si viktimë ose si dëshmitar i veprimit që me ligj është paraparë si kundërvajtje ose veprim që me ligj është paraparë si vepër penale,
- **fëmijë në rrezik deri në moshën 14 vjet** është çdo fëmijë i cili në kohën e kryerjes së veprës së paraparë me ligj si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënim me para ose burg mbi tri vite ose vepër e paraparë me ligj si kundërvajtje, i ka mbushur shtatë vjet, e nuk i ka mbushur 14 vjet,
- **fëmijë në rrezik nga 14 deri 18 vjet** është çdo fëmijë i cili në kohën e kryerjes së veprimit, të paraparë me ligj si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënim me para ose dënim me burg deri në tri vite ose vepër e paraparë me ligj si kundërvajtje, i ka mbushur 14 vjet e nuk i ka mbushur 18 vjet,
- **fëmijë që bie ndesh me ligjin nga 14 deri 16 vjet** është çdo fëmijë i cili në kohën e kryerjes së veprimit të paraparë me ligj si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënim me burg mbi tri vite i ka mbushur 14 vjet e nuk i ka mbushur 16 vjet,

- **fëmijë që bie ndesh me ligjin mbi 16 vjet** është çdo fëmijë i cili në kohen e kryerjes së veprimit të paraparë me ligj si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënimi me burg mbi tri vite, i ka mbushur 16 vjet e nuk i ka mbushur 18 vjet,

- **fëmijë viktimë është çdo fëmijë i moshës deri 18 vjet** i cili ka pësuar dëm, duke përfshirë lëndim fizik ose mental, pësim emotiv, humbje materiale ose shkelje tjetër ose rrezikim të të drejtave dhe interesave si pasojë e veprimit të kryer me ligj të paraparë si vepër penale,

- **person më i ri i moshës madhore** është personi i cili gjatë kohës së gjykimit për veprim të paraparë me ligj si vepër penale, i ka mbushur 18 vjet e nuk i ka mbushur 21 vjet,

- **masa** në kuptim të këtij ligji janë masat për ndihmë dhe mbrojtje të përcaktuara me ligj të cilat nuk përbëhen në heqjen dhe kufizimin e lirive dhe të drejtave të fëmijëve për shkak të veprimit të kryer të paraparë me ligj si vepër penale ose kundërvajtje ose gjendje të rrezikut, të cilat ndaj fëmijës, prindit/ëve, ose tutorit/ëve mund t'i zbatojnë, gjykata ose organet tjera të përcaktuara me këtë ligj,

- **sanksion** është pasoja juridike e veprimit të paraparë me ligj si vepër penale dhe shkelje, i cili përbëhet në ndihmë dhe mbrojtje ose kufizim ose heqje të lirive dhe të drejtave të caktuara të fëmijës nga 14 deri 18 vjet për shkak të veprimit të paraparë me ligj si vepër penale ose shkelje, që e shqipton gjykata me procedurë të përcaktuar me këtë ligj,

- **gjykatë kompetente** është gjykatësi për fëmijë dhe këshilli për fëmijë,

- **organe tjera të specializuara** janë qendrat për punë sociale, prokuroria publike, Ministria e Punëve të Brendshme dhe institucionet për zbatimin e sanksioneve për fëmijë dhe

- **familje** janë prindi/ët ose tutori/ët e fëmijës, faresti i moshës madhore sipas gjakut në vijë të drejtë, motra ose vëllai, bashkëshorti, si dhe persona tjerë të moshës madhore me të cilët fëmija jeton në ekonomi familjare të përbashkët.

Pjesa e dytë VEPRIMI ME FËMIJË

Kapitulli i dytë Masa për ndihmë dhe mbrojtje

1. Përfshirje dhe sanksioneve të parapara me këtë ligj

Neni 20

Ndaj fëmijës i cili gjatë kohës së kryerjes së veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale ose shkelje nuk i ka mbushur 14 vjet, nuk mund të zbatohet sanksion i përcaktuar me këtë ligj.

Neni 21

Ndaj fëmijës në rrezik deri në moshën 14 vjet dhe fëmijës në rrezik mbi moshën 14 vjet zbatohen masat për ndihmë dhe mbrojtje vetëm kur qendra për punë sociale do të vlerësojë se gjendja e rrezikut reflektohet mbi personalitetin e fëmijës dhe mbi edukimin e tij të drejtë.

Neni 22

(1) Ndaj fëmijës në rrezik deri në moshën 14 vjet dhe fëmijës në rrezik mbi moshën 14 vjet zbatohen masat për ndihmë dhe mbrojtje vetëm kur qendra për punë sociale do të vlerësojë se gjendja e rrezikut reflektohet mbi personalitetin e fëmijës dhe mbi edukimin e tij të drejtë.

(2) Masat nga paragrafi (1) i këtij neni mund të zbatohen edhe ndaj prindit/ëve ose tutorit/ëve, nëse e kanë lënë pas dore ose e kanë keqpërdorur kryerjen e të drejtave ose të obligimeve të veta lidhur me mbrojtjen e personalitetit, të drejtave dhe interesave të fëmijës.

Neni 23

Masat për ndihmë dhe mbrojtje janë masa të përcaktuara me ligj në sferën e arsimit, shëndetësisë, sociale, familjare dhe format tjera të mbrojtjes.

2. Veprimi me fëmijën në rrezik

Neni 24

(1) Për veprimin e fëmijës në rrezik deri në moshën 14 vjet që me ligj është paraparë si vepër penale, për të cilën është përcaktuar dënimi me burg mbi tri vite, si dhe kur gjatë kryerjes së veprës kanë marrë pjesë edhe persona tjerë për të cilët mund të mbahet procedurë para gjykatës dhe për veprimin e fëmijës në rrezik mbi moshën 14 vjet që me ligj është paraparë si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënimi me burg deri në tri vite ose dënimi me para, Ministria e Punëve të Brendshme dorëzon njoftim te Qendra për Punë Sociale (në tekstin e mëtejshëm: Qendra) dhe te prokurori publik kompetent. Për gjendje tjera të rrezikut, Ministria e Punëve të Brendshme, shkolla ose ndonjë institucion tjetër ku fëmija është në përkujdesje, si dhe prindi/ët e tyre, ose tutori/ët e fëmijës e njoftojnë qendrën.

(2) Ministria e Punëve të Brendshme e njofton qendrën me njoftim me shkrim, i cili përmban të dhëna personale për fëmijën dhe për prindin/ët ose tutorin/ët e tij, veprën e kryer dhe rrethanat në të cilat është kryer. Në raste urgjente, njoftimi mund të jetë edhe përmes telefonit dhe në mënyrë plotësuese dorëzohet njoftim me shkrim.

(3) Qendra vepron pas njoftimeve të Ministrisë së Punëve të Brendshme, të prokurorisë publike, të shkollës ose të ndonjë institucioni tjetër ku fëmija është në përkujdesje dhe ku edukohet, nga prindi/ët, ose tutori/ët, fëmija, i dëmtuari ose nga personi tjetër.

(4) Qendra, Ministria e Punëve të Brendshme dhe shkolla ose ndonjë institucion tjetër ku fëmija është në përkujdesje, janë të obliguar të njoftohen në mënyrë reciproke për sjelljen e fëmijës, si dhe për të gjitha rrethanat tjera që sipas ligjit konsiderohen si gjendje në rrezik.

(5) Qendra mund ta konstatojë ekzistimin e gjendjes në rrezik edhe në bazë të njohurive personale.

(6) Njoftimet e pranuar nga paragrafi (2) i këtij neni regjistrohen në regjistrin për njoftime të pranuar për fëmijët në rrezik që mbahet në qendër. Në qendër futen të dhënat e marra me njoftime nga Ministria e Punëve të Brendshme, Prokuroria Publike, shkolla ose nga ndonjë institucion tjetër ku fëmija është në përkujdesje ose edukohet, si dhe nga prindi/ët e tij, ose tutori/ët, fëmija, i dëmtuari ose nga personi tjetër, ruhen si sekret në pajtim me rregullat të cilat kanë të bëjnë me informatat e klasifikuara dhe me mbrojtjen e të dhënave personale.

(7) Formën dhe përmbajtjen e regjistrit për njoftime të pranuar për fëmijët në rrezik, si dhe mënyrën për mbajtjen e tij, i përcakton ministri i Punës dhe Politikës Sociale.

Neni 25

(1) Në afat jo më të gjatë se 15 ditë nga pranimi i njoftimit ose njohurisë tjetër, e në rastet kur ekziston rrezikimi i personalitetit, të drejtave dhe interesave të fëmijës, jo më gjatë se 36 orë, qendra e thirr në bisedë fëmijën në rrezik, prindin/ët, ose tutorin/ët e tij dhe ngrit procedurë me karakter të besueshëm për përcaktimin e rrethanave faktike të ngjarjes konkrete ose gjendjes në rrezik. Nëse edhe krahas dorëzimit të rregullt biseda nuk mund të kryhet për shkak të mungesës së fëmijës dhe prindit/ëve ose tutorit/ëve të tij, qendra e njofton prokurorin publik kompetent dhe Ministrinë e Punëve të Brendshme për veprim të mëtejshëm.

(2) Bisedën e mban përfaqësuesi i ekipit profesional ose ekipi profesional i përbërë nga pedagogu, punëtori social, psikologu dhe juristi i diplomuar, në lokale të veçanta. Standardet për rregullimin e lokaleve të veçanta i përcakton ministri i Punës dhe Politikës Sociale.

(3) Në rastet kur vepra e fëmijës në rrezik deri në moshën 14 vjet me ligj është paraparë si veprë penale për të cilën është përcaktuar dënimi me burg prej së paku pesë vitesh ose kur ekziston rrezikim i personalitetit, të drejtave dhe interesave të fëmijës, në mënyrë të obligueshme në bisedë merr pjesë avokati i cili i mbron të drejtat dhe interesat e fëmijës.

(4) Prezenca e avokatit është e obligueshme edhe në rastet kur prokurori publik propozon masa për fëmijën në rrezik mbi moshën 14 vjet për veprë që me ligj është paraparë si veprë penale për të cilën është përcaktuar dënimi me burg deri në tri vite, nëse sipas vlerësimit të qendrës ekziston rrezikim i personit, të drejtave dhe interesave të fëmijës, dhe nëse në ekipin profesional nuk merr pjesë juristi.

(5) Në rastet nga paragrafët (3) dhe (4) të këtij neni, avokatin e zgjedhin prindi/ët, ose tutori/ët, dhe nëse këtë nuk e bëjnë, avokatin e cakton qendra me detyrë zyrtare nga lista e përpiluar nga Oda e Avokatëve.

(6) Shpenzimet për avokatin janë në llogari të prindit/ëve ose të tutorit/ëve të fëmijës, e në raste kur nuk janë në gjendje t'i paguajnë, ato janë në llogari të buxhetit të Republikës së Maqedonisë dhe paguhet në pajtim me dispozitat e Ligjit për ndihmë juridike pa pagesë.

(7) Konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje t'i paguajnë shpenzimet për avokatin nëse realizojnë të hyra mujore të përgjithshme më të vogla se rroga mujore mesatare neto në Republikën e Maqedonisë e paguar në muajin paraprak, për çfarë duhet të dorëzojnë vërtetim të lëshuar nga organi kompetent, ose organizata për të hyrat e përgjithshme mujore të qendra, më së voni në afat prej pesë ditësh pune nga dita e njoftimit të marrë për dokumentacionin e nevojshëm. Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk dorëzojnë vërtetim të tillë do të konsiderohet se është në gjendje t'i paguajnë shpenzimet e avokatit.

(8) Shpërblimi i avokatëve për ndihmën e dhënë juridike llogaritet në lartësi të një përfaqësimi për çdo lëndë, të harmonizuar me Tarifën për shpërblim të Odës së Avokatëve të Republikës së Maqedonisë.

(9) Qendra kryen kontroll të listës së dorëzuar të shpenzimeve nga avokati dhe për pagesë e dorëzon te Ministria e Drejtësisë.

Neni 26

(1) Avokati është i obliguar të japë mendim juridik për rastin në formë të shkruar në afat prej shtatë ditësh nga biseda me ekipin profesional.

(2) Mendimi juridik nga paragrafi (1) i këtij neni duhet t'i përmbajë, në veçanti: përshkrimin e veprës së paraparë si veprë penale, elementet faktike dhe juridike të rastit.

(3) Nëse ekipi profesional nuk e pranon mendimin juridik të avokatit ose avokati nuk e jep mendimin juridik në afatin nga paragrafi (1) i këtij neni, ose nëse nuk bëhet fjalë për fëmijë në rrezik mbi 14 vjet, qendra është e obliguar që në afat prej shtatë ditësh ta njoftojë gjykatësin kompetent për fëmijë i cili është i obliguar të miratojë vendim për veprimin e tij të mëtejshëm, në afat prej shtatë ditësh.

(4) Nëse avokati nuk e jep mendimin juridik në afatin e paraparë në paragrafin (1) të këtij neni, gjykata për këtë do ta njoftojë Odën e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë.

(5) Vendimi i gjykatësit për fëmijë se nuk ka vend për veprim të mëtejshëm në qendër, nuk është pengesë që gjatë përcaktimit të rrethanave të reja lidhur me veprim tjetër që me ligj është paraparë si veprë penale ose shkelje ose gjendje në rrezik, ai të vazhdojë me zbatimin e masave të ndihmës dhe mbrojtjes së fëmijës në pajtim me nenin 23 të këtij ligji.

Neni 27

(1) Në bazë të njoftimeve të grumbulluara dhe të dhënave tjera me të cilat disponon qendra, si dhe bisedës së realizuar me prindin/ët, ose tutorin/ët dhe fëmijën në

rrezik, ekipi profesional nga neni 25 paragrafi (2) të këtij ligji, në afat prej 30 ditësh përgatit plan me masa dhe aktivitete për punën individuale me fëmijën dhe prindin/ët, ose tutorin/ët (në tekstin e mëtejshëm: plan), dhe atë plan e zbaton. Ekipi profesional nga qendra e zbaton planin në mënyrë dhe me dinamikë të marrjes së masave, të përcaktuara në plan. Në përgatitjen e zbatimit të planit marrin pjesë edhe organe ose persona tjerë të specializuar.

(2) Në raste urgjente, qendra merr masa për ndihmë dhe mbrojtje të fëmijës në rrezik në pajtim me Ligjin për mbrojtje sociale dhe Ligjin për familje, para se të fillojë me përpilimin e planit.

Neni 28

(1) Më së shumti në afat prej dhjetë ditësh pas miratimit të planit, ekipi profesional nga neni 25 paragrafi (2) të këtij ligji bisedon për herë të dytë me prindin/ët, ose tutorin/ët me të cilin jeton fëmija në rrezik me qëllim që në mënyrë të drejtpërdrejtë të vërtetohet nëse prindi/ët, ose tutori/ët mund të kujdesen për të dhe nëse mund të evitohen arsyet për sjelljen e tij dhe gjendjen në rrezik.

(2) Ekipi profesional i njofton prindin/ët, ose tutorin/ët me planin, për shkak të pjesëmarrjes aktive të tij në zbatimin e masave për ndihmë dhe mbrojtje dhe njëkohësisht i paralajmëron për pasojat e mëtejme nga mosbashkëpunimi me qendrën. Ekipi profesional takohet me prindin/ët, ose tutorin/ët, së paku një herë në muaj.

(3) Ndryshime të planit kryhen në pajtim me suksesin e masave të marra ose të rrethanave të reja. Masat për ndihmë dhe mbrojtje mund të zgjasin deri në mbushjen e 18 vjetëve të fëmijës.

(4) Mbikëqyrje mbi zbatimin e planit kryen Enti për Veprimtari Sociale.

Neni 29

(1) Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk e zbatojnë planin e qendrës, në rast kur bëhet fjalë për fëmijë në rrezik mbi 14 vjet, e qendra edhe pas të gjitha përpjekjeve nuk arrin ta zbatojë, në afat prej shtatë ditësh nga përcaktimi i rrethanave të tilla, e njofton gjykatësin kompetent për fëmijë i cili në afat prej tri ditësh merr vendim për zbatimin e masave të përmbytura në plan, me udhëzime të përcaktuara për qendrën.

(2) Vendim nga paragrafi (1) i këtij neni gjykatësi për fëmijë mund të marrë edhe me propozim të avokatit të fëmijës në rrezik, të prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij.

(3) Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk veprojnë sipas vendimit të gjykatës, gjykata e njofton prokurorin publik për veprim të mëtejshëm.

(4) Nëse nuk është i mundur zbatimi i masave të përmbytura në planin e qendrës për shkak të mosqasjes të fëmija dhe të prindit/ët, ose tutorit/ët e tij, qendra e njofton prokurorin publik dhe Ministrinë e Punëve të Brendshme.

(5) Procedura para prokurorit publik do të vazhdojë kur do të pushojnë rrethanat nga paragrafi (4) i këtij neni.

Neni 30

(1) Nëse me veprimin që me ligj është paraparë si veprë penale ose kundërvajtje, fëmija në rrezik ka përfutur dobi pronësore ose i ka shkaktuar dëm tjetrit, qendra ndërmjetëson mes fëmijës në rrezik dhe prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij dhe të dëmtuarit për pajtim dhe premtim të përbashkët se nuk do të përsëritet vepra dhe për kthimin e dobisë pronësore ose kompensim të dëmit të shkaktuar.

(2) Procedura e ndërmjetësimit mund të zgjasë më së shumti 30 ditë pas miratimit të vendimit për ngritjen e procedurës për ndërmjetësim. Për pajtimin përpilohet marrëveshje që ka rëndësi të barazimit jashtëgjyqësor.

(3) Nëse ndërmjetësimi mbetet pa sukses, i dëmtuari mundet në afat prej 30 ditësh pasi është konstatuar mosuksesi në ndërmjetësim, të parashtrojë propozim për ngritjen e procedurës për konfiskim të pronës dhe dobisë

pronësore nga personi mbi të cilin është bartur prona ose dobia pronësore ose kërkesa pronësore juridike për kompensim të dëmit.

Neni 31

(1) Për zbatimin e masave të ndihmës dhe mbrojtjes, qendra mban evidencë interne, kurse të dhënat nga të gjitha qendrat dorëzohen te Regjistri për zbatim të masave të ndihmës dhe mbrojtjes, që e udhëheq Ministri i Punës dhe Politikës Sociale.

(2) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjen së Regjistrin për zbatim të masave të ndihmës dhe mbrojtjes, i përcakton ministri për Punë dhe Politikë Sociale.

(3) Pas mbushjes së moshës 18 vjet të fëmijës të dhënat nga evidencat e qendrave dhe nga Regjistri i Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale shkatërrohen.

(4) Shkalla e klasifikimit të të dhënave për zbatimin e masave të ndihmës dhe mbrojtjes përcaktohen në pajtim me dispozitat të cilat kanë të bëjnë me informatat e klasifikuara.

Neni 32

(1) Për zbatimin e masave ndaj fëmijës në rrezik dhe kryerjen e kompetencave tjera të përcaktuar me këtë ligj, në qendra formohen seksione të specializuara ose ekupe profesionale për fëmijë.

(2) Anëtarët e seksioneve të specializuara ose ekipet profesionale për fëmijë nga paragrafi (1) të këtij neni, marrin pjesë në trajnimin e specializuar për delikuençë të fëmijëve prej së paku pesë ditësh gjatë vitit në vend ose jashtë.

Pjesa e tretë

SANKSIONE PËR VEPRA PENALE DHE KUNDËRVAJTJE

Kreu i tretë

Rregulla të përgjithshme për sanksione që u shqiptohen fëmijëve

1. Vlefshmëria e dispozitave për veprime të cilat me ligj janë paraparë si vepra penale dhe kundërvajtje

Neni 33

(1) Për veprim që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje e kryer nga fëmijët, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Kodit penal, si dhe dispozitat e Ligjit për kundërvajtje dhe ligjeve tjera në të cilët janë përcaktuar veprime që me ligj parashihen si kundërvajtje.

(2) Dispozitat e veçanta që vlejné për fëmijë kryerës të veprave penale zbatohen nën kushte të parapara në dispozitat e këtij kreu edhe ndaj personave të moshës madhore kur u gjykohe për veprime të cilat me ligj parashihen si vepra penale që i kanë kryer si fëmijë, e me përjashtim edhe ndaj personave që kanë kryer vepër penale si të mitur më të rinj.

2. Sanksione ndaj fëmijëve dhe qëllimi i tyre

Neni 34

(1) Fëmijës prej moshës 14 deri në 16 vjet për veprime të cilat me ligj parashihen si vepër penale mund t'i shqiptohen vetëm masa edukuese.

(2) Fëmijës prej moshës 16 deri në 18 vjet për veprime të cilat me ligj parashihen si vepër penale mund t'i shqiptohen masa edukuese, e me përjashtim mund t'i shqiptohet dënim ose masë alternative.

(3) Fëmija prej moshës 16 deri 18 vjet mund të lirohet nga dënimi nën kushtet e përgjithshme të përcaktuar me Kodin penal.

(4) Fëmijës për veprime që me ligj parashihen si kundërvajtje mund t'i shqiptohen sanksione kundërvajtëse të përcaktuara me këtë ligj.

(5) Fëmijës i shqiptohen masa të sigurisë nën kushte të përcaktuara me Kodin penal dhe me këtë ligj.

(6) Konfiskimi i pronës dhe dobisë pronësore dhe sendeve të përfituara me veprime të cilat me ligj janë paraparë si vepra penale dhe kundërvajtje të fëmijëve, kryhet në pajtim me kushtet e përgjithshme të përcaktuara në Kodin penal.

Neni 35

Qëllimi i masave edukuese, dënimeve, masave alternative dhe të sanksioneve kundërvajtëse është që përmes dhënies së mbrojtjes dhe ndihmës fëmijëve, me kryerjen e mbikëqyrjes mbi ta, me aftësimin e tyre profesional me zhvillimin e tyre personal të përgjegjësisë, të sigurohet edukimi, riedukimi dhe zhvillimi i drejtë i tyre.

Neni 36

(1) Sanksioni që i shqiptohet fëmijës duhet t'i përgjigjet personalitetit të tij, peshës së veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje dhe pasojave të saj, nevojës së edukimit riedukimit, arsimimit dhe zhvillimit të tij, për sigurimin dhe mbrojtjen e interesit të domosdoshëm për fëmijën.

(2) Kur janë plotësuar kushtet ligjore, gjykata kompetente shqipton dënim vetëm nëse nuk është e arsyeshme shqiptimi i masës edukuese ose alternative.

(3) Dënimi që përbëhet në privimin nga liria, gjykata kompetente mund të shqiptojë vetëm kur qëllimi i masave edukuese, dënimit ose masave alternative nuk mund të arrihet me masat e ndihmës dhe mbrojtjes.

(4) Nëse është shqiptuar sanksion më i rëndë ose sanksion që përbëhet në privim nga liria, gjykata kompetente në veçanti i arsyeton shkaqet për shqiptimin e saj.

Kreu i katërt Masat edukuese

1. Lloje të masave edukuese

Neni 37

(1) Fëmijës mbi moshën 14 vjet për veprime që me ligj është paraparë si vepër penale që mund t'i shqiptohen masat edukuese në vijim:

- masa qortim ose dërgim në qendrën për fëmijë,
- masat e mbikëqyrjes së përforcuar nga ana e prindit/ëve, ose tutorit/ëve, familja përkujdesëse ose qendra dhe

- masat e entit dërgim në institucione edukuese ose në shtëpi edukuese-përmirësuese.

(2) Masa paralajmërim ose dërgim në qendrën për fëmijë i kumtohet fëmijës kur nuk ekziston nevoja për masa më të gjata të edukimit, e në veçanti nëse ka kryer veprim me të cilat me ligj është paraparë si vepër penale nga pamaturia ose mendjelehtësia.

(3) Masat e mbikëqyrjes së shtuar i shqiptohen fëmijës kur ekziston nevoja nga masa më të gjata të edukimit, riedukimit ose mjekimit me mbikëqyrje përkatëse, e nuk nevojitet ndarje e plotë e tyre nga mjedisi i deritanishëm.

(4) Masat e entit i shqiptohen fëmijës kur ekziston nevoja nga masa të gjata të edukimit, riedukimit ose mjekimit dhe veçim të plotë nga mjedisi i deritanishëm. Kohëzgjatja e këtyre masave nuk mund të jetë më e gjatë se pesë vjet, por më së shumti deri më mbushjen e 23 viteve.

Neni 38

Gjatë zgjedhjes së masës edukuese gjykata i merr parasysh moshën e fëmijës, shkallën e zhvillimit të tij shpirtëror, cilësitë e tij psikike, prirjet, nxitjet nga të cilat e

ka kryer veprimin, edukimin e deritanishëm, mesin dhe rrethanat në të cilat ka jetuar, peshën e veprimit të kryer, nëse ndaj tij më parë është shqiptuar masë edukuese ose dënim me burg për fëmijë dhe të gjitha rrethanat tjera që ndikojnë mbi caktimin e llojit të masave për arritjen e qëllimit të tij përcaktuar me ligj.

1.1. Masa të qortimit ose dërgimit në qendrën për fëmijë

Qortimi

Neni 39

(1) Qortimi shqiptohet nëse mjafton vetëm qortimi i fëmijës për veprimin e kryer.

(2) Gjatë shqiptimit të qortimit fëmijës do t'i tregohen dëmet nga veprimi i tij dhe do të paralajmërohet se në rast të përsëritjes së tij kundër tij mund të shqiptohet sanksion tjetër.

Dërgim në qendrën për fëmijë

Neni 40

(1) Gjykata do ta shqiptojë masën dërgim në qendër për fëmijë kur nevojitet që me masa afatshkurtra të kryhet ndikim mbi personalitetin dhe sjelljen e fëmijës.

(2) Fëmijën të cilit i është shqiptuar kjo masë, gjykata mund ta dërgojë në qendrën për fëmijë:

- në numër të caktuar të orëve gjatë ditës në ditët e festave, e më së shumti në katër ditë të festave të njëpasnjëshme,
- në numër të caktuar të orëve gjatë ditës, por më së shumti një muaj ose
- në qëndrim të pandërprerë në numër të caktuar të ditëve, por jo më shumë se 20 ditë.

(3) Gjatë shqiptimit të kësaj mase gjykata do të mbajë llogari për atë se me zbatimin e saj fëmija të mos mungojë nga mësimi i rregullt ose nga puna.

(4) Në qendrën për fëmijë, fëmija do të kryejë punë që i përgjigjen gjendjes së tij psikofizike.

(5) Kur do të shqiptohet dërgimi në qendër për fëmijë, gjykata mund të përcaktojë që gjatë dhe pas mbarimit të kësaj mase fëmija të vihet nën mbikëqyrje të përfurcuar të qendrës, për periudhë jo më të gjatë se gjashtë muaj.

1.2. Masat e mbikëqyrjes së përfurcuar

Mbikëqyrja e përfurcuar nga ana e prindit/ëve, ose tutorit/ëve

Neni 41

(1) Gjykata do të shqiptojë masë të mbikëqyrjes së përfurcuar nga ana e prindit/ëve, ose tutorit/ëve, nëse prindi/ët, ose tutori/ët kanë bërë lëshim, e kanë pasur mundësi të kryejnë mbikëqyrje mbi fëmijën.

(2) Kur gjykata do të shqiptojë këtë masë do t'u urdhërojë prindit/ëve, ose tutorit/ëve obligime të caktuara në pikëpamje të masave që duhet të merren për edukimin e fëmijës, për mjekimin e tij dhe për largimin e ndikimeve të dëmshme mbi të, e mund t'i japë edhe udhëzime të nevojshme.

(3) Gjykata në mënyrë plotësuese do të vendosë për ndërprerjen e kësaj mase ashtu që ajo nuk mund të zgjasë më pak se një vit dhe as më gjatë se tri vite.

Mbikëqyrje e përfurcuar nga ana e familjes përkujdesëse

Neni 42

(1) Nëse prindi/ët ose tutori/ët e fëmijës nuk kanë mundësi të kryejnë mbikëqyrje mbi të ose kjo me arsye nuk mund të pritët nga ai, fëmija do të dorëzohet në familje përkujdesëse e cila do ta pranojë dhe ka mundësi të kryejë mbikëqyrje të përfurcuar mbi të.

(2) Realizimi i kësaj mase do të ndërpritet kur prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës do të kenë mundësi të kryejë mbikëqyrje të përfurcuar mbi të ose kur sipas rezultateve të edukimit dhe riedukimit do të pushojë nevoja e mbikëqyrjes së përfurcuar.

Mbikëqyrja e përfurcuar nga ana e qendrës

Neni 43

(1) Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk kanë mundësi të kryejnë mbikëqyrje të përfurcuar mbi fëmijën e nuk ekzistojnë kushte për dorëzim të fëmijës në familje përkujdesëse për kryerjes të mbikëqyrjes së këtillë, fëmija do të vendoset në mbikëqyrjen e qendrës.

(2) Gjykata në mënyrë plotësuese do të vendosë që masa të pushojë, me atë që zgjatja e saj nuk mund të jetë më e shkurtër se një as më e gjata se tri vite. Për kohëzgjatjen e masës fëmija edhe më tej mbetet të jetojë te prindi/ët ose te persona tjerë që e mbajnë, kurse mbikëqyrjen e përfurcuar mbi të e kryen qendra.

(3) Nëse fëmija nuk mund të mbetet në familjen ku ka jetuar, qendra do ta vendosë në institucion edukues dhe do të kujdeset për shkollimin ose punësimin e tij, për ndarje nga mjedisi që ndikon dëmshëm mbi të, për mjekimin e nevojshëm dhe përmirësimin e rrethanave ku jeton.

Obligime të veçanta ndaj masës mbikëqyrje e përfurcuar

Neni 44

(1) Gjatë shqiptimit të ndonjë mase edukuese të mbikëqyrjes së përfurcuar, gjykata mundet fëmijës t'i caktojë një ose më shumë obligime të veçanta nëse kjo është e nevojshme për zbatim më të suksesshëm të dënimit të shqiptuar.

(2) Gjykata mundet fëmijës t'i caktojë këto obligime, në veçanti:

- t'i kërkojë falje personalisht personit të dëmtuar,
- ta përmirësojë ose kompensojë dëmin e shkaktuar me veprimin e kryer,
- të shkojë rregullisht në shkollë,
- të mos mungojë nga vendi i punës për fëmijë mbi 15 vjet,
- të aftësohet për punë që i përgjigjet aftësive, prirjeve dhe forcës fizike të tij për fëmijë mbi 15 vjet,
- të pranojë punë për fëmijë mbi 15 vjet,
- t'ia ndalojë përdorimin e pijeve alkoolike, drogës dhe substancave tjera psikotropike,
- të dërgohet në institucion përkatës shëndetësor ose këshillimore,
- në mënyrë të dobishme ta shfrytëzojë kohën e lirë,
- të mos kontaktojë me persona të cilët ndikojnë negativisht mbi personalitetin e tij,
- të profesionalizohet dhe rikualifikohet për mbajtjen e vendit të punës që e zë ose për krijimin e parakushteve për punësim të fëmijëve mbi 15 vjet,
- të mundësojë kontroll dhe të pranojë këshilla lidhur me sistemimin dhe shpenzimin e rrogës dhe të hyrave tjera që i realizon,
- të përfshihet në punë të organizatave humanitare, komunale, ekologjike ose organizatave joqeveritare,
- të përfshihet në organizatë ose shoqatë të caktuar sportive, kulturore zbavitëse me obligimin që rregullisht të prezantojë në prova dhe trajnime dhe
- t'i ndalohet lëvizja pa shoqërimin e prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij prej orës 22 deri në orën 5.

(3) Gjykata mundet me propozim të qendrës, t'i ndryshojë ose heqë obligimet e veçanta që i ka caktuar.

(4) Gjatë caktimit të obligimeve nga paragrafi (2) i këtij neni, gjykata në veçanti do t'i sugjerojë fëmijës dhe prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij që në rast se ai nuk i plotëson obligimet, masa mund t'i zëvendësohet me dërgim në qendër për fëmijë ose me masa të entit.

(5) Qendra kryen mbikëqyrje të përhershme dhe i ndihmon fëmijës në plotësimin e obligimeve të caktuara, bashkëpunon me prindin/ët, ose tutorin/ët dhe e njofton gjykatën së paku një herë në gjashtë muaj për suksesin e arritur në zbatimin e obligimeve të veçanta.

1.3. Masa të Entit Dërgimi në institucion edukues

Neni 45

(1) Gjykata mund ta dërgojë në institucion edukues fëmijën ndaj të cilit duhet të sigurohet mbikëqyrje e përhershme dhe e përforcuar nga persona profesionale (me përgatitje profesionale dhe shkollë për edukatorë) për edukim, riedukim dhe zhvillim të drejtë.

(2) Në institucionin edukues fëmija mbetet së paku gjashtë muaj, e më së shumti tri vite. Gjatë shqiptimit të kësaj mase gjykata nuk e përcakton zgjatjen e saj por për këtë në mënyrë plotësuese vendos në pajtim me nenin 47 paragrafi (2) të këtij ligji.

Dërgimi në shtëpi edukuese përmirësuese

Neni 46

(1) Fëmijën ndaj të cilit duhet të zbatohen masa të përhershme dhe të përforuara për edukim dhe riedukim dhe ndarje të plotë të tij nga mjedisi i deritanishëm, gjykata mund ta dërgojë në shtëpi edukuese-përmirësuese.

(2) Gjatë vendimmarrjes nëse do ta shqiptojë këtë masë, gjykata në veçanti do ta marrë parasysh peshën dhe natyrën e veprimit të kryer dhe rrethanat nëse ndaj fëmijës më herët janë shqiptuar masa edukuese ose dënim me burg për fëmijë.

(3) Në shtëpinë edukuese përmirësuese mbetet së paku një vit, e më së shumti pesë vite, ose deri më mbushjen e 23 viteve. Gjatë shqiptimit të kësaj mase gjykata nuk e përcakton zgjatjen e saj por për këtë vendos në mënyrë plotësuese.

(4) Gjykata e rishqyrton nevojën për qëndrim në shtëpi edukuese-përmirësuese çdo vit, me detyrë zyrtare, me propozim të prokurorit publik ose me propozim të shtëpisë edukuese-përmirësuese.

2. Ndërprerja e zbatimit, ndryshimi dhe vendimmarrja e sërishme për masat edukuese

Neni 47

(1) Kur pas miratimit të vendimit me të cilin është shqiptuar masa e mbikëqyrjes së përforcuar ose masa e entit do të paraqiten rrethana që nuk kanë ekzistuar në marrjen e vendimit ose për ato nuk është ditur, e kanë ndikim mbi marrjen e vendimit, zbatimi i masës së shqiptuar mund të ndërpritet ose të zëvendësohet me masë tjetër të mbikëqyrjes së përforcuar ose masë të entit.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse për masa të caktuara nuk është paraparë ndryshe, realizimi i masës mbikëqyrje e përforcuar ose masës së entit, duke pasur parasysh suksesin e arritur në edukim dhe riedukim, mund të ndërpritet, e mund të zëvendësohet me masë tjetër të tillë tjetër me kufizimet në vijim:

- masa dërgim në institucion edukues nuk mund të ndërpritet nga zbatimi para kalimit të afatit prej gjashtë muajsh, e deri në kalimin e këtij afati mund të zëvendësohet vetëm me dërgim të fëmijës në shtëpi edukuese-përmirësuese dhe

- masa dërgim në shtëpi edukuese përmirësuese nuk mund të ndërpritet nga zbatimi para kalimit të afatit prej një viti.

Vendimmarrja e sërishme për masat edukuese

Neni 48

Nëse nga plotfuqishmëria e vendimit me të cilën është shqiptuar masa e mbikëqyrjes së përforcuar ose të masës së entit kanë kaluar gjashtë muaj, e zbatimi nuk ka filluar,

gjykata sërish do të vendosë për nevojën e zbatimit të saj. Me këtë rast, gjykata mund të vendosë që më herët masa e shqiptuar të zbatohet, të mos zbatohet ose të zëvendësohet me ndonjë masë tjetër.

Procedura për ndryshim dhe vendimmarrje të sërishme për masat edukuese

Neni 49

(1) Kur janë plotësuar kushtet e paraparë në ligj për ndryshim të vendimit ose për vendimmarrje të sërishme për masën e shqiptuar edukuese, vendim për këtë merr gjykata që në shkallë të parë e ka miratuar aktvendimin për masën edukuese, nëse vet konstaton se kjo është e nevojshme ose me propozim të fëmijës, prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij dhe mbrojtësit, nga drejtori i institucionit ose organit për tutori të cilit i është besuar mbikëqyrja ndaj fëmijës.

(2) Para miratimit të vendimit gjykata do t'i dëgjojë prokurorin publik, fëmijën, prindin/ët, ose tutorin/ët e fëmijës ose persona tjerë, e do të merren edhe raporte të nevojshme nga institucioni në të cilin fëmija e mban masën e entit, nga organi për tutori ose organe dhe institucione tjera.

(3) Sipas dispozitave nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni merret edhe vendimi për ndërprerje të zbatimit të masës së edukimit.

(4) Vendimin për ndërprerje ose ndërrim të masës edukuese e merr këshilli për fëmijë.

Kreu i pestë Dënimi i fëmijëve

1. Lloje të dënimeve për fëmijët mbi moshën 16 vjet

Neni 50

(1) Mund të dënohet fëmija mbi moshën 16 vjet me përgjegjësi penale, vetëm nëse për shkak të pasojave të rënda nga vepra e kryer dhe shkalla e lartë e përgjegjësisë penale nuk do të ishte e arsyeshme të shqiptohet masë edukuese.

(2) Me kushtet e përcaktuara me këtë ligj, fëmijës mbi moshën 16 vjet mund t'i shqiptohen dënimet në vijim:

- burg për fëmijë,
- dënim me para,
- ndalim i drejtimit të automjetit motorik të llojit ose kategorisë së caktuar dhe
- dënim i të huajit nga vendi.

1.1. Burg për fëmijë

Neni 51

(1) Burgu për fëmijë mund të shqiptohet vetëm si dënim kryesor.

(2) Burgu për fëmijë mund t'i shqiptohet fëmijës me përgjegjësi penale mbi moshën 16 vjet që ka kryer veprim që me ligj është paraparë si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënim me burg prej pesë vitesh ose dënim më i rëndë, nëse vepra është kryer në rrethana rënduese dhe në shkallë të lartë të përgjegjësisë penale të kryerësit e me ç'rast nuk do të ishte e arsyeshme të shqiptohet masë edukuese.

(3) Burgu për fëmijë nuk mund të jetë më i shkurtër se një vit dhe as më i gjatë se dhjetë vite, kurse shqiptohet në vite të plota ose gjysmë viti.

(4) Gjatë caktimit të dënimit, gjykata nuk mund të shqiptojë burg për fëmijë në kohëzgjatje më të gjatë nga dënimi i përcaktuar për atë vepër, por gjykata nuk është e lidhur për masën më të vogël të përcaktuar të atij dënimi.

Matja e dënimit burg për fëmijë

Neni 52

Gjatë matjes së dënimit burg për fëmijë, gjykata do t'i marrë parasysh të gjitha rrethanat që ndikojnë dënimi të jetë më i madh ose më i vogël, të përcaktuara në Kodin penal, duke mbajtur llogari të veçantë për shkallën e zhvillimit shpirtëror të fëmijës dhe për kohën e nevojshme për edukimin, riedukimin dhe përsosjen profesionale të tij.

Neni 53

(1) Fëmija që është në vuajtjen e dënimit burg për fëmijë mund të lëshohet në lirim me kusht nëse e ka vuajtur së paku një të tretën, por jo para se të vuajë një vit nga dënimi i shqiptuar nëse riedukimi është i suksesshëm. Nëse fëmijës i është shqiptuar dënim me burg për fëmijë deri në dy vite e gjashtë muaj, mund të lëshohet në lirim me kusht në një të tretën e dënimit të shqiptuar.

(2) Gjatë kohës së lirimit me kusht gjykata i cakton masë të mbikëqyrjes së përforcuar nga ana e qendrës në kohëzgjatje të caktuar, e cila mund të jetë edhe më e shkurtër se pjesa e pavuajtur e dënimit. Gjikata mund ta vazhdojë zgjatjen e mbikëqyrjes së përforcuar deri në një vit pas kohëzgjatjes së dënimit, por më së shumti deri në mbushjen e 21 viteve të të dënuarit.

(3) Gjikata do ta revokojë lirimimin me kusht nëse fëmija i dënuar nuk i plotëson obligimet e parapara me mbikëqyrjen e përforcuar ose nëse derisa është në lëshim me kusht kryen një ose më shumë veprime të parapara me ligj si vepra penale për të cilat është shqiptuar dënim burg për fëmijë mbi dy vite.

(4) Nëse fëmija ka kryer veprim me ligj të paraparë si vepër penale për të cilin i është shqiptuar dënim prej dy vitesh me burg për fëmijë ose dënim me para, gjykata mund ta revokojë lirimimin me kusht, duke i pasur parasysh ngjashmërinë e veprave të kryera, rëndësinë e tyre, nxitjet nga të cilat janë kryer dhe rrethanat tjera që sugjerojnë në arsyeshmërinë për revokimin e lirimit me kusht.

(5) Kur gjykata do ta revokojë lirimimin me kusht, do të shqiptohet një dënim me zbatimin e dispozitave nga neni 58 të këtij ligji, duke e marrë dënimin e shqiptuar paraprakisht si tanimë të përcaktuar.

(6) Kur gjykata nuk do ta revokojë lirimimin me kusht, ai vazhdohet për kohën që fëmija i dënuar e ka kaluar në vuajtjen e dënimit burg për fëmijë të shqiptuar për veprën e re.

1.2. Dënim me para

Neni 54

(1) Dënimi me para mund të shqiptohet si dënim kryesor.

(2) Për veprat e kryera nga lakmia e përfitimit, dënimi me para mund të shqiptohet si dënim dytësor së bashku me dënimin me burg për fëmijë ose dënimin me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur.

(3) Dënimi me para shqiptohet në gjoba ditore. Numri i gjobave ditore nuk mund të jetë më i vogël se një as më i madh se 120 gjoba ditore.

(4) Lidhur me matjen dhe zbatimin e dënimit me para në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Kodit penal.

Neni 55

(1) Dënimin e papaguar me para gjykata mund ta zëvendësojë me masën punë me dobi të përgjithshme. Një gjobë ditore zëvendësohet me tri orë punë me interes të përgjithshëm, me ç'rast numri i përgjithshëm i orëve të punës punë me dobi të përgjithshme nuk mund të jetë më i madh se 100 orë.

(2) Dënimin e papaguar me para ose punën me dobi të përgjithshme të pakryer ose pjesërisht të kryer si zëvendësim të saj, gjykata mund ta zëvendësojë edhe me masën dërgim në qendrën për fëmijë, ose me masën mbikëqyrje e përforcuar.

Ndalimi i drejtimit të automjetit motorik të llojit ose kategorisë të caktuar dhe dëbimi i të huajit nga vendi

Neni 56

(1) Ndalim i drejtimit të automjetit motorik të llojit ose kategorisë të caktuar dhe dëbimi i të huajit nga vendi mund të shqiptohet si dënime kryesore ose si dënime dytësore së bashku me dënimin me para.

(2) Ndalimi i i drejtimit të automjetit motorik të llojit ose kategorisë të caktuar dhe dëbimi i të huajit nga vendi shqiptohet me kushte për shqiptimin e tyre të parapara në Kodin penal.

2. Lirimi nga dënimi

Neni 57

Kur gjykata sipas dispozitave të përgjithshme të Kodit penal do ta shpallë fëmijën fajtor dhe do ta lirojë nga dënimi, mund t'i shqiptojë edhe masë edukuese.

3. Shqiptimi i dënimeve dhe masave edukuese për veprime të parapara me ligj si vepra penale në varg

Neni 58

(1) Për veprime të parapara me ligj si vepër penale në varg gjykata i shqipton fëmijës vetëm një masë edukuese ose vetëm dënim me burg për fëmijë ose dënim me para, kur ekzistojnë kushte ligjore për shqiptim të atij dënimi dhe kur gjykata konstaton se duhet të shqiptohet.

(2) Gjikata do të veprojë sipas paragrafit (1) të këtij neni edhe kur pas shqiptimit të masës edukuese, ose burgut për fëmijë ose dënimit me para do të konstatojë se fëmija para ose pas shqiptimit të tyre ka kryer ndonjë veprim që me ligj është paraparë si vepër penale.

(3) Nëse fëmija mbi moshën 16 vjet ka kryer më shumë veprime që me ligj janë paraparë si vepër penale në varg, kurse gjykata konstaton se për çdo veprim në veçanti duhet të shqiptohet dënim me burg për fëmijë ose dënim me para, dënimin do ta caktojë me vlerësim të lirë në suaza të masës së tij më të madhe ligjore.

(4) Gjikata do të veprojë sipas paragrafit (3) të këtij neni dhe në rast se pas dënimit të shqiptuar konstaton se fëmija para ose pas shqiptimit të tij ka kryer ndonjë veprim që me ligj është paraparë si vepër penale.

4. Veprimi i dënimit me burg për fëmijë ndaj masave edukuese

Neni 59

(1) Nëse në kohëzgjatjen e masës edukuese gjykata shqipton dënim me burg për fëmijë, masa edukuese pushon me fillimin e vuajtjes së këtij dënimi.

(2) Nëse në kohëzgjatjen e masës edukuese gjykata i shqipton personit të moshës më të re madhore dënim me burg për fëmijë ose burg prej së paku një viti, masa edukuese pushon me fillimin e vuajtjes së dënimit.

(3) Pas vuajtjes së dënimit më së voni në afat prej 30 ditësh, gjykata në mënyrë plotësuese do të vendosë nëse do të vazhdojë realizimi i masës edukuese.

Kreu i gjashtë Masa alternative

1. Lloje dhe qëllimi i masave alternative

Neni 60

(1) Fëmijës me përgjegjësi penale mbi moshën 16 vjet për veprim të kryer që me ligj parashihet si vepër penale, mund t'i shqiptohen masat alternative në vijim:

- dënim me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur,
- ndërprerje me kusht të mbajtjes së procedurës ndaj fëmijës dhe
- punë me dobi të përgjithshme.

(2) Dispozitat e Kodit penal për masa alternative kanë të bëjnë edhe me shqiptimin e tyre fëmijëve mbi moshën 16 vjet, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 61

Qëllimi i masave alternative është që për përgjegjësi penale ndaj fëmijës mbi moshën 16 vjet të mos zbatohet dënimi kur kjo nuk është e detyrueshme për pengimin e kryerjes së veprimeve që me ligj janë paraparë si vepra penale dhe kur mund të pritët se paralajmërimi me kërcënim të dënimit dhe zbatimi i masave të ndihmës, mbrojtjes dhe mbikëqyrjes në liri, mjaftueshëm do të ndikojë në edukimin, riedukimin dhe zhvillimin e drejtë të tij.

2. Kushtet e veçanta për shqiptimin e masave alternative

Neni 62

(1) Masat alternative gjykata mund t'i shqiptojë vetëm kur ekziston vullnet i lirë i shprehur dhe i prerë i fëmijës, në procedurë në të cilën respektohen të drejtat e tij.

(2) Dënimi me kusht me mbikëqyrjen e mbrojtur mund të shqiptohet kur fëmijës i është caktuar dënimi me burg në kohëzgjatje prej tre vitesh ose dënimi me para.

(3) Nëse fëmijës i është caktuar edhe dënimi me burg për fëmijë dhe dënimi me para, gjykata mund të shqiptojë dënimi me kusht për të dyja dënimet ose vetëm për dënimin me burg për fëmijë.

(4) Kohën e kontrollit gjykata e cakton në kohëzgjatje që nuk mund të jetë më e shkurtër se një as më gjatë se tre vite.

(5) Mbikëqyrja e mbrojtur përmbahet në një ose më shumë obligime të parapara në nenin 44 të këtij ligji në të cilat fëmija është i obliguar të përmbahet gjatë kohës së kontrollit.

(6) Ndihmë dhe përkujdesje, mbikëqyrje dhe mbrojtje në plotësimin e obligimeve nga ana e fëmijës kryen qendra, e cila është e obliguar që me këshillat praktike ta nxisin dhe t'i ndihmojnë në plotësimin e tyre, të bashkëpunojë me prindin/ët, ose tutorin/ët dhe herë pas here e së paku një herë në tre muaj, ta njoftojë gjykatën për gjendjet me plotësimin e obligimeve të caktuara.

(7) Gjkata do ta revokojë dënimin me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur nëse fëmija në kohën e kontrollit nuk i plotëson obligimet e përcaktuara në nenin 44 të këtij ligji ose kryen një ose më shumë veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale për të cilat është përcaktuar dënimi me burg për fëmijë në kohëzgjatje më të gjatë se tre vite, ose nëse pas shqiptimit të dënimit me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur konstaton se fëmija ka kryer veprime që me ligj është paraparë si vepër penale para se të shqiptohet dënimi me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur dhe se është i domosdoshëm dënimi për veprime të kryera paraprakisht që me ligj janë paraparë si vepra penale.

Neni 63

Gjkata mund të vendosë që me kusht ta ndërpresë procedurën ndaj fëmijës mbi moshën 16 vjet për vepër që me ligj është paraparë si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënimi me para ose dënimi me burg deri në pesë vite, nëse fëmija ka shprehur pendim për veprën e kryer, nëse i ka evituar pasojat e veprës, nëse e ka kompensuar dëmin ose janë pajtuar me të dëmtuarin, i cili pajtohet me ndërprerjen e procedurës, me kusht që në afat prej dy vitesh fëmija të mos kryejë veprim tjetër që me ligj është paraparë si vepër penale.

Neni 64

(1) Gjkata mundet fëmijës me përgjegjësi penale në moshën mbi 16 vjet i cili ka kryer veprim që me ligj është paraparë si vepër penale për të cilën është caktuar dënimi

me para ose dënimi me burg deri në tri vite, t'i shqiptojë masa të punës me dobi të përgjithshme në kohëzgjatje prej pesë deri në 100 orë kur është e nevojshme që me këtë masë të kryejnë ndikim edukues mbi personalitetin dhe sjelljen e fëmijës.

(2) Mbikëqyrje mbi plotësimin e detyrave punuese të fëmijës kryen qendra e cila është e obliguar që herë pas here e së paku një herë në muaj, ta njoftojë gjykatën për zbatimin e masës.

(3) Nëse fëmija nuk i plotëson ose jorregullisht i plotëson obligimet e dhëna të punës, gjykata do ta zëvendësojë këtë masë me masën dërgim në qendrën për fëmijë ose me masën e mbikëqyrjes së përforcuar, nën kushtet e parapara me shqiptimin e tyre, duke e marrë parasysh pjesën e obligimeve që tanimë është plotësuar.

Kreu i shtatë

Zbatimi i masave të sigurisë

Neni 65

(1) Nën kushtet e përcaktuara me Kodin penal ndaj fëmijës me masën edukuese ose dënimi me burg për fëmijë mund të shqiptohet masa e sigurisë.

(2) Ndaj fëmijës së papërgjegjshëm nën kushtet e përcaktuara me Kodin penal mund të shqiptohet masa e sigurisë mjekim i detyrueshëm psikiatrik dhe ruajtje në institucion shëndetësor dhe mjekim i detyrueshëm psikiatrik në liri.

(3) Masa e mjekimit të detyrueshëm të alkoolistëve dhe narkomanëve nga Kodi penal, si masë e mjekimit të detyrueshëm të fëmijës nga varshmëritë, mund të shqiptohet dhe pa shqiptim e masës edukuese ose dënimit.

(4) Kur masa nga paragrafi (3) i këtij neni shqiptohet me masën edukuese ose dënimin, ajo zbatohet në seksion të specializuar të institucionit.

(5) Koha e kaluar në institucion për zbatimin e masës së sigurisë llogaritet në dënimin e shqiptuar me burg për fëmijë ose masës së entit. Pas zbatimit të masës së sigurisë, gjykata do të vendosë nëse do të vazhdojë realizimi i dënimit me burg për fëmijë dhe masa e entit.

Kreu i tetë

Sanksione për veprime që me ligj janë paraparë si kundërvajtje

Neni 66

(1) Fëmijës së moshës prej 14 deri në 16 vjet për veprim që me ligj është paraparë si kundërvajtje mund t'i shqiptohen:

- masa qortim ose
- masa mbikëqyrje e përforcuara nga ana e prindit/ëve, ose tutorit/ëve ose
- masa të mbikëqyrjes së përforcuar nga qendra.

(2) Në masat edukuese të shqiptuara për veprime që me ligj janë paraparë si kundërvajtje, zbatohen dispozitat për masat edukuese nga ky ligj. Masa e mbikëqyrjes së përforcuar nuk mund t'i shqiptohet në kohëzgjatje më të shkurtër se 30 ditë as më të gjatë se një vit, kurse me mbikëqyrje të përforcuar gjykata mund të caktojë mjekim të detyrueshëm nga varshmëritë dhe obligime tjera të parapara në nenet 44 dhe 65 paragrafi (3) të këtij ligji.

(3) Fëmijës mbi moshën 16 vjet, për veprim që me ligj është paraparë si kundërvajtje, mund t'i shqiptohet masë edukuese nga paragrafi (1) i këtij neni, e me përjashtim fëmijës me përgjegjësi të kundërvajtjes mbi moshën 16 vjet gjobë dhe dëbim të të huajit nga vendi.

Gjoba

Neni 67

(1) Fëmijës mbi moshën 16 vjet, me përjashtim mund t'i shqiptohet gjobë për vepër që me ligj është paraparë si kundërvajtje nën kushtet e përcaktuara në Ligjin për kundërvajtje.

(2) Gjoba për veprim që me ligj është paraparë si kundërvajtje, shqiptohet në shumë të caktuar që nuk mund të jetë më e vogël se 15 euro në kundërvlerë me denarë as më e madhe se 800 euro në kundërvlerë me denarë.

(3) Për veprime që me ligj janë paraparë si kundërvajtje të kryera nga lakmia për përfitim, gjykata mund të shqiptojë gjobë deri në shumë të dyfishtë ose në përpjesëtim me dobinë e përfituar, por më së shumti deri në shumë të dhjetëfishtë të gjobës së përcaktuar në paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Nëse fëmija nuk e paguan gjobën në afatin e caktuar, gjykata mund ta zëvendësojë me punë me dobi të përgjithshme, në mënyrë që shuma prej 15 eurosh në kundërvlerë me denarë do të zëvendësohet me tri orë pune me dobi të përgjithshme, por numri i përgjithshëm i orëve të punës me dobi të përgjithshme nuk mund të tejkalojë 40 orë, ose të shqiptojë masë edukuese të mbikëqyrjes së përfuruar.

(5) Si sanksion dytësor, së bashku me gjobën, gjykata mund t'i shqiptojë fëmijës që është i huaj edhe dëbim nga shteti, nën kushtet për shqiptimin e këtij sanksioni të përcaktuar me Ligjin për kundërvajtje.

Neni 68

(1) Fëmijës që për veprimin e kryer që me ligj është paraparë si kundërvajtje i është shqiptuar masë edukuese ose gjobë, mund t'i shqiptohet sanksion për kundërvajtje mjekim i detyrueshëm nga varshmëritë me kushtet e parapara në Ligjin për kundërvajtje.

(2) Masa mjekim i detyrueshëm nga varshmëritë në pajtim me nenin 65 paragrafi (3) të këtij ligji, mund t'i shqiptohet edhe si sanksion i pavarur për veprime që me ligj janë paraparë si kundërvajtje.

Kreu i nëntë

Shqiptimi i sanksionit personave të moshës madhore për veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale që i kanë kryer si fëmijë

Neni 69

(1) Personi në moshën madhore që i ka mbushur 21 vjet nuk mund të gjykohej për veprim që me ligj është paraparë si veprë penale që e ka kryer si fëmijë në moshë prej 14 deri në 16 vjet.

(2) Personi i moshës madhore i cili në kohën e gjykimit nuk i ka mbushur 21 vjet mund të gjykohej vetëm për veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale që i ka kryer si fëmijë në moshën prej 14 deri në 16 vjet për të cilat është caktuar dënim më i rëndë se pesë vjet. Personit të këtillë, gjykata mund t'i shqiptojë masë përkatëse të mbikëqyrjes së përfuruar ose masë edukuese të entit. Gjatë vlerësimit nëse do ta shqiptojë këtë masë, gjykata do t'i marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit, e në veçanti peshën e veprës së kryer, kohën që ka kaluar nga kryerja e saj, sjelljen e kryerësit dhe qëllimin e kësaj mase edukuese.

(3) Personit të moshës madhore për veprim që me ligj është paraparë si veprë penale që e ka kryer si fëmijë mbi moshën 16 vjet, mund t'i shqiptohet masë përkatëse e mbikëqyrjes së përfuruar ose masa edukuese e entit, dënimi ose masa alternative. Gjatë vlerësimit nëse edhe cila nga këto sanksione do të shqiptohet, gjykata do t'i marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit, e në veçanti peshën e veprës së kryer, kohën që ka kaluar nga kryerja e saj, sjelljen e kryerësit, si dhe qëllimin që duhet të arrihet me këto sanksione.

(4) Me përjashtim nga paragrafi (3) i këtij neni, personit të moshës madhore që në kohën e gjykimit i ka mbushur 21 vjet, gjykata mundet në vend të burgut për fëmijë, t'i shqiptojë burgim ose dënim me kusht. Dënimi me burg i shqiptuar në këtë rast lidhur me rehabilitimin, shlyerjen e dënimit dhe pasojat juridike nga dënimi, kanë veprim të njëjtë juridik si dhe dënimi me burg për fëmijë.

Shqiptimi i masave edukuese personave më të rinj të moshës madhore

Neni 70

(1) Kryerësit që si person më i ri i moshës madhore ka kryer veprim që me ligj është paraparë si veprë penale, e në kohën e gjykimit nuk i ka mbushur 21 vjet, gjykata mund t'i shqiptojë masë përkatëse të mbikëqyrjes së përfuruar ose masë të entit, nëse duke pasur parasysh personalitetin e tij dhe rrethanat në të cilat është kryer vepra, mund të pritët se edhe me masën edukuese do të arrihet qëllimi që do të ishte realizuar me shqiptimin e dënimit.

(2) Personit më të ri të moshës madhore të cilit i është shqiptuar masa edukuese, gjykata me kushte të parapara me këtë ligj, mund t'i shqiptojë edhe masë të sigurisë.

(3) Masa edukuese e shqiptuar mund të zgjasë më së shumti deri në mbushjen e moshës 23 vjet të kryerësit.

Kreu i dhjetë

Veprimi i sanksioneve për fëmijë, rehabilitimi dhe parashkrimi

1. Veprimi i sanksioneve për fëmijë

Neni 71

Sanksionet e shqiptuara nga nenet 69 dhe 70 të këtij ligji nuk tërheqin pasoja juridike që përbëhen në ndalimin e fitimit të të drejtave të caktuara.

2. Evidenca e sanksioneve të shqiptuara

Neni 72

(1) Evidencë të sanksioneve të shqiptuara fëmijës dhe personit më të ri të moshës madhore nga nenet 69 dhe 70 të këtij ligji, mban gjykata kompetente sipas vendlindjes.

(2) Gjykata kompetente nga paragrafi (1) i këtij neni, është e obliguar që më së voni deri në ditën e pestë të muajit të dorëzohet evidencë të sanksioneve të shqiptuara për muajin paraprak, fëmijës dhe personit më të ri të moshës madhore për veprime që me ligj janë paraparë si veprë penale dhe sanksione kundërvajtëse në Gjykatën Themelore Shkupi I Shkup, që mban Regjistër unik për Republikën e Maqedonisë.

(3) Në Regjistrin unik futen edhe të dhëna të marra nga gjykata kompetente nga paragrafi (1) i këtij neni për sanksione të shqiptuara për veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale dhe sanksione kundërvajtëse për fëmijë dhe person më të ri të moshës madhore i lindur jashtë vendit ose me vendlindje të panjohur.

(4) Të dhëna për sanksionet e shqiptuara mund t'i jepen vetëm gjykatës, prokurorit publik dhe institucioneve që merren me mbrojtjen e fëmijëve, lidhur me procedurën e re që udhëhiqet ndaj fëmijës ose personit më të ri të moshës madhore për veprim të kryer që me ligj është paraparë si veprë penale ose kundërvajtje.

Neni 73

(1) Të dhënat për masat e shqiptuara qortim ose dërgim në qendër të fëmijëve, masat e mbikëqyrjes së përfuruar dhe sanksionet kundërvajtëse fshihen nga evidenca kur do të kalojë një vit nga zbatimi ose parashkrimi i tyre, nëse fëmija ose personi më i ri i moshës madhore në atë afat nuk kryen veprim të ri që me ligj është paraparë si veprë penale ose kundërvajtje.

(2) Të dhënat për gjykim me kusht me mbikëqyrje të mbrojtur fshihen nga evidenca pas një viti nga kalimi i kohës për kontroll, nëse fëmija ose personi më i ri i moshës madhore në atë afat nuk kryen veprë të re që është e paraparë me ligj si veprë penale.

(3) Të dhënat për masat e shqiptuara nga enti, dënimi në para si dhe masat alternative fshihen nga evidenca kur do të kalojë një vit nga zbatimi ose parashkrimi i tyre, nëse

fëmija ose personi më i ri i moshës madhore në atë afat nuk kryen veprim të ri që është paraparë me ligj si vepër penale ose kundërvajtje.

(4) Të dhënat për dënimin e shqiptuar me burg për fëmijë fshihen nga evidenca kur do të kalojnë pesë vite nga dita e dënimit të mbajtur, të parashkruar ose të falur, nëse në atë afat fëmija ose personi më i ri i moshës madhore nuk kryen veprim tjetër që me ligj është paraparë si vepër penale.

(5) Kur plotësohen kushtet e përcaktuara në paragrafët prej (1) deri në (4) të këtij neni, të dhënat për sanksionet e shqiptuara fshihen nga evidenca, kurse të gjitha dokumentet asgjësohen me fuqi ligjore.

3. Parashkrimi i zbatimit të sanksioneve

Neni 74

(1) Dënimi me burg për fëmijë nuk mund të zbatohet kur do të kalojnë:

- dhjetë vite nga gjykimi me burg për fëmijë mbi pesë vjet,
- pesë vite nga gjykimi me burg për fëmijë mbi tre vjet dhe
- tre vite nga gjykimi me burg për fëmijë deri në tre vjet.

(2) Parashkrimi i zbatimit të dënimit në para krijohet kur të kalojnë dy vjet nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit me të cilin është shqiptuar ai dënim.

(3) Parashkrimi i zbatimit të dënimeve për ndalim të drejtimit të automjetit motorik dhe dëbimin e të huajit nga vendi, krijohet kur do të kalojë koha për të cilën janë shqiptuar ato dënime, e nëse dëbimi është i shqiptuar përgjithmonë, kur do të kalojnë pesë vjet nga shqiptimi i tij.

(4) Parashkrimi i zbatimit të masës alternative për punë me dobi të përgjithshme, masave të sigurisë dhe sanksioneve kundërvajtëse, krijohet kur do të kalojë një vit nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit me të cilin ato janë shqiptuar.

(5) Parashkrimi i zbatimit të masës edukuese nga entet, dërgimi në shtëpi edukuese përmirësuese, krijohet kur do të kalojnë pesë vjet nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit me të cilin është shqiptuar ajo masë edukuese.

(6) Parashkrimi i zbatimit të masës së entit për dërgimin e fëmijës në institucion edukues dhe të masave të mbikëqyrjes së përforcuar, krijohet kur do të kalojnë tri vite nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit me të cilin janë shqiptuar ato masa edukuese.

(7) Parashkrimi i zbatimit të masës disiplinore edukuese dërgim në qendër për fëmijë, krijohet kur do të kalojnë gjashtë muaj nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit me të cilin është shqiptuar kjo masë edukuese.

Pjesa e katërt PROCEDURA NDAJ FËMIJËVE

Kreu i njëmbëdhjetë Procedura për zbatimin e masave të bindjes

1. Kushte për ngritjen e procedurës

Neni 75

(1) Pas kallëzimit për veprim që me ligj është paraparë si vepër penale e kryer nga fëmija mbi 14 vjet, për të cilën është përcaktuar dënim në para ose dënim me burgim deri në tre vjet, prokurori kompetent publik mundet që:

- të mos ngritë procedurë para gjykatës edhe pse ekzistojnë dëshmi se e ka kryer veprimin që me ligj është paraparë si vepër penale, nëse konsideron se nuk do të ishte e përshtatshme të udhëhiqet procedurë duke marrë parasysh natyrën e veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale dhe rrethanat në të cilat është kryer, jetën e mëparshme të fëmijës dhe cilësitë e tij personale, si dhe kur zbatimi i dënimit dhe masës edukuese është në rrjedhë,

- kushtimisht ta prolongojë ngritjen e procedurës para gjykatës në kohë prej gjashtë muajsh me kusht që në këtë afat të mos kryejë veprim tjetër që me ligj është paraparë si vepër penale dhe ta kompensojë dëmin ose në mënyrë tjetër t'i përmirësojë pasojat e dëmshme të shkaktuara me kryerjen e veprës dhe

- të mos ngritë procedurë nëse në bazë të raportit të qendrës konstaton se është arritur marrëveshje ndërmjet fëmijës dhe familjes së tij dhe të dëmtuarit për kthimin e dobisë pronësore, kompensimin e dëmit ose përmirësimin e pasojave të dëmshme nga vepra.

(2) Vendimet nga paragrafi (1) i këtij neni prokurori publik mund t'i miratojë kur do të vlerësojë se rasti është i qartë, kur e ka informuar fëmijën dhe përfaqësuesin e tij ligjor për pasojat e vendimit dhe kur për këtë ekziston pëlqim nga fëmija dhe përfaqësuesi i tij ligjor, mbrojtësi dhe i dëmtuari, me raport të marrë paraprakisht nga qendra.

(3) Për përcaktimin e pajtueshmërisë, prokurori publik me ftesë i thirr personat nga paragrafi (2) i këtij neni. Mosardhja e tyre kur janë ftuar me rregull konsiderohet si shprehje e mospajtimit.

(4) Qendra është e obliguar që me kërkesë të prokurorit publik më së voni në afat prej një muaj t'i dorëzojë raport në të cilin krahas rrethanave tjera që kanë të bëjnë me personalitetin e fëmijës dhe sjelljen e tij, duhet të përmbahet mendimi dhe propozimi lidhur me miratimin e vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Para miratimit të vendimit prokurori publik mund të kërkojë raport të veçantë nga Ministria e Punëve të Brendshme për rrethanat në të cilat është kryer vepra penale.

(6) Procedura e ndërmjetësimit dhe barazimit përfshihet nëse vepra penale ka pasur si pasojë vdekjen e ndonjë personi.

Neni 76

(1) Me përjashtim, krahas masave nga neni 75 i këtij ligji, për veprime që me ligj janë të parapara si vepra penale për të cilat është përcaktuar dënim me burg deri në pesë vite, prokurori publik mundet që në afat prej 30 ditësh të vendosë që të mos ngritë procedurë edhe pse ekzistojnë dëshmi se fëmija e ka kryer veprimin që me ligj është paraparë si vepër penale, nëse konsideron se nuk do të ishte e përshtatshme që të udhëhiqet procedurë duke pasur parasysh natyrën e veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale dhe rrethanat në të cilat është kryer, jetën e mëparshme të fëmijës dhe personalitetin e tij.

(2) Për përcaktimin e rrethanave nga paragrafi (1) i këtij neni, prokurori publik është i obliguar që të kërkojë njoftim nga prindi ose prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës, nga persona dhe institucione tjera, e kur kjo është e nevojshme mundet që këta persona dhe fëmijën t'i thirrë në prokurorinë publike për njoftim të drejtpërdrejtë. Në afatin nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të kërkojë mendim nga qendra për përshtatshmërinë e ngritjes së procedurës ndaj fëmijës.

(3) Nëse për miratimin e vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të analizohen cilësitë personale të fëmijës, prokurori publik mundet në pajtim me qendrën ta dërgojë fëmijën në vendpranim ose në institucion për pyetje ose edukim, që mund të zgjasë më së shumti një muaj.

(4) Kur vijon zbatimi i dënimit ose sanksionit tjetër, prokurori publik mund të vendosë që të mos kërkojë ngritjen e procedurës për veprim tjetër që me ligj është paraparë si vepër penale të fëmijës, nëse duke pasur parasysh peshën e këtij veprimi që me ligj është paraparë si vepër penale, si dhe dënimin, ose sanksionin që zbatohet, nuk do të kishte qëllim ngritja e procedurës dhe shqiptimi i sanksionit për atë vepër.

(5) Kur prokurori publik në rastet nga paragrafët (1) dhe (4) të këtij neni konstaton se nuk është e përshtatshme që të ngritet procedurë ndaj fëmijës, për këtë do ta njoftojë

të dëmtuarin me theksimin e shkaqeve për të cilat nuk e ka ngritur procedurën. I dëmtuari mundet në afat prej tetë ditësh të kërkojë nga këshilli për fëmijë të vendosë për ngritjen e procedurës.

Neni 77

(1) Vendimi nga neni 75 i këtij ligji ka formë të aktvendimit. Pjesëmarrësit që kanë dhënë pëlqim për vendimin konsiderohet se kanë hequr dorë nga ankesa ndaj aktvendimit.

(2) Aktvendimi për prolongimin me kusht të procedurës së miratuar nga prokurori publik ose gjykata, regjistrohet në evidencën e tyre dhe fshihet nga evidenca pas skadimit të kohës së prolongimit.

2. Procedura për zbatimin e masave për bindje me fëmijë kryerës të veprimeve që me ligj janë paraparë si kundërvajtje

Neni 78

Në procedurë kundërvajtëse ndaj fëmijës në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat për procedurën e zbatimit të masave për bindje me fëmijë kryerës të veprimeve që me ligj janë paraparë si kundërvajtje, sipas Ligjit për kundërvajtje.

Kreu i dymbëdhjetë

Procedura e ndërmjetësimit Kushte për ndërmjetësim

Neni 79

(1) Pas kallëzimit për veprim që me ligj është paraparë si vepër penale dhe për të cilën është paraparë dënim me burg deri në pesë vite, prokurori publik kompetent pas informimit dhe pëlqimit paraprak me shkrim të fëmijës dhe përfaqësuesit të tij ligjor, mbrojtësit dhe të dëmtuarit, mund t'i udhëzojë palët në procedurë të ndërmjetësimit.

(2) Në rast kur është ngritur procedurë gjyqësore, gjykata kompetente për fëmijë, mundet për shkaqe të përshtatshme të e me pëlqim paraprak me shkrim të fëmijës dhe përfaqësuesit të tij ligjor, mbrojtësit dhe të dëmtuarit deri në përfundimin e shqyrtimit kryesor me aktvendim ta ndërpresë procedurën dhe t'i dërgojë palët në procedurë të ndërmjetësimit.

(3) Palët janë të obliguara që ta dorëzojnë pëlqimin me shkrim nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni te prokurori publik ose në gjykatën për fëmijë në afat prej tri ditësh nga dita kur është propozuar ngritja e procedurës së ndërmjetësimit. Nëse në afatin e përcaktuar palët nuk dorëzojnë pëlqim me shkrim, konsiderohet se propozimi për ndërmjetësim nuk është pranuar.

(4) Dërgimi në ndërmjetësim përjashtohet për veprime që me ligj janë të parapara si vepra penale kundër moralit gjinor dhe lirisë gjinore dhe formave në baza gjinore të dhunës mbi personat femra, e në pajtim me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

Caktimi i ndërmjetësuesit

Neni 80

(1) Në afat prej tri ditësh nga pëlqimi i dorëzuar me shkrim, palët me marrëveshje caktojnë ndërmjetësues nga Lista e ndërmjetësuesve në gjykatën kompetente për fëmijë dhe e njoftojnë prokurorin publik, ose gjykatën për fëmijë.

(2) Nëse palët nuk merren vesh, prokurori publik, ose gjykata obligohet që të caktojë ndërmjetësues nga Lista e ndërmjetësuesve në afat prej tri ditësh dhe t'i njoftojë palët.

Kohëzgjatja e procedurës së ndërmjetësimit

Neni 81

Afati për përfundimin e procedurës së ndërmjetësimit është më së shumti deri në 45 ditë nga dita e dorëzimit të pëlqimit me shkrim te organi kompetent. Nëse në këtë afat nuk kryhet procedura e ndërmjetësimit, lënda kthehet te prokurori publik, ose procedura gjyqësore vazhdon aty ku është ndërprerë.

Ndërmjetësuesi

Neni 82

(1) Ndërmjetësues është person fizik i aftë për punë që u ndihmon palëve që të arrijnë marrëveshje, pa të drejtë që të imponojë zgjidhje për kontestin, në pajtim me parimet e vullnetarizmit, neutralitetit dhe paanshmërisë, besueshmërisë, transparencës në ndërmjetësim, barazisë së palëve, qasjes së informatave për ndërmjetësim, efikasitetit dhe drejtësisë.

(2) Ndërmjetësuesi mund të jetë avokat, jurist i diplomuar – specialist, punëtor social, pedagog, psikolog ose person me profesion tjetër që ka kryer trajnimin për ndërmjetësues të fëmijëve dhe që i plotëson kushtet në vijim:

- të ketë të kryer arsimin e lartë VII/1 ose 300 kredi të fituara sipas Sistemit Evropian për transfer të kredive (SETK),
- të ketë së paku pesë vite përvojë në punë me fëmijë,
- të mos i është shqiptuar ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës gjatë kohës derisa vlen i njëjti,
- të ketë certifikatë të lëshuar ose të pranuar nga Ministria e Drejtësisë për trajnim të realizuar sipas Programit për trajnimin e ndërmjetësuesve dhe
- të jetë i regjistruar në Listën e ndërmjetësuesve.

Zbatimi i procedurës së ndërmjetësimit

Neni 83

(1) Ndërmjetësuesi në marrëveshje me palët do t'i përcaktojë terminet për mbajtjen e ndërmjetësimit.

(2) Prezenca e palëve gjatë procedurës së ndërmjetësimit është e detyrueshme.

(3) Para fillimit të procedurës për ndërmjetësim, ndërmjetësuesi është i obliguar që t'i njoftojë palët me parimet, rregullat dhe shpenzimet e procedurës.

(4) Në zbatimin e procedurës së ndërmjetësimit, ndërmjetësuesi do t'i respektojë parimet e ndërmjetësimit, duke i marrë parasysh të gjitha rrethanat e lëndës, interesat e palëve dhe nevojën për zgjidhjen e shpejtë dhe të përhershme të kontestit.

(5) Ndërmjetësuesi mund të komunikojë me palët së bashku ose ndaras.

(6) Informatat që ndërmjetësuesi i merr nga cilado palë në procedurë, mundet t'ia zbulojë palës tjetër, përveç atyre për të cilët pala do të përcaktojë se janë të besueshme.

(7) Palët dhe ndërmjetësuesi, nëse nuk merren vesh ndryshe, munden në çfarëdo kohe gjatë procedurës të paraqesin propozime të tyre për marrëveshjen me të cilën do ta zgjidhin kontestin.

(8) Në rastet nga paragrafi (7) i këtij neni, secilës palë i jepet mundësi që të prononcohet për propozimet.

Përfundimi i procedurës së ndërmjetësimit

Neni 84

(1) Procedura e ndërmjetësimit përfundon:

- me lidhjen e marrëveshjes me shkrim nga ana e ndërmjetësuesit dhe palëve për pëlqimin e arritur për kompensimin e dëmit material dhe satisfaksionit moral,

- me deklaratë me shkrim të ndërmjetësuesit, pas konsultimeve me palët se nuk janë të arsyeshme tentimet e mëtejshme për ndërmjetësim, deri në ditën e parashtrimit të deklaratës dhe

- me skadimin e afatit të paraparë për përfundimin e procedurës së ndërmjetësimit.

(2) Palët mundën që në çfarëdo kohe të heqin dorë nga procedura e ndërmjetësimit pa i theksuar me këtë rast shkaqet për këtë. Heqja dorë do të konsiderohet nga dita e parashtrimit të deklaratës për dorëheqje.

(3) Ndërmjetësuesi do ta ndërpresë procedurën e ndërmjetësimit nëse konsideron se është arritur marrëveshje që është e paligjshme ose e papërshtatshme për realizim.

(4) Marrëveshjen e nënshkruar me shkrim, prokurori publik, ose gjykata e vërteton me aktvendim me të cilin njëkohësisht konstaton se procedura është ndërprerë.

(5) Nëse prokurori publik, ose gjykata nuk e pranon marrëveshjen, kur do të vlerësojë se nuk janë plotësuar kushtet ligjore për ndërmjetësim ose qëllimet e tij, atëherë procedura vazhdon aty ku është ndërprerë.

Neni 85

(1) Në procedurën e ndërmjetësimit që udhëhiqet sipas dispozitave të këtij ligji, në mënyrë adekuate do të zbatohen dispozitat e Ligjit për ndërmjetësim.

(2) Shpenzimet e ndërmjetësuesit janë në llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, sipas Listës tarifore për shpërbllimin dhe kompensimin e shpenzimeve të ndërmjetësuesve, pas përcaktimit të shpenzimeve nga prokurori publik, ose gjykata që i ka dërguar palët e procedurës në ndërmjetësim.

Kreu i trembëdhjetë

Dispozita të përgjithshme të procedurës për fëmijë dhe kompetenca e gjykatës

1. Dispozita të përgjithshme

Neni 86

(1) Në procedurë ndaj fëmijës për veprim që me ligj është parapara si vepër penale ose kundërvajtje, nëse me ligj nuk është përcaktuar ndryshe, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat e Ligjit për procedurë penale dhe Ligjit për kundërvajtje.

(2) Dispozitat e këtij ligji zbatohen edhe në procedurë ndaj personave që kanë kryer veprim që me ligj është parapara si vepër penale si fëmijë, e në kohën e ngritjes së procedurës, ose gjykimit i kanë mbushur 21 vjet, si dhe në procedurë ndaj fëmijës në rrezik mbi 14 vjet që nuk i ka mbushur 21 vjet, nëse deri në fillimin e shqyrtimit kryesor vërtetohet se atij personi mund t'i shqiptohen sanksione për fëmijë.

Neni 87

Kur gjatë procedurës, do të konstatohet se fëmija në kohën e kryerjes së veprës që me ligj është e paraparë si vepër penale nuk i ka mbushur 14 vjet, procedura do të ndërpritet dhe për këtë do të njoftohet qendra, që më tutje vepron në pajtim me nenet prej 24 deri 32 të këtij ligji.

Neni 88

(1) Fëmija që ngarkohet me veprim që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje, ka të drejtë për gjykim të drejtë në afat të arsyeshëm, para gjykatës së pavarur e të paanshme të themeluar me ligj, me të gjitha garancitë për të drejtat që i ka i akuzuari në procedurë penale ose kundërvajtje sipas Ligjit për procedurë penale, Ligjit për kundërvajtje dhe këtij ligji.

(2) Procedura ndaj fëmijëve është urgjente kur bëhet fjalë për veprim që me ligj është paraparë si vepër penale dhe sipas rregullës nuk mund të zgjasë më shumë se një vit

nga dita e pranimi të lëndës në gjykatë deri në miratimin e vendimit të shkallës së parë, përveç veprimeve që me ligj janë paraparë si vepra penale për të cilat është përcaktuar dënim me burg prej së paku katër vitesh, kur procedura nuk mund të zgjasë më shumë se një vit e gjashtë muaj, ose kur bëhet fjalë për veprim që me ligj është paraparë si kundërvajtje, jo më gjatë se nëntë muaj.

(3) Kur fëmija nuk është i kapshëm, gjykata miraton aktvendim për ndërprerjen e procedurës. Në këtë rast afatet nga paragrafi (2) i këtij neni pushojnë të rrjedhin për kohën që ka qenë i pakapshëm, por jo më gjatë se deri në mbushjen e moshës 27 vjet të kryerësit.

(4) Procedura ndërpritet me detyrë zyrtare.

Neni 89

Në procedurë për veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale, paditës i autorizuar është vetëm prokurori publik.

Neni 90

(1) Mbrojtja e fëmijës në të gjitha fazat e procedurës gjyqësore është e detyrueshme.

(2) Mbrojtësin nga radhët e avokatëve e emëron gjykata me detyrë zyrtare, nëse vet fëmija ose përfaqësuesi i tij ligjor nuk siguron mbrojtës, e në rastet kur fëmija dhe prindi/ët, ose tutori/ët e tij, nuk janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet për avokatin, shpenzimet janë në llogari të buxhetit gjyqësor.

(3) Konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet për avokat, nëse realizojnë të hyra të përgjithshme mujore më të vogla se neto rroga mujore mesatare në Republikën e Maqedonisë, për çfarë duhet të dorëzojnë vërtetim për të hyrat e përgjithshme mujore të lëshuar nga organi kompetent ose organizata, më së voni në afat prej pesë ditëve të punës nga dita e njoftimit të marrë për dokumentacionin e nevojshëm. Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk dorëzojnë vërtetim të këtillë do të konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet e avokatit.

(4) Fëmijës mundet edhe në procedurë kundërvajtje të caktotet mbrojtës me detyrë zyrtare nga radhët e avokatëve dhe nëse gjykatësi për fëmijë vendos se kjo është e domosdoshme, në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni.

(5) Nëse gjykatësi vendos se ka nevojë për mbrojtës, lidhur me shpenzimet e avokatit zbatohen dispozitat nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni.

Neni 91

(1) Gjykata dhe organet tjera që marrin pjesë në procedurë janë të obliguar që të sigurojnë mbrojtjen e privatësisë së fëmijës dhe familjes së tij.

(2) Kur gjykohet fëmija, gjithmonë përjashtohet publiku.

Neni 92

(1) Fëmija mund të merret në pyetje vetëm në prezencë të mbrojtësit të tij.

(2) Prindi/ët, ose tutori/ët mund të marrin pjesë në të gjitha veprimet gjatë tërë procedurës, përveç nëse gjykata vlerëson se prezenca e atillë mund të ketë pasoja të dëmshme mbi zhvillimin e tij.

(3) I dëmtuari dhe i autorizuari i tij mund të marrin pjesë në të gjitha veprimet gjatë procedurës, përveç kur gjykata vlerëson se prania e tyre mund të ketë ndikim të dëmshëm mbi fëmijën.

(4) Gjykata mund të lejojë që në shqyrtimin kryesor të marrin pjesë edhe persona që merren me mbrojtjen dhe edukimin e fëmijëve, persona për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve pranë avokatit të popullit, persona të afërt të fëmijës, përfaqësues të organizatave për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve si dhe punëtorë shkencorë.

Neni 93

(1) Fëmija nuk mund të gjykohet në mungesë. Gjatë parashtrimit të argumenteve të veçanta ose të fjalimit të palëve, gjykata mund të urdhërojë që fëmija të largohet nga shqyrtimi.

(2) Gjatë marrjes së veprimeve ku është prezent fëmija e veçanërisht gjatë marrjes së tij në pyetje, organet që marrin pjesë në procedurë janë të obliguar që të veprojnë me kujdes, duke marrë parasysh zhvillimin shpirtëror, ndjeshmërinë dhe vetitë personale të fëmijës, që të mos ndikojë dëmshëm mbajtja e procedurës në zhvillimin e fëmijës.

(3) Fëmija merret në pyetje në mënyrë që i përgjigjet moshës së tij, rrethanave të rastit dhe gjendjes së tij psikofizike.

Neni 94

Askush nuk mund të lirohet nga detyra për të dëshmuar për rrethanat e nevojshme për vlerësimin e zhvillimit shpirtëror të fëmijës, për njohjen e personalitetit të tij dhe rrethanave në të cilat jeton.

Neni 95

(1) Kur fëmija në kryerjen e veprës që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje ka marrë pjesë së bashku me person të moshës madhore, procedura ndaj tij do të ndahet dhe do të zbatohet sipas dispozitave të këtij kreu.

(2) Procedura ndaj fëmijës mund të bashkohet me procedurën kundër personit të moshës madhore dhe të zbatohet sipas dispozitave të përgjithshme të Ligjit për procedurë penale, vetëm nëse bashkimi i procedurës është i domosdoshëm për qartësimin e gjithanshëm të çështjeve. Aktvendim për këtë merr gjykata për fëmijë, me propozim të arsyetuar nga prokurori publik.

(3) Kundër aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni lejohet ankesë.

(4) Kur zbatohet procedurë unike për fëmijë dhe për kryerës të moshës madhore, ndaj fëmijës do të zbatohen dispozitat e këtij ligji kur në shqyrtimin kryesor të qartësohen çështjet lidhur me fëmijën, nëse zbatimi i tyre nuk është në kundërshtim me mbajtjen e procedurës së bashkuar.

Neni 96

Kur personi ka kryer ndonjë veprim që me ligj është paraparë si vepër penale si fëmijë, e ndonjë si person i moshës madhore, do të zbatohet procedurë unike sipas Ligjit për procedurë penale para këshillit që i gjykon personat e moshës madhore.

Neni 97

(1) Në procedurë ndaj fëmijëve qendra ka të drejtë të njoftohet me rrjedhën e procedurës, gjatë procedurës të japë propozime dhe t'i potencojë faktet që kanë të bëjnë me personalitetin dhe rrethanat ku jeton dhe zhvillohet fëmija, e që janë me rëndësi për miratimin e vendimit të drejtë.

(2) Për çdo ngritje të procedurës ndaj fëmijës, organi i autorizuar për ngritjen e procedurës kundërvajtëse do ta njoftojë qendrën kompetente.

Neni 98

(1) Fëmija thirret përmes prindit/ëve, ose tutorit/ëve, përveç nëse kjo nuk është e mundur për shkak të nevojës për veprim urgjent ose nga rrethana tjera.

(2) Prindi/ët, përfaqësuesi ligjor, ose organi i kujdestarisë në mënyrë të detyrueshme dhe menjëherë, e më së voni për dy orë njoftohen për thirrjen e fëmijës.

(3) Dorëzimi i vendimeve dhe shkresave tjera fëmijës kryhet në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale dhe Ligjit për kundërvajtje, me atë që fëmijës nuk i dorëzohen shkresa me vendosje në tabelën e shpalljeve të gjykatës.

(4) Dorëzimi është i rregullt nëse vendimi dorëzohet te avokati, ose prindi/ët, ose tutori/ët.

Neni 99

(1) Pa leje të gjykatës nuk guxon të publikohet rrjedha e procedurës ndaj fëmijës as vendimi i marrë në atë procedurë.

(2) Mund të publikohet vetëm ajo pjesë e procedurës, ose ajo pjesë e vendimit për të cilën ka leje, por në këtë rast nuk guxon të theksohen emri i fëmijës dhe të dhëna tjera në baza të të cilave mund të konkludohet se për cilin fëmijë bëhet fjalë.

Neni 100

Organet që marrin pjesë në procedurë ndaj fëmijës, si dhe organet dhe institucionet tjera nga të cilat kërkohen njoftime, raporte ose mendime, janë të obliguar që të njëjtat t'i dorëzojnë në afat sa më të shkurtër të mundshëm, por jo më gjatë se 20 ditë.

2. Gjykata kompetente

Neni 101

(1) Seksionet e specializuara gjyqësore për kriminalitetin e fëmijëve të formuara në gjykata themelore me kompetencë të zgjeruar, përbëhen nga gjykatës për fëmijë, këshilla për fëmijë dhe këshilltarë për fëmijë.

(2) Gjykatësi për fëmijë e zbaton procedurën përkatëse, miraton vendime në pajtim me nenin 86 të këtij ligji, kryeson me këshillin për fëmijë dhe kryen punë tjera të përcaktuara me këtë ligj.

(3) Gjykatësi për fëmijë, prokurori publik, avokati dhe personat e autorizuar zyrtarë nga Ministria e Punëve të Brendshme, së paku pesë ditë gjatë vitit ndjekin trajnim të specializuar për drejtësi për fëmijë në vend dhe jashtë vendit.

Neni 102

(1) Këshilli për fëmijë në gjykatën themelore përbëhet nga gjykatësi për fëmijë dhe dy gjykatës-porotë. Gjykatësi për fëmijë është kryetar i këshillit.

(2) Gjykatësit-porotë zgjidhen nga radhët e punëtorëve të arsimit, psikologëve, pedagogëve, punëtorëve socialë dhe personave tjerë që kanë përvojë në edukimin dhe arsimimin e të rinjve.

(3) Këshilli për fëmijë në gjykatën themelore vendos në shkallë të parë në procedurë për veprime që me ligj janë të parapara si vepra penale.

(4) Në gjykatën themelore formohet këshilli penal për fëmijë që vendos për ankesat kundër aktvendimeve të gjykatësit për fëmijë edhe në rastet e parapara me këtë ligj, i përbërë nga tre gjykatës që e kanë ndjekur trajnimin për delikuençë të fëmijëve.

(5) Në këshillin penal nga paragrafit (4) i këtij neni nuk mund të marrë pjesë gjykatësi për fëmijë, që ka miratuar aktvendim kundër të cilit është parashtruar ankesë.

(6) Këshilli për fëmijë i gjykatës së apelit, i përbërë nga gjykatësi për fëmijë dhe dy gjykatës tjerë, vendos për ankesat kundër vendimeve të këshillit për fëmijë të gjykatës themelore, si dhe në raste tjera të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 103

(1) Në Gjykatën Supreme të Republikës së Maqedonisë formohet këshill për fëmijë i përbërë prej pesë gjykatësve.

(2) Këshilli për fëmijë vendos për këshilla juridike të rregullta dhe të jashtëzakonshme të parapara në këtë ligj dhe e përcjell e punon në avancimin e praktikës gjyqësore në këtë sferë dhe përpilon analiza.

Neni 104

(1) Në seksionet e specializuara gjyqësore për drejtësi për fëmijë, të formuara në gjykata themelore me kompetencë të zgjeruar, për kryerjen e punëve profesionale, kryetari i gjykatës cakton nga një punëtor social, pedagog ose psikolog me propozim të qendrës.

(2) Vendim për numrin, detyrat e punës dhe mënyrën e përfshirjes së personave profesionalë nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton kryetari i gjykatës.

(3) Punëtorët profesionalë nga paragrafi (1) i këtij neni u ndihmojnë gjykatësit për fëmijë dhe këshillit për fëmijë në udhëheqjen e procedurës përgatitore dhe shqyrtimit, japin mendime profesionale lidhur me vendimin e gjykatës dhe sanksionin që do të duhej të shqiptohet në rastin konkret, i ndihmojnë gjykatës në mbikëqyrjen e zbatimit të sanksioneve të shqiptuara dhe japin propozime për ndërprerjen e zbatimit ose zëvendësimit të një sanksioni me tjetër.

Neni 105

(1) Për procedurën ndaj fëmijës kompetent vendor sipas rregullës është gjykata e vendbanimit të tij, e nëse fëmija nuk ka vendbanim të përhershëm ose nëse ai është i panjohur, gjykata e vendqëndrimit të fëmijës.

(2) Procedura mund të zbatohet para gjykatës së vendqëndrimit të fëmijës ose para gjykatës së vendit të kryerjes së veprimit që me ligj është paraparë si vepër penale ose kundërvajtje, në rastet kur është e qartë se para asaj gjykate procedura do të zbatohet pa prolongim.

Kreu i katërmbëdhjetë

Procedura ndaj fëmijëve për veprime të kryera që me ligj janë të parapara si vepra penale

1. Ngritja e procedurës

Neni 106

(1) Procedura ndaj fëmijës mbi 14 vjet për veprim që me ligj është paraparë si vepër penale ngritet vetëm me kërkesë të prokurorit publik.

(2) Për veprime që me ligj janë të parapara si vepra penale për të cilat ndiqet me propozim ose padi private, procedura mund të ngritet nëse i dëmtuari në afat prej tre muajsh nga zbulimi i veprës së kryer ose kryerësit, ka dhënë propozim për ngritjen e procedurës te prokurori publik kompetent.

(3) Nëse prokurori publik nuk dorëzon kërkesë për ngritjen e procedurës ndaj fëmijës, do ta njoftojë për këtë të dëmtuarin. I dëmtuari nuk mund ta ndërmarrë procedurën, ose nuk mund të parashtrojë padi private në gjykatë, por mundet në afat prej tetë ditësh nga pranimi i njoftimit të kërkojë që këshilli për fëmijë i gjykatës kompetente të vendosë për ngritjen e procedurës.

Neni 107

(1) Para se të vendosë nëse do të parashtrojë kërkesë për ngritjen e procedurës përgatitore, prokurori publik e dëgjon fëmijën në prani të prindit/ëve, ose tutorit/ëve të tij dhe mbrojtësit, përveç kur gjendja e tij psikofizike këtë nuk e lejon.

(2) Nëse fëmija dhe prindi/ët, ose tutori/ët e tij nuk marrin mbrojtës, prokurori publik me detyrë zyrtare nga lista avokatëve të dorëzuar nga Oda e avokatëve do t'i caktojë mbrojtës.

(3) Nëse procedura nuk vazhdohet para gjykatës, shpenzimet për avokatin i bartin prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës, e në rastet kur prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës nuk janë në gjendje që t'i paguajnë, ato janë në llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

(4) Konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet për avokat nëse realizon të hyra të përgjithshme mujore më të vogla se neto rroga mujore mesatare në Republikën e Maqedonisë, për çfarë duhet të dorëzojë vërtetim për të hyrat e përgjithshme mujore të dhënë nga organi kompetent, ose organizata, te qendra më së voni në afat prej pesë ditëve të punës nga dita e pranimit të njoftimit të marrë për dokumentacionin e

nevojshëm. Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk dorëzojnë vërtetim të këtillë do të konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet e avokatit.

Neni 108

(1) Kur janë të plotësuar kushtet për dënim të fëmijës në rrezik mbi 14 vjeç nga nenet 50 deri në 56 të këtij ligji, prokurori publik mundet që para se të parashtrojë kërkesë për ngritjen e procedurës përgatitore, t'i propozojë fëmijës, mbrojtësit të tij, prindit/ëve, ose tutorit/ëve që të ngritet procedura e veçantë për pranimin e përgjegjësisë dhe marrëveshje për shumën e dënimit. Propozim të këtillë prokurori publik mund të parashtrojë në rastet kur disponon me argumente të cilat padyshim tregojnë se fëmija është kryerësi i veprës penale, se është përgjegjës për veprën e kryer dhe se janë plotësuar kushtet për shqiptimin e dënimit.

(2) Në procedurën për marrëveshje prokurori publik do t'i mbledhë të gjitha raportet e nevojshme dhe dokumentet tjera për personalitetin e fëmijës dhe do të sigurojë pëlqim nga i dëmtuari.

(3) Nëse me propozimin pajtohet edhe i dëmtuari, prokurori publik i thirr në marrëveshje publike fëmijën, përfaqësuesin e tij ligjor, mbrojtësin, qendrën dhe të dëmtuarin. Nëse në marrëveshje arrihet pëlqim, përpilohet marrëveshje që e nënshkruajnë të gjithë pjesëmarrësit e pranishëm.

(4) Prokurori publik e dorëzon marrëveshjen te këshilli për fëmijë që mund ta pranojë marrëveshjen dhe të miratojë aktgjykim me të cilin do ta shqiptojë sanksionin e propozuar, kundër të cilit nuk lejohet ankesë. Nëse gjykata nuk e pranon marrëveshjen, e kthen lëndën te prokurori publik i cili është i obliguar që të parashtrojë kërkesë për ngritjen e procedurës përgatitore.

(5) Gjatë procedurës përgatitore, shkresat gjyqësore dhe deklaratat e fëmijës dhe mbrojtësit të tij të dhëna në procedurën për marrëveshje nuk guxojnë të përdoren si argumente dhe do të veçohen nga procedura gjyqësore.

(6) Prokurori publik nuk guxon të thirret në të dhënat dhe deklaratat e dhëna në procedurën për marrëveshje.

2. Procedura përgatitore

Neni 109

(1) Prokurori publik parashtrohet kërkesë për ngritjen e procedurës përgatitore te gjykatësi për fëmijë në gjykatën kompetente.

(2) Nëse gjykatësi për fëmijë nuk pajtohet me kërkesën e prokurorit publik, do të kërkojë që për këtë të vendosë këshilli penal për fëmijë i gjykatës themelore.

(3) Gjykatësi për fëmijë mundet organet e punëve të brendshme t'i urdhërojë të kryejnë bastisje të shtëpisë ose për marrjen e përkohshme të sendit ose veprime tjera në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale.

Neni 110

(1) Nëse gjykatësi për fëmijë pas marrjes në pyetje të fëmijës dhe marrjes së raportit për fëmijën dhe rrethanat e veprës nga qendra, vlerëson se nuk ka nevojë për zbatimin e veprimeve tjera të procedurës përgatitore, do ta parashtrojë lëndën para këshillit për fëmijë për zgjidhje përfundimtare në afat jo më të gjatë se tetë ditë. Qendra e dorëzon raportin në afat prej një muaji.

(2) Nëse këshilli për fëmijë vlerëson se nuk ka nevojë për zbatimin e veprimeve tjera në procedurë përgatitore, do të miratojë aktvendim me të cilin do ta kthejë lëndën te gjykatësi për fëmijë për plotësim në procedurë përgatitore.

Neni 111

(1) Me përjashtim të nenit 75 të këtij ligji, për veprim që me ligj është e paraparë si vepër penale për të cilën është përcaktuar dënim me burg deri në tri vite, prokurori

publik mundet që pas dëgjimit të fëmijës nga gjykatësi për fëmijë t'i parashatrojë propozim këshillit për fëmijë për të shqiptuar sanksion pa zbatimin e procedurës përgatitore, nëse rasti është qartësuar mjaftueshëm dhe të dhënat e mbledhura për personalitetin e fëmijës japin bazë të mjaftueshme për miratimin e vendimit.

(2) Këshilli për fëmijë miraton vendim për shqiptimin e masës dhe sanksioni tjetër edhe në bazë të konstatimit dhe mendimit të ekipit profesional të qendrës për rrethanat e veprës dhe personalitetin e fëmijës, me mendim për sanksionin që duhet t'i shqiptohet fëmijës. Qendra e dorëzon raportin të gjykata në afat prej 15 ditësh nga pranimi i kërkesës.

(3) Këshilli për fëmijë mundet sipas nevojës, të kërkojë nga qendra me kërkesë të arsyetuar plotësimin e konstatimit dhe mendimit në afat prej tetë ditësh nga pranimi i kërkesës.

(4) Nëse fëmija ose mbrojtësi i tij e kundërshtojnë propozimin e prokurorit publik, gjykatësi për fëmijë do të miratojë aktvendim për zbatimin e procedurës përgatitore ose të veprës në pajtim me nenin 109 paragrafi (2) të këtij ligji. Kundër vendimit të miratuar në pajtim me fëmijën dhe mbrojtësin e tij nuk lejohet ankesë. Me vendimin domosduhet të zgjidhet edhe kërkesa pronësore-juridike e të dëmtuarit, i cili vetëm në këtë pjesë ka të drejtë ankese të gjykata më e lartë.

(5) Këshilli për fëmijë nuk mundet në procedurën e paraparë në këtë nen të shqiptojë dënim me burg për fëmijë ose masa të entit.

Neni 112

(1) Në rastet nga nenet 109, 110 dhe 111 të këtij ligji, këshilli për fëmijë vendos në seancë pasi që paraprakisht do t'i mbledhë shkresat nga prokurori publik. Në seancë thirret edhe prokurori publik.

(2) Këshilli për fëmijë mund të vendosë që të mos mbahet procedurë përgatitore ose ndaj fëmijës të ngrihet procedurë para gjykatësit për fëmijë. Kundër vendimit të këshillit për fëmijë nuk lejohet ankesë.

(3) Kur këshilli do të vendosë që ndaj fëmijës të ngrihet procedurë para gjykatës për fëmijë, prokurori publik mund që të marrë pjesë në këtë procedurë dhe i ka tërë autorizimet që sipas këtij ligji i takojnë në procedurë.

Neni 113

(1) Në procedurë përgatitore ndaj fëmijës krahas fakteve që kanë të bëjnë me veprimet që me ligj janë parapara si vepra penale, në veçanti do të përcaktohen mosha e fëmijës, rrethanat e nevojshme për vlerësimin e zhvillimit të tij shpirtëror, do të hulumtohen mjedisi dhe rrethanat në të cilat ka jetuar fëmija dhe rrethanat tjera që kanë të bëjnë me personalitetin e tij.

(2) Për përcaktimin e rrethanave nga paragrafi (1) i këtij neni do të dëgjohen prindi/ët e fëmijës, ose tutori/ët e fëmijës dhe persona tjerë që mund t'i japin të dhënat e nevojshme. Për këto rrethana do të kërkohet raport nga qendra, e nëse ndaj fëmijës është zbatuar sanksion për veprim të kryer më herët që me ligj është e paraparë si vepër penale, do të merret raport për zbatimin e atij sanksioni.

(3) Të dhënat për personalitetin e fëmijës i mbledh gjykatësi për fëmijë, përmes qendrës në afat prej 30 ditësh.

(4) Kur për përcaktimin e gjendjes shëndetësore të fëmijës, të zhvillimit të tij shpirtëror, për veçoritë e tija psikike, aftësitë ose prirjet, është e nevojshme që fëmijën ta kontrollojë ekipi profesional, për këtë kontroll do të caktohen mjeku, psikologu dhe pedagogu që kontrollojnë mund ta kryejnë edhe në institucione të specializuara shëndetësore.

(5) Kontrolli nga ekipi profesional kryhet në afat prej 30 ditësh.

Neni 114

(1) Gjykatësi për fëmijë e përcakton mënyrën e realizimit të veprimeve të veçanta në pajtim me Ligjin për procedurën penale, duke mbajtur llogari për të drejtat e fëmijës gjatë procedurës, e sidomos për të drejtën e mbrojtjes, të drejtat e të dëmtuarit dhe mbledhjen e të gjitha argumenteve të nevojshme për vendimmarrje të drejtë.

(2) Në veprimet në procedurë përgatitore mund të marrë pjesë edhe prokurori publik.

(3) Pyetja e fëmijës, me vlerësim të gjykatësit do të kryhet me ndihmën e pedagogut, psikologut ose personit tjetër profesional.

(4) Gjykatësi për fëmijë mund të lejojë që gjatë veprimeve në procedurë përgatitore të marrë pjesë edhe përfaqësuesi nga qendra dhe prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës. Kur personat e theksuar marrin pjesë në këto veprime, mund të japin propozime dhe t'i parashatrojnë pyetje personit që merret në pyetje ose dëgjohet.

Neni 115

(1) Gjykatësi për fëmijë mund të përcaktojë që fëmija gjatë procedurës përgatitore përkohësisht të vendoset në institucion për arsim, kujdes dhe mbrojtje të fëmijëve, përveç institucionit kompetent për zbatimin e masave dhe sanksioneve ndaj fëmijëve, të vihet nën mbikëqyrje të qendrës ose të vendoset në familje përkujdesëse ose tjetër, nëse kjo është e nevojshme për dhënien e ndihmës, mbrojtjes ose kujdesit të fëmijës.

(2) Kundër aktvendimit për vendosje të përkohshme ose mbikëqyrje lejohet ankesë të këshilli penal për fëmijë i gjykatës themelore.

(3) Shpenzimet për vendosjen e fëmijës në institucionin nga paragrafi (1) të këtij neni paguhen paraprakisht nga mjetet e këshillit buxhetor dhe hyjnë në shpenzimet e procedurës.

Neni 116

(1) Thirrja e fëmijës për të cilin ekzistojnë baza për dyshim se ka kryer veprime që me ligj janë paraparë si vepra penale, për shkak të mbledhjes së informatave nga ana e Ministrisë së Punëve të Brendshme kryhet sipas dispozitave të këtij ligji, nëse me ligj tjetër nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Para fillimit të bisedës, fëmija njoftohet edhe me të drejtat dhe detyrat e tij të veçanta të parapara me këtë ligj.

(3) Biseda me fëmijën, detyrimisht mbahet në praninë e mbrojtësit të tij dhe prindit/ëve, ose përfaqësuesit ligjor.

(4) Para bisedës personi zyrtar është i obliguar që ta njoftojë fëmijën me arsyet për thirrjen dhe me të gjitha faktet që kanë të bëjnë me rastin që është lëndë e bisedës.

(5) Biseda me fëmijën mbahet në hapësira të veçanta adekuate për bisedë me fëmijë të asaj moshe dhe mund të zgjasë, nëse fëmija pranon të bisedojë më së shumti katër orë. Sipas nevojës biseda mundet në pajtim me fëmijën, të vazhdojë edhe ndonjë ditë tjetër, ose ditë tjera.

(6) Mbajtja e fëmijës në stacion policor mund të zgjasë më së shumti deri në 12 orë.

(7) Persona të autorizuar zyrtarë të Ministrisë së Punëve të Brendshme mund të mbajnë më së shumti deri në tetë orë, fëmijën e zënë në kryerjen e veprimit që me ligj është paraparë si kundërvajtje kundër rendit dhe qetësisë publike, nëse vendosja e rendit dhe qetësisë publike ose evitimi i rrezikimit nuk mund të arrihet në mënyrë tjetër ose kur është nën ndikimin e alkoolit, drogës ose substancave tjera psikotropike. Fëmijën që e ka dorëzuar organi i huaj i sigurisë për dërgim te organi kompetent shtetëror mund të mbahet më së shumti 12 orë.

(8) Për mbajtjen e fëmijës, me kushtet e parapara me ligj, personat zyrtarë të autorizuar të Ministrisë së Punëve të Brendshme janë të obliguar që menjëherë ta njoftojnë prokurorin publik kompetent, gjykatësin për fëmijë ose

gykatësin e procedurës paraprake, prindin/ët e ose tutorin/ët, mbrojtësin e tij dhe qendrën. Njoftimi në raste urgjente bëhet nëpërmjet telefonit, e për të njëjtin dorëzohet edhe njoftim me shkrim në afat prej 24 orësh.

(9) Gjatë mbajtjes nuk mund të mbahet bisedë pa praninë e mbrojtësit.

(10) Nëse fëmija ose prindi/ët, ose tutori/ët e tij nuk marrin mbrojtës, personat zyrtarë të Ministrisë së Punëve të Brendshme do të caktojnë mbrojtës nga lista e avokatëve e dorëzuar nga Oda e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë.

(11) Shpenzimet për mbrojtësin i bartin prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës. Shpenzimet e avokatit janë të llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë në pajtim dhe me kushte të parapara me Ligjin për ndihmë falas juridike, vetëm në rast kur prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje t'i paguajnë shpenzimet.

(12) Konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët nuk është në gjendje që t'i paguajë shpenzimet për avokat nëse realizon të hyra të përgjithshme mujore më të vogla se neto rroga mujore mesatare në Republikën e Maqedonisë, për çfarë duhet të dorëzojë vërtetim me të hyrat e përgjithshme mujore të dhënë nga organi kompetent, ose organizata më së voni në afat prej pesë ditëve nga dita e marrjes së njoftimit për dokumentacionin e nevojshëm. Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk dorëzojnë vërtetim të këtillë do të konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët janë në gjendje që t'i paguajnë shpenzimet e avokatit.

(13) Personat e autorizuar zyrtarë të Ministrisë së Punëve të Brendshme e mbajnë fëmijën në lokale adekuate për mbajtjen e fëmijës së moshës së tij, të ndryshme nga lokale për mbajtjen e personave të moshës madhore.

(14) Për mbajtjen përpilohet procesverbal në të cilin shënohen të gjitha të dhënat, për ditën dhe orën kur fëmija është mbajtur, shkaqet e mbajtjes, koha kur është këshilluar për të drejtat e tij, gjendjen psikofizike në momentin e mbajtjes së tij, koha kur është biseduar me të, konstatimi i personave zyrtarë për ekzistimin e lëndimeve të dukshme trupore dhe koha e ndërprerjes së mbajtjes. Procesverbalin e nënshkruajnë fëmija dhe prindi/ët, ose tutori/ët e tij, si dhe mbrojtësi.

(15) Mbajtjen më gjatë se gjashtë orë domosdo duhet ta miratojë nëpunësi për pranim në stacion të përcaktuar e të pajisur të veçantë policor.

(16) Fëmija i mbajtur doemos duhet që pa prolongim, e më së voni në afat prej 12 orësh të nxirret para gjykatësit për fëmijë, që do të vendosë për përcaktimin e paraburgimit ose për lëshimin në liri të fëmijës.

(17) Nëse gjykatësi për fëmijë konstaton se nuk ka bazë për mbajtjen e fëmijës do të marrë aktvendim për lëshimin në liri të tij, në të cilin do ta vlerësojë edhe ligjshmërinë e mbajtjes së tij.

(18) Fëmija dhe mbrojtësi i tij kanë të drejtë ankese të këshilli penal për fëmijë të gjykatës themelore në pjesën e aktvendimit ku vlerësohet ligjshmëria e privimit nga liria.

Neni 117

(1) Masën e paraburgimit gjykatësi për fëmijë mund ta caktojë vetëm me propozim të prokurorit publik, pas mendimit të marrë paraprakisht nga qendra.

(2) Fëmijës mund t'i caktohet masë e paraburgimit kur ekziston bazë e paraparë me Ligjin për procedurë penale. Paraburgimi mund të shqiptohet vetëm si masë e fundit nëse nuk janë plotësuar kushtet për zbatimin e masave tjera të sigurimit të pranisë së fëmijës të parapara në Ligjin për procedurë penale. Gjykatësi për fëmijë në veçanti do ta vlerësojë dhe obligohet ta arsyetojë zbatimin e masës së paraburgimit, duke u nisur nga personaliteti i fëmijës, pasojat e mundshme të paraburgimit ndaj personalitetit të tij dhe zhvillimit të tij të drejtë.

(3) Në vend të paraburgimit, gjykatësi për fëmijë i zbaton sipas rregullës masat nga neni 115 paragrafi (1) të këtij ligji, kur janë të plotësuara kushtet ligjore për

zbatimin e tyre, përveç kur ekziston rrezik që fëmija përsëri të kryejë veprim që me ligj është e paraparë si vepër penale ose kur kjo është e domosdoshme për mbrojtjen e jetës dhe shëndetit të fëmijës.

(4) Nëse prokurori publik në afatin e paraparë në nenin 116 paragrafi (15) i këtij ligji nuk paraqet kurrfarë propozimi, gjykatësi për fëmijë mund të marrë vendim për përcaktimin e paraburgimit afatshkurtër, nëse janë plotësuar kushtet ligjore për përcaktimin e paraburgimit. Paraburgimi afatshkurtër mund të zgjasë më së shumti 24 orë. Nëse në këtë afat prokurori publik nuk parashtrohet propozim për caktimin e paraburgimit, gjykatësi për fëmijë do të marrë aktvendim për lëshimin në liri të fëmijës.

(5) Kundër aktvendimit për paraburgim afatshkurtër, fëmija, mbrojtësi i tij dhe prokurori publik kanë të drejtë ankese të këshilli penal për fëmijë të gjykatës themelore, i cili pas ankesës vendos në afat prej 24 orësh.

(6) Kur zihet duke kryer veprim që me ligj është paraparë si vepër penale, fëmija i huaj identiteti i të cilit nuk mund të përcaktohet, përcaktohet masa dërgim seksionin për fëmijë në qendrën për pranimin e të huajve.

Neni 118

(1) Paraburgimi përcaktohet me aktvendim të gjykatësit për fëmijë dhe mund zgjasë më së shumti deri në 30 ditë.

(2) Me propozim të arsyetuar të gjykatësit për fëmijë e pas mendimit të marrë paraprakisht nga prokurori publik dhe të qendrës, këshilli për fëmijët i gjykatës themelore mundet për shkaqe të arsyeshme ta zgjasë paraburgimin edhe për 60 ditë.

(3) Nëse paraburgimi është caktuar vetëm për përcaktimin e identitetit të fëmijës, gjykatësi për fëmijë, ose këshilli për fëmijë obligohet të miratojë aktvendim për heqjen e tij menjëherë pasi të përcaktohet identiteti.

(4) Gjykatësi për fëmijë është i detyruar që menjëherë pas përcaktimit të paraburgimit për këtë t' njoftojë prindin/ët ose tutorin/ët e fëmijës, mbrojtësin e tij dhe qendrën.

(5) Afati për ankesë është tri ditë nga dorëzimi i aktvendimit për paraburgim. Pas ankesës ndaj aktvendimit të gjykatësit për fëmijë në afat prej tri ditësh nga dorëzimi i saj, vendos këshilli penal për fëmijë i gjykatës themelore, ndërsa pas ankesës ndaj aktvendimit të këshillit për fëmijë të gjykatës themelore, këshilli për fëmijë i gjykatës së apelit.

Neni 119

Në rast të ndërprerjes ose mungesës së gjykatësit për fëmijë, vendimet lidhur me mbajtjen dhe paraburgimin i miraton gjykatësi i procedurës paraprake.

Neni 120

(1) Në paraburgim fëmija vendoset ndaras nga personat e moshës madhore.

(2) Fëmijës i sigurohet në paraburgim e drejta për punë dhe aktivitet tjetër që është e dobishme për edukimin e tij dhe evitimin e pasojave negative nga privimi nga liria ndaj personalitetit të tij.

(3) Gjatë kohëzgjatjes së paraburgimit, fëmijës i garantohet dhe sigurohet e drejta e kontaktimit me familjen të paktën një herë në javë, e drejta e kontaktimit privat dhe të fshehtë sipas nevojës, e drejta për kujdes dhe mbrojtje mjekësore, e drejta e përcjelljes së informatave përmes mjeteve për informim publik.

(4) Gjykatësi për fëmijë ndaj fëmijëve të paraburgosur i ka të njëjtat autorizime që sipas Ligjit për procedurë penale i takojnë gjykatësit të procedurës paraprake në lidhje me të paraburgosurit dhe obligohet së paku një herë gjatë një paraburgimi afatshkurtër ta vizitojë fëmijën e paraburgosur, e nëse paraburgimi zgjat më shumë ta vizitojë të paktën një herë në çdo dhjetë ditë.

Neni 121

(1) Nëse gjykatësi për fëmijë gjatë procedurës përgatitore konstaton se ekzistojnë arsye për ndalimin e procedurës, për shkak se vepra për të cilën është i akuzuar fëmija nuk është vepër që me ligj është paraparë si vepër penale, është parashkruar ose vepra është përfshirë me akt të amnistisë ose faljes, ose ekzistojnë rrethana tjera që përjashtojnë ndjekjen ose, nëse nuk ka dëshmi se fëmija ka kryer veprim që me ligj është paraparë si vepër penale, do ta njoftojë për këtë prokurorin publik. Nëse prokurori publik në afat prej tetë ditësh nuk e njofton gjykatësin për fëmijë se do të heq dorë nga ndjekja penale, gjykatësi për fëmijë do të kërkojë që për ndalim të procedurës të vendosë këshilli për fëmijë i gjykatës themelore.

(2) Aktvendimi i këshillit për fëmijët për ndalimin e procedurës do të dorëzohet te prokurori publik, për viktimën dhe fëmijën, nëse ai është në paraburgim menjëherë të lëshohet në liri. Kundër këtij aktvendimi prokurori publik dhe i dëmtuari kanë të drejtë ankese në këshillin për fëmijë të gjykatës së apelit.

(3) Këshilli i fëmijëve i gjykatës themelore mund të miratojë aktvendim për ndalimin e procedurës me detyrë zyrtare gjatë tërë procedurës përgatitore.

Neni 122

(1) Pasi t'i analizojë të gjitha rrethanat që kanë të bëjnë me kryerjen e veprës penale dhe të personalitetit të fëmijës, gjykatësi për fëmijë pas kryerjes së procedurës përgatitore i dorëzon dokumentet te prokurori publik kompetent i cili mundet në afat prej tetë ditësh të kërkojë procedurë përgatitore të plotësohet, të japë deklaratë për anulimin e ndjekjes së mëtejshme ose të paraqesë propozim të arsyetuar te këshilli për fëmijë për zbatimin e sanksionit.

(2) Nëse prokurori i publik heq dorë nga ndjekja, gjykatësi për fëmijë miraton aktvendim për ndërprerjen e procedurës. Ekzemplari nga aktvendimi i dorëzohet të dëmtuarit i cili mundet në afat prej tetë ditësh nga njoftimi të paraqesë propozim te këshilli penal për fëmijëve për vazhdim të procedurës.

(3) Nëse këshilli penal për fëmijëve miraton aktvendim për vazhdimin e procedurës, prokurori publik ka të drejtë ankese te këshilli për fëmijë në gjykatën e apelit në afat prej tetë ditësh.

Neni 123

Propozimi i prokurorit publik për zbatimin e sanksionit duhet t'i përmbajë emrin dhe mbiemrin e fëmijës, vitet e moshës së tij, përshkrimin e veprës, dëshmi që tregojnë se fëmija e ka kryer veprën penale, arsyetim që duhet të përfshijë vlerësim për zhvillimin shpirtëror të fëmijës dhe propozim që ndaj fëmijës të zbatohet sanksioni.

Neni 124

Gjykatësi për fëmijë çdo muaj e njofton kryetarin e gjykatës, cilat lëndë për fëmijët nuk janë përfunduar dhe për shkaqet për të cilat për lëndë të veçanta procedura ende rrjedh. Kryetari i gjykatës merr masa përkatëse për përshpejtimin e procedurës.

3. Procedura para këshillit për fëmijë

Neni 125

(1) Pas pranimit të propozimit të prokurorit publik, kur dhe si procedura ndaj fëmijës udhëhiqet pa propozim të prokurorit publik, gjykatësi për fëmijë i cili kryeson me këshillin për fëmijë cakton mbledhje të këshillit, nëse është përcaktuar gjendja faktike e pakontestueshme.

(2) Në mbledhjen e këshillit mund të vendoset të mbahet shqyrtimi kryesor nëse nevojitet përcaktimi i gjendjes faktike.

(3) Dënimet dhe masat e entit mund të shqiptohet vetëm pas mbajtjes së shqyrtimit kryesor. Sanksione tjera mund të shqiptohen edhe në mbledhje të këshillit.

(4) Për mbledhjen e këshillit njoftohen dhe në të mund të marrin pjesë prokurori publik, mbrojtësi dhe përfaqësuesi i qendrës, sipas nevojës edhe fëmija me prindin/ët, ose tutorin/ët e tij.

(5) Gjykatësi për fëmijë do t'i shqiptojë fëmijës sanksionin që ndaj tij është shqiptuar në mbledhjen e këshillit.

Neni 126

(1) Kur këshilli për fëmijë vendos në shqyrtimin kryesor, në mënyrë përkatëse do të zbatohen dispozitat e Ligjit për procedurën penale për përgatitjet për shqyrtimin kryesor, për udhëheqjen me shqyrtimin kryesor, për shtyrjen ose ndërprerjen e shqyrtimit kryesor, për procesverbalin dhe rrjedhën e shqyrtimit kryesor, por këshilli mund të shmangët nga këto rregulla nëse konsideron se zbatimi i tyre në këtë rast nuk do të jetë i përshtatshëm.

(2) Në shqyrtimin kryesor do të ftohen prokurori publik, i dëmtuari, fëmija dhe mbrojtësi i tij, prindi/ët, ose tutori/ët dhe përfaqësuesi i qendrës, ose anëtar i ekipit profesional që i ka përgatitur konstatimet dhe mendimin.

(3) Mosardhja e prindit/ëve, ose tutorit/ëve ose përfaqësuesit të qendrës nuk e pengon gjykatën që të mbajë shqyrtimin kryesor. Në rast të mungesës së prindit/ëve, ose tutorit/ëve, gjykata do ta ngarkojë mbrojtësin që t'i përfaqësojë edhe interesat e tyre.

(4) Dispozitat e Ligjit për procedurën penale për ndryshimin dhe zgjerimin e akuzës do të zbatohen edhe në procedurën ndaj fëmijës, me ç'rast këshilli për fëmijë është i autorizuar dhe pa propozim të prokurorit publik të miratojë vendim në bazë të gjendjes faktike që është ndryshuar në shqyrtimin kryesor.

Neni 127

Gjatë procedurës, këshilli për fëmijë mund të miratojë vendim për vendosje të përkohshme të fëmijës në përpunje me nenin 115 të këtij ligji, ta anulojë vendimin e këtyllë të miratuar më herët ose të përcaktojë paraburgim në pajtim me nenin 117 të këtij ligji.

Neni 128

(1) Gjykatësi për fëmijë i cili kryeson me këshillin për fëmijë është i detyruar të caktojë shqyrtim kryesor ose mbledhje të këshill në afat prej tetë ditësh nga dita e marrjes së propozimit nga prokurori publik ose nga dita e mbarimit të procedurës përgatitore ose nga dita kur në mbledhjen e këshillit vendoset që të mbahet shqyrtimi kryesor. Për çdo zgjatje të kësaj periudhe gjykatësi për fëmijë duhet të ketë leje nga kryetari i gjykatës.

(2) Prolongim ose ndërprerje e shqyrtimit kryesor kryhet vetëm me përjashtim. Për çdo prolongim ose ndërprerje të shqyrtimit kryesor gjykatësi për fëmijë do ta njoftojë kryetarin e gjykatës dhe do t'i paraqesë shkaqet për prolongim ose ndërprerje.

Neni 129

(1) Këshilli për fëmijët nuk është i lidhur me propozimin e prokurorit publik gjatë vendosjes nëse ndaj fëmijës do të shqiptojë dënim ose do të zbatojë sanksion tjetër.

(2) Këshilli me aktvendim do ta ndërpresë procedurën në rastet kur sipas dispozitave të Ligjit për procedurë penale miraton aktgjykim me të cilin refuzohet aktakuza ose me të cilin i akuzuari lirohet nga akuza, si dhe kur këshilli do të konstatojë se nuk është e përshtatshme që fëmijës t'i shqiptohet sanksion.

(3) Masa edukuese dhe masa të sigurisë këshilli shqipton me aktvendim, në shqyrtimin e të cilit theksohet vetëm çfarë mase është shqiptuar, por fëmija nuk do të

shpallet fajtor për veprën që me ligj është paraparë si vepër penale që i ngarkohet. Në arsyetim të aktvendimit do të theksohet përshkrimi i veprës dhe rrethanat që e arsyetojnë zbatimin e masës së theksuar.

(4) Aktgjykimi me të cilën fëmijës i shqiptohet dënim ose masë alternative miratohet në formën e aktgjykimit gjykses të paraparë me Ligjin për procedurë penale.

Neni 130

(1) Gjykata mundet fëmijën ta dënojë me pagesë të shpenzimeve të procedurës dhe në plotësimin e kërkesave pronësore-juridike në përputhje me dispozitat e Ligjit për procedurë penale, vetëm nëse fëmijës i është shqiptuar dënim ose masë alternative.

(2) Nëse ndaj fëmijës është zbatuar masë edukuese, shpenzimet e procedurës janë në llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, përveç nëse fëmijës i shqiptohet detyrim i veçantë për kompensim të dëmit nga neni 44 paragrafi (2) alineja 2 të këtij ligji.

(3) Shpenzimet për mbrojtësin për rastet nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni mbulohen nga prindi/ët, ose tutori/ët e fëmijës. Kur prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje t'i paguajnë, shpenzimet e avokatit janë në llogari të buxhetit të Republikës së Maqedonisë, në pajtim me Ligjin për ndihmë juridike falas.

(4) Konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët nuk janë në gjendje t'i paguajnë shpenzimet për mbrojtësin, nëse realizon të ardhura të përgjithshme mujore më të vogla se rroga neto mesatare mujore në Republikën e Maqedonisë, për çfarë duhet të dorëzojë vërtetim për të ardhurat e përgjithshme mujore të lëshuar nga organi ose organizata kompetente, më së voni në afat prej pesë ditësh pune nga dita e marrjes së njoftimit për dokumentacionin e kërkuar. Nëse prindi/ët, ose tutori/ët nuk dorëzojnë vërtetim të tillë do të konsiderohet se prindi/ët, ose tutori/ët janë në gjendje t'i paguajnë shpenzimet e avokatit.

Neni 131

Gjykatësi për fëmijët është i detyruar që me shkrim ta përgatisë vendimin në afat sa më shkurtër të mundshëm, që nuk është më shumë se 15 ditë, e në rastet më të ndërlikuara 30 ditë nga dita e shpalljes së tij.

4. Mjetet juridike

Neni 132

(1) Kundër aktvendimit, ose aktgjykimit me të cilin fëmijës i është shqiptuar sanksion, si dhe kundër aktvendimit për ndalimin e procedurës nga neni 129 paragrafi (2) të këtij ligji, mund të deklarojnë ankesë të gjithë personat që kanë të drejtë ankesë kundër aktgjykimit sipas dispozitave të Ligjit për procedurë penale, e në afat prej tetë ditësh nga dita e marrjes së aktvendimit ose aktgjykimit. I dëmtuari mund të paraqesë ankesë vetëm lidhur me kërkesën pronësore juridike.

(2) Mbrojtësi, prokurori publik, bashkëshorti, ose shoku jashtëmartesor, farefisi sipas gjakut në vijë të drejtë, tutori, vëllai dhe motra mund të paraqesin ankesë në emër të fëmijës edhe kundër vullnetit të tij.

(3) Ankesa kundër aktvendimit me të cilin shqiptohet masë edukuese e cila mbahet në institucion e ndalon zbatimin e aktvendimit, nëse gjykata në pajtim me prindin/ët, ose tutorin/ët e fëmijës edhe pas dëgjimit të fëmijës nuk vendos ndryshe.

(4) Për mbledhjen e këshillit për fëmijë në gjykatën e apelit do të njoftohen fëmija dhe mbrojtësi i tij nëse ata këtë e kërkojnë.

Neni 133

(1) Këshilli për fëmijë i gjykatës së apelit mund ta ndryshojë vendimin e shkallës së parë me shqiptim të sanksionit më të rëndë ndaj fëmijës, vetëm më bazë të ankesës së paraqitur nga ana e prokurorit publik.

(2) Nëse me vendimin e shkallës së parë nuk është shqiptuar dënim ose masë e entit, këshilli mundet këtë dënim ose masë, ta shqiptojë vetëm nëse mban shqyrtim. Burgu për fëmijë në kohë më të gjatë ose masë më e rëndë e entit nga ajo që është shqiptuar nga vendimi i shkallës së parë mund të shqiptohet dhe në mbledhjen e këshillit.

Neni 134

Kundër vendimit të gjykatës së apelit për ndryshim të vendimit të shkallës së parë me shqyrtim të mbajtur me të cilin shqiptohet dënim ose masë e entit në vend të masës edukuese, mund të parashtrahet ankesë në Gjykatën Supreme në afat prej tetë ditësh nga dita e miratimit të vendimit.

Neni 135

Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë mund të ngritet në përputhje me Ligjin për procedurë penale.

Neni 136

Dispozitat e Ligjit për procedurë penale për përsëritjen e procedurës penale të përfunduar me aktgjykim të plotfuqishëm, në mënyrë përkatëse do të zbatohen edhe mbi përsëritjen të procedurës së përfunduar me aktvendim të plotfuqishëm për zbatimin e masës edukuese ose për ndërprerjen e procedurës ndaj fëmijës.

Kapitulli i pesëmbëdhjetë

Procedura për kundërvajtje

Neni 137

(1) Procedura për kundërvajtje ndaj fëmijës mund të ngritet para gjykatësit për fëmijë vetëm nëse rasti nuk është zgjidhur në procedurë paraprake të ndërmjetësimit me fëmijë kryerës të veprimeve që me ligj janë paraparë si kundërvajtje, në përputhje me Ligjin për kundërvajtje.

(2) Procedurën për kundërvajtje e mban dhe vendimet i miraton gjykatësi për fëmijë i gjykatës kompetente në territorin e së cilës fëmija ka vendbanim ose ka vendqëndrim.

(3) Kur fëmija ka marrë pjesë në kryerjen e veprës që me ligj është paraparë si kundërvajtje, me person të moshës madhore, procedura kundër fëmijës ndahet dhe udhëhiqet sipas dispozitave të këtij ligji.

Neni 138

Në procedurë për kundërvajtje, prindi/ët, ose tutori/ët, si dhe qendra kanë të drejtë të njoftohen me rrjedhën e procedurës, të marrin pjesë në të gjitha veprimet që i ndërmerr gjykatësi për fëmijë, të japin propozime dhe të sugjerojnë për fakte që kanë të bëjnë me personin dhe rrethanat në të cilat jeton dhe zhvillohet fëmija, e me rëndësi për miratimin e vendimit të drejtë.

Neni 139

(1) Gjykatësi për fëmijë me aktvendim do ta ndërpresë procedurën kur do të konstatojë se fëmija në kohën e kryerjes të veprimit që me ligj është paraparë si kundërvajtje nuk i ka mbushur 14 vjet, dhe për këtë do t'i njoftojë prindin/ët, ose tutorin/ët e fëmijës dhe qendrën.

(2) Aktvendimi për ndërprerjen e procedurës gjykatësi për fëmijë do ta miratojë edhe kur të vlerësojë se veprimi që i ngarkohet fëmijës nuk është vepër që me ligj është paraparë si kundërvajtje, ekzistojnë rrethana që e përjashtojnë ndjekjen për vepër që me ligj është paraparë si kundërvajtje, të përcaktuara me Ligjin për kundërvajtje, ose nuk ka dëshmi të mjaftueshme se fëmija ka kryer veprim që me ligj është paraparë kundërvajtje, si në rastin kur parashtruesi i kërkesës për ngritjen e procedurës për kundërvajtje tërhiqet nga kërkesa.

(3) Kundër aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, parashtruesi për ngritjen e procedurës për kundërvajtje ka të drejtë ankese te këshilli për fëmijë i gjykatës së apelit.

Neni 140

(1) Për çdo kërkesë për zbatimin e procedurës për kundërvajtje gjykatësi për fëmijë do të kërkojë mendim nga qendra. Për aktvendimin gjykatësi për fëmijë do t'i njoftojë fëmijën, prindin/ët ose tutorin/ët e tij, parashtruesin e kërkesës dhe qendrën.

(2) Gjykatësi për fëmijë në bazë të mendimit të qendrës mund të vendosë të mos ngritet procedurë për kundërvajtje dhe me aktvendim ta hedh poshtë kërkesën për ngritjen e procedurës së tillë, nëse vlerëson se nuk është e përshtatshme udhëheqja e procedurës duke pasur parasysh natyrën e veprimit që me ligj është paraparë si kundërvajtje dhe rrethanat në të cilat është kryer, jetën e mëparshme të fëmijës dhe rrethanat e tij personale. Për aktvendimin gjykatësi për fëmijë do ta njoftojë fëmijën, prindin/ët ose tutorin/ët e tij, parashtruesin e kërkesës dhe qendrën.

(3) Kundër aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, parashtruesi i kërkesës për procedurën për kundërvajtje ka të drejtë ankese në këshillin për fëmijë në gjykatën e apelit.

Neni 141

(1) Nëse kushtet janë të plotësuara për udhëheqjen e procedurës për kundërvajtje gjykatësi për fëmijë e thirr fëmijën përmes prindit/ëve, respektivisht tutorit/ëve.

(2) Pas dëgjimit të fëmijës gjykatësi për fëmijë mund të parashikojë edhe veprime tjera për sqarimin rastit të përcaktuara me Ligjin për kundërvajtje

Neni 142

(1) Pas marrjes së veprimeve të nevojshme dhe sigurimin dhe vlerësimin e dëshmimeve të propozuara nga ana e parashtruesit të kërkesës për procedurën për kundërvajtje, gjykatësi për fëmijë me aktvendim do ta ndërpresë procedurën, nëse vlerëson se janë plotësuar kushtet e nenit 139 të këtij ligji.

(2) Procedura për kundërvajtje ndaj fëmijës mbaron me aktvendim me të cilin fëmijës i shqiptohet masa edukuese ose gjobë.

(3) Me aktvendimin për shqiptim të masës edukuese, fëmija detyrohet ta plotësojë edhe kërkesën e përcaktuar juridike pronësore të të dëmtuarit.

Neni 143

(1) Kundër aktvendimit për ndërprerjen e procedurës, ankesë mund të parashtrorë te këshilli për fëmijë i Gjykatës së Apelit, parashtruesi i kërkesës për procedurën për kundërvajtje.

(2) Kundër aktvendimit për shqiptim të sanksionit, ankesë mund të paraqesë parashtruesi i kërkesës për ngritje të procedurës për kundërvajtje, fëmija dhe mbrojtësi i tij, si dhe prindi/ët ose tutori/ët, vëllai, motra ose mbajtësi i fëmijës. Ata mund të paraqesin ankesë në dobi të tij edhe kundër vullnetit të tij.

(3) Këshilli për fëmijë i gjykatës së apelit për ankesën vendos në mbledhje, pa i thirrur palët dhe mund të miratojë aktvendim me të cilin vërtetohet ose ndërpritet aktvendimi i plotfuqishëm, ose me të cilin aktvendimi i shkallës së parë në pjesën e sanksionit do të ndryshohet me shqiptim të sanksionit më të butë.

Neni 144

Në procedurë për kundërvajtje fëmija mund t'i shfrytëzojë mjetet juridike të jashtëzakonshme: kërkesë për përsëritjen e procedurës për kundërvajtje dhe kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë.

Pjesa e pestë MBROJTJA E FËMIJËVE VIKTIMA TË VEPRAVE PENALE DHE DËSHMITARË NË PROCEDURË PENALE

Kapitulli i gjashtëmbëdhjetë Mbrojtja e fëmijëve si i dëmtuar ose dëshmitar në procedurë penale

Neni 145

(1) Fëmija viktimë e veprës penale i ka të drejtat në vijim:

- me të të vepohet me respektimin e dinjitetit e tij,
- të mbrohet nga çfarëdo diskriminimi,
- të njoftohet për të drejtat e tij në gjuhë të kuptueshme dhe të përshtatshme për moshën e tij, si dhe respektimin e të drejtës së privatësisë,
- të informohet prindi/ët, ose tutori/ët për të gjitha çështjet që lidhen me veprën penale dhe në lidhje me të dyshuarin, të akuzuarin dhe të dënuarin,
- fëmija, ose prindi/ët, ose tutori/ët të marrin pjesë në procedurën penale si i dëmtuar me përfshirje në ndjekjen penale ose për realizimin e kërkesës juridike pronësore për dëmin,

- në mbrojtje të veçantë të sigurisë së tij dhe të sigurisë së familjes së tij, kujdesit dhe vëmendjes nga ana e organeve dhe subjekteve që marrin pjesë në procedurën penale,
- të drejtë për mbrojtje të veçantë nga viktimizimi sekondar dhe riviktimizimi dhe

- të drejta për ndihmë psikologjike dhe ndihmë tjetër profesionale dhe mbështetje nga organe, institucione dhe organizata për ndihmë fëmijëve viktimë të veprave penale.

(2) Dëshmitari fëmijë i ka të njëjtat të drejta si fëmija viktimë nga paragrafi (1) i këtij neni, përveç të drejtave nga paragrafi (1) alinetë 4 dhe 5 të këtij neni.

(3) Policia, prokurori publik dhe gjykata veprojnë me kujdes të veçantë ndaj fëmijës viktimë të veprës penale, duke i dhënë këshilla nga paragrafi (1) i këtij neni dhe kujdesen për interesat e tij gjatë miratimit të vendimit për ndjekje penale ndaj të akuzuarit për çfarë përpilohet shënim zyrtar ose procesverbal.

(4) Në procedurë policore dhe penale, fëmija viktimë i veprës penale ka të drejtë:

- të ndihmës juridike nga avokati para dhënies së dëshmisë ose deklaratës, ose parashtrimit të kërkesës juridike pronësore,
- kompensim për dëm material dhe jomaterial në përputhje me Programin nga neni 151 të këtij ligji, në kushte dhe mënyrë të përcaktuar me nenin 152 të këtij ligji, nëse kompensimi për dëmet nuk mund të sigurohet nga i dënuari dhe

- për të autorizuar nga marrja e dëshmisë së parë si dhe gjatë gjithë procedurës.

(5) Ndihmë juridike për fëmijën viktimë siguron sipas rregullës avokati i cili ka ndjekur trajnim të specializuar për drejtësi për fëmijë. Trajnimi zgjat së paku pesë ditë gjatë vitit në vend ose jashtë vendit.

Të drejtat e veçanta të mbrojtjes procesuale

Neni 146

(1) Fëmija viktimë ka të drejtë në masa të posaçme të mbrojtjes procesuale gjatë dhënies së dëshmisë dhe marrjes në pyetje në të gjitha fazat e procedurës.

(2) Gjykata doemos duhet të caktojë masë të veçantë të procesit të mbrojtjes në raste nga paragrafi (1) i këtij neni, si vijon:

- kur fëmija viktimë ka nevojë për kujdes dhe mbrojtje të veçantë ose

- kur fëmija është viktimë e tregtisë me njerëz, dhunës apo abuzimit seksual, si dhe veprave penale kundër njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare ose veprave të tjera të rënda të kryera ndaj fëmijëve, për të cilat me ligj është përcaktuar dënim me burg mbi katër vjet.

(3) Në rastet nga paragrafi (2) i këtij neni, gjykata përcakton masë të veçantë ose të veçantë së bashku me masë tjetër të mbrojtjes, të regjistrohesh dëshmia e fëmijës me videoincizim dhe incizim të zërit që do të përdoren si dëshmi në procedurën e ardhshme. Në raste ekskluzive, nëse paraqiten rrethana të reja, gjykata mundet sërish ta marrë në pyetje fëmijën viktimë më së shumti edhe një herë me përdorimin e mjeteve teknike të komunikimit.

(4) Gjykata, prokuroria publike dhe policia janë të detyruar ta këshillojnë fëmijën viktimë për të drejtat e tij sipas paragrafit (1) të këtij neni, më së voni para marrjes së parë në pyetje, dhe për këtë përpilon shënimin zyrtar ose procesverbal.

(5) Të drejtat e veçanta të përfshira në paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni, kanë të bëjnë edhe me fëmijët dëshmitarë.

Masa të posaçme të mbrojtjes procesuale të fëmijëve viktimë dhe fëmijëve dëshmitarë

Neni 147

Si masa të veçanta të mbrojtjes procesuale gjatë dhënies së dëshmisë, gjykata mund të përcaktojë:

- shfrytëzimin e ekraneve për mbrojtjen e viktimës dhe dëshmitarit nga shikimi i akuzuarit,
- fshehjen e identitetit ose pamjes,
- dhënien e dëshmisë nëpërmjet videokonferencës,
- heqjen e togave dhe kapelave,
- përgjashtimin e publikut,
- video dhe audio incizim të deklaratës që do të përdoret si dëshmi,
- video dhe audio incizim nga pyetja që do të përdoret si dëshmi,
- marrjen e deklaratës nëpërmjet personit profesional,
- përdorimin e mjeteve të veçanta teknike të komunikimit dhe
- mbrojtjen e privatësisë së fëmijës dhe familjes së tij.

Neni 148

Në procedurë që udhëhiqet për veprimet që janë të parapara me ligj si veprë penale në të cilat fëmija paraqitet si viktimë, gjykatat, prokurorët publikë dhe personat zyrtarë të Ministrisë së Punëve të Brendshme mund të veprojnë vetëm nëse posedojnë arsimin e duhur dhe kanë njohuri dhe përvojë të veçantë në fushën e të drejtave të fëmijës dhe të mbrojtjes juridike penale të fëmijës.

Neni 149

(1) Për të gjitha veprimet që me ligj janë të parapara si vepra penale nga Kodi penal në të cilat sipas karakteristikave ligjore të veprës fëmija paraqitet si viktimë e veprës, gjykatat dhe organet tjera që marrin pjesë në procedurë janë të obliguara të marrin masa për ndihmë dhe mbrojtje dhe të veprojnë në mënyrë që do të shmangen pasojat e mundshme të dëmshme të personalitetit dhe zhvillimit të tij.

(2) Procedura për vepra penale nga paragrafi (1) i këtij neni, në të cilën fëmija është viktimë, është urgjente

(3) Gjykata e përjashton publikun në pjesën e procedurës në të cilën riprodhohet regjistrimi nga dëshmia nga pyetja e fëmijës viktimë ose zbatohet masë tjetër e veçantë e mbrojtjes procesuale gjatë marrjes së dëshmisë ose pyetjes ose kryhen veprime procesuale, me të cilat mund të dëmtohet personaliteti dhe zhvillimi i tij.

(4) Fëmija viktimë dëgjohej si dëshmitar në mënyrë që nuk ndikon dëmshëm në zhvillimin e tij psikofizik dhe me zbatimin e masave të veçanta të mbrojtjes procesuale.

(5) Gjatë marrjes së dëshmisë dhe marrjes në pyetje të fëmijës si dëshmitar ose viktimë, policia, prokuroria dhe gjykata detyrohen të kenë konsideratë për veçoritë personale dhe karakteristikat e fëmijës për të mbrojtur interesat e tij dhe zhvillimin e tij të rregullt.

Neni 150

Fëmija viktimë dhe dëshmitar i trafikimit me njerëz, dhunës apo abuzimit seksual, si dhe veprimeve që me ligj parashihen si vepra penale kundër njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare, si dhe për veprime tjera që me ligj janë të parashikuara si vepra penale që për shkak të natyrës së tyre, pasojave ose rrethanave tjera e bëjnë fëmijën veçanërisht të ndjeshëm, ose gjendet në gjendje të veçantë të rëndë shpirtërore, ballafaqimi ndërmjet fëmijës dhe të dyshuarit, ose të akuzuarit nuk lejohet.

Neni 151

(1) Për zhdëmtimin e fëmijës që është viktimë ose i dëmtuar nga veprimi që me ligj është paraparë si veprë penale e dhunës dhe akteve tjera të dhunës individuale apo grupore, ndahen mjete në suazat e buxhetit të Ministrisë së Drejtësisë.

(2) Ministri i Drejtësisë, me mendimin e marrë paraprakisht nga Këshilli Shtetëror për Parandalimin e Delikencës së Fëmijëve, miraton Program vjetor me të cilën i planifikon burimet dhe mënyrën e shpenzimit të mjeteve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Çështjet administrative teknike për pagesën e mjeteve nga paragrafi (1) i këtij neni i kryen Ministria e Drejtësisë.

Neni 152

(1) Fëmija për të cilin me vendim të plotfuqishëm gjyqësor është përcaktuar se është viktimë, ose i dëmtuar me veprim që me ligj është paraparë si veprë penale ose kundërvajtje me elemente të dhunës, e të cilit i është pranuar kërkesa juridike pronësore, mund të parashtrijë kërkesë për dëmshpërblim nga mjetet nga neni 151 paragrafi (1) të këtij ligji në gjykatën kompetente, kur nga pengesa faktike ose juridike, kërkesa juridike pronësore nuk mund të kryhet nga prona e kryerësit të veprës penale ose aktit tjetër të dhunës dhe kur nga plotfuqishmëria e vendimit për kërkesën juridike pronësore kanë kaluar më shumë se gjashtë muaj.

(2) Kërkesën nga paragrafi (1) të këtij neni, përveç fëmijës, mund ta paraqesin prindi/ët ose tutori/ët.

(3) Gjykata do të miratojë aktvendim për dëmshpërblim në shumë të kërkesës së gjykuar pronësore juridike, pa rritje në bazë të kamatës ose shpenzimeve tjera plotësuese lidhur me zbatimin e kërkesës. Nëse gjykata e refuzon kërkesën, fëmija viktimë ka të drejtë ankese në Gjykatën e Apelit në afat prej tetë ditësh nga dita e marrjes së aktvendimit për refuzim. Vendimi i Gjykatës së Apelit është përfundimtar.

(4) Aktvendimin përfundimtar për pagesën e dëmshpërblimit gjykata e dorëzon në Ministrinë e Drejtësisë, e cila e kryen pagesën.

(5) Për pagesën e kryer Ministria e Drejtësisë e njofton gjykatën që e ka miratuar aktvendimin, më së voni një muaj nga pagesa e kryer.

(6) Nëse dëmshpërblimi paguhet nga mjetet nga neni 151 paragrafi (1) të këtij ligji, gjykata e dorëzon aktvendimin për zhdëmtim të Avokati Shtetëror për ngritjen e procedurës për përmbarimin e detyrueshëm të dëmshpërblimit të paguar nga prona e kryerësit. Kundër këtij aktvendimi nuk është e lejuar ankese, e ajo do të zbatohet në përputhje me dispozitat e Ligjit për përmbarim.

Neni 153

(1) Mbrojtja e fëmijëve si viktimë dhe dëshmitarë në procedurë penale sigurohet në pajtueshmëri me dispozitat e këtij ligji, Ligjit për procedurë penale dhe Ligjit për mbrojtjen e dëshmitarëve.

(2) Sipas nevojës gjykata do të urdhërojë zbatimin e masave të veçanta për mbrojtjen e integritetit psikofizik të fëmijës.

Pjesa e gjashtë

PARANDALIMI I DELIKUENCËS SË FËMIJËVE

Kapitulli i shtatëmbëdhjetë Këshilli shtetëror dhe këshillat komunalë për parandalim

Neni 154

(1) Themelohet Këshilli Shtetëror për Parandalimin e Delikuençës së Fëmijëve (në tekstin e mëtejme: Këshilli Shtetëror).

(2) Këshilli Shtetëror është i mëvetësishëm dhe i pavarur në kryerjen e punëve të përcaktuara me këtë ligj.

(3) Këshilli Shtetëror është i përbërë nga 15 anëtarë që i zgjedh Kuvendi i Republikës së Maqedonisë me mandat prej pesë vitesh me të drejtë të rizgjedhjes, nga të cilët:

- shtatë anëtarët e Këshillit Shtetëror i propozon ministri i Drejtësisë dhe janë përfaqësues të Ministrisë së Drejtësisë, Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës, Ministrisë së Punëve të Brendshme, Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë, Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë dhe Odës Ekonomike të Republikës së Maqedonisë dhe

- tetë anëtarë të Këshillit Shtetëror zgjidhen përmes shpalljes publike nga radhët e punëtorëve të shquar shkencorë dhe profesionalë që punojnë në mbrojtjen e interesit të fëmijëve nga të cilët një përfaqësues është nga radhët e organizatave joqeveritare për mbrojtjen e fëmijëve.

(4) Këshilli Shtetëror ka seli në Ministrinë e Drejtësisë dhe në marrëdhënie me organe dhe persona tjerë paraqitet me logon e vet, që e përcakton Këshilli Shtetëror.

(5) Gjatë zgjedhjes së anëtarëve të Këshillit Shtetëror do të respektohet përfaqësimi i drejtë dhe adekuat i qytetarëve që u takojnë të gjitha bashkësive.

(6) Në punën e Këshillit Shtetëror merr pjesë edhe përfaqësuesi i Avokatit të Popullit.

(7) Nga radhët e anëtarëve të zgjedhur, Këshillit Shtetëror zgjedh kryetar me mandat prej dy vitesh, me të drejtë të zgjedhjes së sërishme.

(8) Mandati anëtarit të Këshillit Shtetëror i pushon para përfundimit për të cilën është zgjedhur:

- me kërkesë personale,
- për shkak të vdekjes,
- nëse Komisioni për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë përcakton propozim për shkarkimin e anëtarit të Këshillit Shtetëror për shkak të mungesës së paarsyeshme në tri mbledhje të njëpasnjëshme ose më shumë se pesë mbledhje gjatë një viti, në bazë të propozimit që e ka miratuar Këshilli Shtetëror me shumicën e votave dhe
- nëse në mënyrë të përhershme e humb aftësinë për kryerje të funksionit.

(9) Plotësimin e kushteve nga paragrafi (8) i këtij neni e përcakton Këshilli Shtetëror me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i anëtarëve dhe parashtron iniciativë për pushimin e mandatit në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë.

(10) Nëse anëtarit të Këshillit Shtetëror i pushon funksioni para kalimit të mandatit në pajtim me paragrafin (8) të këtij neni, në afat prej tre muajsh zgjidhet anëtar i Këshillit Shtetëror, në pajtim me dispozitat e këtij neni.

Neni 155

Organet e administratës shtetërore, gjykatat, prokuroritë publike, si dhe personat juridikë të cilët kryejnë autorizime publike nga sfera e arsimit, edukimit dhe mbrojtjes së fëmijëve, janë të obliguar që të bashkëpunojnë me Këshillin Shtetëror për realizimin e funksioneve të veta.

Neni 156

Këshilli Shtetëror i ka këto kompetenca:

- miraton Strategji nacionale për parandalim të kundërvajtjes së fëmijëve,
- miraton programe dhe plane vjetore për realizimin e programit,
- miraton Rregullore për punën e vet,
- propozon mjete në propozimin e llogaritjes buxhetore të Ministrisë së Drejtësisë të nevojshme për punën e tij,
- jep iniciativa për përmirësimin e zgjidhjeve ligjore dhe mendime për propozim ligjet me rëndësi për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve dhe parandalimin e kundërvajtjes së fëmijëve,
- ngrit iniciativa për njohje më të gjerë të qytetarëve me të drejtat e fëmijëve dhe debate për familje të shëndoshë, për mbrojtje të fëmijëve nga narkomania, alkoolizmi dhe sëmundje tjera të varësisë, për problemet e arsimit dhe edukimit, për marrëdhënie me mjetet për informim publik dhe për faktorë tjerë që ndikojnë në parandalimin e kundërvajtjes së fëmijëve,
- inicijon hulumtime dhe studime për problemet të kundërvajtjes së fëmijëve,
- bashkëpunon me organizata dhe trupa ndërkombëtarë, të angazhuar në mbrojtjen e të drejtave të fëmijës dhe parandalimin e delikuençës së fëmijëve,
- përgatit raporte vjetore për punën e vet dhe për gjendjet në sferën e të drejtave të fëmijës dhe delikuençës së fëmijëve, të cilat i dorëzon të Kuvendi dhe Qeveria e Republikës së Maqedonisë, Këshilli Gjyqësor dhe Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë, të cilët janë të obliguar t'i shqyrtojnë dhe t'i marrin masat dhe aktivitetet përkatëse, në pajtim me kompetencat e veta dhe
- jep mendim në Programin nga neni 151 paragrafi (2) të këtij ligji.

Neni 157

(1) Punët administrative të Këshillit Shtetëror i kryen Ministria e Drejtësisë.

(2) Mjetet për realizimin e programit, si dhe për punën e Këshillit Shtetëror sigurohen në kuadër të mjeteve financiare të buxhetit të Ministrisë së Drejtësisë.

(3) Anëtarët e Këshillit Shtetëror që janë nga brendia e Republikës së Maqedonisë, ose jashtë qytetit të Shkupit kanë të drejtë kompensimi përkatës të shpenzimeve të udhëtimit.

(4) Anëtarët e Këshillit Shtetëror kanë të drejtë kompensimi mujor për punën në këshill në lartësi prej 20 përqind nga bruto rroga mesatare e paguar në muajin paraprak në nivel të Republikës së Maqedonisë.

Neni 158

(1) Këshillat e komunave, komunave të qytetit të Shkupit dhe i qyteti të Shkupit emërojnë këshilla Komunalë dhe Këshill të qytetit të Shkupit për Parandalim të Delikuençës së Fëmijëve (në tekstin e mëtejme: Këshilli Komunal).

(2) Anëtarët e Këshillit Komunal janë përfaqësues të njërive rajonale të Ministrisë së Punëve të Brendshme, Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, qendrave për punë sociale, përfaqësues të këshillit të prindërve në shkollat fillore dhe të mesme, Unionit të Nxënësve të Shkollave të Mesme, Dhomës së Avokatëve të Republikës së Maqedonisë, shoqatave dhe fondacioneve, prokurorit publik i cili punon në sferën e delikuençës së fëmijëve dhe gjykatësi për fëmijë nga gjykatat me kompetencë të përgjithshme ose gjykatës të cilin do ta caktojë kryetari i gjykatës.

(3) Këshillat e komunave, komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit do ta përcaktojnë numrin e anëtarëve të këshillave komunalë, në varësi nga madhësia, zhvillimi dhe nevojat e komunës, si dhe vëllimi i delikuençës së fëmijëve.

(4) Анëтарët емëрохен пëр кохë пëр песë витеш, ме тë дреjtë тë згjedhjes сë сëришме.

(5) Nga radhët e anëtarëve тë Këshillit Komunal zgjidhet kryetar me mandat prej dy vitesh me тë drejtë тë emërimit тë сëришëm.

Neni 159

(1) Këshillat komunalë miratojnë programe vjetore пëр punën e tyre që e miratojnë këshillat e komunave dhe Këshilli i qytetit тë Shkupit, rregullore пëр punën e vet, në rajonin e komunës dhe qytetit тë Shkupit, kryejnë punë пëр пërcjelljen e gjendjeve, ngritin iniciativë пëр пërmirësimin e tyre dhe zhvillojnë programe пëр пërfshirjen e bashkësisë lokale në parandalimin e delikuencës сë fëmijëve dhe trajtimin e fëmijëve kryerës тë veprimeve тë cilat me ligj janë парaparë si vepra penale dhe kundërvajtje.

(2) Пëр punë e tyre këshillat komunalë сë paku një herë në vit e njoftojnë këshillin e komunës, ose qytetin e Shkupit dhe Këshillin Shtetëror пëр parandalim e delikuencës сë fëmijëve.

(3) Programi i këshillave komunalë nga paragrafi (1) тë кëtij neni financohet në базë тë planit financiar nga buxheti i komunës, ose qytetit тë Shkupit dhe nga mjetet tjera.

Pjesa e shtatë Kapitulli i tetëmbëdhjetë

DISPOZITA KUNDËRVAJTËSE

Neni 160

Gjobë në shumë prej 300 deri në 500 euro në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet пëр kundërvajtje prindit/ëve, ose tutorit/ëve që nuk bashkëpunojnë në plotësimin e obligimeve тë caktuara тë fëmijës nga neni 44 paragrafi (2) тë кëtij ligji.

Pjesa e tetë Kapitulli i nëntëmbëdhjetë

DISPOZITA KALIMTARE DHE ТË FUNDIT

Neni 161

Aktet nënligjore тë парapara me кëtë ligj do тë miratohen në аfat prej një muaji nga dita e hyrjes në fuqi тë кëtij ligji.

Neni 162

Këshillat e komunave dhe тë qytetit тë Shkupit nga neni 158 тë кëtij ligji që nuk janë formuar do тë formohen më сë voni gjashtë muaj nga dita e hyrjes në fuqi тë кëtij ligji.

Neni 163

Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Shtetëror пëр Parandalim тë Delikuencës сë тë Miturve dhe тë këshillave тë formuar komunalë пëр parandalim, do тë vazhdojnë t'i kryejnë punët deri në пërfundim тë mandatit тë tyre.

Neni 164

Procedurat e filluara para ditës тë hyrjes në fuqi тë кëtij ligji do тë пërfundohen në пajtim me Ligjin пëр drejtëси пëр тë митур ("Gazeta Zyrtare e Republikës сë Maqedonisë" numër 87/2007, 103/2008, 161/2008 dhe 145/10).

Neni 165

Me ditën e fillimit тë zbatimit тë кëtij ligji shfuqizohet Ligji пëр drejtëси пëр тë митур ("Gazeta Zyrtare e Republikës сë Maqedonisë" numër 87/2007, 103/2008, 161/2008 dhe 145/10).

Neni 166

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare тë Republikës сë Maqedonisë", e do тë fillojë тë zbatohet nga 1 dhjetori 2013.

3540.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОСНОВАЊЕ НА ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ ВО УПРАВНА ПОСТАПКА И ПОСТАПКА ОД РАБОТЕН ОДНОС ВО ВТОР СТЕПЕН

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за основање на Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4102/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОСНОВАЊЕ НА ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ ВО УПРАВНА ПОСТАПКА И ПОСТАПКА ОД РАБОТЕН ОДНОС ВО ВТОР СТЕПЕН

Член 1

Во Законот за основање на Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен ("Службен весник на Република Македонија" број 51/11), во членот 1 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Државната комисија е надлежна за решавање по жалби против решенија донесени во прв степен во постапка на инспекциски надзор.“

Ставовите (2) и (3) станува ставови (3) и (4).

Во ставот (4) кој станува став (5) по зборовите: „и други државни органи“ се става записка и се додаваат зборовите: „како и по жалби против решенија донесени во прв степен во постапка на инспекциски надзор“.

Член 2

Во членот 2 став (2) во првата реченица точката се заменува со записка и се додаваат зборовите: „со која раководи генерален секретар.“

Член 3

Во членот 3 став (1) зборот „шест“ се заменува со зборот „десет“.

Член 4

Во членот 8 став (2) зборот „пет“ се заменува со зборот „седум“.

Член 5

По членот 8 се додава нов член 8-а, кој гласи:

“Член 8-а

(1) Државната комисија може да побара од Инспекцискиот совет да издаде налог за вршење на инспекциски надзор над работата на определен субјект на надзорот до директорот на инспекторатот, односно раководното службено лице на инспекциската служба, кога тоа е потребно заради целосно утврдување на фактичката состојба.

(2) Инспекцискиот совет е должен да го издаде налогот од ставот (1) на овој член во рок од три дена од денот на приемот на барањето.“

Член 6

Во членот 10 став (1) по зборовите: „став 1“ се додаваат зборовите: „и став 2“.

Член 7

Започнатите постапки по жалби против решенија на инспекторите пред комисиите при органите на државната управа, другите државни органи и единиците на локалната самоуправа и градот Скопје до започнувањето на примената на овој закон ќе се завршат од страна на комисиите во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Решавањето на предметите започнати пред денот на започнување со примена на овој закон по кои е поведен управен спор ќе продолжи согласно со одредбите од овој закон.

Законите со кои е утврдено правото на жалба против решенија на инспекторите пред комисиите при органите на државната управа, другите државни органи и единиците на локалната самоуправа и градот Скопје ќе се усогласат со одредбите од овој закон до денот на започнувањето на примената на овој закон.

Член 8

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува шест месеци од денот на влегувањето во сила.

LIGJ

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR THEMELIMIN E KOMISIONIT SHTETËROR PËR VENDIMMARRJE NË PROCEDURË ADMINISTRATIVE DHE PROCEDURË TË MARRËDHËNIES SË PUNËS NË SHKALLË TË DYTË

Neni 1

Në Ligjin për themelimin e Komisionit Shtetëror për Vendimmarrje në Procedurë Administrative dhe Procedurë të Marrëdhënies së Punës në Shkallë të Dytë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 51/11), në nenin 1 pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Komisioni Shtetëror është kompetent për vendimmarrje ndaj ankesave kundër aktvendimeve të marra në shkallë të parë në procedurë të mbikëqyrjes inspektuese."

Paragrafi (2) dhe (3) bëhen paragrafë (3) dhe (4).

Në paragrafin (4) i cili bëhet paragrafi (5) pas fjalëve: "dhe organe tjera shtetërore" shtohen fjalët: "si dhe ndaj ankesave kundër aktvendimeve të marra në shkallë të parë në procedurë të mbikëqyrjes inspektuese".

Neni 2

Në nenin 2 paragrafi (2) në fjalinë e parë pika zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "me të cilin udhëheq Sekretari i Përgjithshëm."

Neni 3

Në nenin 3 paragrafi (1) fjala "gjashtë" zëvendësohet me fjalën "dhjetë".

Neni 4

Në nenin 8 paragrafi (2) fjala "pesë" zëvendësohet me fjalën "shtatë".

Neni 5

Pas nenit 8 shtohet neni i ri 8-a, si vijon:

"Neni 8-a

(1) Komisioni Shtetëror mund të kërkojë nga Këshilli Inspektues të lëshojë urdhëresë për mbikëqyrje inspektuese mbi punën e subjektit të caktuar të mbikëqyrjes te drejtori i inspektoratit, respektivisht personi zyrtar udhëheqës i shërbimit inspektues, kur kjo nevojitet për përcaktimin e tërësishëm të gjendjes faktike.

(2) Këshilli Inspektues është i obliguar që ta lëshojë urdhëresën nga paragrafi (1) i këtij neni në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të kërkesës."

Neni 6

Në nenin 10 paragrafi (1) pas fjalëve: "paragrafi 1" shtohen fjalët: "dhe paragrafi 2".

Neni 7

Procedurat e filluara ndaj ankesave kundër aktvendimeve të inspektorëve para komisioneve në organet e administratës shtetërore, organet tjera shtetërore dhe njësitë e vetëqeverisjes lokale dhe qytetit të Shkupit deri në fillimin e zbatimit të këtij ligji, do të përfundohen nga komisionet në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Zgjidhja e lëndëve të filluara para ditës së fillimit me zbatim të këtij ligji për të cilat është ngritur kontest administrativ, do të vazhdojë në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Ligjet me të cilat është përcaktuar e drejta e ankesës kundër aktvendimeve të inspektorëve para komisioneve në organet e administratës shtetërore, organet tjera shtetërore dhe njësitë e vetëqeverisjes lokale dhe qytetit të Shkupit, do të harmonizohen me dispozitat e këtij ligji deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

Neni 8

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", e do të fillojë të zbatohet gjashtë muaj nga dita e hyrjes në fuqi.

3541.

Vрз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БИРОТО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Се прогласува Законот за дополнување на Законот за Бирото за развој на образованието, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 октомври 2013 година.

Бр. 07-4103/1
24 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БИРОТО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Член 1

Во Законот за Бирото за развој на образованието („Службен весник на Република Македонија“ број 37/2006, 142/2008, 148/2009, 69/13 и 120/13), во членот 7 алинејата 9 се менува и гласи:

„- објавува јавен конкурс за обезбедување на услуги во изготвување на нови наставни програми, односно за современување на постојните наставни програми, освен за наставните програми од алинејата 4 на овој член, согласно со закон.“.

По алинејата 11 се додава нова алинеја 12, која гласи:

„- врши промоција, дава дидактички насоки (обуки) и ја следи примената (мониторинг) на адаптираните и преведените наставни програми од алинејата 4 на овој член во соработка со Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations), а согласно со договор во којшто се утврдуваат меѓусебните права и обврски.“.

Член 2

Во членот 23 став 1 по зборот „експерти“ се додаваат зборовите: „или правни лица“.

Член 3

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за Бирото за развој на образованието.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

LIGJ PËR PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR BYRONË E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Neni 1

Në Ligjin për Byronë e Zhvillimit të Arsimit ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 37/2006, 142/2008, 148/2009, 69/13 dhe 120/13), në nenin 7 alinea 9 ndryshohet si vijon:

"- shpall konkurs publik për sigurimin e shërbimeve në përpilimin e programeve të reja mësimore, përkatësisht për modernizimin e programeve mësimore ekzistuese, përveç për programet mësimore nga alinea 4 e këtij neni, në pajtim me ligjin,".

Pas alinesë 11 shtohet alinea e re 12, si vijon:

"- bën promovim, jep udhëzime didaktike (trajtime) dhe e ndjek zbatimin (monitorimin) e programeve mësimore të adaptuara dhe të përkthyer nga alinea 4 e këtij neni në bashkëpunim me Qendrën Ndërkombëtare për Programe Mësimore të Kembrixhit (Cambridge International Examinations), e në pajtim me marrëveshjen në të cilën përcaktohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella,".

Neni 2

Në nenin 23 paragrafi 1 pas fjalës "ekspertëve" shtohen fjalët: "apo personave juridikë".

Neni 3

Autorizohet Komisioni Juridik Ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për Byronë e Zhvillimit të Arsimit.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3542.

Врз основа на член 27 од Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 79/13) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 10 октомври 2013 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за социјалната заштита.

Пречистениот текст на Законот за социјалната заштита ги опфаќа: Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 79/09); Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 36/11), Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 51/11), Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 166/12), Законот за изменување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 15/13) и Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 79/13) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена. Одлука на Уставниот суд У.бр. 165/2009 („Службен весник на Република Македонија“ број 51/10).

Бр.10-2832/2
28 октомври 2013 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

ЗАКОН ЗА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА (пречистен текст)

I. Глава

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат системот и организацијата на социјалната заштита, правата од социјалната заштита, финансирањето и постапката на остварување на правата од социјалната заштита.

Член 2

Социјалната заштита е систем на мерки, активности и политики за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот во текот на животот, за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост и за јакнење на неговиот капацитет за сопствена заштита.

Под социјален ризик, во смисла на овој закон, се подразбира:

- ризици по здравјето (болест, повреда и инвалидност),
- ризици на старост и стареење,
- ризици на еднородителско семејство,

- ризици од невработеност, губење на приход за издржување врз основа на работа и слично,
- ризици од сиромаштија и
- ризици од друг вид на социјална исклученост.

Член 3

Републиката се грижи за социјалната заштита на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Републиката го воспоставува системот на социјалната заштита и го овозможува неговото функционирање, обезбедува услови и мерки за вршење на социјално-заштитната дејност и развива форми на самопомош.

Носители на социјалната заштита се Републиката, општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, во рамките на нивните надлежности, а во согласност со овој закон.

Член 4

Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата), донесува Национална програма за развој на социјалната заштита во која се утврдуваат целите, приоритетите и правците на развојот на социјалната заштита на граѓаните на Република Македонија, со мерки на активна социјална политика, на среден и долг рок.

Владата донесува годишна програма за остварување на социјалната заштита со која ги утврдува подрачјата на социјалната заштита, потребите на населението, социјалната превенција и начинот и средствата за остварување на социјалната заштита.

Член 5

Дејноста на социјалната заштита е од јавен интерес.

Член 6

Врз основа на правата од социјалната заштита, а под услови утврдени со овој закон, се преземаат мерки преку кои се остварува социјална превенција, воинституционална и институционална заштита и парична помош од социјална заштита.

Член 7

Системот и организацијата на социјалната заштита го сочинуваат установите, институциите, мерките, активностите и формите коишто се остваруваат во рамките на реализирањето на правата на граѓаните од домаќинот на социјалната заштита.

Системот се остварува преку стручната работа во установите за социјална заштита, спроведувањето на развојни програми, стручното усовршување на работниците во зависност од потребите на корисниците и меѓународните стандарди, следењето на појавите и планирањето на работата, водењето на евиденцијата, како и преку спроведување на надзор и истражувачка работа во оваа област.

Член 8

Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за социјална заштита.

При утврдување на мрежата на установи од ставот 1 на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на социјалната заштита (во натамошниот текст: Министерството) доставува до Владата преглед на приватни установи за социјална заштита.

Член 9

Покрај мерките за социјалната заштита на граѓаните што се утврдени со овој закон, грижата на Републиката за спречување на настанување на социјален ризик се остварува и преку преземање на мерки во даночната

политика, вработувањето, политиката за стипендирањето, домувањето, заштита на семејството, здравството, воспитанието и образованието и во други подрачја во согласност со закон.

Член 10

Грижата на Републиката за спречување и намалување на социјален ризик за граѓаните може да се остварува и преку:

- мерки за субвенционирање на потрошувачката на енергија и други комунални услуги,
- условени парични давања,
- мерки за вработување на лица кои до 18-годишна возраст имале статус на дете без родители и без родителска грижа,
- и други мерки за спроведување на програмите од членот 4 на овој закон.

Владата може да донесува програми за спроведување на мерките од ставот 1 на овој член со кои подетално ќе ги утврди корисниците, мерките, носителите и изворите на средствата.

Член 11

Општината, градот Скопје и општините во градот Скопје обезбедуваат спроведување на социјалната заштита во согласност со овој закон, донесуваат програми за потребите на граѓаните од областа на социјалната заштита, согласно со Националната програма од членот 4 став 1 на овој закон, ги обезбедуваат обврските утврдени со овој закон и донесуваат општи акти од областа на социјалната заштита.

Програмите од ставот 1 на овој член се доставуваат до Министерството на мислење.

Општината, градот Скопје и општините во градот Скопје обезбедуваат остварување на социјалната заштита на лицата со инвалидност, децата без родители и децата без родителска грижа, децата со пречки во менталниот и телесниот развој, децата на улица, децата со воспитно-социјални проблеми, децата од еднородителски семејства, лицата изложени на социјален ризик, лицата кои злоупотребуваат дроги, други психотропни супстанции, прекурзори и алкохол, лицата жртви на семејно насилство, лицата жртви на трговија со луѓе, старите лица без семејна грижа, преку воинституционални и институционални облици на социјална заштита, домување и подигање на свеста на населението за потребите од обезбедување на социјалната заштита, согласно со одредбите од овој закон.

Член 12

Општината, градот Скопје и општините во градот Скопје можат со своја одлука, во согласност со материјалните можности, да утврдуваат и други права во областа на социјалната заштита, права во поголем обем од обемот на правата утврдени со овој закон и поповолни услови за нивно остварување, како и други облици на социјална заштита.

Член 13

Секој е должен да се грижи за задоволување на своите животни потреби и потребите на лицата кои според закон е должен да ги издржува.

Секој е должен со своите приходи да придонесува за спречување, ублажување или отстранување на социјалните ризици на кои е изложен тој и членовите на неговото семејство кои е должен да ги издржува, како и активно да дејствува во спречувањето и надминувањето на состојбата на изложеност на социјален ризик.

Како семејство, во смисла на овој закон, се смета семејство или заедница на маж и жена, на родители и деца и другите роднини кои живеат со нив и се должни согласно со Законот за семејството да се издржуваат.

Член 14

Установите за згрижување на деца - детските градинки, училиштата, здравствените установи, полицијата, правосудните и другите државни тела и органи, правни и физички лица и здруженија, соработуваат со установите за социјална заштита во остварување на дејноста утврдена со овој закон.

Член 15

Корисници на социјална заштита, според овој закон, се државјани на Република Македонија кои имаат постојано живеалиште во Република Македонија и странците кои имаат регулиран постојан престој во Република Македонија, согласно со закон.

Државјаните на Република Македонија кои немаат постојано живеалиште во Република Македонија и странците кои имаат регулиран привремен престој во Република Македонија, согласно со закон, ги користат правата од социјалната заштита под услови утврдени со овој или друг закон и меѓународни договори и конвенции.

Член 16

Право на социјална заштита има лице барател на право на азил, лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, под услови и на начин утврдени со закон.

Член 17

Инвалидно лице, во смисла на овој закон, се смета лице со ментална или телесна попреченост.

Член 18

Здружение и физичко лице можат да вршат работи од областа на социјалната заштита, под услови, на начин и постапка утврдени со овој закон.

Член 19

Верските заедници, религиозните групи и нивните здруженија кои се регистрирани во Република Македонија, можат да им помагаат на лицата кои имаат потреба од одделни видови на социјална заштита, во согласност со овој закон.

Член 20

Се забранува директна или индиректна дискриминација врз основа на пол, раса, боја на кожата, национална, етничка, социјална, политичка, верска, културна, јазична, имотна и општествена припадност, онеспособеност и потекло во остарување на правата од социјалната заштита утврдени со овој закон.

Забраната од ставот 1 на овој член се однесува на јавни установи за социјална заштита основани од Владата, од општина, градот Скопје и општините во градот Скопје, на приватни установи за социјална заштита основани од правно или физичко лице и на здружение и физичко лице кои вршат работи од областа на социјалната заштита утврдени со овој закон.

Член 21

Директна дискриминација, во смисла на членот 20 од овој закон, е секое постапување со кое барател или корисник на социјална заштита бил ставен во неповолна положба од другите корисници во споредбени случаи.

Индиректна дискриминација, во смисла на овој закон, постои кога определена навидум неутрална одредба, критериум или пракса го става барателот или корисникот на социјална заштита поради пол, раса, боја на кожата, национална, етничка, социјална, политичка, верска, културна, јазична, имотна и општествена припадност, онеспособеност и потекло во неповолна по-

ложба во однос на другите корисници на права од социјалната заштита утврдени со овој закон, освен доколку се утврдени критериуми или практики кои се објективно оправдани со легитимна цел и средствата за постигнување на таа цел се соодветни и неопходни.

Член 22

Во случаите на дискриминација од членовите 20 и 21 на овој закон барателот или корисникот на социјална заштита има право да бара заштита од надлежен орган.

Доколку во судска постапка се утврди дека со барателот или корисникот на социјална заштита е постапувано спротивно на одредбите од членовите 20 и 21 на овој закон, барателот или корисникот на социјална заштита има право да бара надомест на штета од сторителот на дискриминацијата.

Член 23

Ако барателот или корисникот на социјална заштита, во случај на спор, изнесе факти дека е постапувано спротивно на членовите 20 и 21 од овој закон, во тој случај обврската на докажувањето и произнесувањето по тие факти и наоди е на јавната установа за социјална заштита основана од Владата, од општина, градот Скопје и општините во градот Скопје, на приватната установа за социјална заштита основана од правно или физичко лице и на здружението и физичкото лице кои вршат одредени работи од областа на социјалната заштита.

II. Глава**УСЛУГИ И МЕРКИ ОД СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА****1. Социјална превенција****Член 24**

Со мерки и активности на социјална превенција се спречува настанување на социјални ризици, се врши рано откривање и ран третман на граѓанинот изложен на социјален ризик, со цел за надминување или ублажување на штетните последици од изложеноста на социјален ризик.

Реализацијата на мерките и активностите од ставот 1 на овој член, Владата ги утврдува во програмата од членот 4 на овој закон, а општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, во рамките на нивните надлежности донесуваат соодветни програми и обезбедуваат средства.

Член 25

За остварување на социјалната превенција се преземаат мерки за спречување на настанување на социјален ризик за граѓанинот, семејството или група на луѓе, особено преку едукативно-советувалишна работа, развивање на формите на самопомош, волонтерска работа со лично ангажирање и примена на други методи кои соодветствуваат на потребите на корисниците на социјалната заштита.

Реализацијата на мерките и активностите од ставот 1 на овој член се остварува во центрите за социјална работа во соработка со општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, предучилишните, училишните, здравствените установи и другите државни тела и органи, правни и физички лица и здруженија.

2. Вонинституционална заштита**Член 26**

Вонинституционалната заштита што се остварува во или преку центарот за социјална работа опфаќа право на:

- прва социјална услуга на корисници на социјална заштита,
- помош на поединец,
- помош на семејство,
- домашна нега и помош на поединец и на семејството,
- дневно и привремено прифаќање и згрижување како помош на поединец и семејство,
- сместување во згрижувачко семејство,
- сместување во мал групен дом и
- организирано живеење со поддршка.

Член 27

Правото на прва социјална услуга на корисниците на социјална заштита, опфаќа воочување на проблемот кој произлегува од состојба на социјален ризик, укажување на корисникот на можните решенија, услуги и средства за негова заштита, како и за мрежата на установи надлежни за давање на услуги.

Член 28

Правото на помош на поединецот, подразбира примена на форми на стручна, советодавна или советува-лишна работа, со која му се овозможува стекнување на потребни информации, оспособување за самостојно одлучување, зачувување и развој на социјалните потенцијали.

Член 29

Правото на помош на семејството опфаќа стручна помош на членовите на семејството да ја надминат семејната криза во брачните односи, а особено во односите родители - деца, како и оспособување на тоа семејство да ги остварува своите функции во секојдневниот живот.

Член 30

Правото на домашна нега и помош се обезбедува на старо, изнемоштено и лице со телесна попреченост и лице со умерена, тешка и длабока ментална попреченост, кое не е во состојба да се грижи за себе и поради тоа му е потребна нега и помош во задоволувањето на егзистенцијалните потреби.

Домашната нега и помош на лицето од ставот 1 на овој член се обезбедува и кога тоа живее во семејство.

Член 31

Правото на дневно згрижување во дневен центар се обезбедува на:

- старо, изнемоштено лице и друго возрасно лице,
- лице со умерена и тешка попреченост во менталниот развој и на лице со телесна попреченост кое не може само да се грижи за себе,
- дете со телесна попреченост,
- дете на улица,
- лице кое употребува, односно злоупотребува дро- ги и други психотропни супстанции и прекурзори и на членовите на неговото семејство и
- лице кое злоупотребува алкохол или се лекува од зависнот од алкохол и на членовите на неговото семејство.

Правото на згрижување во центар за дневно и привремено прифаќање и згрижување се обезбедува на лице:

- бездомник,
- лице кое употребува, односно злоупотребува дро- ги и други психотропни супстанции и прекурзори,
- жртва на семејно насилство и
- жртва на трговија со луѓе.

Помошта во дневно згрижување за лицата од ставот 1 на овој член, односно дневно и привремено прифаќање и згрижување за лицата од ставот 2 на овој член, се обезбедува и тогаш кога тие живеат во семејство.

Член 32

Право на сместување во згрижувачко семејство, според овој закон, има лице кое нема услови за живеење во своето семејство или од други причини му е потребно сместување во згрижувачко семејство.

Правото на сместување во згрижувачко семејство од ставот 1 на овој член се обезбедува на:

- дете без родители и дете без родителска грижа до оспособувањето за самостоен живот и работа, а најдоцна до завршување на средно образование односно шест месеци по завршување на средното образование, ако не постојат можности згрижувањето и воспитанието да се обезбеди на друг начин,
- дете со воспитно-социјални проблеми (злоставувано, занемарено и социјално необезбедено дете) и дете жртва на семејно насилство,
- малолетен сторител на кривично дело или прекршок,
- лице со умерени и тешки пречки во менталниот развој, лице со длабоки пречки во менталниот развој и лице со трајна телесна попреченост на кое му е потребно трајно згрижување и нега и
- старо лице, возрасно лице со телесна попреченост и лице со пречки во менталниот развој кое не е во состојба само да се грижи, а поради станбената и семејната положба нема можност да му се обезбеди заштита на друг начин.

Член 32-а

Згрижувач може да биде лице кое ги исполнува следниве критериуми:

- да е полнолетно;
- да е деловно способно;
- да има општа здравствена состојба;
- да не е постаро од 65 години ;
- да постои разлика во возраста помеѓу згрижувачот и сместеното лице од најмалку 18 години;
- да не му е одземено или ограничено родителското право;
- да не му е изречена осуда за кривично дело со казна затвор повеќе од шест месеци;
- да има материјални и станбени услови за вршење на оваа функција, и
- да има завршено обука за згрижувач, спроведена од центарот врз основа на Програма за обука на згрижувачки семејства изготвена од Заводот за социјални дејности.

Критериумите од ставот 1 алинеи 3, 6 и 7 на овој член важат и за полнолетните членови на семејството на згрижувачот, кои живеат во заедничко домаќинство.

По исклучок од став 1 алинеја 4 од овој член, доколку детето кое е згрижено во згрижувачкото семејство е постаро од 16 години, а згрижувачот наполнил 65 години старост, сместувањето во згрижувачкото семејство може да продолжи до полнолетството на детето, односно до завршување на средното образование, врз основа на наод и мислење на стручен тим во центарот за социјална работа (во натамошниот текст: центар).

Исполнетоста на критериумите од ставовите 1 и 2 на овој член, ги утврдува центарот, согласно со Програмата за проценка на згрижувачко семејство, изготвена од Заводот за социјални дејности.

Член 33

Згрижувачко семејство обезбедува сместување и згрижување на лицата од член 32 став 2 од овој закон, во вид на општо, специјализирано, интервентно и привремено згрижување.

Општо згрижувачко семејство, обезбедува грижа за личност, воспитанието, образованието, здравствената состојба и секојдневните потреби за сместеното лице, во зависност од неговата возраст и потреби.

Специјализираното згрижувачко семејство ги обезбедува работите од став 2 на овој член, за дете жртва на семејно насилство, дете со воспитно-социјални проблеми, малолетен сторител на кривично дело или прекршок, дете или лице со попреченост и старо лице, доколку згрижувачот успешно заврши специјализирана обука, спроведена од Заводот за социјални дејности.

Интервентно згрижувачко семејство ги обезбедува работите од став 2 на овој член во случај кога е потребно итно згрижување на лице или дете кое е грубо занемарено или злоупотребено, или пак, кога родителот/старателот е спречен да се грижи за детето поради болест или смрт. Згрижувањето трае најмногу до 30 дена, во кој период центарот презема мерки за понатамошната форма на заштита, согласно со најдобриот интерес на детето, односно лицето.

Привремено згрижувачко семејство обезбедува згрижување на дете или лице згрижено во општо или специјализирано згрижувачко семејство, како и за дете или лице со ментална или телесна попреченост кое живее со родител/старател, заради одмор, терапија, лекување и завршување на домашни, семејни и професионални обврски на згрижувачот, односно родителот/старателот. По престанокот на потребата од привремено згрижување, згрижувачкото семејство, односно родителот/старателот, ја продолжува грижата за детето или лицето.

Центарот врши избор на згрижувачкото семејство и го определува видот на сместувањето, согласно индивидуалните потреби на корисникот и неговата возраст.

Член 33-а

Згрижувачкото семејство од член 33 од овој закон, има право на надоместок на трошоците за сместување на лицето и надоместок за згрижување.

Сместување лице во згрижувачко семејство, се врши врз основа на склучен договор меѓу центарот и подносителот на барањето (во натамошниот текст: згрижувач).

Со договорот од ставот 2 на овој член, се уредуваат особено:

- начинот и условите за сместување и престанок на сместувањето на лице во семејството;
- видот и обемот на социјалната заштита која му се обезбедува на лицето што се сместува во згрижувачкото семејство;
- висината на надоместокот за сместеното лице, која ги опфаќа трошоците на сместување и надоместокот за згрижување;
- времетраењето на договорот, со можност за негово продолжување;
- услови за раскинување на договорот;
- отказниот рок за раскинување на договорот, кој за згрижувачот не може да биде пократок од три месеци;
- случаите при кои престанува да важи договорот и
- други права, обврски и одговорности.

Центарот може еднострано да го раскине договорот и пред истекот на рокот утврден во договорот, секогаш кога тоа го бараат интересите на лицето кое се сместува во згрижувачкото семејство.

Член 34

Центарот ги следи и координира активностите поврзани со сместувањето и згрижувањето на лицето во згрижувачкото семејство.

Згрижувачкото семејство е должно да постапува по дадените насоки од центарот за згрижување на сместеното лице и навреме да го известува центарот за сите промени и потреби на згриженото лице.

Член 35

Центарот може да смести во едно згрижувачко семејство најмногу пет лица, имајќи ги предвид условите и можностите за сместување на семејството.

Функционерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на социјалната заштита (во натамошниот текст: министерот) поблиску ги определува критериумите за избор на згрижувачко семејство, видот и бројот на корисниците кои можат да се сместат во едно згрижувачко семејство, видот на згрижувањето и обемот на услугата што се обезбедува на згриженото лице.

Критериумите од ставот 2 на овој член кои ги пропишува министерот се јавен документ и се објавени на веб страницата на Министерството за труд и социјална политика.

Член 36

Згрижувачкото семејство добива месечен надоместок за трошоците за сместеното лице и надоместок за згрижување.

Надоместокот за трошоците за сместеното лице изнесува 5.000 денари, а надоместокот за згрижување изнесува 1.500 денари.

Надоместокот за трошоците за сместување од ставот 2 на овој член за дете без родители и родителска грижа и дете со воспитно-социјални проблеми на училишна возраст се зголемува за 500 денари, а надоместокот за згрижување од ставот 2 на овој член се зголемува за 500 денари.

Надоместокот за трошоците за сместување од ставот 2 на овој член за дете со нарушено општествено поведение, лице со умерени и тешки пречки во менталниот развој и лице упатено на оспособување за работно-производна активност, лице со најтешки пречки во менталниот развој, лице со трајна телесна попреченост, старо лице, возрастено лице со телесна попреченост, како и возрастено лице со пречки во менталниот развој, се зголемува за 1.000 денари, а надоместокот за згрижување од ставот 2 на овој член се зголемува за 1.000 денари.

Висината на надоместокот на трошоците за сместено лице и надоместокот за згрижување од ставовите 2, 3 и 4 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 37

Износот на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување и здравствена заштита за згрижувачите кои вршат згрижување на лице во своето семејство како професионална дејност, се на товар на Буџетот на Република Македонија и се пресметуваат на износите дефинирани во членот 36 на овој закон.

Член 38

Надоместокот на трошоците за сместено лице и надоместокот за згрижување за привремено згрижување, се пресметуваат согласно со членот 36 ставови 2, 3 и 4 од овој закон, а се наплатуваат од корисникот, родителот, односно старателот на сместеното лице, во зависност од бројот на деновите на згрижувањето.

Во случај кога сместено лице во згрижувачко семејство, користи згрижување во привремено згрижувачко семејство, надоместокот на трошоците за сместено лице и надоместокот за згрижување за период на сместувањето во привременото згрижувачко семејство, се исплаќа на тоа семејство.

Згрижувачкото семејство од ставот 1 на овој член добива месечен паушал од 2.000 денари, а надоместокот за трошоците за сместеното лице и надоместокот за згрижување, се пресметува во зависност од времетраењето на сместувањето.

Член 39

Право на живеење во мал групен дом има дете без родители или без родителска грижа, со воспитно-социјални проблеми, со пречки во менталниот или телесниот развој, лице со ментална или телесна попреченост, кое нема соодветни услови за живеење во своето семејство, кое нема семејство или од други причини му е потребно сместувањето во мал групен дом.

Член 40

Право на организирано живеење со поддршка има лице со ментална или телесна попреченост, деца без родители и родителска грижа и деца со воспитно-социјални проблеми, преку самостојно и организирано живеење во посебна станбена единица со постојана или повремени помош од стручни или други лица во остварување на основните животни потреби, социјални, работни, културни, рекреативни и други потреби.

Нивото на поддршката се определува во согласност со потребите, видот и степенот на попреченоста на корисникот.

Поддршката за организирано живеење може да ја организира центарот, установата која сместува лица од ставот 1 на овој член и здружение, согласно со членот 157 на овој закон.

Поблиските услови за стандардите во поглед на потребен простор, опрема и стручен кадар, нивото на поддршка, начинот и програмата за остварување на поддршката ги утврдува министерот.

3. Институционална заштита

Член 41

Институционалната заштита опфаќа право на оспособување за работно-производна активност и право на сместување во установа за социјална заштита.

3.1. Право на оспособување за работно-производна активност

Член 42

Право на оспособување за работно-производна активност има лице со умерени и тешки пречки во менталниот развој.

Правото на оспособување за работно-производна активност опфаќа упатување во установа за социјална заштита или во друго правно лице кое ги исполнува потребните услови, надоместок на трошоци за сместување и исхрана, надоместок на трошоци за оспособување за работно-производна активност и надоместок на трошоци за превоз.

Наод и мислење за способноста за оспособување за работно-производна активност на децата и младинците со умерени и тешки пречки во менталниот развој, дава органот надлежен за оценка на посебните потреби на децата и младинците со пречки во развојот, во согласност со актот за оценка на видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој од членот 203 ставови 2 и 3 на овој закон.

3.2. Право на сместување во установа за социјална заштита

Член 43

Право на сместување во установа за социјална заштита, има лице кое нема соодветни услови за живеење во своето семејство или од други причини му е потребно сместување во установа за социјална заштита, а не може да се примени друг облик на социјална заштита.

Право на сместување во установа за социјална заштита, се обезбедува на:

- дете без родители и дете без родителска грижа до оспособувањето за самостоен живот и работа, а најдоцна до завршувањето на средното образование, ако не постојат можности згрижувањето и воспитанието да се обезбеди на друг начин,

- дете со воспитно-социјални проблеми, занемарено, запоставено, злоставувано и материјално необезбедено дете и дете жртва на семејно насилство,

- дете со нарушено поведение,

- бремена жена еден месец пред породувањето и самохран родител со дете до тримесечна возраст,

- лице со умерени и тешки пречки во менталниот развој упатено на оспособување за работно-производна активност, лице со длабоки пречки во менталниот развој и лице со трајна телесна попреченост на кое му е потребно трајно згрижување и нега,

- старо лице, возрастасо лице со телесна попреченост и лице со пречки во менталниот развој кое не е во состојба само да се грижи, а поради станбената и семејната положба нема можност да му се обезбеди заштита на друг начин и

- лице барател на право на азил.

Децата од ставот 2 алинеи 1, 2 и 3 на овој член можат да се сместат во ученички дом или друга установа за која центарот ќе оцени дека установата може да обезбеди чување, згрижување, воспитание, образование и нормален развој на детето.

4. Права на парична помош од социјална заштита

Член 44

Права на парична помош од социјална заштита се:

- социјална парична помош,
- постојана парична помош,
- парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа,
- парична помош на мајка која родила четврто дете,
- парична помош на згрижувач,
- паричен надоместок за помош и нега од друго лице,

- еднократна парична помош и помош во натура,
- надоместок на плата за скратено работно време поради нега на дете со телесни или ментални пречки во развојот,

- парична помош за социјално домување,

- право на здравствена заштита и

- додаток за слепило и мобилност.

4.1. Социјална парична помош

Член 45

Право на социјална парична помош има лице способно за работа и домаќинство, материјално необезбедено и кое според други прописи не може да обезбеди средства за егзистенција.

Како домаќинство во смисла на ставот 1 од овој член се подразбира заедница на членови на семејството и други роднини меѓу кои не постои законска обврска за меѓусебно издржување, кои заеднички придонесуваат, стопанисуваат и трошат.

Лице кое е на издржување на казна затвор подолго од 30 дена или е сместено во згрижувачко семејство, во установа за социјална заштита или друга установа со решение на центарот за социјална работа, не се смета за член на домаќинството за тој период.

Член 46

За материјално необезбедено се смета лице и домаќинство кое остварува приходи по сите основи пониски од износот на социјалната парична помош, утврден со овој закон и кое не поседува имот и имотни права од кои може да се издржува.

Месечниот приход на лицето или домаќинството се определува според просечниот месечен приход на сите членови, остварен по сите основи во последните три месеца пред поднесување на барањето за остварување на право за социјална парична помош.

Член 47

Висината на социјалната парична помош за носителот на правото изнесува 2.334 денари (во натамошниот текст: основица).

За секој следен член на домаќинството основицата се зголемува за коефициент 0,37, а најмногу до пет члена.

Висината на социјалната парична помош од ставот 1 на овој член, се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година и претставува основица за висината за социјална парична помош за наредната година.

Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се со негативен предзнак, не се врши усогласување на основицата.

Правото на социјална парична помош се исплатува како разлика меѓу утврдениот износ на социјалната парична помош и вкупните приходи по сите основи на сите членови на домаќинството.

Член 48

Висината на социјалната парична помош се утврдува во зависност од периодот на користење на правото, и тоа:

- во првите три години, во висина утврдена во членот 47 на овој закон и

- по истекот на третата година, во висина од 50% од утврдената висина, согласно со членот 47 на овој закон.

По исклучок од ставот 1 на овој член, домаќинство во кое има невработено лице инвалид на трудот кој не користи надоместок од центарот за вработување или од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување или носителот на правото е невработено лице на кое му недостасуваат најмногу пет години до остварувањето на правото на пензија, правото на социјална парична помош го остварува согласно со членот 47 на овој закон.

Член 49

Во случај на прекин во користењето на правото на социјална парична помош до 60 месеца, корисникот има право да го доискористи преостанатото право на социјална парична помош, согласно со членот 48 на овој закон.

Ако прекиниот на користењето на правото на социјална парична помош е подолг од 60 месеца корисникот има повторно право на социјална парична помош, согласно со членот 47 на овој закон.

Член 49-а

Корисник – плодоуживател на земјоделско земјиште во државна сопственост, доколку по истекот на две години на користење на земјоделското земјиште го раскине договорот за давање на земјоделско земјиште во државна сопственост на плодоуживање поради нерентабилно и неекономично работење, може да поднесе барање за остварување на право на социјална парична помош.

Член 50

Центарот го определува носителот на правото на социјална парична помош.

Носителот на правото на социјална парична помош е должен да ја потврди состојбата на месечните приходи за себе и сите членови во домаќинството, при поднесувањето на барањето и во текот на користењето на правото.

Носителот на правото на социјална парична помош е должен еднаш годишно да поднесе документација за материјалната и бројната состојба на домаќинството.

Ако носителот на правото на социјална парична помош не постапи согласно со ставовите 2 и 3 на овој член, правото на социјална парична помош престанува и не може да се оствари во наредните шест месеца.

Член 51

Центарот врши непосреден увид заради утврдување на фактичката состојба на лицето и домаќинството.

Врз основа на увидот од ставот 1 на овој член, центарот ќе го одбие барање за остварување на право на социјална парична помош, односно ќе одлучи истото да престане, доколку утврди дека барателот, односно корисникот не е изложен на социјален ризик.

Непосредниот увид од ставот 1 на овој член се врши по оценка на надлежниот центар, а најмалку еднаш во текот на годината.

Увидот од ставот 1 на овој член надлежниот центар го врши без претходно најавување. Ако на овластениот работник од центарот не му се дозволи да направи увид во домот на домаќинството, правото на социјална парична помош не може да се оствари, односно престанува и истото не може да се оствари во наредните 12 месеца.

Член 52

Право на социјална парична помош не може да оствари лице кое:

- може само да се издржува, ако може да остварува приходи со продажба или со давање под закуп на имот кој тој и членовите на неговото домаќинство не го користат, за задоволување на минимална егзистенција,

- не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува согласно со Законот за семејството, освен ако центарот за социјална работа утврди дека лицето кое според Законот е должно да го издржува би останало без минимум средства за егзистенција, пониски 5.000 денари,

- ако има склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор и
- може да обезбеди издржување по друга основа.

Член 53

Право на социјална парична помош не може да оствари, односно му престанува правото на лицето или домаќинството кое дало нецелосни или неистинити податоци за семејната, материјалната состојба и состојбата со имотот и имотните права.

Ако носителот на правото даде неистинити или нецелосни податоци, односно не извести за настанатата промена во материјалната, семејната и имотната состојба за себе и членовите на домаќинството, правото на социјална парична помош престанува и не може да се оствари во наредните 12 месеца.

Член 54

Право на социјална парична помош не може да користи:

- лице кое одбило понуда за вработување, обука, преквалификација или доквалификација заради вработување, согласно со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност и

- лице на кое му престанал работниот однос по негова вина или на негово барање.

Лицето од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член не може да користи социјална парична помош во период од шест месеца.

Лицата од ставот 1 на овој член се сметаат за членови на домаќинството при пресметување на вкупните приходи на домаќинството, а се исклучуваат од користење на правото на социјална парична помош.

Центарот за вработување еднаш месечно го известува надлежниот центар за лицата од ставот 1 алинеја 1 на овој член.

Член 55

Корисниците на социјална парична помош можат да бидат работно ангажирани за извршување на јавни работи, најмногу до 90 дена во календарската година, како и за извршување на сезонски работи и други повремени работи согласно Законот за работните односи, од градоначалникот на единицата на локалната самоуправа, од јавните претпријатија, јавните установи и кај работодавачи од приватниот сектор, освен пензионер, жена за време на бременоста и млади мајки до девет месеци на породилно отсуство, лице неспособно за работа поради старост, инвалидност или болест, лице во работен однос, ученик и студент.

Работното ангажирање од став 1 на овој член, се врши во соработка меѓу градоначалникот на единицата на локалната самоуправа, јавните претпријатија, јавните установи и работодавачи од приватниот сектор со надлежниот центар за социјална работа, односно надлежниот центар за вработување.

За време на работното ангажирање корисниците од став 1 на овој член, мора да бидат осигурани од организаторот на работата по основа на инвалидност и телесно оштетување, за повреда на работа или професионална болест.

На корисниците на социјална парична помош кои работно се ангажирани, правото на социјална парична помош им мирува за времето на работното ангажирање, а по престанувањето на работното ангажирање користењето на правото на социјална парична помош продолжува.

Организаторот на работата од став 1 на овој член, со корисникот на социјална парична помош склучува договор за вработување.

Ако корисникот на социјална парична помош од ставот 1 на овој член неоправдано го одбие работното ангажирање, се смета за член на домаќинството при пресметување на вкупните приходи на домаќинството, а се исклучува од користење на правото на социјална парична помош во наредните 12 месеци.

Член 56

Министерот со општ акт го пропишува начинот на утврдување на состојбата на приходите, имотот и имотните права на домаќинството, определувањето на носителот на правото и потребната документација.

4.2. Постојана парична помош

Член 57

Право на постојана парична помош има лице неспособно за работа и материјално необезбедено, кое не може да обезбеди средства за својата егзистенција врз основа на други прописи.

Член 58

Неспособно за работа, во смисла на овој закон, се смета лице:

- со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој и лице со комбинирани и други пречки во развојот, кое заради степенот на попреченоста не може да се стекне со образование, како и лице со телесна попреченост, поради која е неспособно за работа,

- лице душевно заболено и лице со трајни промени во здравствената состојба, поради која е неспособно за работа,

- самохрана жена за време на бременоста еден месец пред породувањето и самохран родител согласно со Законот за семејството до три години возраст на детето,

- дете без родители и без родителска грижа кое не се штити врз основа на правото на сместување, кое нема приходи врз основа на имот и имотни права и не остварува средства врз основа на други прописи, но најмногу до 18-годишна возраст и

- лице постаро од 65 години.

Неспособноста за работа за лицата над 26-годишна возраст од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член со свој наод, оценка и мислење ја утврдува стручна комисија која може да биде при јавна установа која во рамките на својата дејност третира проблеми од областа на психофизичкиот развој на лица со одреден вид на попреченост или во друго правно лице.

По исклучок од ставот 2 на овој член, неспособноста за работа се смета за утврдена за лице над 26 години возраст со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, како и потполно слепо лице чиј вид и степен на попреченост е утврдена со наод, оценка и мислење на стручен орган, издаден во постапка согласно со општиот акт од членот 203 ставови 2 и 3 на овој закон и решение на центарот за социјална работа.

Министерот со решение формира комисија за изготвување на наод, оценка и мислење, за решавање по изјавена жалба против првостепено решение за правото на постојана парична помош.

Член 59

Материјално необезбедено лице во смисла на членот 57 од овој закон се смета лице кое нема приходи или чии приходи по сите основи по член на семејство се помали од 5.000 денари, усогласени со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година и не поседува имот и имотни права од кои може да се издржува.

Член 60

Постојаната парична помош се обезбедува за носителот на правото и друг член на семејството како соуживател на помошта, неспособен за работа.

Право на постојана парична помош како соуживател има и дете до навршени 18 години живот или до 26 години живот, ако е на редовно школување.

Член 61

Висината на постојаната парична помош изнесува:

- за носителот на правото 3.502 денари,
- за еден соуживател висината на правото за носителот се зголемува за коефициент 0,40 и
- за два и повеќе соуживатели висината на правото за носителот се зголемува за коефициент 1,0.

Висината на правото од ставот 1 алинеја 1 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година и претставува висина на правото на постојана парична помош за носителот за наредната година.

Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се со негативен предзнак, не се врши усогласување на висината на постојаната парична помош.

Член 61-а

Центарот врши непосреден увид заради утврдување на фактичката состојба на лицето и семејството.

Непосредниот увид се врши по оценка на надлежниот центар, а најмалку еднаш во текот на годината.

Член 62

Право на постојана парична помош не може да оствари лице кое:

- може само да се издржува, ако може да остварува приходи со продажба или со давање во закуп на имот кој тој и членовите на неговото семејство не го користат, за задоволување на минимална егзистенција,

- не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува врз основа на Законот за семејството, освен ако центарот за социјална работа утврди дека лицето кое според Законот е должно да го издржува би останало без минимум средства за егзистенција, пониски 5.000 денари,

- ако има склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор и

- може да обезбеди издржување по друга основа.

Член 63

Право на постојана парична помош не може да оствари, односно му престанува правото на лице кое дало нецелосни или неистинити податоци за семејната, материјалната состојба и состојбата со имотот и имотните права.

Правото на постојана парична помош му мирува на лицето кое е на издржување на казна затвор подолго од 30 дена или е сместено во згрижувачко семејство, во установа за социјална заштита или друга установа со решение на центарот за социјална работа за тој период.

Член 64

Центарот е должен да го извести корисникот или неговиот старател за потребата од повторен преглед два месеца пред истекот на рокот определен за повторна оценка за неспособноста за работа.

Ако корисникот или неговиот старател наопрвадно не се јави во рокот определен за повторна оценка за неспособноста за работа, правото на постојана парична помош му престанува.

Член 65

Право на постојана парична помош може да оствари и лице неспособно за работа, кое има имот и кое склучило договор за доживотно издржување со центарот.

Висината на постојаната парична помош од ставот 1 на овој член ја утврдува центарот и корисникот во зависност од вредноста на имотот што е предмет на договорот за доживотно издржување, а по претходна согласност на Министерството.

Член 66

Самохрана бремена жена и самохраниот родител од членот 58 алинеја 3 на овој закон остваруваат право на постојана парична помош заклучно до третото дете по ред на раѓање.

Член 67

Министерот со општ акт го пропишува начинот на утврдување на состојбата на приходите, имотот и имотните права и потребната документација за остварување на правото, составот и начинот на работата на стручната комисија и второстепената комисија, легитимацијата на стручните лица, начинот на водење на евиденција на издадените наоди и формата и содржината на образецот за давање на наод, оценка и мислење за неспособноста за работа.

4.3. Парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа

Член 68

Право на парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа има лице кое нема приходи и имот од кој може да се издржува, до пополнување на 26 години возраст.

Министерот со општ акт ги пропишува начинот на утврдување на состојбата на приходите, имотот, имотни права и потребната документација за остварување на правото.

Член 69

Висината на паричната помош на лицето од членот 68 на овој закон изнесува 4.000 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Висината на паричната помош на лицето од членот 68 на овој закон, кое се наоѓа на редовно школување, изнесува 5.600 денари усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 69-а

Лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, кое е запишано по прв пат на студиска година од прв и втор циклус на студии како редовен или вонреден студент на јавните високообразовни установи има право на парична помош за студирање во висина од 12.000 денари месечно, ако користи социјален стан под закуп, односно 24.000 денари месечно, ако не користи социјален стан под закуп, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Доколку лицето од ставот 1 на овој член ја повтори студиската година, правото на парична помош за студирање му мирува се до запишување на следната студиска година по прв пат.

Лице од ставот 1 на овој член кое е запишано на трет циклус докторски студии има право на парична помош за студирање од ставот 1 на овој член за времетраењето на докторските студии на јавните високообразовни установи, но најмногу до пет години од датата на запишувањето. Лицето, еднаш годишно до центарот доставува потврда за редовно извршување на обврските од докторските студии, согласно со статутот на високообразовната институција, а најдоцна до септември за тековната година.

Лице кое користи право на парична помош за студирање од ставовите 1 и 3 на овој член, се исклучува од користење на правото на парична помош од членот 69 на овој закон.

4.4. Право на парична помош на мајка која родила четврто дете

Член 70

Право на парична помош има мајка која родила четврто живородено дете од 1 јануари 2009 година.

Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која се грижела за децата до нивната 18 годишна возраст, која е невработена и не користи право на пензија, по пополнување на 62 години живот.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари доколку на мајката и било одземено родителско право над едно од децата.

Член 71

Висината на паричната помош од членот 70 на овој закон изнесува 8.000 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Министерот со општ акт го пропишува начинот на остварување на правото на парична помош на мајка која родила четврто дете и потребната документација за остварување на ова право.

Парична помош за згрижувач**Член 71-а**

Право на парична помош за згрижувач има згрижувач, кој згрижувал лице во своето семејство најмалку пет години, по исполнување на 62 годишна возраст, кој е невработен и не користи право на пензија по било која основа.

Правото од став 1 на овој член не може да се оствари доколку центарот еднострано го раскинал договорот за сместување согласно со член 33 став 6 од овој закон.

Висината на паричната помош за згрижувачот изнесува 8.000 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Министерот го пропишува начинот на остварување на правото на парична помош за згрижувач и потребната документација за остварување на ова право.

4.5. Паричен надоместок за помош и нега од друго лице**Член 72**

Право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице има лице над 26-годишна возраст, со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, на кое му е неопходна помош и нега од друго лице заради тоа што не може само да ги задоволува основните животни потреби, доколку ова право не може да го оствари врз основа на други прописи.

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице се утврдува во зависност од обемот на потребата за помош и нега од друго лице.

Член 73

Потреба од помош и нега од друго лице во поголем обем има лице со тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, поради што не може само да ги задоволува основните животни потреби, не може ниту со помош на ортопедски помагала самостојно да се движи во станот или надвор од станот, самостојно да се храни, облекува, да ја одржува личната хигиена, ниту да ги врши основните физиолошки потреби.

Потреба од помош и нега од друго лице во помал обем има лице со умерени пречки во менталниот развој и лице кое поради трајни промени во здравствената состојба не може без помош од друго лице во потполност да ги задоволува основните животни потреби.

Потреба од помош и нега од друго лице од ставовите 1 и 2 на овој член, има и лице кое поради привремени промени во здравствената состојба без помош на ортопедски помагала не може да ги задоволи основните животни потреби.

Член 74

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице во поголем обем изнесува 4.185 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице во помал обем изнесува 3.702 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Правото на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице мирува за време додека лицето е згрижено подолго од 30 дена во здравствена или друга установа, со решение на центарот.

Член 75

Потребата за помош и нега од друго лице со наод, оценка и мислење, ја утврдува стручна комисија која може да биде при јавна установа која во рамките на својата дејност третира проблеми од областа на психо-физичкиот развој на лица со одреден вид на попреченост или во друго правно лице.

Право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, по исклучок од ставот 1 на овој член, има лице над 26 години возраст со тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, како и потполно слепо лице чиј вид и степен на попреченост е утврдена со наод, оценка и мислење на стручен орган, издаден во постапка согласно со општиот акт од членот 203 ставови 2 и 3 на овој закон и решение на центарот за социјална работа.

Член 76

Центарот е должен да го извести корисникот за потребата од повторен преглед два месеца пред истекот на рокот определен за повторна оценка за утврдување на потребата од помош и нега од друго лице.

Ако корисникот или неговиот старател неоправдано не се јави во рокот определен за повторна оценка за утврдување на потребата од помош и нега од друго лице, правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице му престанува.

Член 77

Министерот со решение го определува правното лице од членот 75 став 1 на овој закон, при кое стручната комисија го дава наодот, оцената и мислењето за неспособноста за работа и за потребата од помош и нега од друго лице.

Министерот со решение формира комисија за изготвување на наод, оценка и мислење, за решавање по изјавена жалба против првостепено решение за правото на помош и нега од друго лице.

Член 78

Министерот со акт го пропишува начинот за остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, потребната документација, составот и начинот на работата на стручната комисија и второстепената комисија, легитимацијата на стручните лица, начинот на водење евиденција за издадените наоди и формата и содржината на образецот за давање на наод, оценка и мислење за потребата од помош и нега од друго лице.

4.6. Еднократна парична помош и помош во натура**Член 79**

Еднократна парична помош или помош во натура се доделува на лице или семејство кое се нашле во положба на социјален ризик, како и на лице и семејство заради претрпена природна непогода или епидемија и подолго лекување во здравствена установа.

Под помош во натура, во смисла на овој закон, се подразбира обезбедување на облека, исхрана и други средства за кои центарот за социјална работа ќе утврди дека се неопходни за минимална егзистенција на граѓанинот и семејството.

Правото од ставот 1 на овој член, по исклучок во несреќни случаи, акутна болест која бара болничко лекување и слично, може да го користат и државјани на Република Македонија кои немаат постојано живеалиште, како и странци со привремен престој и регулиран влез во Република Македонија, согласно со закон.

Во Буџетот на Републиката се обезбедуваат средства за доделување на еднакратна помош во случаи на вонредно загрозување на населението од поголеми размери.

Член 80

Износот на еднакратната парична помош може да изнесува до 30.000 денари, и тоа:

- за задоволување на потребите на лице или семејство кое се нашло во положба на социјален ризик, а која може да остави трајни последици, заради претрпена природна непогода (земјотрес, поплава, пожар), епидемија и смрт на член на семејството,

- на семејство чиј член е корисник на земјоделско земјиште на плодоуживање во сопственост на државата, во моментот на склучување на договорот за плодоуживање согласно со прописите,

- лице кое има потреба од оперативен зафат или подолго лекување во здравствена установа во странство и
- станбено необезбедено лице - корисник на постојана парична помош, како помош во обезбедување на нужно сместување.

Износот на еднакратната парична помош може да изнесува до 15.000 денари за потребите на членот на семејството кое е лице со пречки во менталниот развој или лице со трајна телесна попреченост, кое согласно со овој закон би можело да оствари право на сместување во установа за социјална заштита.

Износот на еднакратната парична помош може да изнесува до 12.000 денари за задоволување на потребите на лице или семејство кое се нашло во положба на социјален ризик во случај на подолго лекување во здравствена установа.

Износот на еднакратната парична помош може да изнесува до 4.500 денари за задоволување на потребите на лице или семејство кое се нашло во положба на социјален ризик кој не остава трајни последици, а е неопходно социјално и материјално обезбедување на лицето.

Износот на еднакратната парична помош изнесува 180.000 денари за дете или младинец без родители и без родителска грижа, кој по наполнување на 18-годишна возраст ја напушта установата или згрижувачкото семејство, заради негово адаптирање во социјалната средина.

Висината на правото на еднакратна парична помош од ставовите 1, 2, 3 и 4 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Еднакратната парична помош се остварува во центарот за социјална работа, а во итни и неодојни случаи министерот може да донесе решение за доделување еднакратна парична помош.

Против решението на министерот од ставот 7 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 81

Министерот со општ акт го пропишува начинот на остварување на правото на еднакратна парична помош и потребната документација за остварување на ова право.

4.7. Надоместок на плата за скратено работно време поради неџа на дете со телесни или ментални пречки во развојот

Член 82

Правото на надоместок на плата за скратено работно време поради неџа на дете со телесни или ментални пречки во развојот и со најтешки облици на хронични заболувања, утврдено со Законот за работните односи, се оставува во центарот.

Висината на надоместокот на плата од ставот 1 на овој член изнесува 4.800 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Придонесите и другите обврски ќе се пресметуваат и наплатуваат согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Социјалните придонеси ќе се пресметуваат и плаќаат согласно со Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување.

Министерот со општ акт го определува начинот и документацијата за остварување на правото од ставот 1 на овој член.

4.8. Парична помош за социјално домување

Член 83

Правото на парична помош за социјално домување, се обезбедува на социјално загрозени лица - станбено необезбедени.

Социјално загрозени лица во смисла на ставот 1 од овој член се:

- корисници на постојана парична помош и
- лице кое до 18-годишна возраст имало статус на дете без родители и без родителска грижа, односно и по престанување на старателството, а најмногу до 26-годишна возраст.

Начинот на остварување на правото на парична помош за социјално домување за лицата од ставот 2 алинеја 1 на овој член, со акт ги определува советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, а за лицата од ставот 2 алинеја 2 на овој член, со општ акт ги определува министерот.

Средствата за остварување на правото на парична помош за социјално домување на лицата од ставот 2 алинеја 1 на овој член се обезбедуваат од буџетот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, а за лицата од ставот 2 алинеја 2 на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Средствата за остварување на правото на парична помош за социјално домување може да се обезбедат и преку донации, фондации, кредити и друго.

4.9. Здравствена заштита

Член 84

Право на здравствена заштита имаат корисниците на:

- постојана парична помош,
- лица сместени во згрижувачко семејство,
- лица сместени во установа за социјална заштита (за институционална и вонинституционална заштита),
- корисници на паричен надоместок за помош и неџа од друго лице,
- лице кое до 18-годишна возраст имало статус на дете без родители и без родителска грижа, најмногу до 26 години, а користи социјална парична помош,
- лице - жртва на семејно насилство за кое се презема мерка на заштита согласно со Законот за семејството,
- лице - жртва на трговија со луѓе и
- лице опфатено со организирано живеење со поддршка.

Корисниците од ставот 1 на овој член остваруваат право на здравствена заштита, ако не можат да се осигураат по друга основа.

4.10. Додаток за слепило и мобилност

Член 84-а

Правото на додаток за слепило се обезбедува за потполно слепо лице со навршени 26 години, а правото

на додаток за мобилност се обезбедува за лице со навршени 26 години, со 100 % телесен инвалидитет кое самостојно користи инвалидска количка или со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој кое користи инвалидска количка со придружник, поради создавање на услови за изедначување на нивните можности за вклучување во секојдневниот живот во заедницата на овие лица.

Месечниот износ на додатокот од ставот 1 на овој член изнесува 7.000 денари, усогласен со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година и истиот се обезбедува од Буџетот на Република Македонија.

Лицата од ставот 1 на овој член неможат да остварат право на додаток за слепило или мобилност, ако користат право на цивилна или воена инвалиднина, согласно со закон.

Правото на додаток за слепило или мобилност престанува ако корисникот со решение на центарот е сместен во установа, загрижувачко семејство, мал групен дом или организирано живеење со поддршка.

Правото на додаток за слепило и мобилност се остварува од денот на поднесување на барањето, а врз основа на конзилијарно мислење потпишано од тројца лекари специјалисти или врз основа на наод и мислење донесен од страна на првостепенa комисија за утврдување на правото на додаток за слепило или мобилност, која што го утврдува видот и степенот на оштетувањето и потребата за остварување на ова право. Во постапката по жалба против наодот и мислењето на првостепената комисија за остварување на право на мобилност или слепило, наод и мислење дава второстепенa комисија.

Комисиите од став 5 на овој член се формираат со решение на директорот на соодветна здравствена установа. Во случај кога комисиите не се формирани, истите ги формира министерот за здравство, во согласност со министерот за труд и социјална политика.

Доколку лицата од ставот 1 на овој член се наоѓаат на болничко лекување во јавна здравствена установа имаат право на придружник, при што средствата за сместување и исхрана на придружникот во установата се на товар на Министерството.

Министерот го пропишува начинот за остварување на правото на мобилност или слепило, потребната документација, составот на првостепената и второстепената комисија за давање на наод и мислење за потребата за остварување на ова право, формата и содржината на наодот и мислењето и водењето на евиденција за издадените наоди.

III. Глава

УСТАНОВИ ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

1. Основање и престанок на установите за социјална заштита

Член 85

За остварување на системот на социјалната заштита се основаат јавни и приватни установи за социјална заштита.

Член 86

Јавна установа за социјална заштита (во натамошниот текст: јавна установа) основа Владата во согласност со потребите на дејноста за социјална заштита и со мрежата на јавни установи.

Член 87

Општината, градот Скопје и општините во градот Скопје можат да основаат јавна установа за воинституционална и институционална заштита врз основа на

одобрение согласно со овој закон, освен центар за социјална работа и јавна установа за сместување на деца и младинци со нарушено поведение.

Советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје може да донесе одлука за основање на установа од ставот 1 на овој член, по претходно мислење од Министерството.

Член 88

Приватна установа за социјална заштита (во натамошниот текст: приватна установа) може да основа домашно и странско правно или физичко лице, врз основа на одобрение, во согласност со овој закон.

Домашно и странско правно или физичко лице не можат да бидат основач ниту соосновач на центар за социјална работа, јавна установа за сместување на деца и младинци со воспитно социјални проблеми и јавна установа за сместување на деца и младинци со нарушено поведение.

Член 89

Установа за социјална заштита може да се основа и да започне со работа, ако е обезбеден простор, опрема, стручни кадри и средства потребни за работа, во зависност од видот на дејноста и ако ги исполнува условите утврдени со овој закон.

Условите предвидени во ставот 1 на овој член се однесуваат и за јавни и приватни установи за социјална заштита.

Основачот со елаборатот за основање на установата го определува видот и обемот на социјалната заштита, просторните услови, опремата, потребниот број стручни кадри, обемот на средства и начин на обезбедување на оджрливо ниво на финансирање на дејноста за период од шест месеца, заштита при работа на вработените и заштита на корисниците на јавната услуга.

Основачот на приватна установа покрај исполнување на условите од ставовите 1 и 3 на овој член кон елаборатот приложува квалитетна финансиска гаранција за континуирано вршење на услугите од доменот на установата најмалку за период од шест месеца и за надоместување на штетата што може да им биде предизвикана на корисниците на услугите, ако установата престане со работа.

Барањето за основање на установа со пропишаната документација од ставовите 3 и 4 на овој член се поднесува до Министерството.

Министерот ги пропишува нормативите и стандардите за простор, опрема, стручни кадри и средства потребни за основање и започнување со работа на установа за социјална заштита.

Член 90

Владата, по претходно мислење од Министерството, издава одобрение за основање на установа за социјална заштита.

Со одобрението од ставот 1 на овој член се утврдува видот и обемот на социјалната заштита, потребната опрема, простор, средства и кадри, согласно со стандардите и нормативите, почетокот на работа и слично.

Член 91

Установа за социјална заштита се основа со акт за основање.

Со актот за основање на установата за социјална заштита се утврдува:

- 1) назив, односно името на основачот;
- 2) назив, односно име на фирмата на установата и нејзиното седиште;
- 3) дејноста на установата за социјална заштита;
- 4) средствата за основање и почеток со работа на установата за социјална заштита и начинот на обезбедувањето на средствата и гаранцијата;

5) права и обврски на основачот во поглед на вршењето на дејноста, односно вршењето на работите за кои се основа установата;

6) одговорностите на установата за обврските во правниот промет;

7) вршител на должноста директор;

8) рок за донесување на статутот и

9) други прашања.

Член 92

Установата за социјална заштита може да започне со работа откако министерот со решение ќе утврди дека се исполнети условите за почеток со работа од членот 89 став 1 на овој закон.

Решението од ставот 1 на овој член се донесува по претходно мислење на тричлена комисија, формирана со решение на министерот.

Комисијата од ставот 2 на овој член врши непосреден увид со цел да утврди дали се исполнети условите од членот 89 став 1 на овој закон, врз основа на што изготвува мислење.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 93

Установата за социјална заштита стекнува својство на правно лице од денот на уписот во Централниот регистар на Република Македонија.

Министерството води регистар на установите за социјална заштита.

Формата, содржината и начинот на водење на регистарот ги пропишува министерот.

Член 94

Министерот и основачот на приватна установа и јавна установа за социјална заштита основана од општината, градот Скопје и на општините во градот Скопје, склучуваат управен договор во кој поблиску се уредуваат начинот на вршење на дејноста и меѓусебните права и обврски, а особено:

- правата и обврските кои ги има основачот,
- правата и обврските кои ги презема Министерството,
- видот и бројот на корисниците и подрачјето на кое се врши дејноста,
- условите за континуирано вршење на дејноста,
- условите за квалитетно вршење на дејноста и
- други посебни услови во зависност од дејноста на установата.

Управниот договор од ставот 1 на овој член престанува да важи по истекот на рокот за кој е склучен и во случај на одземање на дозволата за вршење на дејноста.

Член 95

Установата за социјална заштита не може да ја прошири или да ја промени дејноста за која е основана без согласност на основачот, а приватната установа и јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и без одобрение на Владата.

Член 96

Установата за социјална заштита престанува, ако:

- со правосилна одлука се утврди ништавност на уписот на установата за социјална заштита во Централниот регистар на Република Македонија,

- е изречена санкција за забрана за вршење на дејноста заради неисполнување на условите за вршење на дејноста,

- основачот донесе акт за престанување на установата за социјална заштита, ако престанала потребата, односно условите за вршење на дејноста за која установата за социјална заштита била основана,

- се спои со друга установа за социјална заштита или се подели на две или повеќе установи и

- се исполнети други услови за престанок на установата за социјална заштита предвидени со закон или актот за основање.

Член 97

Приватната установа е должна најмалку шест месеца пред престанокот со работа да го извести Министерството, центарот и корисниците, односно нивните законски застапници.

Член 98

Владата може да го одземе одобрението, ако основачот основа установа за социјална заштита спротивно на актот за одобрение од членот 90 став 1 на овој закон и ако се утврди дека приватната установа и јавната установа, основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, повеќе не ги исполнува условите од членот 89 став 1 на овој закон или не ги спроведува одредбите на овој закон и другите акти донесени врз основа на овој закон.

Со денот на донесување на актот за одземање на одобрението, приватната установа и јавната установа, основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, престанува со работа.

Врз основа на актот за одземање на одобрението, установата од ставот 1 на овој член се брише од Централниот регистар на Република Македонија.

Последиците кои ќе произлезат од одземањето на одобрението, ќе паднат на товар на основачот.

2. Организација на установите за социјална заштита

Член 99

Установата за социјалната заштита донесува статут со кој се уредува нејзината организација, управувањето и раководењето, општите акти и постапката за нивно донесување и други работи од значење за работата на установата за социјална заштита.

Во установата за социјална заштита за вршење на одделни дејности или дел на дејности или за вршење на дејности на определено подрачје можат да се основаат организациони единици со права и обврски утврдени во статутот на установата за социјална заштита и во рамките на дејноста.

Со статутот на установата за социјална заштита на организационите единици од ставот 2 на овој член можат да им се утврдат одделни овластувања во правниот промет во рамките на дејноста, без својство на правно лице, кои ги вршат во име и за сметка на установата за социјална заштита.

На статутот на јавна установа основана од Владата согласност дава министерот.

На статутот на јавна установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и на приватни установи согласност дава основачот, по претходно добиено мислење од Министерството.

На статутот на приватна установа согласност дава градоначалникот на општината на чие подрачје се наоѓа установата, по претходно добиено мислење од Министерството.

3. Управување и раководење со установа за социјална заштита

Орган на управување

Член 100

Орган на управување во јавната установа и во јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје е управниот одбор.

Управниот одбор го сочинуваат пет члена именувани од основачот од кои двајца члена се од редот на стручните работници во установата за социјална заштита.

Управниот одбор на центарот за социјална работа го сочинуваат пет члена именувани од основачот, од кои еден член предложен од советот на општината на чие подрачје е седиштето на центарот за социјална работа, еден член од редот на стручните работници во центарот за социјална работа и тројца претставници на основачот.

Претставникот во управниот одбор на центарот за социјална работа кој дава социјална заштита на подрачјето на градот Скопје го предлага Советот на градот Скопје.

Членовите на управните одбори во установите за социјалната заштита треба да имаат соодветно образование согласно со членот 110 на овој закон и најмалку две години работно искуство по дипломирањето.

Членовите на управниот одбор се избираат со мандат во траење од четири години.

Управниот одбор го свикнува и со неговата работа раководи претседателот на управниот одбор, кој го избираат членовите на управниот одбор од своите редови.

Управниот одбор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

Во работата на управниот одбор учествува директорот на установата за социјална заштита, без право на одлучување.

Член 101

Управниот одбор на јавната установа и на јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје:

- донесува статут,
- донесува акт за организација и работа на установата и систематизација на работните места,
- донесува годишна програма за работа и го следи нејзиното извршување,
- усвојува извештај за работа,
- утврдува финансиски план и ја усвојува годишната сметка,
- предлага на основачот измена или проширување на дејноста,
- распишува јавен конкурс за избор на директор и е должен да го распише јавниот конкурс најмалку три месеца пред истекот на мандатот на директорот и
- врши и други работи утврдени со овој закон и статутот на установата за социјална заштита.

На актот за внатрешна организација и систематизација на работни места на јавната установа основана од Владата, согласност дава министерот, а актот за внатрешна организација и систематизација на работни места на јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје согласност дава градоначалникот.

Член 102

Управувањето во приватна установа за социјална заштита го уредува основачот, согласно со статутот на установата.

Орган на раководење

Член 103

Со јавната установа за социјална заштита раководи директор.

За директор на јавна установа за социјална заштита се избира лице кое покрај општите услови утврдени со закон, има високо образование утврдено со статутот на установата во зависност од природата на дејноста на јавната установа, да има четири години работно искуство по дипломирањето и подготвена програма за раководење со установата.

Директорот на јавната установа, основана од Владата, го избира и разрешува министерот.

Директорот се избира врз основа на јавен конкурс.

Против решението од ставот 3 на овој член, кандидатот кој не е избран, во рок од осум дена од денот на приемот на известувањето за извршен избор за директор, може да изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Министерот со директорот од став 3 на овој член склучува менаџерски договор, со кој се утврдуваат правата, обврските и одговорностите при вршењето на раководната функција во јавната установа за социјална заштита.

Мандатот на директорот на установата трае четири години, со можност повторно да биде избран.

Директорот на јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, го избира и разрешува градоначалникот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје.

Член 104

Ако навреме не се избере директор во јавната установа основана од Владата, министерот назначува вршител на должноста директор најмногу за шест месеца, а за јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје вршител на должноста директор назначува градоначалникот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје.

Член 105

Директорот на јавната установа основана од Владата и јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, ја организира работата и раководи со установата, ја застапува и ја претставува установата и е одговорен за законитоста во работењето.

Директорот непосредно раководи со установата и се грижи за нејзиното унапредување.

Во зависност од природата и сложеноста на работата, директорот може да назначи раководители на одделенија, кои за својата работа одговараат пред него.

Директорот поднесува годишен извештај за работата и за материјално-финансиското работење до управниот одбор на установата и до министерот, односно до градоначалникот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје.

Директорот донесува одлука за избор на работник, врши распоредување на работниците, одлучува за годишни одмори и платени и неплатени отсуства за работниците, донесува решение за престанок на работен однос и покренува одговорност за материјална штета и врши други работи согласно со закон.

Член 106

Директорот на јавната установа основана од Владата и на јавната установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, може да биде разрешен пред истекот на времето за кое бил именуван:

- на негово барање,
 - ако настане некоја од причините, поради кои според прописите за работните односи престанува работниот однос по сила на законот,
 - ако не постапува според прописите и општите акти на установата или неоправдано не ги спроведува одлуките на управниот одбор или постапува во спротивност со нив,
 - ако не достави извештај од членот 105 став 4 на овој закон, односно ако извештајот биде негативно оценет,
 - ако со својата несовесна и незаконска работа ќе п предизвика на јавната установа значителна штета, или ако ги занемарува или намерно не ги извршува своите обврски и поради тоа ќе настанат или би можеле да настанат тешки нарушувања во извршувањето на дејноста на јавната установа и
 - ако по инспекцискиот надзор не ги отстрани констатираните недостатоци и неправилности во рокот определен со решението.
- Ако директорот е разрешен врз основа на постапувањата наведени во ставот 1 алинеи 3, 4, 5 и 6 на овој член, на директорот му престанува работниот однос.

Орган за внатрешна контрола

Член 107

За вршење на внатрешна контрола на работењето на установите за социјална заштита основачот формира орган за надзор.

Органот за надзор го сочинуваат три члена именувани од основачот.

Членовите на орган за надзор се избираат со мандат во траење од четири години.

За членови на орган за надзор можат да бидат именувани лица кои немаат засновано работен однос во установата, имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од дејноста на установата.

Органот за надзор го свикува и со неговата работа раководи претседателот, кој го избираат членовите на органот за надзор од своите редови.

Органот за надзор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Член 108

Органот за надзор врши контрола на материјално-финансиското работење на установата, користењето и располагањето на средствата на установата и за наодите доставува извештај до основачот, Министерството, управниот одбор и директорот на установата.

Бројот на членовите на органот за надзор, начинот на работа, условите и начинот на престанок на мандатот на членовите на органот за надзор се утврдуваат со статутот на установата.

Член 109

Раководењето во приватна установа го уредува основачот, согласно со статутот и овој закон.

IV. Глава

ВИДОВИ И ДЕЈНОСТ НА УСТАНОВИТЕ ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

1. Кадри во установите за социјална заштита

Член 110

Стручните работи во установата за социјална заштита, во зависност од видот на работата, ги вршат стручните работници со високо образование: дипломиран социјален работник, психолог, андрагог, педагог, правник, економист, лекар, дефектолог, логопед, специјален педагог за превенција и ресоцијализација и социолог; вишо образование: социјален работник, здравствен работник и други работници зависно од потребата на дејноста; средно образование: здравствен работник, како и други работници за извршување на други работи во зависност од дејноста, видот и обемот на услугите, доколку со овој закон поинаку не е утврдено.

Стручните работници со високо образование можат да вршат стручна работа во установа за социјална заштита, доколку имаат лиценца за работа, согласно со овој закон.

Член 110-а

Стручните, управните, административните, финансиските и другите работи за спроведување на дејноста на социјалната заштита, остварување на правата утврдени со Законот за заштита на децата и тоа: детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош за новороденче и родителски додаток за дете, остварување на парична помош на лица со признаен статус на бегалец и под супсидијарна заштита, утврдени со Законот за азил и привремена заштита, работите утврдени со семејно-правните прописи и кривично-правните прописи, утврдени со закон и статут на јавна установа за социјална заштита, основана од Владата на Република Македонија или општината, Градот Скопје и општините во градот Скопје, се работи од јавен интерес кои ги вршат вработените во установата.

Вработените, кои вршат работи од јавен интерес од став 1 на овој член имаат статус на јавни службеници.

Вработените во јавните установи за социјална заштита кои вршат помошни и технички работи немаат статус на јавни службеници и во однос на нивните права, обврски и одговорности од работниот однос се применуваат одредбите на Законот за работните односи.

Член 110-б

За јавните службеници – стручни работници, вработени во јавна установа за социјална заштита, во зависност од видот на образованието, работното искуство, одговорноста и сложеноста на работните задачи, се утврдуваат звања и тоа:

- самостоен стручен службеник, со стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и најмалку две години работно искуство во областа на социјалната заштита и

- стручен службеник, со стекнати најмалку 180 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен, без или со работно искуство од најмалку една години во областа на социјалната заштита.

За јавните службеници – стручни работници, вработени во Заводот за социјални дејности, кои работат на работи од областа на социјалната заштита, во зависност од видот на образованието, работното искуство, одговорноста и сложеноста на работните задачи, се утврдуваат звања и тоа:

- виш стручен службеник, со стекнати 300 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и најмалку три години работно искуство во областа на социјалната заштита и

- самостоен стручен службеник, со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен, без или со работно искуство од најмалку една години во областа на социјалната заштита.

Член 110-в

За вработените во јавна установа за социјална заштита, кои имаат статус на јавни службеници за прашањата кои се однесуваат на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските на јавниот службеник се применуваат одредбите од овој закон и Законот за јавните службеници.

Член 110-г

Во јавна установа за социјална заштита, може да се вработи лице кое ги исполнува општите и посебните услови од Законот за јавни службеници, како и другите услови пропишани со актот за систематизација на работните места на установата.

За пополнување на слободно работно место за вршење на работи од јавен интерес во јавната установа за социјална заштита, директорот на јавната установа за социјална заштита донесува одлука за потребата од вработување на јавен службеник.

Со одлуката од ставот 2 на овој член се определува дали пополнувањето на слободното работно место се врши преку вработување на лице по пат на објавување на јавен оглас, со објавување на интересен оглас, со распоредување од вработените јавни службеници во установата за социјална заштита, со преземање на јавен службеник од друга институција или со преземање на вработен од органи на државната и локалната власт, други државни органи или институции.

Ако пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на јавен оглас, јавната установа за социјална заштита доставува барање до Агенцијата за администрација заради објавување на јавен оглас за вработување.

Објавувањето на огласот од ставот 4 на овој член и спроведувањето на постапката за избор се вршат согласно Законот за јавните службеници.

Во случаите кога пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на интересен оглас, интерниот оглас се објавува на веб страната и огласната табла на јавната установа за социјална заштита. Огласот содржи податоци за работното место кое треба да се пополни, посебните услови утврдени со членовите 15 и 19 од Законот за јавните службеници, условите пропишани во актот за систематизација на работните места кои треба да ги исполнува кандидатот за јавен службеник и рокот за пријавување.

Член 110-д

Јавен службеник вработен во јавна установа за социјална заштита, кој има соодветно образование, потребно работно искуство во струката и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за систематизација на работните места, по потреба на установата или по негово барање може да се распореди на друго работно место согласно со актот за систематизација на работните места, или да се преземе во друга институција, ако за тоа има негова согласност и согласност на одговорните лица на установата.

Вработен во јавна установа за социјална заштита кој нема статус на јавен службеник, а има соодветно образование, потребно работно искуство и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за систематизација на работните места на установата, по потреба или по негово барање, по претходно положен испит за јавен службеник, може да биде распореден на работно место со соодветно звање во установата и да се стекне со статус на јавен службеник.

Лицата кои за прв пат се вработуваат во јавна установа за социјална заштита за вршење на работи од јавен интерес и лицата кои се вработуваат на повисоко работно место од претходното во установата, задолжително извршуваат пробна работа. Пробната работа за избраниот кандидат за јавен службеник со високо образование трае 12 месеци, а за избраниот кандидат со средно образование и лицето кое се вработува на повисоко работно место од претходното, пробната работа трае шест месеци.

Пробната работа и вработувањето на избраните лица од ставот 3 на овој член се врши согласно со одредбите од Законот за јавните службеници.

Член 110-ѓ

Јавниот службеник во јавна установа за социјална заштита лично е одговорен за вршењето на работите и работните задачи од работното место.

Член 110-е

За дисциплински престап, освен повредите утврдени со Законот за јавните службеници, сторени од јавен службеник во јавна установа за социјална заштита се сметаат и:

- непочитување на Кодексот за стручните работници во установите за социјална заштита, донесен од Комисијата за лиценцирање, или
- неукажување на социјална заштита на лице во положба од социјален ризик.

Член 110-ж

Секој јавен службеник и друго лице, согласно закон има право да поднесе иницијатива за поведување на дисциплинска постапка против јавен службеник во јавна установа за социјална заштита, која треба да биде образложена.

Предлог за поведување на дисциплинска постапка против јавниот службеник поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник односно раководниот службеник или директорот на јавната установа за социјална заштита.

Член 110-з

Предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност по правило ги содржи следниве елементи:

- лично име на јавниот службеник за кого се поднесува предлогот за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност;
- работно место на кое е распореден јавниот службеник за кого се поднесува предлогот;
- опис на дејствието/та со кое е извршено кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски;
- наведување на квалификација на дејствието од став 1 алинеја 3 на овој член со конкретно наведување дали тоа претставува полесно, односно потешко кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски;
- време, начин и место на вршење на дејствието со кое е извршено кршењето на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски;
- последици што настанале од извршеното кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнувањето на работните обврски;
- наведување на доказ/и од кои се потврдува таквото однесување, односно доказ што е во прилог на фактот дека е извршено дејствие (службена белешка, писмен извештај, информација, пријави, изјави од сведоци);
- наведување на лично име на лице кое може да биде повикано во својство на сведок;
- податок дали јавниот службеник за кого се поднесува предлогот дотогаш одговарал за кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски во јавната установа за социјална заштита и
- податок во врска со претходни наградувања на јавниот службеник.

Во прилог на предлогот од ставот 1 на овој член се доставуваат доказите што се наведени во истиот и други документи што според оценка на предлагачот се од значење за конкретниот случај.

Член 110-s

Директорот на јавната установа за социјална заштита формира комисија за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап во рок од осум дена од денот на поднесување на предлогот за поведување на дисциплинска постапка.

Комисијата од ставот 1 на овој член е составена од три члена и тоа еден раководен јавен службеник и двајца јавни службеници од кои еден со исто или повисоко звање со јавниот службеник против кого се води дисциплинската постапка.

Претседателот на комисијата е од редот на раководните јавни службеници. Претседателот и членовите на комисијата имаат заменици.

Комисијата од ставот 1 од овој член, по спроведената дисциплинска постапка му предлага соодветна дисциплинска мерка на директорот на јавната установа за социјална заштита.

Ако комисијата од ставот 1 на овој член утврди дека јавниот службеник не е одговорен или не се исполнети условите за донесување на решенија за изрекување на дисциплинска мерка му предлага на директорот да го отфрли предлогот, односно да ја запре постапката.

Директорот на јавна установа за социјална заштита, во рок од 60 дена од денот на започнувањето на постапката, врз основа на предлогот на комисијата од став 1 на овој член донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка за дисциплински престап.

Член 110-и

Дисциплинските мерки за дисциплинска неуредност на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита ги изрекува директорот на јавната установа, а по претходен писмен извештај од непосредно претпоставениот јавен службеник.

Пред изрекување на дисциплинската мерка јавниот службеник се известува писмено за наводите на извештајот од ставот 1 на овој член што постојат против него и истиот има право да даде усмен или писмен одговор во рок кој не може да биде пократок од осум дена.

Доколку јавниот службеник не сака да го прими известувањето за наводите во извештајот од ставот 1 на овој член во рок од три дена, истото ќе биде објавено на огласната табла во седиштето на јавната установа за социјална заштита.

Директорот на јавната установа за социјална заштита во рок од 60 дена од денот на започнување на постапката донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка.

Член 110-j

Против решението за изрекување на дисциплинска мерка од член 110-s став 6 и член 110-и став 4 од овој закон, јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Агенцијата за администрација.

Член 110-к

Јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита е одговорен за штетата која на работа или во врска со работата намерно или од крајна небрежност ја предизвикал на јавната установа за социјална заштита.

Директорот на јавната установа за социјална заштита формира комисија за утврдување на материјалната одговорност на јавниот службеник.

Комисијата од ставот 2 на овој член е составена од претседател, кој е раководен јавен службеник или јавен службеник кој не е со пониско звање од звањето на јавниот службеник против кој се води постапка за материјалната одговорност и два члена од кои еден е јавен службеник, а еден е претставник на синдикатот. Претседателот и членовите на комисијата имаат заменици.

Комисијата од ставот 2 на овој член ја утврдува материјалната одговорност за постоење на сторена материјална штета, нејзината висина и начинот на сторување, кој ја предизвикал штетата и кој ќе ја надомести.

Комисијата од ставот 2 на овој член за утврдената фактичка состојба поднесува извештај врз основа на кој директорот на јавната установа за социјална заштита донесува решение за надомест на штета.

Член 110-л

Предлог за поведување на постапка за утврдување на материјална одговорност против јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник, односно раководниот службеник или директорот на установата.

Член 110-љ

Против решението од членот 110-к став 5 од овој закон, јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита има право да изјави жалба до Агенцијата за администрација во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Член 110-м

Јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита врз основа на континуирано следење на работењето се оценува од непосредно претпоставениот раководен јавен службеник.

Член 110-н

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита се врши со цел да се добие реална слика за стручноста, квалитетот, ефикасноста и ефективноста во извршувањето на работи од јавен интерес утврдени со закон.

Член 110-њ

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита се врши врз основа на податоците за резултатите од работата и личните квалитети имајќи ги во предвид податоците за обуките, наградите, дисциплинските мерки и отсуствата во предходна година.

Член 110-о

При оценување на резултатите од работата, се врши оценување на познавање и примена на прописите и практиките, остварување на работните цели, навремено извршување на работата, квалитетно извршување на работата и организирање на работата во јавната установа за социјална заштита.

Член 110-п

При оценување на личните квалитети се врши оценување на креативноста, иницијативноста и заинтересираноста за работата, способноста за тимска работа, способноста за работа под притисок и комуникациските вештини.

Член 110-р

Оценувањето се врши на објективен и непристрасен начин, без влијание и притисок од непосредните претпоставени и раководни јавни службеници врз оценувачот.

Член 110-с

Оценувањето се врши како шестмесечен континуиран процес на вреднување на резултатите од работата и личните квалитети на оценуваниот, кој опфаќа:

- утврдување на работни цели и активности;
- следење и прибирање на податоците во работењето на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита;

- давање инструкции и совети за подобрување на работењето и
- интервју со јавниот службеник.

Член 110-т

Оценувачот во текот на периодот на оценување, постојано ја следи работата на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита и прибира податоци што се од суштествено значење за оценувањето.

Следењето и прибирањето на податоците подразбира проверка и евидентирање на квалитетот и квантитетот во остварувањето на работните задачи.

При следењето на работата, оценувачот постојано го мотивира јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита и му дава инструкции и совети за подобрување на работењето, му укажува на конкретни детали во работата, на постапките што водат кон успешно работење и на недостатоците во неговото работење.

Член 110-к

При оценувањето на работата на јавниот службеник во јавната установа за социјална заштита се применува образецот за оценување на јавниот службеник пропишан согласно со Законот за јавните службеници.

Член 111

Одредени работи во социјалната заштита, по овластување на директорот на установата за социјална заштита, без надоместок можат да ги вршат волонтери, кои се квалификувани за тој вид на работа или поминале низ обука за вршење на таа работа.

Волонтерот не може да решава за правата од социјална заштита.

Работите кои можат да се вршат со волонтерска работа, начинот на нивното вршење, како и потребните квалификации или обука, ги утврдува со акт установата за социјална заштита, согласно со закон.

2. Работно време во установите за социјална заштита

Член 112

Распоредот, почетокот и завршувањето на работното време во јавната установа, зависно од видот и обемот на социјалната заштита и услугите од социјална заштита, го утврдува со акт министерот.

3. Евиденција во установите за социјална заштита

Член 113

Установата за социјална заштита води евиденција за корисниците на правата од социјална заштита и документација за стручната работа.

Евиденцијата за корисниците содржи податоци за единствен матичен број, пол, возраст, адреса на живеење и други податоци за корисникот и членовите на неговото семејство, односно домаќинство, а кои се однесуваат за утврдување на личниот статус и состојбата на социјален ризик.

Министерот го пропишува начинот на водење и содржината на евиденцијата и документацијата од ставот 1 на овој член и поблиску ги определува корисниците на социјалната заштита.

Член 114

Установата за социјална заштита која врши сместување на корисници на социјална заштита за својата работа поднесува тримесечен извештај до Министерството.

4. Видови на установи за институционална заштита

Член 115

Институционалната заштита ја вршат:

- а) установа за сместување на доенчиња и мали деца без родители и без родителска грижа до три годишна возраст;
- б) установа за сместување на деца без родители и без родителска грижа над тригодишна возраст и на младинци;
- в) установа за сместување на деца и младинци со воспитно-социјални проблеми;
- г) установа за сместување на деца и младинци со нарушено поведение;
- д) установа за сместување на деца и младинци со умерени и тешки пречки во менталниот развој;
- ѓ) установа за сместување на деца и младинци со пречки во телесниот развој;
- е) установа за сместување на стари лица;
- ж) установа за сместување на возрасни лица со телесна попреченост;
- з) установа за сместување на лица со пречки во менталниот развој и
- с) установа за сместување на лица баратели на право на азил.

а) Установа за сместување на доенчиња и мали деца без родители и без родителска грижа до тригодишна возраст

Член 116

Установата за сместување на доенчиња и деца без родители и без родителска грижа до тригодишна возраст обезбедува згрижување (домување, исхрана, облекување, нега и грижа) и здравствена заштита на децата.

Во установата за сместување на доенчиња и деца без родители и без родителска грижа до тригодишна возраст може да се организира привремено сместување и престој на самохрана невработена бремена жена еден месец пред породувањето и самохран родител до тримесечна возраст на детето.

Самохран невработен родител под условите утврдени во ставот 1 на овој член може да се смести и во згрижувачко семејство.

б) Установа за сместување на деца без родители и без родителска грижа над тригодишна возраст и младинци

Член 117

Установа за сместување на деца без родители и без родителска грижа над тригодишна возраст и младинци, обезбедува згрижување (домување, исхрана, облекување, нега и грижа) и воспитание на децата до обезбедувањето на услови за нивно враќање во семејството, односно до оспособување за самостоен живот и работа, а најдолго до шест месеца по завршувањето на средното образование, ако не постојат можности згрижувањето да се обезбеди на друг начин.

Установата од ставот 1 на овој член е должна на децата и младинците да им обезбеди посетување на основно и средно образование во соодветна установа, организирање стручна помош за успешно совладување на воспитно-образовните програми, да организира различни облици на работа и живот, како и да се грижи за нивното здравје.

в) Установа за сместување на деца и младинци со воспитно-социјални проблеми**Член 118**

Установата за сместување на деца и младинци со воспитно-социјални проблеми, на возраст од 7 до 18 години или до завршување на средното училиште, врши прифаќање и краткотрајно згрижување на малолетни лица, опсервација и дијагностика на малолетни лица, сместување, воспитание, образование и корективен третман на малолетно лице во зависност од нивните потреби во траење до три години.

Установата од ставот 1 на овој член обезбедува основно и средно образование на децата и младинците во соодветните установи за образование.

г) Установа за сместување на деца и младинци со нарушено поведение**Член 119**

Установата за деца и младинци со нарушено поведение, на возраст од 10 до 18 години, врши згрижување, воспитание и основно образование на малолетни лица, а средното образование го обезбедува во соодветни установи за образование.

Установата од ставот 1 на овој член извршува воспитна мерка упатување во воспитна установа, во согласност со прописите за извршување на санкциите и упатување во соодветна установа, поради нарушување во поведението, согласно со закон.

Член 120

Установите за деца и младинци од членовите 118 и 119 на овој закон се должни да обезбедат за лицата со одветни услови за сместување, исхрана, планирано и организирано спроведување на содржини, мерки и активности во процесот на нивното воспитание и образование, слободни активности и културно-забавен живот, како и да се грижат за животот и здравјето на децата и младинците сместени во установите.

д) Установа за сместување на деца и младинци со умерени и тешки пречки во менталниот развој**Член 121**

Установата за сместување на деца и младинци со умерени и тешки пречки во менталниот развој, обезбедува опсервација, рехабилитационо-корекционен третман, воспитание, образование и оспособување за работно-производна активност, сместување, згрижување и здравствена заштита.

Установата од ставот 1 на овој член организира културно-забавни, спортски и други активности во зависност од потребите и психофизичките способности и можности на лицата со умерени и тешки пречки во менталниот развој.

Установата од ставот 1 на овој член за возрасните лица со умерени и тешки пречки во менталниот развој може да организира дневен и полудневен престој, згрижување и работно-производна активност и работна терапија.

Установата издава сертификат за оспособеноста на лицата за работно-производна активност и работна терапија.

ѓ) Установа за сместување на деца и младинци со пречки во телесниот развој**Член 122**

Установата за сместување на деца и младинци со пречки во телесниот развој обезбедува згрижување (домување, исхрана, нега и грижа) до оспособување за самостоен живот и работа.

Установата од ставот 1 на овој член е должна на децата и младинците да им обезбеди основно и средно образование, да организира стручна помош за успешно совладување на воспитно-образовните програми, да организира различни облици на работа и живот и да се грижи за нивното здравје.

Установата од ставот 1 на овој член обезбедува кадри оспособени за помагање и едукација на лицата со пречки во телесниот развој, зависно од видот на телесната попреченост, утврдени со нормативите и стандардите од членот 89 став 6 на овој закон.

Установата може да организира и одделение за возрасни лица со телесна попреченост, доколку за тоа има можност.

е) Установа за сместување на стари лица**Член 123**

Установата за стари лица обезбедува сместување, исхрана, помош и нега, здравствена заштита, културно-забавни, работно-рекреативни активности, услуги на социјална работа и други услуги зависно од потребите, способностите и барањата на корисникот.

Покрај услугите утврдени во ставот 1 на овој член, установата за стари лица може да организира и вонинституционални облици на заштита во вид на давање помош дома и дневен престој на стари лица.

Член 124

Установата од членот 123 на овој закон обезбедува прифаќање и привремено сместување на возрасни и стари лица, кои заради разни околности се нашле надвор од местото на живеење, без средства за живот или се без постојано сместување, се до нивното враќање во сопственото семејство или сместување во установа за социјална заштита.

ж) Установа за сместување на возрасни лица со телесна попреченост**Член 125**

Установата за возрасни лица со телесна попреченост, на лицата целосно и трајно неспособни за работа поради телесна попреченост, обезбедува сместување, здравствена заштита, рекреативни и културно-забавни активности, во согласност со нивните способности.

з) Установа за сместување на лица со пречки во менталниот развој**Член 126**

Установата за сместување на лица со пречки во менталниот развој обезбедува сместување, згрижување, здравствена заштита, рехабилитација, работна и окупациона терапија, во согласност со нивните способности и здравствената состојба.

Установата од ставот 1 на овој член може да организира дневен и полудневен престој, згрижување, работно-производна активност и работна терапија.

Член 127

Установата од членот 123 на овој закон може да ги врши и работите од членовите 125 и 126 на овој закон.

с) Установа за сместување на лица баратели на право на азил**Член 128**

Установата за сместување на лица баратели на право на азил обезбедува сместување, исхрана, културно-забавни и рекреативни активности, услуги на социјална работа и други услуги, согласно со минимумот на стан-

дардите за прифат на баратели на азил, утврдени со меѓународни акти, ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

5. Установа за проучување на социјалните појави и проблеми и унапредување на социјалните дејности

Член 129

Установата за проучување на социјалните појави и проблеми и унапредување на социјалните дејности, ги следи и проучува социјалните појави и проблеми во областа на социјалната заштита и социјалната работа; предлага и спроведува мерки за унапредувањето на социјалната заштита и социјалната работа; укажува стручна помош на установите за социјална заштита и на работниците во нив; организира и спроведува облици на едукација на стручните работници во областа на социјалната заштита; соработува со Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука за изготвување на програми за воспитание и оспособување за работно-производна активност на лица со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој; дава стручно мислење при изготвување програми за развој на социјалната заштита; ги изготвува стандардите и нормативите за работа и кадрите на установите за социјална заштита; изготвува методолошки упатства за работа на стручните лица во установите за социјална заштита; врши надзор над стручната работа на установите за социјална заштита и вработените во нив; врши статистичка обработка на податоците од евиденцијата што ја водат установите за социјална заштита; остварува стручно-научна соработка со поединци и институции во земјата и странство и спроведува издавачка дејност.

Установата од ставот 1 на овој член донесува Програма за својата работа, усогласена со приоритетите содржани во Програмата на Министерството.

Установата од ставот 1 на овој член за својата работа и за спроведувањето на Програмата од ставот 2 на овој член поднесува годишен извештај до Министерството.

Установата од ставот 1 на овој член ја основа Владата како Завод за социјални дејности со статус на јавна установа.

Одредбите од овој закон кои се однесуваат на основањето, организирањето, управувањето, раководењето и престанокот на јавната установа се применуваат и на Заводот за социјални дејности.

Член 130

Заводот за социјални дејности дава, обновува, продолжува и одзема лиценци за работа на стручните работници во јавна и приватна установа за социјална заштита, води регистар на издадени, обновени, продолжени и одземени лиценци, спроведува континуирана едукација на стручните работници и проверка на примената на стручното знаење во постапката за издавање на лиценци.

Лиценцата за работа на стручниот работник во установите за социјална заштита претставува јавна исправа за работа и се истакнува во просторијата за работа на стручниот работник.

За издавањето, обновувањето, продолжувањето и одземањето на лиценци за работа на стручните работници во установите за социјална заштита, проверка на примената на стручното знаење и водењето на регистар за издадени, обновени, продолжени и одземени лиценци, Заводот за социјални дејности формира Комисија за лиценцирање, по претходна согласност на министерот.

Комисијата од ставот 3 на овој член е составена од 11 члена, претставници на Заводот за социјални дејности, Министерството и од факултети и институти за општествено хуманистички науки, по претходна согласност на министерот.

Против одлуката на Комисијата за лиценцирање од став 3 на овој член за издадена, продолжена, обновена и одземена лиценца за работа може да се изјави жалба до министерот.

Член 130-а

Стручен работник во установа за социјална заштита со високо образование може да се стекне со лиценца за работа, ако:

- има диплома за завршено соодветно високо образование, во зависност од дејноста на установата;
- има најмалку 40 часа едукација спроведена согласно со Програмата за континуирана едукација на стручните работници во установите за социјалната заштита, донесена од Заводот за социјални дејности и
- успешно ја помине проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

Стручен работник во установата за социјална заштита со високо образование до стекнувањето на лиценца за работа, а најдоцна во рок од шест месеци од неговото вработување, задолжително треба да ја помине едукацијата од ставот 1 алинеја 2 на овој член.

По исклучок од ставот 1 алинеја 2 на овој член, стручните работници кои работат во установите за социјална заштита пред конституирање на Комисијата за лиценцирање, се стекнуваат со лиценца за работа врз основа на проверка на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

Лиценцата од став 1 на овој член се издава за период од пет години.

Стручниот работник најмалку три месеци пред истекот на важноста на лиценцата поднесува барање до Комисијата за лиценцирање за обновување, односно продолжување на лиценцата за работа.

Член 130-б

На стручен работник со високо образование може да му се обнови лиценцата за работа ако во периодот на важноста на лиценцата посетил најмалку 20 часа континуирана едукација во текот на една календарска година и доколку Комисијата за лиценцирање по извршената проверка констатира дека стручниот работник успешно го применува стручното знаење.

Континуираната едукација ја спроведува Заводот за социјални дејности врз основа на Програмата за континуирана едукација на стручни работници во системот на социјалната заштита.

Член 130-в

На стручен работник со високо образование кој од оправдани причини (болест, породилно отсуство, платено или неплатено отсуство и слично) не ги исполнил условите од членот 130-б од овој закон, Комисијата за лиценцирање може привремено да му ја продолжи лиценцата за работа за наредните шест месеци по враќање на работа, во кој период треба успешно да ја заврши задолжителната едукација и проверката на успешноста на примената на стручното знаење.

По истекот на рокот од шест месеци, доколку стручниот работник успешно не ја заврши задолжителната едукација и проверката на успешноста на примената на стручното знаење, му се одзема лиценцата за работа.

Член 130-г

На стручен работник со високо образование му се одзема лиценцата за работа во установа за социјална заштита доколку:

- по истекот на рокот за продолжување на лиценцата, не ги исполни условите за обновување на лиценцата, односно нема посетено 20 часа континуирана едукација годишно, согласно со членот 130-б од овој закон, или

- Комисијата за лиценцирање по извршената проверка констатира дека стручниот работник не го применува стручното знаење.

Заводот за социјални дејности може до Комисијата за лиценцирање да достави предлог за одземање на лиценца за работа, доколку при вршење на стручен надзор констатира дека стручен работник во пракса не го применува стручното знаење или постапува спротивно на Кодексот за стручните работници во установите за социјална заштита.

За одземената лиценца, Комисијата веднаш го известува директорот на јавната установа за социјална заштита.

Член 130-д

На стручниот работник од членот 130-а став 2 од овој закон, кој по истекот на шест месеци од неговото вработување не обезбеди лиценца за работа, му престанува работниот однос во установата за социјална заштита.

Член 131

Комисијата за лиценцирање донесува програма за проверка на примената на стручното знаење во постапката за издавање и обновување на лиценца за работа на стручен работник во установите за социјална заштита.

Комисијата за лиценцирање донесува деловник за својата работа.

Комисијата за лиценцирање донесува Кодекс за стручните работници во установите за социјална заштита.

Трошоците за издавање, обновување и продолжување на лиценцата за работа и за водење на евиденција се на товар на стручниот работник, во висина од 2000 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Министерот го пропишува начинот за издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценцата за работа на стручните работници во установите за социјална заштита, формата, содржината и образецот на лиценцата за работа.

6. Видови на установи за социјална заштита за вонинституционална заштита

Член 132

Установи за социјална заштита за вонинституционална заштита се:

- центар за социјална работа,
- дневен центар и клубови за стари и возрасни лица,
- дневен центар за улични деца - деца на улица,
- дневен центар за лица кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и прекурзори,
- дневен центар за лица кои злоупотребуваат алкохол или се лекуваат од зависност од алкохол,
- центар за лица бездомници,
- центар за лица - жртви на семејно насилство,
- центар за лица - жртви на трговија со луѓе,
- дневен центар за лица со ментална или телесна попреченост,
- центар за давање помош во домашни услови,
- Центар за социјална рехабилитација на лица кои употребуваат, односно злоупотребуваат дрога и други психотропни супстанции и прекурзори (во натамошниот текст: терапевтска заедница),
- мал групен дом и
- советувалиште.

Центар за социјална работа

Член 133

Центарот се основа како јавна установа за социјална заштита со јавни овластувања заради вршење на работите од социјалната заштита.

Центарот може да се основа, ако се исполнети општите услови за основање на јавна установа за социјална заштита од членот 89 став 1 на овој закон и задолжително ги има најмалку следниве основни образовни профили: социјален работник, психолог, педагог и правник.

Лицата со образовен профил од ставот 2 на овој член треба да имаат најмалку високо образование и лиценца за работа согласно со овој закон.

Центарот може да се основа за подрачјето на една или повеќе општини.

Член 134

Од делокругот на јавните овластувања центарот ги врши следниве работи:

- решава за правата од социјална заштита, утврдени со овој закон;
- решава за правата утврдени со Законот за заштита на децата, и тоа: детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош за новороденче и родителски додаток за дете,
- решава за парична помош на лица со признаен статус на бегалец и под супсидијарна заштита, утврдени со Законот за азил и привремена заштита,
- решава за работите утврдени со семејно-правните прописи,
- постапува по работите од својата надлежност утврдени со кривично-правните прописи,
- води евиденција и прибира документација за корисниците на социјалната и семејно-правната заштита за применетите облици на социјална заштита и
- врши и други работи утврдени со закон.

Член 135

При спроведувањето на социјалната заштита, како и стручната работа, центарот:

- открива, следи и проучува социјални појави и проблеми,
- врши непосреден увид заради утврдување на фактичката состојба на лицето или семејството,
- поттикнува и презема превентивни дејствија од членовите 24 и 25 на овој закон во спречување и отстранување на причините за настанување на положба од социјален ризик,
- изготвува планови и програми за социјална заштита,
- применува и спроведува соодветни облици и форми на социјална заштита и непосредно помага на граѓанин или семејство,
- развива и спроведува вонинституционални облици на социјална заштита,
- поднесува извештај до Министерството за работите утврдени со членот 134 на овој закон,
- применува и спроведува програми и други општи акти од областа на социјалната заштита, донесени и финансирани од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје,
- поттикнува, организира и координира волонтерски активности на граѓани, нивни здруженија, хуманитарни организации, организации во спроведување на програми за социјална заштита на подрачјето на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и
- врши и други работи утврдени со закон.

Член 136

Во остварувањето на функциите утврдени со овој закон и со другите прописи центарот работи со граѓанин (дете, адолесцент, возрасно лице) и семејство и група на граѓани.

Работејќи со граѓанинот и семејството, центарот помага во разрешувањето на животните тешкотии и проблеми во индивидуалното живеење, партнерските односи, предбрачните и брачните односи, односите родители и деца, укажува помош на семејството во остварувањето на неговата заштитна, воспитна и репродуктивна функција, поттикнува сакано и одговорно родителство и планирање на семејството, заштита на лица - жртви на семејно насилство и жртви на трговија со луѓе и дава други советодавни и советувајќи услуги за прашања од значење за развојот и социјализацијата на личноста и остварувањето и унапредувањето на односите во семејството.

Во услови на елементарни непогоди и други вонредни околности, центарот се ангажира во спроведувањето на социјалната заштита и стручната работа за заштита на лица или групи на граѓани кои имаат потреба од тоа.

Член 137

Функциите утврдени во овој закон и други прописи, центарот ги врши со формите на стручна, советодавна, советувајќи и интердисциплинарна тимска работа.

Член 138

На стручниот работник од центарот му се издава легитимација како службена исправа со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање работи од областа на социјалната заштита утврдени со овој и друг закон.

Легитимацијата од ставот 1 на овој член ја издава центарот.

Центарот води евиденција за издадените легитимации на стручните работници.

Министерот ги пропишува формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот 1 на овој член, начинот на нејзиното издавање и одземање, употребата и водењето на евиденција на издадените легитимации.

Дневен центар и клубови за стари и возрасни лица

Член 139

Дневниот центар и клубот за стари и возрасни лица вршат услуги од социјална заштита во вид на дневен престој, исхрана, лична хигиена, како и организирање на работни, културни, забавни и други активности.

Установата од ставот 1 на овој член може одделни услуги од својата дејност да ги врши во домот на корисникот.

Дневен центар за улични деца - деца на улица

Член 140

Дневниот центар за улични деца - деца на улица на овие деца и на членовите на нивните семејства им обезбедува лична хигиена, исхрана, воспитно-образовни услуги, советувајќи работа, културно-забавни и рекреативни активности.

Во дневниот центар за улични деца - деца на улица може да се организира интервентно згрижување на децата заради преземање мерки на нивна заштита, најмногу до 24 часа.

Дневен центар за лица кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и прекурзори.

Член 141

Дневниот центар за лица кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и прекурзори на овие лица и на членовите на нивните семејства им обезбедува советодавни услуги, услуги на информирање и едукација, работно ангажирање, културно-забавни и рекреативни активности.

Дневен центар за лица кои злоупотребуваат алкохол или се лекуваат од зависност од алкохол.

Член 142

Дневниот центар за лица кои злоупотребуваат алкохол или се лекуваат од зависност од алкохол на овие лица и на членовите на нивните семејства им обезбедува услуги преку едукација, советување, работно ангажирање и културно-забавни активности.

Центар за лица бездомници

Член 143

Центарот за лица бездомници, обезбедува дневно и привремено прифаќање и згрижување на овие лица преку давање советодавни услуги, услуги во врска со исхрана, дневен престој, одржување на хигиената и културно-забавни активности.

Центар за лица - жртви на семејно насилство

Член 144

Центарот за лица - жртви на семејно насилство, обезбедува дневно и привремено прифаќање и згрижување на овие лица, кое може да трае најмногу три месеца со можност за продолжување за уште три месеца, давање советодавни услуги, услуги во врска со исхрана, дневен престој, згрижување, одржување на хигиената и културно-забавни активности.

По исклучок од ставот 1 на овој член, за специфични случаи по процена на центарот за социјална работа, сместувањето во центарот за лица - жртви на семејно насилство може да продолжи најмногу за уште шест месеца.

Центар за лица - жртви на трговија со луѓе

Член 145

Центарот за лица - жртви на трговија со луѓе обезбедува привремено прифаќање и згрижување на овие лица, кое може да трае најмногу шест месеца, давање советодавни услуги, услуги во врска со исхрана, дневен престој, згрижување, одржување на хигиената и културно-забавни активности.

Обезбедувањето на центарот за лица - жртви на трговија со луѓе го врши Министерството за внатрешни работи.

Дневен центар за лица со ментална или телесна попреченост

Член 146

Дневниот центар за лицата со умерени и тешки пречки во менталниот развој и на лицата со тешки пречки во телесниот развој им обезбедува дневно згрижување, работно-производна активност, работна терапија и други активности на овие лица и може да врши оспособување за работно-производна активност, заради нивно вклучување во секојдневниот живот.

Центар за давање помош во домашни услови**Член 147**

Центарот за давање помош во домашни услови обезбедува на лица со умерена, тешка и длабока ментална попреченост, изнемоштени стари и други возрастни лица услуги во вид на исхрана, лична хигиена, хигиена на станот и други работи во домот на корисникот.

Терапевтска заедница**Член 147-а**

Терапевтската заедница обезбедува привремено прифаќање и згрижување на лицата кои употребуваат, односно злоупотребуваат дрога и други психотропни супстанции и прекурзори, спроведување на социјална ресоцијализација преку организиран психосоцијален третман во текот на одреден временски период, преку програма и метод на самопочитување и активно вклучување на корисникот во терапевтската програма, услуги во врска со исхрана, престој, згрижување, одржување на хигиена и културно-забавни активности.

Поблиските услови за начинот на остварување и спроведувањето на програмата за социјална ресоцијализација во терапевтска заедница ги пропишува министерот.

Член 148

Дневен центар од членовите 139, 140, 141, 142 и 146 на овој закон и центар од членовите 143, 144, 145, 147 и 147-а на овој закон може да се основа како јавна или приватна установа за социјална заштита, а може да се основа и како организационен дел на установа за социјална заштита или на друго правно лице.

Мал групен дом**Член 149**

Мал групен дом обезбедува грижа за лицата од членот 39 на овој закон, а најмногу до десет лица, од двата пола.

Грижата од ставот 1 на овој член се обезбедува на начин најблизок до семејното живеење и опфаќа помош за оспособување за самостојно живеење на корисниците, нивно вклучување во општествената заедница, одржување на контакти со блиски сродници, во зависност од потребите на лицата кои се сместени во малиот групен дом.

Член 150

Мал групен дом може да се основа во еден станбен објект во населено место.

Мал групен дом може да се основа како установа за социјална заштита, организационен дел на установа за социјална заштита или друго правно лице.

Начинот, видот и бројот на стручните лице за давање на грижата за сместените лица, просторните услови и опремата за живеење во мал групен дом, со акт ги утврдува министерот.

Советувалиште**Член 151**

Советувалиште обезбедува психо-социјални услуги и психо-социјален третман за секоја одделна група на корисници, и тоа:

- жртви на семејно насилство,
- извршители на семејно насилство,
- со нарушени партнерски, семејни и односи родители - деца,
- деца и младинци со воспитно-социјални проблеми,
- идни родители и

- лица со ментална попреченост и нивните родители.

Поради специфичноста на потребата за обезбедување на психо-социјални услуги и психо-социјален третман за корисниците на советувалиштата од ставот 1 на овој член, за секое одделено советувалиште се подготвува посебна програма.

Програмата за советувалиштна работа ја подготвуваат стручни лица кои имаат најмалку стручни знаења и искуство од соодветната област, предвидени со нормативите и стандардите за работа за секое од советувалиштата од ставот 1 на овој член.

Советувалиште може да се основа како посебна установа за социјална заштита или како организациона единица на установа или друго правно лице.

Советувалишни услуги можат да обезбедуваат и физичко лице и здружение.

V. Глава**ВРШЕЊЕ РАБОТИ ОД ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА ОД ДРУГИ ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА****1. Здружение****Член 152**

Здружение (во натамошниот текст: здружение) може да врши одредени работи од социјална заштита утврдени со овој закон, доколку е регистрирано за остварување на цели и задачи од областа на социјалната заштита.

Како цели и задачи од областа на социјалната заштита се сметаат:

- социјална превенција,
- развој и обезбедување на услуги од социјалната заштита на лица, семејства и групи на граѓани изложени на социјален ризик,
- развој и унапредување на социјалната заштита и
- развој и унапредување на волонтерската работа во општината.

Член 153

Министерството води регистар на здруженијата од областа на социјалната заштита (во натамошниот текст: регистар) од членот 152 на овој закон.

Министерот ја пропишува формата и содржината на регистарот, како и начинот на водење на регистарот од ставот 1 на овој член.

Здружението поднесува барање до Министерството за впишување во регистарот од ставот 1 на овој член и ги доставува следниве документи:

- решение за упис во Централниот регистар,
- статут на здружението,
- програма за работа и
- други документи утврдени со членот 154 од овој закон.

Член 154

Во регистарот се впишува здружението, кое покрај условите предвидени со Законот за здруженијата и фондацииите и членот 153 на овој закон, ги исполнува и следниве услови:

- да има активно работење во областа на социјалната заштита или социјална политика најмалку три години од денот на основањето,
- да има реализирано најмалку три проекти од областа на социјалната заштита или социјална политика,
- да има соодветен простор за работа и кадровски услови, согласно со овој закон,

- да има доказ за економско и финансиско работење врз основа на скратен сметководствен исказ од годишна сметка.

(Алинеја 5 од член 154 е укината со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.165/2009 од 7 април 2010 година, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.51/10).

Член 155

Министерот формира Комисија за соработка со здруженија, составена од три члена, која го разгледува барањето на здружението за упис во регистарот, врши увид заради утврдување на исполнување на пропишаните услови и изготвува мислење.

Членовите на Комисијата од ставот 1 на овој член треба да се афирмирани стручни лица и да имаат најмалку три години работно искуство од областа на социјалната заштита.

Комисијата за начинот на својата работа донесува деловник.

Министерот врз основа на мислењето на Комисијата од ставот 1 на овој член донесува решение за впишување на здружението во регистарот.

Против решението од ставот 4 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Конечното решение за впишување во регистарот се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 156

Здружението се брише од регистарот:

- на барање на здружението,
- во случај здружението да престане со работа,
- во случај здружението да не ги исполнува условите пропишани со овој закон и
- во случај да не ги користи или ги злоупотреби доделените финансиски средства од Министерството за вршење на одредени работи на социјална заштита, согласно со овој закон.

Министерот донесува решение за бришење на здружението од регистарот во случаите утврдени во ставот 1 на овој член.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Конечното решение од ставот 2 на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 157

Здружението од членот 152 на овој закон, на начин и под услови утврдени со овој закон, може да ги врши следниве работи од социјална заштита, освен работите кои како јавно овластување со закон се доверени на центарот:

- истражување на социјални појави,
- социјална превенција,
- едукација, советување и стручна подготовка за лица изложени на социјален ризик,
- социјални услуги на лица, семејства и групи на граѓани изложени на социјален ризик,
- советување и обука на волонтери,
- домашна нега и помош на поединец и семејство,
- дневно и привремено прифаќање и згрижување на корисници на социјална заштита во дневниот центар од членовите 139, 140, 141, 142 и 146 на овој закон и центарот од членовите 143, 144, 145, 147 и 147-а на овој закон,
- развој и унапредување на волонтерската работа во општината,

- развој и унапредување на социјалната заштита во доменот на своето работење,

- организирано живеење со поддршка и
- обезбедување на мерки за заштита на лица - жртви на семејно насилство, согласно со Законот за семејството.

Член 158

Министерството учествува во обезбедувањето на дел од средствата за вршење на одредени работи од социјална заштита на здружението, на начин и под услови утврдени со овој закон.

Средствата од ставот 1 на овој член се доделуваат врз основа на објавен јавен конкурс.

Во јавниот конкурс се наведува видот на одредените работи од социјална заштита од членот 157 на овој закон за кои се доделуваат средствата, висината на средствата кои се доделуваат, потребните документи кои се поднесуваат, роковите за спроведување на постапката по јавниот конкурс и временскиот период во кој ќе се извршуваат работите од социјалната заштита.

Член 159

Постапката околу распишувањето и спроведувањето на јавниот конкурс од членот 158 на овој закон ја врши Комисија за соработка со здруженија на граѓани.

Комисијата од ставот 1 на овој член ги разгледува пријавите по јавниот конкурс и во рок од 30 дена по истекот на рокот за поднесување на пријавите изготвува мислење до министерот, врз основа на начин и по постапка утврдени во актот од членот 162 на овој закон.

Врз основа на мислењето на Комисијата од ставот 2 на овој член, министерот донесува решение за доделување на средства.

Против решението од ставот 3 на овој член може да се изјави жалба во рок од осум дена од приемот на решението до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 160

Министерот склучува договор со здружението во рок од 15 дена по конечност на решението од членот 159 став 3 на овој закон, со кој се уредуваат меѓусебните права, обврски и одговорности во реализацијата на доделените средства и обврската на здружението да го известува Министерството за реализацијата на работата од областа на социјалната заштита и трошењето на доделените средства.

Член 161

Министерството врши контрола над здружението во реализацијата на одредената работа од областа на социјалната заштита за која доделило средства.

Ако се утврди дека здружението добиените средства за реализација на работата од областа на социјалната заштита ги троши ненаменски или определена работа од социјална заштита не ја врши согласно со јавниот конкурс од членот 158 на овој закон или не започнало со реализацијата на одредената работа во предвидениот рок, Министерството го прекинува натамошното обезбедување на средства на здружението, го раскинува договорот од членот 160 на овој закон и покренува постапка за враќање на веќе доделените средства и надоместок на штета.

Член 162

Министерот го пропишува начинот и постапката за доделување на средства на здружението за вршење на одредени работи од областа на социјалната заштита.

2. Хуманитарни здруженија, здруженија, верски заедници и нивни здруженија, религиозни групи и други непрофитни организации**Член 163**

Хуманитарни здруженија, здруженија, верски заедници и нивни здруженија, религиозни групи и други непрофитни организации, можат да даваат одредени услуги на лица кои се наоѓаат во социјален ризик и на кои им е потребна помош, доколку имаат претходна согласност.

Член 164

Согласноста за давање на услуги од доменот на социјалната заштита од членот 163 на овој закон, на барањето на хуманитарни здруженија, здруженија, верски заедници и религиозни групи и други непрофитни организации, ја дава министерот по дадено мислење на Комисијата од членот 159 на овој закон.

Во согласноста министерот поблиску ги определува видот и обемот на услугите за кои ќе се даваат на граѓаните, кои имаат потреба од помош и поддршка, како и времето за кое се дава согласноста.

3. Физичко лице**Член 165**

Физичко лице може самостојно да врши работи од социјална заштита како професионална дејност, кои се однесуваат на советувањата работа, домашна нега и помош на поединец и семејство и сместување лице во згрижувачко семејство, доколку ги исполнува следниве услови:

- да има соодветно стручно образование,
- да не му е одземена или ограничена деловната способност,
- да не му е одземено вршењето на родителското право,
- да има здравствена способност за вршење на дејноста и
- да располага со соодветен простор и опрема за работа.

Член 166

Физичкото лице може да врши советувањата работи утврдени со овој закон и Законот за семејството, освен работите кои како јавно овластување се доверени на центарот, доколку има високо образование од следниве образовни профили: социјален работник, психолог, педагог, правник, лекар и дефектолог и најмалку пет години работно искуство на исти или слични работи.

Советувалиште може да основаат едно или повеќе физички лица како соосновачи, кои ги исполнуваат условите од ставот 1 на овој член.

Член 167

Физичко лице може да врши работи на домашна нега и помош на поединец и семејство, доколку има најмалку средно образование, а за таа намена може да вработи до три лица.

Член 168

Физичко лице може да врши работи на згрижување лице во згрижувачко семејство, доколку ги исполнува условите од членот 33 став 2 на овој закон и да има најмалку средно образование.

Член 169

Барањето за вршење на работите од членот 165 на овој закон се поднесува до месно надлежниот центар.

Центарот во соработка со Заводот за социјални дејности, во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот 1 на овој член, изготвува мислење за можностите и просторот за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност и го доставува до Министерството заедно со барањето и приложените докази од членот 165 на овој закон.

Министерот врз основа на мислењето на центарот и приложената документација, на подносителот на барањето со решение му издава дозвола за вршење на работите од членот 165 на овој закон.

Против решението од ставот 3 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Во случај на проширување или промена на дејноста на работата се применуваат ставовите 1, 2, 3 и 4 од овој член.

Член 170

Врз основа на решението донесено од министерот, месно надлежниот центар склучува договор со физичкото лице кое самостојно врши работи од социјална заштита како професионална дејност, со кој поблиску се уредуваат начинот, видот и обемот на услугите кои им се обезбедуваат на корисниците на социјална заштита, упатени преку центарот.

Со договорот од ставот 1 на овој член се уредува начинот и висината на средствата за дадените услуги на корисниците, упатени со решение на центарот.

Член 171

Физичко лице кое самостојно врши советувањата работи, работи на домашна нега и помош на поединец и семејство и сместување во згрижувачко семејство како професионална дејност, е должно за почетокот на работата да го извести надлежниот центар на чие подрачје работи.

Лицето од ставот 1 на овој член во своето име под кое работи ги наведува податоците за личното име, адресата и видот на дејноста.

Член 172

Министерството води евиденција на физичките лица на кои им е издадена дозвола за самостојно вршење на професионална дејност од членот 165 на овој закон.

Содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Член 173

Физичкото лице кое самостојно врши работа од социјална заштита како професионална дејност е должно:

- да ги дава услугите на корисникот согласно со решението на центарот,
- во вршењето на работите од социјална заштита согласно со членот 165 од овој закон да применува методи на стручна работа, да ја почитува личноста на корисникот, неговото достоинство и неповредливоста на личниот и семејниот живот и да ја чува службената и професионалната тајна,
- да води евиденција на корисниците и дадените услуги и
- да доставува шестмесечен и годишен извештај за својата работа до Министерството. Министерот ги пропишува содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 алинеја 3 на овој член.

Член 174

Дозволата за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност престанува да важи:

- по барање на физичкото лице,
- ако престане да ги исполнува условите утврдени со закон и
- со решение на министерот.

Член 175

Министерот, на барање на физичкото лице, донесува решение за престанок на важењето на дозволата за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност.

Барањето од ставот 1 на овој член се поднесува во рок од два месеца пред престанокот на вршење на самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Конечното решение од ставот 1 на овој член се доставува до Централниот регистар на Република Македонија заради бришење од соодветниот регистар.

Член 176

Дозволата на физичкото лице за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност престанува да важи по сила на закон, ако:

- лицето почине,
- со правосилно решение на надлежен суд му е одземена или ограничена деловната способност,
- со правосилно решение на надлежен суд му е одземено вршењето на родителското право,
- со правосилна судска пресуда е осуден за кривично дело на казна затвор над шест месеца или му е изречена санкција за забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- ја загуби општата здравствена состојба или посебната здравствена состојба за вршење на дејноста.

Министерот донесува решение за престанокот на важењето на дозволата на физичко лице за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност во случаите наведени во ставот 1 на овој член.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Конечното решение од ставот 2 на овој член се доставува до Централниот регистар на Република Македонија заради бришење од соодветниот регистар.

Член 177

Министерот донесува решение за престанок на важењето на дозволата за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност, ако:

- физичкото лице во определениот рок не ги отстрани констатираните недостатоци во вршењето на работата, утврдени со надзорот над законитоста на работата и надзорот над стручната работа,
- физичкото лице на кое му е издадена дозволата за вршење на работи од социјалната заштита истите не ги извршува лично или ако користи работа на други лица спротивно на дозволата и
- физичкото лице на кое му е издадена дозволата престане со работа без претходно да го извести Министерството и центарот, во рок од осум дена по престанокот со работа.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Конечното решение од ставот 1 на овој член се доставува до Централниот регистар на Република Македонија заради бришење од соодветниот регистар.

Член 178

Физичкото лице кое самостојно врши работи од социјална заштита како професионална дејност може привремено да престане да ги врши работите поради болест или други оправдани причини.

За привремениот престанок на вршењето на работите, лицето мора веднаш по настанување на причината за престанокот на вршењето на работи од социјална заштита како професионална дејност да го извести Министерството и центарот.

Член 179

Физичко лице кое самостојно врши работи од социјална заштита како професионална дејност од членот 165 на овој закон согласно со одредбите на овој закон остварува приходи:

- од наплата на услуги од корисниците,
- врз основа на склучен договор со центарот и
- од подароци, наследство и легати.

Центарот за социјална работа на почетокот на годината објавува јавен повик за склучување договори со физички лица кои самостојно вршат работи од социјалната заштита на територијата на која е месно надлежен.

Член 180

Министерот може да го овласти центарот да склучи договор со соодветно советувашиште основано по друг закон, кое врши советувашишни работи од областа на социјалната заштита.

VI. Глава

ПОСТАПКА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВА ОД СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

1. Постапка за социјална заштита

Член 181

По барањето за остварување на право од социјална заштита во прв степен решава центарот надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште. По жалбата против решението на центарот решава министерот. Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

Член 182

Постапката за остварување на право од социјална заштита се поведува по барање на граѓанинот, односно неговиот законски застапник, старател или по службена должност.

Центарот постапката по службена должност ја поведува по сопствена иницијатива, по иницијатива на граѓанин, надлежен орган или други органи и организации, кога тоа е во интерес на граѓанинот или кога постои интерес на трети лица.

Член 183

Центарот во текот на постапката за остварување на правата од социјална заштита изготвува план за индивидуална работа со корисникот.

Во планот за индивидуална работа со корисникот од ставот 1 на овој член се определуваат целите што се планира да се постигнат и мерките и активностите што се преземаат за помош на корисникот и членовите на неговото семејство, носителите на мерките и времето за нивно спроведување.

При изготвувањето на планот за индивидуална работа со корисникот од ставот 1 на овој член, центарот соработува со корисникот и членовите на неговото семејство, а по потреба и со други лица и институции.

План за индивидуална работа со корисникот од ставот 1 на овој член не се изготвува за корисници на парична помош, утврдени со овој закон.

Член 184

Центарот постапката за остварување на правата од социјална заштита ја спроведува со интердисциплинарен тимска работа, освен во постапката за остварување на право на парични права од социјална заштита.

Член 185

Како службена документација која во текот на постапката ја изготвува и по која одлучува центарот, покрај документацијата утврдена со закон, се смета и план за индивидуална работа со корисникот, листа на корисникот, наод и мислење на стручен работник и на стручен тим.

Наод и мислење на стручен работник и лист на корисник не се изготвува за корисници на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице.

Член 186

По барање на центарот правните и физичките лица се должни да достават податоци и документација што претставуваат докази за остварување на правата на корисниците утврдени со овој закон.

Член 187

Пред да одлучува за правата од социјална заштита центарот на граѓанинот му укажува стручна помош при поднесувањето на барањето и за можноста да остварува права врз основа на други прописи.

Член 188

Во постапката за остварување на правата од социјална заштита се применуваат одредбите на Законот за општа управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 189

Право на парична помош од социјална заштита се остварува од денот на поднесувањето на барањето.

Правото на парична помош од социјална заштита престанува со денот на престанокот на условите за користење на правото.

Член 190

Подносителот на барањето е одговорен за вистинитоста на податоците во барањето.

Подносителот на барањето, односно неговиот законски застапник или старател е должен надлежниот центар да го извести за секоја промена на фактите или околностите кои биле основа за признавање на правото од социјална заштита, најдоцна во рок од 15 дена од денот кога настанале тие промени.

Ако подносителот на барањето, односно неговиот законски застапник или старател не постапи согласно со ставовите 1 и 2 на овој член, му престанува правото.

Член 191

Центарот по службена должност повремено, а најмалку еднаш годишно го преиспитува постоењето на фактите и условите за стекнување и користење на правото од социјална заштита и доколку утврди дека исти се променети, донесува ново решение.

Член 192

На подносителот на барањето кој се нашол во положба од социјален ризик надвор од подрачјето на кое има живеалиште, центарот надлежен за тоа подрачје ќе му обезбеди соодветно право на социјална заштита.

За подносителот на барањето кој на територијата на Република Македонија нема живеалиште, месната надлежност се утврдува според престојувалиштето.

За подносителот на барањето со непознато место на живеење, надлежен е центарот на подрачјето на кое лицето се затекнало.

Член 193

Ако подносителот на барањето е малолетно лице, месната надлежност се одредува според живеалиштето, односно престојувалиштето на родителите или старателот.

За малолетното лице чии родители не живеат заедно, месната надлежност се одредува според местото на живеење на родителот на кого детето му е доверено на чување и воспитување.

За малолетното лице чии родители не живеат заедно, а постапката за доверување на детето на чување и воспитување кај еден од родителите не е спроведена, надлежен е центарот на подрачјето на кое детето се нашло во положба од социјален ризик.

Ако родителите на малолетното лице не се познати, односно ако го напуштиле детето или се со непознато живеалиште, односно престојувалиште, надлежен е центарот на подрачјето на кое детето се нашло во положба од социјален ризик.

Член 194

Ако околностите врз основа на кои била одредена месната надлежност согласно со овој закон се изменат, постапката ќе ја продолжи месно надлежниот центар.

Ако во текот на постапката или во текот на користење на правото, барателот, односно корисникот на правото од социјална заштита го промени живеалиштето, центарот е должен целокупниот предмет да го достави до надлежниот центар во новото живеалиште, кој има обврска во рок од 15 дена да одлучи за правата на корисникот.

Член 195

Во случај на судир за месната надлежност, центарот кој ја започнал постапката, е должен до завршувањето на судирот да ги преземе неодложните работи заради непосредна заштита на корисникот.

Судирот од ставот 1 на овој член го решава Министерството.

Член 196

Центарот издава потврда или уверение за статусот на корисникот на социјална заштита согласно со службената евиденција во рок од десет дена од денот на поднесувањето на барањето.

Член 197

Центарот во постапката за остварување на право на социјална парична помош, постојана парична помош, парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, парична помош на мајка која родила четврто дете, паричен надоместок за помош и нега од друго лице, еднократна парична помош и помош во натура, надоместок на плата за скратено работно време поради нега на дете со телесни или ментални пречки во развојот, парична помош за социјално домување, право на додаток за слепило и мобилност, сместување во згрижувачко семејство, мал групен дом, организирано живеење со поддршка, установа за социјална заштита е должен да донесе решение во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на барањето со потребната документација.

Член 198

Доколку центарот не донесе решение, односно не донесе решение за одбивање на барањето во рокот од членот 197 на овој закон, подносителот на барањето

има право во рок од три работни дена да поднесе барање до писарницата на директорот на центарот и директорот да донесе решение.

Формата и содржината на образецот на барањето од ставот 1 на овој член го пропишува министерот.

Кон барањето за донесување на решение од ставот 1 на овој член, подносителот на барањето поднесува копија од барањето од членот 197 на овој закон.

Директорот на центарот е должен во рок од пет работни дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот 1 на овој член до писарницата на центарот да донесе решение од членот 197 на овој закон со кое ќе го уважи или одбие барањето. Доколку директорот нема писарница барањето се поднесува во писарницата на седиштето на центарот.

Доколку директорот на центарот не донесе решение во рокот од ставот 4 на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот 5 на овој член да изврши надзор во центарот за социјална работа дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето.

Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува директорот на центарот во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го уважи или одбие барањето и да го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

Доколку директорот на центарот не одлучи во рокот од ставот 7 на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој директорот на центарот ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Доколку директорот на центарот не одлучи и во дополнителниот рок од ставот 8 на овој член инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот 5 на овој член, подносителот на барањето во рок од пет дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, приговорот се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена од денот на приемот да го разгледа приговорот од ставот 10 на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на барањето од ставот 5 на овој член или не поднесе пријава согласно со ставот 9 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршокот утврден во Законот за управната инспекција на инспекторот и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во центарот дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот 11 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Во случајот од ставот 12 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

Во случајот од ставот 13 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот 11 од овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

Доколку директорот на центарот не одлучи во рок од ставот 8 на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

Постапката пред Управниот суд е итна.

Подзаконскиот акт од ставот 2 на овој член се донесува во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

По донесувањето на подзаконскиот акт истиот веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа се објавува на веб-страницата на Министерството за труд и социјална политика.

Член 198-а

Министерот во постапката за утврдување на исполнетост на условите за почеток со работа на установа за социјална заштита, впишување на здружение во регистарот на здруженија од областа на социјалната заштита и издавање дозвола за самостојно вршење на работи од социјална заштита како професионална дејност од физичко лице, е должен да донесе решение во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на барањето со потрбната документација.

Министерот во постапката по жалба против решението на центарот од членот 197 на овој закон, е должен да донесе решение во рок од 60 дена од денот на поднесување на жалбата.

Член 198-б

Доколку министерот не донесе решение, односно не донесе решение за одбивање на барањето во рокот од членот 198-а став 1 на овој закон, подносителот на барањето има право во рок од три работни дена да поднесе барање до писарницата на министерот и министерот да донесе решение.

Формата и содржината на образецот на барањето од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Кон барањето за донесување на решение од ставот 1 на овој член, подносителот на барањето поднесува копија од барањето на членот 198-а став 1 од овој закон.

Министерот е должен во рок од пет работни дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот 1 на овој член до писарницата на министерот, да донесе решение со кое барањето од членот 198-а став 1 на овој закон е уважено или одбиено. Доколку министерот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на Министерството.

Доколку министерот не донесе решение во рокот од ставот 4 на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот 5 на овој член да изврши надзор во Министер-

ството дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето.

Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува министерот во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го уважи или одбие барањето и да го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

Доколку министерот не одлучи во рокот од ставот 7 на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој министерот ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена го информира подносителот на барањето.

Доколку министерот не одлучи и во дополнителниот рок од ставот 8 на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок го информира подносителот на барањето.

Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот 5 на овој член, подносителот на барањето во рок од пет работни дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, приговорот се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена од денот на приемот да го разгледа приговорот од ставот 10 на овој член и доколку утврди дека инспекторот на постапил по известувањето од подносителот на барањето од ставот 5 на овој член или не поднесе пријава согласно со ставот 9 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција на инспекторот и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во Министерството дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот 11 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето.

Во случајот од ставот 12 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

Во случајот од ставот 13 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето.

Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот 11 од овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

Доколку министерот не одлучи во рок од ставот 8 на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

Постапката пред Управниот суд е итна.

Подзаконскиот акт од ставот 2 на овој член се донесува во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

По донесувањето на подзаконскиот акт истиот веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа се објавува на веб-страницата на Министерството за труд и социјална политика.

Член 198-в

Доколку министерот не донесе решение во рокот од членот 198-а став 2 на овој закон, подносителот на жалбата може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот 1 на овој член да изврши надзор во Министерството дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на жалбата.

Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно закон донесува решение со кое го задолжува министерот во рок од десет дена да одлучи по жалбата, односно да ја уважи или одбие жалбата и да го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесената жалба.

Доколку министерот не одлучи во рокот од ставот 3 на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој министерот ќе одлучи по поднесената жалба за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесената жалба. Инспекторот во рок од три работни дена го информира подносителот на жалбата за преземените мерки.

Доколку министерот не одлучи и во дополнителниот рок од ставот 4 на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок го информира подносителот на жалбата за преземените мерки.

Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот 1 на овој член, подносителот на жалбата во рок од пет дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, приговорот се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена од денот на приемот да го разгледа приговорот од ставот 6 на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на жалбата од ставот 1 на овој член или не поднесе пријава согласно со ставот 5 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција на инспекторот и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во Министерството дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на жалбата за преземените мерки.

Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот 7 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на жалбата за преземените мерки.

Во случајот од ставот 8 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

Во случајот од ставот 9 на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на жалбата за преземените мерки.

Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот 7 од овој член, подносителот на жалбата може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

Доколку министерот не одлучи во рок од ставот 4 на овој член, подносителот на жалбата може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

Постапката пред Управниот суд е итна.

Подзаконскиот акт од ставот 2 на овој член се донесува во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

По донесувањето на подзаконскиот акт истиот веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа се објавува на веб страницата на Министерството за труд и социјална политика.

2. Постапки што се водат во центарот за социјална работа согласно со други прописи

Член 199

Постапката за мирее на брачните другари ја спроведува центарот кој е месно надлежен на подрачјето на општината, за која е месно надлежен судот пред кој се води постапката за развод на бракот по истиот предмет.

Член 200

Во постапката за мирее, брачните другари се покануваат да присуствуваат лично, при што е исклучена јавноста и присуството на полномошник.

Член 201

Центарот е должен без одлагање да достави до надлежниот суд писмен извештај за исходот на постапката за мирее.

Член 202

Во постапката за уредување на личните односи на дете со родител со кого не живее заедно, родителите се покануваат да присуствуваат лично, при што е исклучена јавноста и присуството на полномошник.

Член 203

Центарот врз основа на наод и мислење од стручен орган донесува решение за видот и степенот на попреченост и го евидентира лицето со пречки во развојот.

Постапката за утврдување на видот и степенот на попреченост се уредува со правилник за оцена на видот и степенот на попреченост на лицата во менталниот или телесниот развој, што со акт го определува министерот, во согласност со министерот за образование и наука и министерот за здравство.

Трошоците за постапката за добивање на наод и мислење за оцена на видот и степенот на попреченост паѓаат на товар на центарот за социјална работа, доколку не се на товар на Фондот за здравствено осигурување.

Со правилникот од ставот 2 на овој член се уредува стручниот профил на членовите на стручниот орган што дава наод и мислење за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развојот, на првостепениот и на второстепениот орган, начинот и постапката за оценување на посебните

потреби, водењето на евиденцијата за посебните потреби за овие лица и установите што формираат стручни органи кои даваат наод и мислење.

Ревизија на наодот и мислењето од првостепениот стручен орган врши комисија формирана од министерот, составена од три члена - доктори на медицина.

Ако при ревизијата на наодот и мислењето на првостепениот стручен орган се констатира дека истиот не е соодветен на утврдената фактичка здравствена состојба и медицинската документација врз основа на која истиот е издаден, комисијата од ставот 5 на овој член, поднесува кривична пријава за сознанија за сторено кривично дело, барање за поведување прекршочна постапка или иницијатива за покренување на дисциплинска постапка пред надлежен орган.

Член 204

Во случаите кога полнолетно лице кое има имот или приход од имот, кој ја надминува висината на постојаната парична помош и поднело барање за остварување на право за сместување во установа за социјална заштита, центарот со лицето може да склучи договор за доживотно издржување согласно со закон, а по претходна согласност на Министерството.

На барање на лицето од ставот 1 на овој член центарот може повремено да го смести и во згрижувачко семејство.

Член 205

Центарот за социјална работа може да основа фондација со цел имотот стекнат врз основа на склучен договор за доживотно издржување или друга основа, да се користи за остварување на социјална заштита на граѓаните во општината и во градот Скопје, за чие подрачје е надлежен центарот за социјална работа.

Управниот одбор на фондацијата од ставот 1 на овој член го сочинуваат три члена од кои двајца претставници од центарот за социјална работа и еден претставник именуван од советот на општината и Советот на градот Скопје на чие подрачје е седиштето на центарот за социјална работа.

Основањето, раководењето, управувањето и постапката за надзор над работењето на фондацијата се уредуваат согласно со закон.

Член 206

Ако старо, немоќно, неспособно, инвалидно и малолетно лице има член на семејство кој не го издржува ова лице, а кој согласно со Законот за семејството е должен да го издржува, центарот на лицето ќе му обезбеди право од социјална заштита, доколку ги исполнува условите утврдени со овој закон.

Центарот поднесува тужба до судот за надоместок на трошоците за оствареното право од социјална заштита против членот на семејството од ставот 1 на овој член.

Член 207

Постапката во остварување право од социјална заштита, семејно-правната заштита и надлежноста утврдена со кривично-правните прописи, како и фактите и податоците утврдени во овие постапки кои можат да му наштетат на угледот, достоинството и интересите на граѓанинот и неговото семејство се заштитени со обврската на установата и на стручните работници во неа, да чуваат професионална и службена тајна, согласно со закон.

Член 208

Во поглед на постапките за преземање на мерки за заштита и згрижување на лица жртви на семејно насилство, на лица жртви на трговија со луѓе, центарот постапува согласно со овластувањата со другите прописи.

VII. Глава

ВРАЌАЊЕ НА НЕОСНОВАНО ПРИМЕНИ
СРЕДСТВА И НАДОМЕСТОК НА ШТЕТА

Член 209

Корисникот, кој со решение на центарот остварил право на сместување во згрижувачко семејство, право од институционална заштита, право на постојана парична помош, право на социјална парична помош и право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице и право на надоместок на плата за скратено работно време поради неа на дете со телесни или ментални пречки во развојот, согласно со овој закон, е должен да ги врати примените средства и да ја надомести штетата, ако:

- врз основа на нецелосни или неточни податоци, за кои знаел или морал да знае дека се нецелосни или неточни, односно на друг противправен начин остварил право од социјална заштита на кое немал право според одредбите на овој закон или правото го остварил во повисок износ од износот што му следувал за конкретно право согласно со закон,

- правото од социјална заштита го остварил поради тоа што без оправдани причини не пријавил промена која влијае на престанокот или висината на правото, односно на висината на учеството во трошоците за сместување во установа или згрижувачко семејство, а знаел или морал да знае за таа промена и

- со отуѓување на својот имот се довел во состојба да може да оствари право од социјална заштита или имотот го отуѓил за време на користењето на правото.

Член 210

Ако корисникот од членот 209 на овој закон умре, центарот има право на враќање на исплатените средства и правото на надоместок на штета од наследниците кои ќе го наследат имотот на корисникот на правата од социјална заштита, во висина на нивниот наследен дел ако таков имот има.

Центарот нема да бара враќање на примените средства и надоместок на штета за исплатените средства врз основа на права и услуги од социјална заштита, ако со исплатата на овие средства наследниците на корисникот на правата од социјална заштита и членовите на нивните потесни семејства би останале без минимум средства за егзистенција, пониски од висината на постојаната парична помош утврдена со овој закон.

Член 211

Барањето за враќање на износот на исплатените средства од членовите 209 и 210 на овој закон се однесува само на достасани исплатени побарувања во вкупен износ пресметан од денот на исплатата на средствата остварени на противправен начин согласно со членот 209 од овој закон, до денот на достасаноста на побарувањето, заедно со законски пресметана камата.

Член 212

Барањето за враќање на износот на исплатените средства и барањето за надоместок на штета застарува со истекот на роковите предвидени во Законот за облигационите односи.

Роковите на застареност за барање за враќање на износот на исплатените средства и за барањето за надоместок на штета согласно со овој закон почнуваат да течат:

- за случаите од членот 209 став 1 алинеи 1 и 2 на овој закон од денот кој е утврден со конечното решение дека корисникот го стекнал правото на социјална заштита на противправен начин,

- во случаите од членот 209 став 1 алинеја 3 на овој закон од денот кој е утврден со конечно решение дека корисникот на правото од социјална заштита го отуѓил имотот и

- во случаите од членот 210 став 1 на овој закон од денот на правосилноста на решението за прогласување на наследници на корисникот на правата од социјална заштита.

Член 213

Центарот кога ќе утврди дека корисникот остварил право од социјална заштита на начин утврден во членот 209 од овој закон, ќе донесе решение со кое на корисникот ќе му престане правото од социјална заштита.

Кога решението на центарот со кое на корисникот му престанува правото од социјална заштита ќе стане конечно, центарот ќе го повика корисникот на правото од социјална заштита да се спогодат за износот, начинот и рокот за враќање на примените средства, како и за висината на причинетата штета која тој треба да ја надомести.

Ако корисникот на правото од социјална заштита и центарот не се спогодат, центарот ќе поднесе тужба до надлежниот суд за враќање на примените средства и правото на надоместок на штета.

VIII. Глава

ФИНАНСИРАЊЕ

Член 214

Средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат и од буџетот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, во согласност со одредбите на овој закон.

Член 215

Средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат и од учество на корисникот и лицата кои се должни да го издржуваат врз основа на други прописи, преку наплаќање на услуги, подароци, легати и други извори согласно со закон.

Средствата добиени врз основа на подарок и легат се водат на посебна сметка на даропримателот и легатарот, што се отвора согласно со закон.

Наплаќањето на услугите од корисникот и лицата од ставот 1 на овој член се врши во зависност од видот на услугите кои се користат и материјалните можности на корисникот и неговото семејство.

Видот и обемот на услугите кои се плаќаат од страна на корисниците и висината на учеството во трошоците на корисниците и лицата од ставот 1 на овој член ги утврдува министерот.

Со средствата од ставот 2 на овој член управува и располага даропримателот и легатарот.

Член 216

Средствата од Буџетот на Република Македонија за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат врз основа на годишната програма за остварување на социјалната заштита од членот 4 став 2 на овој закон.

Член 217

Со средствата од членовите 214 став 1 и 216 на овој закон се финансираат:

- 1) правата од социјалната заштита утврдени со овој закон;

- 2) дејноста на установите за социјална заштита согласно со програмата за работа и

- 3) тековно одржување, изградба и опремување на објектите за социјална заштита.

Член 218

Во програмата за работа на установата за социјална заштита се утврдува видот, обемот, содржината и квалитетот на услугите кои им се даваат на корисниците, односно дејноста која се врши во установата при спроведувањето на социјалната заштита.

За извршувањето на програмата од ставот 1 на овој член, јавната установа за социјална заштита основана од Владата го утврдува обемот на потребните средства, и тоа за:

- правата од социјална заштита кои се остваруваат во установата за социјална заштита, во вид и обем утврдени со овој закон,
- платите врз основа на закон и колективен договор,
- амортизација согласно со закон,
- материјални трошоци,
- тековно одржување, изградба и опремување и
- со закон утврдени обврски на установата.

Министерот ги одобрува средствата на јавната установа за социјална заштита за остварување на програмата за работа од ставот 2 на овој член.

Член 219

Надлежниот центар за социјална работа е должен најдоцна до 5 во месецот да достави до Министерството извештај за користењето на средствата за последниот месец и барање за потребните средства за исплата на правата на парична помош од социјална заштита за тековниот месец со вкупниот број домаќинства, односно корисници за кои треба да се исплати помошта.

По истекот на секое шестмесечје од годината, центарот за социјална работа изготвува извештај за состојбите од извршениот увид кај домаќинствата во изминалото шестмесечје и го доставува до Министерството.

Член 220

Установата за социјална заштита може да остварува средства и врз основа на вршење и на други дејности за унапредување на дејноста на установата.

За користењето на средствата од ставот 1 на овој член се известува Министерството.

Член 221

Средствата за работа на јавната установа за социјална заштита која ја основа општината, градот Скопје и општините во градот Скопје ги обезбедува општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

Од сопствени средства и од други извори општината, градот Скопје и општините во градот Скопје можат самостојно да финансираат и програма за социјална заштита на граѓаните од нивното подрачје над нивото што го обезбедува Републиката.

Член 222

За начинот на користење на средствата за социјална заштита установата за социјална заштита основана од Владата е должна да поднесува тримесечен извештај до Министерството.

Установата од ставот 1 на овој член е должна да поднесува годишна сметка до Министерството.

Јавната установа за социјална заштита основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје поднесува тримесечен извештај и годишна сметка до основачот.

Министерството, секогаш кога ќе оцени дека постојат причини, ќе изврши непосредна контрола на начинот на користење на средствата за социјална заштита во установата за социјална заштита за која обезбедува финансиски средства и ќе наложи мерки за отстранување на согледаните неправилности.

IX. Глава

НАДЗОР

Член 223

Надзорот над спроведувањето на одредбите на овој закон го врши Министерството.

Член 224

Во вршењето на надзорот над законитоста на работата, Министерството може да го запре од извршување општиот акт на установата за социјална заштита за кој смета дека не е во согласност со закон.

Член 225

Министерството по правото на надзор од членот 223 на овој закон може да укине конечно решение на центарот, ако утврди дека со него е повреден овој закон.

По укинувањето на решението од ставот 1 на овој член центарот е должен веднаш да го запре неговото извршување.

Член 226

Министерството има право и должност да им забрани на правно лице, физичко лице и на здружение кои вршат дејност од областа на социјалната заштита, вршење на дејноста од социјална заштита, ако врз основа на извршениот надзор утврди дека повеќе не се исполнети пропишаните услови за вршење на дејноста или дејноста се врши на штета на корисниците, а констатираните недостатоци правното, физичкото лице и здружението нема да ги отстрани во рокот определен од Министерството.

Врз основа на наод од извршениот надзор над давањето услуги од хуманитарни здруженија, здруженија, верски заедници и религиозни групи и нивни здруженија и други непрофитни организации, ќе се констатираат недостатоци во давањето на услугите од социјална заштита утврдени со овој закон, министерот ја одзема согласноста за давањето на услугите.

Против решението за забрана на вршење на дејноста може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 227

По конечноста на решението од членот 226 на овој закон, Министерството ќе и предложи на Владата да го одземе одобрението од членовите 87 став 1 и 88 став 1 на овој закон, а кога се работи за јавна установа основана од Владата, ќе и предложи донесување на одлука за престанок на јавната установа.

Член 228

Надзорот над работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје го врши Министерството во рамките на остварувањето на надзорот над спроведувањето на законите и прописите од областа на социјалната заштита.

При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје од ставот 1 на овој член Министерството ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата, презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје во согласност со овој закон,

- оценува дали органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје ги обезбедуваат надлежностите на општината, градот Скопје и на општините во градот Скопје, да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон,

- им укажува на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности, утврдени со овој закон и им предлага соодветни мерки за надминување, а по потреба презема мерки од својата надлежност за надминување на таквите состојби,

- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје во рамките на овој закон, на нивно барање,

- поднесува иницијативи и предлози до општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, доколку констатира неспроведување на овој закон поради судир на надлежности меѓу органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје,

- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон,

- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје и

- навремено ги известува органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

Министерството може да ги одземе ингеренциите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје во случај кога ќе констатира неизвршување на законите и прописите од областа на социјалната заштита, при што определува и рок за отстранување на истите.

Х. Глава

ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 229

Министерството врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на законите и другите прописи во областа на социјалната заштита над установите за социјална заштита, другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита како професионална дејност.

Член 230

Инспекцискиот надзор опфаќа:

- надзор над применувањето и спроведувањето на овој и друг закон, како и општите и поединечните акти донесени врз основа на истите, со кои се уредени работите од областа на социјалната заштита,

- надзор над работи од значење за статусот на вршителот на дејноста на социјална заштита,

- надзор над исполнетоста на условите кои се однесуваат на простор, опрема и стручни кадри за вршење на дејност од социјална заштита,

- надзор над остварување на правата и исполнување на обврските на корисниците, утврдени со овој закон,

- надзор над исполнетоста на потребните услови за извршување на работи на стручен или друг работник во установа за социјална заштита, правно или физичко лице кои вршат одредени работи од социјална заштита,

- изготвување на евиденција, документација и извештаи за работата на извршителите на социјалната заштита и

- надзор над спроведување на изречените мерки при претходно извршен инспекцискиот надзор.

Член 231

Инспекцискиот надзор го вршат инспектори и други државни службеници во Министерството, овластени за спроведување на инспекцискиот надзор.

Член 232

Инспектор може да биде лице со висока стручна подготовка и најмалку три години работно искуство на работи во областа на социјалната заштита и да ги исполнува општите условите согласно со Законот за државните службеници.

Член 233

Министерот го назначува и овластува инспекторот во согласност со овој закон.

Член 234

Инспекторот поседува службена легитимација, како службена исправа со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање на работи од инспекцискиот надзор.

Министерот ја пропишува формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот 1 на овој член, начинот на нејзиното издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации.

При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот е должен да ја покаже службената легитимација.

Член 235

Постапката на инспекцискиот надзор, инспекторот ја покренува и води по службена должност, според одредбите на овој закон, Законот за инспекцискиот надзор и Законот за општата управна постапка.

Член 236

Инспекцискиот надзор инспекторот го врши преку:

- редовен инспекциски надзор,
- контролен инспекциски надзор и
- вонреден инспекциски надзор.

Редовниот надзор се спроведува врз основа на годишна програма што ја донесува Министерството, најдоцна до 31 декември во тековната година, а за наредната година.

Вонредниот надзор се спроведува по службена должност, иницијатива на граѓанин, надлежен орган, други органи и организации и други правни лица, кога постои интерес на граѓанинот, интерес на трети лица или општ интерес.

Член 237

Вонредниот инспекциски надзор нема да се спроведе доколку од иницијативата се констатира дека:

- постапката не е правосилно завршена,
- претходно по истата работа е извршен инспекциски надзор,

- од приложената документација е очигледно дека постапката е водена во согласност со законските прописи и

- спроведувањето на инспекцискиот надзор е во надлежност на друг инспекциски орган.

Член 238

Пред да започне спроведувањето на вонредниот инспекциски надзор, инспекторот ги презема следниве активности:

- го повикува предлагачот на барањето, односно иницијативата да ги дополни со потребни документи или подетално да ги образложи и
- прави стручна проценка и проверка на надлежноста, обврските и одговорностите на установата, другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита.

Член 239

Инспекторот го известува раководното лице или друго овластено лице за своето доаѓање во установата за социјална заштита, односно другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита.

По исклучок од ставот 1 на овој член инспекторот во спроведување на инспекцискиот надзор има право во секое време, без најава и одобрение на раководното лице да влезе во просториите на установата за социјална заштита и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита.

Член 240

При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот може да ги разгледа објектот и работните простории, деловните книги, регистрите, евиденцијата и документацијата, исправите и списите во предметите, да ги сослуша корисниците, вработените, како и други лица, да утврди идентитет на лице со увид во лична исправа, привремено да одземе документација, предмети и други списи, да го следи извршувањето на определените мерки за надминување на утврдените неправилности, како и да преземе други работи утврдени и во согласност со овој закон.

Инспекторот има обврска да постапува законито, навремено и во согласност со Етичкиот кодекс на државните службеници и Етичкиот кодекс на инспекциската служба и да ја чува тајноста на класифицираните податоци.

Раководното или друго овластено лице во установата за социјална заштита и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита, се должни на инспекторот да му обезбедат непречено извршување на инспекцискиот надзор и да му обезбедат располагање и увид во сите средства и потребна документација.

Член 241

За извршениот инспекциски надзор, констатираната состојба и преземените, односно определените мерки и рокови за отстранување на утврдените неправилности, инспекторот составува записник.

Член 241-а

Доколку при вршење на инспекциски надзор овластениот инспектор утврди дека е сторена неправилност од членот 254 на овој закон, овластениот инспектор е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност од стручен работник кој непосредно ги врши работите во спроведувањето и примената на законите и прописите во областа на социјалната заштита со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врчување покана за спроведување на едукација на работникот и на субјектот каде што е утврдена неправилноста.

Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведувањето на едукацијата ги пропишува министерот.

Едукацијата ја организира и спроведува инспекторот, односно и други државни службеници во Министерството, овластени за спроведување на инспекциски надзор, во рок не подолг од 15 дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе стручни работници кои непосредно ги вршат работите и субјекти.

Доколку во закажаниот термин стручниот работникот или субјектот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

Доколку стручниот работникот или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

Доколку овластениот инспектор при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

Доколку овластениот инспектор при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, поднесува барање за поведување прекршочна постапка пред надлежен суд.

Инспекторот и друг државен службеник во Министерството, овластени за спроведување на инспекцискиот надзор води евиденција за спроведената едукација.

Министерот со акт ги пропишува содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 9 на овој член.

Член 241-б

Министерството за извршената контрола од страна на инспекторите и спроведените едукации изготвува квартални извештаи, кои ги објавува на веб страницата на Министерството на унифициран квартален преглед.

Член 242

Во спроведување на инспекцискиот надзор, инспекторот е овластен со решение да ги определи следниве мерки:

- да нареди отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определен рок и
- да нареди доносителот на решението, истото да го преиспита и да донесе ново решение со кое ќе го замени претходното решение донесено во спротивност со закон или друг пропис.

Во решението со кое се определува мерката се утврдува и рокот за нејзиното извршување.

Во случај да претстои непосредна опасност за здравјето или животот на граѓаните, инспекторот ќе донесе усно решение и веднаш ќе наложи негово извршување. Усното решение се внесува во записникот од членот 241 на овој закон, а писмено решение се донесува во рок од осум дена од денот на изреченото усно решение.

Член 243

Инспекторот при спроведување на инспекцискиот надзор ги има следниве права и обврски:

- со решение да забрани установата за социјална заштита и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита да спроведуваат мерки и преземаат работи кои се во спротивност со закон и друг пропис и

- да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело, барање за поведување на прекршочна постапка или иницијатива за покренување на дисциплинска постапка, ако најде докази дека со повредата на прописите е сторено кривично дело, прекршок или потешка повреда на работната дисциплина, неизвршување, несовесно и ненавремено извршување на работите и работните задачи.

Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот 1 алинеја 2 на овој член, е должен својата одлука да ја достави до инспекторот во рок од 15 дена по донесувањето на одлуката.

Член 244

По жалба против заклучокот од членот 241-а став 7 на овој закон и решението на инспекторот од членот 242 на овој закон одлучува комисија составена од три члена и нивни заменици именувани од министерот.

Претседателот и заменик претседателот на комисијата се именуваат од редот на раководните државни службеници, а двата члена и нивните заменици, од редот на стручните државни службеници кои не биле вклучени во вршењето на инспекцискиот надзор, од Секторот за инспекциски надзор во социјалната заштита.

Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

По исклучок, извршувањето на решението може да се одложи до конечната одлука по жалбата ако тоа природата на односите го дозволува, ако одлагањето не е спротивно на јавниот интерес и ако со извршувањето на решенијата би настапила штета на субјектот на надзорот или корисниците на неговите услуги.

Предлогот за одложување на извршувањето на решението се изјавува во жалбата.

Член 245

Ако при извршениот инспекциски надзор се утврди дека установите за социјална заштита и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита не ги исполнуваат пропишаните услови за работа, прават груба повреда на закон или друг пропис или потешко ги повредуваат правата на корисниците, инспекторот без одлагање го известува министерот.

Ако се констатира дека установата за социјална заштита и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од социјална заштита во определениот рок не ги отстраниле недостатоците утврдени со решението од членот 242 став 1 на овој закон, инспекторот е должен без одлагање да го известува министерот.

Член 246

Министерот врз основа на извештајот за извршениот инспекциски надзор ќе донесе решение за:

- забрана за работа на установа за социјална заштита и друго правно и физичко лице кое врши одредени работи од социјална заштита, ако не добиле одобрение за основање на установа од членот 90 на овој закон, односно решение за исполнетост на условите за почеток со работа од членот 92 на овој закон и решение за издавање на дозвола за вршење на одредени работи од социјална заштита од членот 169 став 3 на овој закон, како и доколку повеќе не ги исполнува условите во поглед на просторот, опремата и стручните кадри пропишани со овој закон и

- преземање на други мерки за кои е овластен со овој или друг закон.

Против решението од ставот 1 алинеја 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

XI. Глава

НАДЗОР НАД СТРУЧНАТА РАБОТА

Член 247

Надзорот над стручната работа на установата за социјална заштита и работниците во нив, како и над друго правно и физичко лице кое врши определени работи во социјалната заштита (во натамошниот текст: надзор над стручната работа) врши Заводот за социјални дејности.

Член 248

Во вршењето на надзорот над стручната работа учествуваат стручни работници од областите кои се застапени во дејноста на установата за социјална заштита во која се врши надзорот.

Стручните работници кои вршат надзор на стручната работа не можат да бидат со помал степен на стручна подготовка од степенот на стручната подготовка на работниците врз чија работа се врши надзорот.

Член 249

Надзорот над стручната работа се врши заради согледување, следење, контрола, увид и унапредување на начинот и квалитетот на стручната работа и ефикасноста во остварувањето на функциите во установите за социјална заштита утврдени со овој закон и други прописи.

Со надзорот над стручната работа се дава стручна помош во работата на установата за социјална заштита и работниците во неа.

Член 250

Надзор над стручната работа се врши врз основа на Програма за работа на Заводот за социјални дејности и по барање на Министерството.

Член 251

Установите и лицата од членот 247 на овој закон се должни да овозможат увид во севкупната работа и документацијата при вршењето на надзорот над стручната работа.

Член 252

За извршениот надзор над стручната работа Заводот за социјални дејности составува извештај во кој определува мерки и рокови за отстранување на утврдени неправилности и недостатоци.

За извршениот надзор над стручната работа Заводот за социјални дејности извештајот од ставот 1 на овој член го доставува:

- до јавната установа,
- до приватната установа и установата што ја основала општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и до основачот,
- до физичкото лице кое врши определени работи од социјалната заштита, како професионална дејност и
- до Министерството.

Извештајот од ставот 1 на овој член се доставува во рок од 15 дена.

Член 253

Установата за социјална заштита и лицето кое врши определени работи во социјалната заштита се должни да ги разгледаат наодите во извештајот за извршениот надзор над стручната работа, да преземат соодветни мерки за отстранување на утврдените неправилности и за тоа да ги известат Министерството и Заводот за социјални дејности.

XII. Глава

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 254

Глоба во износ од 800 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на установата за социјална заштита или друго правно лице, ако:

- корисникот на социјална заштита го поставува во нееднаква положба (член 20),
- не извести за престанок на работа на приватната установа (член 97),
- физичко лице не води евиденција за корисниците и дадените услуги (член 173 став 1 алинеја 3) и не извести за привремениот престанок за вршење на работите (член 178 став 2),
- не донесе решение (член 198 став 3),
- правното лице продолжи со давање на услуги на стари лица и возрасни лица со телесна попреченост спротивно на одредбите од овој закон, по донесеното решение за забрана за вршење на работите од социјалната заштита (член 266),
- не укаже социјална заштита на лице во положба од социјален ризик (член 135 став 1 алинеја 5),
- не води или неуредно ја води пропишаната евиденција и документација (член 113 став 1),
- не прими корисник на право од социјална заштита, а во установата има место или го отпушти пред да ги преземе потребните мерки (установите за социјална заштита од членовите 116 до 128),
- не ги спроведе мерките утврдени во членот 222 став 4 од овој закон,
- не постапи по решението за отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определениот рок (член 242 став 1 алинеи 1 и 2),
- не ја почитува забраната за спроведување на мерки и преземање работи кои се во спротивност со Законот и друг пропис, при вршење работи од социјална заштита (член 243 став 1 алинеја 1),
- оневозможи непречено извршување на инспекциски надзор (член 240 став 3),
- во определениот рок не го извести инспекторот за преземените мерки (член 243 став 2),
- не ја почитува забраната за работа на установа за социјална заштита и друго правно или физичко лице кое врши одредени работи од социјална заштита и непреземање на други мерки (член 246 став 1 алинеи 1 и 2),
- оневозможи вршење на надзор над стручната работа (член 251) и
- во определен рок не преземе мерки за отстранување на утврдените недостатоци од извршениот надзор над стручната работа (член 252).

Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на физичко лице кое врши определени работи од социјална заштита за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Глоба во износ од 150 до 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на одговорното лице во установата за социјална заштита и на работникот кој непосредно ги врши работите за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Член 255

Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на установата за социјална заштита и друго правно лице, ако:

- не поднесе извештај (членови 114, 135 став 1 алинеја 7 и 129 став 3)
- не го усогласи распоредот, почетокот и завршувањето на работното време (член 112) и
- не постапи по известувањето за одземена лиценца за работа на стручен работник (член 110-и став 2 и член 130-г став 2).

Глоба во износ од 150 до 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на одговорното лице во установата за социјална заштита и на лицето кое врши определени работи во социјалната заштита за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Член 256

Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на приватна установа и на јавна установа основана од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје која врши работи од социјална заштита, а одобрението е одземено (член 98).

Член 257

Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции од членовите 254, 255 и 256 на овој закон е надлежениот суд.

Член 258

Пред поднесување на барање за прекршочна постапка, за прекршоците утврдени со овој закон, Министерството води постапка за порамнување, согласно со Законот за прекршоците.

XIII. Глава

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 259

(член 259 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Постапките за остварување на право од социјална заштита, започнати пред влегувањето во сила на овој закон, ќе се довршат според одредбите на прописите кои важеле до влегувањето во сила на овој закон, ако со овој закон одреденото право не е решено на поповолен начин за корисникот.

Член 260

(член 260 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Центарот е должен по службена должност да изврши преведување на лицата кои оствариле права според досегашните прописи од социјална заштита, согласно со одредбите на овој закон, во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на решението за преведување од ставот 1 на овој член, корисникот продолжува да го користи правото од социјална заштита во согласност со прописите што биле во сила до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 261

(член 261 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Постојните установи за социјална заштита ќе продолжат да работат како јавни установи за социјална заштита основани од Владата, согласно со утврдената мрежа на јавните установи за социјална заштита.

Член 262

(член 262 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Установите и другите правни лица што вршат дејност од областа на социјалната заштита, ќе ја усогласат својата работа, своите акти и составот на органите на управување со одредбите од овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 263

(член 263 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Постојните јавни установи се должни да ги исполнат предвидените услови за започнување со работа во членот 89 став 1 од овој закон во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 264

(член 264 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Владата со одлука може да ги пренесе основачките права и обврски за дневен центар кој работи како организационен дел на јавна установа за социјална заштита на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, на чие подрачје е седиштето на установата.

Со денот на преземањето на основачките права на дневниот центар од ставот 1 на овој член општината, градот Скопје и општините во градот Скопје ја преземаат обврската за обезбедување на средства за работа на дневниот центар.

Член 265

(член 265 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Со посебен договор склучен меѓу општината, градот Скопје и општините во градот Скопје се уредува начинот на давањето на услугите и финансирањето на установата за социјална заштита за стари лица од членот 123 на овој закон, дневните центри и центрите за дневно и привремено прифаќање од членовите 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146 и 147 на овој закон.

Член 266

(член 266 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Правно лице, чија регистрирана претежна дејност не е од областа на социјалната заштита, а во рамките на своето работење обезбедува услуги на стари и други возрасни инвалидизирани лица во вид на сместување, нега, исхрана, помош и нега, културно-забавни и рекреативни активности и им обезбедува вонинституционални облици на заштита во вид на домашна нега и помош и дневно згрижување, е должно во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да се трансформира во установа за социјална заштита и да ги усогласи своите акти, организација и работење согласно со одредбите на овој закон.

Трансформацијата во установа за социјална заштита се врши без ликвидација на правното лице од ставот 1 на овој член.

Доколку правното лице од ставот 1 на овој член не изврши усогласување на своите акти, организацијата и работењето со одредбите од овој закон, министерот донесува решение за забрана на вршење на работите од областа на социјалната заштита.

Министерот по правото на надзор и мислење на Комисијата од членот 92 став 2 на овој закон донесува решение од ставот 3 на овој член.

Правното лице има право на жалба против решението од ставот 3 на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

По конечността на решението од ставот 3 на овој член, решението се доставува до надлежни органи за преземање на соодветни мерки и дејствија.

Член 267

(член 267 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Комисијата за лиценцирање се формира во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 268

(член 268 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Стручните работници во установите за социјална заштита продолжуваат да работат до добивање на лиценца за работа од Комисијата за лиценцирање, а најдоцна во рок од 12 месеца од основање на Комисијата.

Член 269

(член 269 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Социјалните и другите стручни работници со завршена виша школска подготовка и над 15 години работен стаж, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон се во работен однос во установите од социјална заштита, можат и натаму да ги извршуваат стручните работи од областа на социјалната заштита.

Член 270

(член 270 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Директорите на постојните установи за социјална заштита продолжуваат да ја извршуваат функцијата до истекот на мандатот за кој се избрани.

Член 271

(член 271 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Подзаконските акти предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на подзаконските акти од ставот 1 на овој член продолжуваат да важат подзаконските акти донесени врз основа на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/97, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005, 111/2005, 40/2007, 98/2008 и 161/2008).

Член 272

(член 272 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/2009)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/97, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005, 111/2005, 40/2007, 98/2008 и 161/2008).

Член 273

(член 37 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 36/11)

Правно лице, чија регистрирана претежна дејност не е од областа на социјалната заштита, а во рамките на своето работење обезбедува услуги на стари и други возрасни инвалидизирани лица во вид на сместување, нега, исхрана, помош и нега, културно-забавни и рекреативни активности и им обезбедува вонинституционални облици на заштита во вид на домашна нега и помош и дневно згрижување, е должно во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да поведе постапка за трансформирање во установа за социјална заштита, да ги усогласи своите акти, организација и работење согласно со одредбите на овој закон. Министерството на барање на правното лице проверува дали се исполнети условите од членот 89 на овој закон.

Владата, на предлог на Министерството донесува одлука за одобрување за трансформацијата во установа за социјална заштита, без ликвидација на правното лице од ставот 1 на овој член.

Доколку правното лице од ставот 1 на овој член не изврши усогласување на своите акти, организацијата и работењето со одредбите од овој закон, министерот донесува решение за забрана на вршење на работите од областа на социјалната заштита.

Министерот по правото на надзор и мислење на Комисијата од членот 92 став 2 на овој закон донесува решение од ставот 3 на овој член.

Правното лице има право на жалба против решението од ставот 3 на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата.

По конечност на решението од ставот 3 на овој член, решението се доставува до надлежни органи за преземање на соодветни мерки и дејствија.

Член 274

(член 38 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 36/11)

Во целиот текст на законот зборовите: „здружение на граѓани“ во кој било род и број се заменуваат со зборот „здружение“.

Член 275

(член 39 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 36/11)

Подзаконските акти предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 276

(член 40 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 36/11)

Одредбите од членовите 28 до 33 на овој закон ќе се применуваат од денот на започнувањето на примената на Законот за инспекцискиот надзор.

Член 277

(член 42 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 36/11)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен одредбите од членовите 5 и 17 кои ќе се применуваат од 1 јули 2012 година и одредбата од членот 14 на овој закон која ќе се применува од 15 септември 2011 година.

Член 278

(член 5 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 51/11)

Во целиот текст на законот зборовите: „Комисијата на Владата за решавање на управни работи во втор степен од областа на трудот, социјалната политика и здравството (во натамошниот текст: Комисија на Владата)“ и зборовите: „Комисија на Владата“ се заменуваат со зборовите: „Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен“.

Член 279

(член 6 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 51/11)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 30 септември 2011 година, освен одредбите од членот 5 на овој закон кои ќе започнат да се применуваат со започнување на примената на Законот за основање на Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 280

(член 5 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ 166/12)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен одредбите од членовите 2 и 3 кои ќе се применуваат од 1 март 2013 година.

Член 281

(член 23 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/13)

Подзаконските акти предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 282

(член 24 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/13)

Комисиите од член 84-а став 5 од овој закон се формираат во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 283

(член 25 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/13)

Јавните установи за социјална заштита, статутот и актот за систематизација на работните места ќе ги усогласат со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 284

(член 26 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 79/13)

Вработените со високо образование, кое не е предвидено во член 110 од законот, а кои засновале работен однос во установите за социјална заштита до денот на влегување во сила на овој закон, ќе се стекнат со лиценца за работа согласно со одредбите на овој закон.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**3543.**

Врз основа на член 211 став 6 од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2013), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА ГОДИШНАТА ПРОГРАМА ЗА АЖУРИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ВО КАТАСТАРОТ НА НЕДВИЖНОСТИ ПО СЛУЖБЕНА ДОЛЖНОСТ ЗА 2013 ГОДИНА**

1. Со оваа одлука се дава согласност на Годишната програма за ажурирање на податоци во катастарот на недвижности по службена должност за 2013 година број 01-16337/5 од 17.10.2013 година, донесена од Управниот одбор на Агенцијата за катастар на недвижности.

2. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-6856/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3544.

Врз основа на член 20 став 3 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/2005, 150/2007, 35/2011, 166/2012 и 137/2013), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ДАВАЊЕ НА ТРАЈНО КОРИСТЕЊЕ НЕДВИЖНА СТВАР НА НАЦИОНАЛНАТА УСТАНОВА БИБЛИОТЕКА ГРИГОР ПРИЛИЧЕВ - ОХРИД****Член 1**

Со оваа одлука на Националната установа Библиотека Григор Прличев од Охрид и се дава недвижна ствар – објект зграда бр.1 и 2, влез 1 и 2, кат приземје со површини од 244 м² и 66м², лоцирани на ул. М.Просветители, Катастарска Парцела бр.15471/1, КО Охрид 3, запишани во Имотен лист бр. 307, сопственост на Република Македонија.

Член 2

Недвижната ствар од член 1 од оваа одлука се дава на трајно користење без надомест.

Член 3

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7328/2
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3545.

Врз основа на член 20 став 3 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/2005, 150/2007 35/2011, 166/2012 и 137/2013), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ПРЕСТАНОК И ЗА ДАВАЊЕ НА ТРАЈНО КОРИСТЕЊЕ НЕДВИЖНИ СТВари НА НАЦИОНАЛНАТА УСТАНОВА ОХРИДСКО ЛЕТО - ОХРИД****Член 1**

Со оваа одлука на досегашниот корисник Националната установа Библиотека Григор Прличев од Охрид и престанува користењето на недвижните ствари – објект зграда бр.1, влез 2 и 3, кат приземје со површини од 9 м² и 44 м² и кат 1 со површина од 104 м², лоцирани на КП бр.15509, КО Охрид 3, запишани во Имотен лист бр. 100184, сопственост на Република Македонија.

Член 2

Недвижните ствари од член 1 од оваа одлука се даваат без надомест на трајно користење на Националната установа Охридско лето од Охрид.

Член 3

Примопредавањето на недвижните ствари од член 1 од оваа одлука ќе се изврши помеѓу Националната установа Библиотека Григор Прличев од Охрид и Националната установа Охридско лето од Охрид во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7328/3
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3546.

Врз основа на член 42 став 1 и 3 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/2011, 53/2011, 144/2012 и 25/2013), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ДАВАЊЕ НА ПРАВО НА ТРАЈНО КОРИСТЕЊЕ НА ГРАДЕЖНО ЗЕМЈИШТЕ СОПСТВЕНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Член 1

Со оваа одлука на Министерството за внатрешни работи се дава право на трајно користење на градежно земјиште сопственост на Република Македонија за изградба на полициска станица во Општина Јегуновце со вкупна површина од 523 м2, лоцирано на КП.бр.830/2, КО Јегуновце, евидентирано на имотен лист бр.179.

Член 2

Правото на трајно користење на градежно земјиште од член 1 од оваа одлука се дава без надоместок.

Член 3

Правото на трајно користење на градежното земјиште од член 1 од оваа одлука не смее да се пренесува.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7356/1 Заменик на претседателот
22 октомври 2013 година на Владата на Република
Скопје Македонија,
 м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3547.

Врз основа на член 42 став (15) од Законот за минерални сировини („Службен весник на Република Македонија“ бр. 136/12, 25/13 и 93/13), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА КОНЦЕСИЈА ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНА СУРОВИНА-ШКРИЛЕЦ НА ДРУШТВОТО ЗА ПРЕВОЗ, ТРГОВИЈА И УСЛУГИ САНИ-ЕХТРА ДООЕЛ ИЗВОЗ-УВОЗ КРИВА ПАЛАНКА НА ЛОКАЛИТЕТОТ „ПОЧИВАЛО“, ОПШТИНА КРИВА ПАЛАНКА

1. На Друштвото за превоз, трговија и услуги САНИ-ЕХТРА ДООЕЛ извоз-увоз Крива Паланка се доделува концесија за експлоатација на минерална сировина – шкрилец на локалитетот „Почивало“, општина Крива Паланка, со површина на простор на концесија за експлоатација дефиниран со точки меѓусебно поврзани со прави линии, а точките дефинирани со координати како е дадено во табелата, и тоа:

Точка	Координата Y	Координата X
T-1	7613013	4677688
T-2	7613104	4677899
T-3	7612870	4678633
T-4	7613273	4678551
T-5	7613267	4678235
T-6	7613352	4678040
T-7	7613223	4677962
T-8	7613302	4677827

2. Површината на просторот на концесијата за експлоатација од точка 1 на оваа одлука изнесува $P=0.228489 \text{ km}^2$.

3. Времетраењето на доделената концесија од точка 1 на оваа одлука изнесува 30 (триесет) години.

4. Висината на надоместокот за доделената концесија од точка 1 на оваа одлука се определува со Договорот за концесија во согласност со Тарифникот за утврдување на висината на надоместоците за издавање на дозволи и концесии за вршење на детални геолошки истражувања и концесии за експлоатација на минерални сировини.

5. Начинот и роковите на плаќање на надоместокот за доделената концесија од точка 1 на оваа одлука ќе се определат со Договорот за концесија.

6. Како почеток на важење на концесијата од точка 1 на оваа одлука се смета денот на потпишување на Договорот за концесија.

7. Во име на Владата на Република Македонија, Договорот за концесија ќе го потпише министерот за економија.

8. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7428/1 Заменик на претседателот
22 октомври 2013 година на Владата на Република
Скопје Македонија,
 м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3548.

Врз основа на член 20 став 3 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/05, 150/07, 35/2011, 166/2012 и 137/2013), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ПРЕСТАНОК И ДАВАЊЕ НА ВРЕМЕНО КОРИСТЕЊЕ НА НЕДВИЖНА СТВАР НА ЗДРУЖЕНИЕТО АНСАМБЛ НА НАРОДНИ ПЕСНИ И ОРА БЕСА-ГОСТИВАР И НА ЗДРУЖЕНИЕТО НА ГРАДСКО АМАТЕРСКО КУЛТУРНО - УМЕТНИЧКО ДРУШТВО БРАКА ГИНОСКИ - ГОСТИВАР

Член 1

Со оваа одлука на Агенцијата за катастар на недвижности - Одделение за катастар на недвижности Гостивар му престанува користењето на недвижната ствар

- деловен простор со површина од 184 м² и помошни простории со површина од 135 м² на КП 5139, кој се наоѓа на ул. Чеде Филиповски бб, зграда 1, влез 1, кат 1, сопственост на Република Македонија, запишан во Имотен лист 76627 КО Гостивар 2.

Член 2

Недвижната ствар од член 1 на оваа одлука се дава на времено користење за период од 5 години од денот на влегувањето во сила на оваа одлука, без надомест на Здружението ансамбл на народни песни и ора "БЕСА"-Гостивар и на Здружение на Градско аматерско културно-уметничко друштво "БРАКА ГИНОСКИ"-Гостивар.

Член 3

Примопредавањето на недвижната ствар од член 1 од оваа одлука ќе се изврши помеѓу Агенцијата за катастар на недвижности-Одделение за катастар на недвижности Гостивар и културните здруженија Ансамбл на народни песни и ора "БЕСА"-Гостивар и Здружение на Градско аматерско културно-уметничко друштво "БРАКА ГИНОСКИ"-Гостивар.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7431/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3549.

Врз основа на член 15 став (4) од Законот за минералните сировини („Службен весник на Република Македонија“ бр.136/2012, 25/2013 и 93/2013), Владата на Република Македонија на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОДБИВАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВАТА ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ НА ПОСТАПКАТА ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕТАЛНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Со оваа одлука се одбива иницијативата за започнување на постапка за доделување на концесија за вршење на детални геолошки истражувања на минерална сировина – кварц на локалитетот “Козјак” општина Чашка, поднесена од “АГ ИНОВА 2006“ ДОО-ЕЛ Скопје бр. 3677/1 од 7.6.2013 година, бидејќи од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство – Сектор за Шумарство и Ловство за предметниот локалитет е добиено негативно мислење бр. 09-16792/2 од 13.9.2013 година, поради тоа што просекторот предвиден за вршење на детални геолошки истражувања на минерална сировина - кварц се наоѓа во ШСЕ “Горна Бабуна“ оддел 26а и истиот е чист високостеблен разновозрасен буков насад со единечна застапеност од даб гордун, леска и евла.

2. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7433/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски, с.р.**

3550.

Врз основа на член 15 став (2) од Законот за минерални сировини („Службен весник на Република Македонија“ бр. 136/2012, 25/2013 и 93/2013) и член 17 став (3) од Законот за концесии и јавно приватно партнерство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 6/2012), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ НА ПОСТАПКА ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА КОНЦЕСИЈА ЗА ДЕТАЛНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА МИНЕРАЛНА СУРОВИНА

Член 1

Концесија за детални геолошки истражувања на минерална сировина се доделува во функција на вршење на детални геолошки истражувања на минералната сировина на локалитетот за кој се предлага доделување.

Со оглед на фактот дека правото за вршење на детални геолошки истражувања на минерална сировина се стекнува со доделување на концесија, како и моментот дека се работи за истражување на минерална сировина, потребно е да се додели под концесија минералната сировина определена со оваа одлука.

Член 2

Како основни цели за доделување на концесијата за вршење на детални геолошки истражувања е создавање на услови за рамномерно истражување на минералната сировина и создавање услови за нејзина експлоатација.

Член 3

Предмет на концесијата е вршење на детални геолошки истражувања на минералната сировина на локалитетот “Камено Брдо“ с. Кучково, општина Горче Петров за минерална сировина – травертин.

Концесијата за детални геолошки истражувања ќе се додели на понудувачите што ќе успеат да ги задоволат условите содржани во тендерската документација и јавниот повик.

Член 4

Постапката за доделување на концесијата за детални геолошки истражувања на минералната сировина ќе биде спроведена по пат на јавен повик со електронска аукција во рок од 270 дена од денот на формирање на Комисијата за спроведување на постапката.

Заради спроведување на постапката за доделување на концесија за детални геолошки истражувања, Владата на Република Македонија на предлог на министерот за економија формира Комисија за спроведување на постапката во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на оваа одлука.

Комисијата од став 2 од овој член ја подготвува тендерската документација, јавниот повик вклучувајќи го и нацртот на договорот. Тендерската документација на предлог на министерот за економија се доставува до Владата на Република Македонија на одобрување.

По одобрување на тендерската документација за доделување на концесија за детални геолошки истражувања на минералната сировина, Комисијата од став 2 на овој член во рок од десет дена ќе го објави јавниот повик согласно Законот за концесии и јавно приватно партнерство.

Член 5

Висината на надоместокот за издавање на тендерската документација ќе изнесува 6.000,00 денари.

Член 6

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7468/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрески**, с.р.

3551.

Врз основа на член 42 став (14) од Законот за минерални сировини („Службен весник на Република Македонија” бр. 136/2012, 25/2013 и 93/2013) Владата на Република Македонија на седницата, одржана на 22.10.2013 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА КОНЦЕСИЈАТА ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНА СУРОВИНА ЈАГЛЕН НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКИ ДЕЈНОСТИ “МАКЕДОНСКИ ЕНЕРГЕТСКИ РЕСУРСИ“ СКОПЈЕ ВО ДРЖАВНА СОПСТВЕНОСТ НА ЛОКАЛИТЕТОТ “ЗВЕГОР-СТАМЕР“, ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

1. На Акционерско друштво за вршење на енергетски дејности “МАКЕДОНСКИ ЕНЕРГЕТСКИ РЕСУРСИ“ Скопје во државна сопственост се доделува концесија за експлоатација на минерална сировина – јаглен на локалитетот “Звегор-Стамер“, општина Делчево, со површина на простор на концесија за експлоатација дефиниран со точки меѓусебно поврзани со прави линии, а точките дефинирани со координати како е дадено во табелата, и тоа:

Точка	Координата Y	Координата X
Т-1	7.649.250,00	4.644.750,00
Т-2	7.651.250,00	4.644.750,00
Т-3	7.651.250,00	4.646.750,00
Т-4	7.649.250,00	4.646.750,00

2. Површината на просторот на концесијата за експлоатација од точка 1 на оваа одлука изнесува $P=4,00 \text{ km}^2$.

3. Времетраењето на доделената концесија од точка 1 на оваа одлука изнесува 30 (триесет години).

4. Висината на надоместокот за доделената концесија од точка 1 на оваа одлука се определува со Договорот за концесија во согласност со Тарифникот за утврдување на висината на надоместоците за издавање на дозволи и концесии за вршење на детални геолошки истражувања и концесии за експлоатација на минерални сировини.

5. Начинот и роковите на плаќање на надместокот за доделената концесија од точка 1 на оваа одлука ќе се определат со Договорот за концесија.

6. Како почеток на важење на концесијата од точка 1 на оваа одлука се смета денот на потпишување на Договорот за концесија.

7. Во име на Владата на Република Македонија, Договорот за концесија ќе го потпише министерот за економија.

8. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7483/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р Зоран Ставрески, с.р.

3552.

Врз основа на член 11 став 1 точка 7 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ број 38/1996, 9/1997, 6/2002, 40/2003, 49/2006, 22/2007, 83/2009, 97/2010, 6/2012 и 119/2013) Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 22.10.2013 година донесе

ОДЛУКА

**ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА ПРОГРАМАТА
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ГО-
ДИШНАТА ПРОГРАМА ЗА ИЗГРАДБА, РЕКОН-
СТРУКЦИЈА, РЕХАБИЛИТАЦИЈА, ОДРЖУВА-
ЊЕ И ЗАШТИТА НА ДРЖАВНИТЕ ПАТИШТА
ЗА 2013 ГОДИНА**

Член 1

Со оваа одлука се дава согласност на Програмата за изменување и дополнување на Годишната програма за изградба, реконструкција, рехабилитација, одржување и заштита на државните патишта за 2013 година, донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие за државни патишта број 02-8079/5 од 16.10.2013 година на седницата, одржана на 16.10.2013 година.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-7688/1
22 октомври 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрески, с.р.**

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

3553.

Врз основа на член 67 став 6 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/08, 103/08, 26/09, 83/09, 99/09, 115/10, 17/11, 51/11, 123/12, 15/13 и 24/13), министерот за образование и наука донесе

П РА В И Л Н И К ЗА ПОБЛИСКИТЕ КРИТЕРИУМИ И НАДЛЕЖНОСТИ НА ОДБОРИТЕ ЗА СОРАБОТКА И ДОВЕРБА СО ЈАВНОСТА

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат поблиските критериуми и надлежностите на одборите за соработка и доверба со јавноста.

Член 2

Конститутивната седница на одборот за соработка и доверба со јавноста ја свикува деканот, односно директорот на високообразовната установа или директорот на високата стручна школа.

Одборот за соработка и доверба со јавноста од редовите на своите членови избира претседател.

Одборот за соработка и доверба со јавноста одлучува со мнозинство гласови.

Стручните и административните работи за потребите на одборот за соработка и доверба со јавноста ги врши високообразовната, односно високата стручна школа.

Член 3

Одборот за соработка и доверба со јавноста расправа и дава мислења, предлози и препораки за:

- општествената оправданост на студиските програми на сите циклуси на студии;
- содржината и специфичните дескриптори на студиските програми на сите циклуси на студии;
- нивото на најновите научни сознанија и нивниот удел во вештините кои се стекнуваат;

- општествената оправданост, содржината, значењето, целите и етичките димензии на научно-истражувачките и апликативните проекти;

- студиските програми за усовршување;

- програмите за стручно усовршување;

- критериумите за запишување на студенти на сите циклуси на студии;

- содржината и соодветноста на практичната настава на студентите;

- избор на лица во соработнички, наставни, наставно-научни или научни звања;

- предвремен избор во звање;

- годишните финасиски планови на високообразовните установи и наменското користење на средствата во функција на развојот на високообразовната односно научно-истражувачката дејност;

- меѓународната соработка;

- соработка со домашни и странски стопански субјекти и здруженија;

- ангажирање на визитинг професори, афирмирани научници и стручњаци од праксата и уметници на високообразовната установа;

- почесни професори и почесни доктори на науки;

- организирање на трибини односно јавни расправи од страна на високообразовната установа по актуелни општествени прашања за студентите и пошироката јавност и

- други прашања значајни за улогата и придонесот на високообразовната установа за социо?економскиот развој на општеството.

Член 4

Мислењата, предлозите и препораките од расправите, одборот за соработка и доверба со јавноста ги подготвува во вид на извештај.

Препораките се прикажуваат во посебен дел на извештајот.

Извештајот од расправата се доставува до Сенатот на универзитетот, односно до органите на високообразовната установа.

Член 5

За одредени прашања по кои расправа одборот за соработка и доверба со јавноста, доколку смета дека е значајно, може да покани и други лица од соодветната област.

Член 6

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.13-9051/3
25 октомври 2013 година
Скопје

Министер,
Спиро Ристовски, с.р.

3554.

Врз основа на член 95-а став 4 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/08, 103/08, 26/09, 83/09, 99/09, 115/10, 17/11, 51/11, 123/12, 15/13 и 24/13), министерот за образование и наука, донесе

П РА В И Л Н И К
ЗА СОДРЖИНАТА, ФОРМАТА И НАЧИНОТ НА
ВОДЕЊЕ НА РЕГИСТАРОТ НА МЕНТОРИ НА
МАГИСТЕРСКИ И ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува содржината, формата и начинот на водење на регистарот на ментори на магистерски и докторски трудови (во натамошниот текст: Регистарот).

Член 2

Регистарот се води електронски од страна на Одборот за акредитација и евалуација во високото образование во информатичка база на податоци и документи.

Во еден информатички запис можат да се внесат податоци само за една високообразовна установа.

Член 3

Податоците во Регистарот се внесуваат електронски од страна на овластено лице од Одборот за акредитација и евалуација во високото образование.

Член 4

Во Регистарот во внесуваат податоци за:

- реден број и датум на информатичкиот запис,
- високообразовната установа (назив, седиште, општина, статус -јавна, приватна, странска, датум на основање),
- единицата на високообразовната установа (назив, седиште, општина, статус -јавна, приватна, странска, датум на основање),
- студиската програма (назив, нова/реакредитирана, датум на акредитацијата, датум на истекување на акредитацијата),
- менторите на магистерски трудови/менторите на докторски трудови (реден број, име и презиме, установа во која е вработен, ментор и на друга студиска програма, статус на ментор -нов/претходно акредитиран) и
- број и датум на решението за исполнетост на критериумите за ментори на магистерски и докторски трудови издадено од Одборот за акредитација и евалуација на високото образование.

Член 5

Внесувањето на промените на податоците што ќе настанат во списокот на ментори на магистерски/докторски трудови, се врши со нов информатички запис, со точно определена релативна врска на останатите информатички записи во списокот на ментори на магистерски и докторски трудови.

Член 6

Со новата акредитација на студиската програма по циклусот од три години за докторски студии, односно пет години за магистерски студии се прави нов список на менторите со внесување на нов информатички запис со точно определена релативна врска со сите информатички записи во списокот на менторите на магистерски/докторски трудови.

Член 7

Во случај на погрешно внесување на податоци во Регистарот, исправката се врши со внесување на податоците со нов информатички запис, со точно определена релативна врска со информатичкиот запис кој се исправа.

Член 8

Секое внесување на податоци во Регистарот се потпишува со електронски потпис од страна на овластеното лице што го води Регистарот, кое и ги координира сите активности потребни за гаранција на веродостојност на податоците, неавторизиран пристап и промена на податоците и заштита од губење на податоците.

Член 9

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.19-12898/1
25 октомври 2013 година
Скопје

Министер,
Спиро Ристовски, с.р.

РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3555.

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија врз основа на член 43 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2011, 136/2011 и 79/2013) и член 45 од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности („Службен весник на РМ“ бр. 143/2011 и 78/2013), постапувајќи по Барањето на Друштво за трговија на големо и мало ТООП-ТРАДЕ ДОО увоз-извоз Скопје за промена на издадената лиценца, на седницата одржана на 28 октомври 2013 година, ја донесе следната

ОДЛУКА**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКАТА ДЕЈНОСТ ТРГОВИЈА СО СУРОВА НАФТА, НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ, БИОГОРИВА И ГОРИВА ЗА ТРАНСПОРТ – ТРГОВИЈА СО ЕКСТРА ЛЕСНО МАСЛО ЗА ГОРЕЊЕ (ЕЛ-1)**

1. Во Одлуката УП1 бр.11-61 од 14.11.2011 година, за издавање на лиценца за вршење на енергетската дејност Трговија со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) („Службен весник на Република Македонија“ бр. 159/11), насловот на Одлуката се менува и гласи: „Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетската дејност Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт– трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС“.

2. Точката 1 се менува и гласи: „ На Друштвото за трговија на големо и мало „ТОП-ТРАДЕ“ ДОО увоз-извоз Скопје му се издава лиценца за вршење на енергетска дејност Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС“.

3. Точката 2 се менува и гласи:

„2. Правата и обврските на носителот на лиценцата во вршењето на енергетската дејност Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС се утврдени во Прилог 1. „Лиценца за вршење на енергетската дејност Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС.“

4. Насловот на Прилогот 1. се менува и гласи: „Лиценца за вршење на енергетската дејност Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС“.

5. Во Прилогот 1.

- Точката 2 се менува и гласи: „Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС“;

- во Точката 6 евидентниот број на издадената лиценца се менува и гласи: „НД-34.03.1/11.3/13“;

- Во точката 9:

а) став 1 се менува и гласи: „ со оваа лиценца се определуваат условите за вршење на дејноста Трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт – трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и Еуродизел БС“;

б) став 2, по зборовите: “трговија со Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „ и Еуродизел БС“;

- Во точката 10:

а) потточката 1, се менува и гласи: “За вршење на енергетската дејност ќе се користат 2 резервоара со волумен од по 100 м3, едниот за складирање на нафтениот дериват Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) и другиот за складирање на нафтениот дериват Еуродизел БС кои се наоѓаат на локација ул. Скупи бб, во сопственост на Друштвото за трговија на големо и мало „ТОП-ТРАДЕ“ ДОО увоз-извоз- Скопје “;

б) во потточката 2, по зборот: „ Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „и Еуродизел БС “;

- Во точката 11, по зборовите: „ Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „и Еуродизел БС “;

- Во точката 12, во алинејата 1 по зборовите: „ Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „и Еуродизел БС “;

- Во точката 14 во потточката 2, точка 1 по зборовите: „ Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „и Еуродизел БС “;

- Во точката 15, во алинејата 1 по зборовите: „ Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1) “ се додаваат зборовите: „и Еуродизел БС “;

- Во Прилог 1, Табела 1 се менува насловот и содржината на табелата и таа изгледа како во Прилог на оваа Одлука.

6. Оваа Одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 бр. 11-167/13
28 октомври 2013 година
Скопје

Претседател,
Димитар Петров, с.р.

ТАБЕЛА 1

НАБАВКА И ПРОДАЖБА НА СУРОВА НАФТА, НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ, БИОГОРИВА И ГОРИВА ЗА ТРАНСПОРТ ВО ТЕКОТ НА _____ (ГОДИНА) (МЕСЕЦ)

Вид на нафта и деривати	Состојба на залихи на почетокот на годината (месец) 2	НАБАВКА				ВКУПНО располо- живо (2+6) (2+6) 7	ПРОДАЖБА					Состојба на залихи на крајот на годината (месец) (7-12) 13
		РМ		УВОЗ	ВКУПНО набавено (3+4+5) (3+4+5) 6		во РМ		ИЗВОЗ	ВКУПНА продажба (10+11) (10+11) 12		
		ОКТА	Други				големопродажба	малопродажба				
											3	
1												
Екстра лесно масло за горење (ЕЛ-1)												
Еуродизел БС												
Вкупно												

Датум: _____

М.П.

Одговорно лице

(полно име и презиме)

(ПОТПИС)

3556.

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, врз основа на член 151, став 6 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 16/11, 136/11 и 79/13), и член 10, став 4 од Правилникот за повластени производители на електрична енергија од обновливи извори на енергија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/12, 97/12 и 63/13), а постапувајќи по барањето на Друштвото за проектирање, консалтинг, изградба, производство и трговија со енергија ОТВОРЕНА ЕНЕРГИЈА ДОО Скопје, на ден 28.10.2013 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ВАЖНОСТА НА РЕШЕНИЕТО ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ПРИВРЕМЕН СТАТУС НА ПОВЛАСТЕН ПРОИЗВОДИТЕЛ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ПРОИЗВЕДЕНА ОД ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА**

1. Важноста на Решението за стекнување на привремен статус на повластен производител на електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија УП1 бр.08 - 89/12 од 30.5.2012 година, на Друштвото за проектирање, консалтинг, изградба, производство и трговија со енергија ОТВОРЕНА ЕНЕРГИЈА ДОО Скопје, се продолжува до 31.01.2014 година.

2. Ова Решение влегува во сила со денот на негово донесување, а се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 бр. 08-206/13
28 октомври 2013 година
Скопје

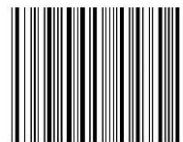
Претседател,
Димитар Петров, с.р.

Службен весник
на Република Македонијаwww.slvesnik.com.mkcontact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2013 година изнесува 10.100,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2013148